

SYLVIE •
germain

CARTEA
NOPTILOR

Colecția Cotidianul.

EDITURA UNIVERS

Sylvie Germain

Cartea Noptilor

Traducere de Diana Crupenschi

Editura Univers
Colecția Cotidianul
2007

CUPRINS

PRIMA NOAPTE NOAPTEA APEI

A DOUA NOAPTE NOAPTEA
PAMÂNTULUI

A TREIA NOAPTE NOAPTEA
TRANDAFIRILOR

A PATRA NOAPTE NOAPTEA SÂNGELUI

A CINCEA NOAPTE NOAPTEA CENUȘII

NOAPTE NOAPTE NOAPTEA

SYLVIE GERMAIN s-a născut în Châteauroux în 1954. În anii '70 a urmat cursuri de filosofie la Sorbona, avându-l ca profesor pe Emmanuel Lévinas. A obținut un doctorat în același domeniu, iar între 1986 și 1992 a predat filosofie în școlile de limbă franceză din Praga. Problemele politice ale Europei de Est au interesat-o constant pe autoare. În afară de romane, a scris o carte pentru copii, *L'encre du poulpe*, dar și volume de eseuri, printre care *Vermeer. Patience et songe de lumière* sau *Les échos du silence*. În 1998 i s-a acordat Premiul Femina pentru romanul *Jours de colère*, iar în 2005, Prix Goncourt de Lycéens, pentru *Magnus*, cel mai recent roman al său. Majoritatea cărților sale au fost publicate la prestigioasa editură Gallimard și traduse în limba engleză.

Romanul de debut al lui Sylvie Germain, *Cartea Noptilor*, a apărut în 1985 și a fost apreciat atât de public cât și de critici, fiind recompensat cu o mulțime de premii, printre care *Prix du livre insolite*, Premiul *Lion's Club International* sau *Prix Passion*.

Alina Purcaru

Henriettei și lui Romain Germain

„NU este numele meu
NU NU numele
NU NU NU-ul”

René Daumal,
Contra-Cerul.

„Și a întrebat și Iacov, zicând: Spune-mi și tu numele tău!
Iar acela a zis: Pentru ce întrebi de numele meu? El e
minunat.”

Facerea, XXXII, 29.

„NOAPTEA, care prin strigătul mamei lui puse stăpânire pe copilăria sa într-o seară de septembrie, adâncindu-se în inima lui cu un gust de cenușă, de sare și de sânge, nu-l mai părăsi nicicând, bântuind prin viața lui din vârstă în vârstă și declinându-i numele în răspărul istoriei.”

Dar această noapte care a pus stăpânire pe el, lovindu-i pentru totdeauna memoria cu așteptare și teamă, și acest strigăt care i-a intrat în carne ca să prindă rădăcini și să lupte acolo veneau deja de infinit mai departe.

Noapte în largul mării a strămoșilor săi, în care toți ai lui se ridicaseră, generație după generație, se pierduseră, trăiseră, luptaseră și iubiseră, se răniseră și se culcaseră. Strigaseră. Și tăcuseră.

Căci acest strigăt, și el, venea de mult mai departe decât nebunia mamei lui. Sosea din adâncul timpului, ecou mereu răsărind, mereu în mers și în izbucnire, al unui strigăt multiplu, al nimănui și al tuturor.

Strigătul și noaptea îl smulseseră din copilărie, îl întorseseră de la legăturile-i de sânge, îl loviseră cu singurătate. Dar, prin chiar acest lucru, devenise solidar cu toți ai săi, fără putință de întoarcere.

Guri de noapte și de strigăt amestecate, răni deschise în chipuri sub o violentă tresărire a uitării, amintindu-și brusc o altă noapte, un alt spațiu-de-dincolo-de-strigăt – mai vechi decât însăși lumea

Noapte în afara timpului care a vegheat la ivirea lumii, și strigăt de nemaiauzită liniște care-a deschis istoria lumii ca pe o carte uriașă de carne, răsfoită de foc și de vânt.

Charles-Victor Péniel, zis și Noapte-de-Ambră, sortit să lupte la miezul de noapte al nopții.

PRIMA NOAPTE

NOAPTEA APEI

În acele timpuri, cei din familia Péniel erau încă oameni de apă dulce. Trăiau pe firul aproape nemișcat al canalelor, pe orizontala unei lumi măcinată de plumburiul cerului și istovite de liniște. Nu cunoșteau, din tot pământul, decât aceste maluri mărginite de drumuri de remorcare, umbrite de arini, de sălcii, de mesteceni și de plop albi. Pământul, în jurul lor, se deschidea ca o palmă formidabil de plată, întinsă spre cer într-un gest de așteptare, de o infinită răbdare. Și la fel erau întinse inimile lor, întunecate și pline de răbdătoare suferință.

Pământul era veșnicul lor orizont, ținut alunecând mereu la suprafața privirilor lor, mereu fugind foarte aproape de cer, atingându-le în treacăt inimile, fără să le ia vreodată în stăpânire. Pământul era mișcare de câmpuri deschise la infinit, de păduri, de mlaștini și de câmpii topite în albeața tulbure a brumelor și a ploilor, peisaje în derivă ciudat de îndepărtate și de familiare, prin care râurile își lunecau apele lor lente, în urma cărora, și mai încet încă, se scriau destinele lor.

Cât despre orașe, ei nu le cunoșteau decât numele, legendele, piețele și sărbătorile, despre care povesteau, când se întâlneau la escale, oamenii de pe maluri.

Le cunoșteau siluetele, gravuri fantastice schițate pe fondul cerului și al luminii în perpetuă metamorfoză, decupate pe câmpuri cu grâu, în, zambile, paie sau hamei. Orașe de mineri, orașe de țesători, de artizani sau de negustori, înălțându-și clopotnițele și turnurile acolo, de-a dreptul în vântul iscat dinspre mare, și dovedindu-se, în fața istoriei și a lui Dumnezeu, a fi cetăți de oameni serioși și truditori. Și la fel se înălțau inimile lor, de-a dreptul în imensitatea prezentului.

Nu cunoșteau alți oameni decât pe cei întâlniți la scocuri, la ecluze și la gările fluviale; nu schimbau cu ei decât cuvinte simple, tocite de folosire și de necesitate. Cuvinte făurite pe măsura apei, a șlepurilor, a cărbunelui, a vântului și a vieții lor.

Nu știau despre oameni decât atât cât cunoșteau despre ei înșiși – fragmentele aspre ajunse la lumină dintr-un chip și un trup clădite, în plan opus, din umbre de nepătruns. Între ei vorbeau și mai puțin, și cu ei înșiși niciodată, într-atât răsunau vorbele lor de ecoul disonant al unei prea profunde tăceri.

Dar ei cunoșteau mai bine decât oricine luminozitatea și penumbrele cerului, toanele vântului și ale stropilor de ploaie, mirosurile pământului și ritmurile astrelor.

Între ei oamenii de apă dulce se chemau mai degrabă cu numele vaselor lor decât cu propriile lor nume. Erau cei de pe *Justine*, de pe *Sfântul Eloi*, de pe *Libertatea*, de pe *Iubirea*, de pe *Angelus*, de pe *Rândunica*, de pe *Marie-Rose*, de pe *Inima Flandrei*, de pe *Vestea cea Bună* sau de pe *Floare de Mai*. Familia Péniel erau cei de pe vasul *În voia Domnului*.

Vitalie Péniel adusese pe lume șapte copii, dar lumea nu alesese dintre ei decât unul singur – pe ultimul. Toți ceilalți muriseră chiar în ziua în care se născuseră, înainte să scoată un țipăt măcar.

Cât despre cel de-al șaptelea, el țipă chiar înainte să vină pe lume. În noaptea de dinaintea nașterii, Vitalie simți o durere vie pe care nu o cunoscuse niciodată până atunci și un strigăt formidabil răsună în pânțele ei. Un țipăt asemănător cu cel pe care-l scoteau vapoarele, când se întorceau de la pescuitul în largul mării, prin cețuri. Cunoștea acest țipăt pentru că-l auzise atât de des altădată când, lipită de maică-sa, aștepta pe plajă întoarcerea vaselor *Trandafirul Nordului* și *Mielul lui Dumnezeu*, la bordul cărora tatăl și frații ei mergeau să pescuiască. Da, cunoștea bine acest strigăt ieșit din cețuri, pentru că de două ori așteptase atât de mult timp să-l audă și nu-l regăsise, dincolo de orice așteptare, decât ca pe un ecou fantastic în trupul nebun al maică-sii. Dar ea, Vitalie, părăsise lumea acestor ape prea violente ca să-și urmeze bărbatul – un om de apă dulce – și alungase din memoria ei aceste strigăte. Și totuși, iată că un alt ecou țâșnise din străfundurile trupului ei și ale uitării, un mare strigăt al mării cu ape în creștere, și ea știe că de data aceea copilul ei va trăi. „Ascultă, îl spuse bărbatului ei adormit lângă ea, copilul a țipat. Se va naște și vrea să trăiască!” „Taci din gură, nenorocito, răspunse bărbatul, întorcându-se spre perete. Pânțele tău nu-i decât un mormânt care nu poate naște nimic!” În zorii zilei, pe când bărbatul ei, trezit devreme, se ocupa de cai, Vitalie născu singură în fundul cabinei, sprijinită cu spatele de perne. Copilul era băiat. Țipă și mai tare decât în ajun ieșind din trupul mamei lui și țipătul lui înnebuni caii strânși unul într-altul pe malul încă umbrat de noapte. Auzind acest țipăt, tatăl căzu în genunchi și începu să plângă. De șapte ori

tipă copilul, și de șapte ori caii se cabrară și își ridicară grumazurile către cer, legănându-și capetele. Tatăl plângea mereu, și de șapte ori își simți inima oprindu-i-se.

Când se ridică și se întoarse în cabină, văzu strălucind în penumbră trupul femeii sale, de un alb ca de cretă, și între genunchii ei, copilul șiroind de apă și de sânge. Se apropie de pat și mângâie chipul Vitaliei, răvășit de oboseală, de durere și de bucurie. Abia recunoscuse acest chip. Părea să se fi detașat de el însuși, înălțat sub un asalt de lumină urcat din străfundurile trupului ei și topit într-un surâs mai vag și mai palid decât un clar de lună. Apoi își luă fiul în brațe; micul trup gol era nemaipomenit de greu. Greutatea lumii și a binecuvântării.

Dar nu găsi niciun cuvânt, nici pentru mamă, nici pentru copil, ca și cum lacrimile pe care le vărsase l-ar fi spălat de orice urmă de rostire. Și din acea zi nu mai putu vorbi niciodată.

Vitalie se închină, apoi făcu semnul crucii pe tot trupul nou-născutului, ca să îndepărteze nenorocirea de pe cea mai mică părticică din pielea fiului ei. Își amintea de ceremonia botezării vaselor când preotul, îmbrăcat cu veșmântul alb și cu etola aurită, stropea vasul cel nou cu apă sfințită până în cele mai mici colțuri, pentru ca moartea să nu-și găsească nicicând loc pe punte, când marea se va ridica împotriva lui. Dar în timp ce se gândea la acele serbări celebrate pe prundișul satului ei natal, alunecă încet în memoria ei adormitoare și mâna îi căzu moale înainte să fi terminat de făcut un ultim semn al crucii pe fruntea copilului.

Astfel ultimul născut al familiei Péniel își luă partea lui de viață, și primi în schimb numele de Théodore-Faustin.

Copilul părea de altfel să-și fi luat mai mult decât partea lui cuvenită, ca și cum în el s-ar fi

strâns toată puterea furată de la frații lui; și crescuseră repede, cu vigoarea unui copac tânăr.

De la bun început învăța meseria tatălui său și a strămoșilor lui dinspre tată, petrecându-și zilele pe șlep și pe maluri, între surâsul luminos al maică-sii și tăcerea de neînvins a tatălui său. Această tăcere era impregnată cu atât calm și atâta blândețe, încât alături de el copilul învăța să vorbească, așa cum alții învățau să cânte. Vocea i se mlădie pe fondul acestei tăceri, căpătând un timbru grav și ușor în același timp, și inflexiuni asemănătoare cu unduirile apei. Vocea lui părea a fi totdeauna pe punctul de a tăcea, de a se pierde în murmurul propriei răsuflări, și avea rezonanțe ciudate. Când termina de vorbit, ultimele cuvinte pronunțate lăsau să se audă câteva clipe încă un imperceptibil ecou, tulburând vag liniștea de șapte ori la rând.

Îi plăcea să se joace în partea dinainte a șlepuului, cu fața spre apa ale cărei lumini și umbre le cunoștea mai bine ca pe orice altceva. Își făcea din hârtie păsări pe care le picta în culori vii și apoi le arunca în aer, unde se învârtteau o clipă înainte să cadă în apa în care aripile lor se scufundau, pierzându-și culorile în dăre subțiri, roz, albastre, verzi sau portocalii. Tăia și corăbioare mici din scoarță de copac și din crengile aduse la mal, înfîșea în ele un catarg de care înnodea o batistă și apoi le dădea drumul pe firul apei, încărcând în calele lor povara tuturor visurilor sale.

Vitalie nu rămase niciodată grea. În fiecare noapte bărbatul ei o strângea în brațe și se unea cu ea, orbit de albeața uluitoare a trupului ei numai surâs și uitare de sine. Adormea în ea, un somn adânc ca uitarea, fără gânduri și fără vise. Și zorii îl găseau întotdeauna ca o naștere nouă a trupului său confundat cu trupul femeii lui, ai cărei sâni, de la nașterea fiului lor, nu încetaseră să dea un lapte cu gust de gutuie și de vanilie. Și cu acest lapte se adăpa el.

Tatăl rămânea la cârmă și Théodore-Faustin se ocupa de cai. Erau doi cai de culoarea ruginii, numiți Reuze-Chiorul și Reuze-Mâncăul, și Piele-de-Seu, iapa cea mare și neagră care-și legăna capul când mergea. Cu mult înainte de ivirea zorilor, Théodore-Faustin venea să-i hrănească, apoi îi însoțea până seara de-a lungul drumurilor de halaj. În timpul opririlor la ecluze sau la popasurile de încărcare se aventura câte puțin printre oamenii de pe mal, printre ecluzieri, birtași și negustori, dar nu se amesteca niciodată cu ei, oprit de acea teamă obscură pe care o simțea față de toate ființele. Nu îndrăznea niciodată să le vorbească, fiindcă intonațiile ciudate ale vocii lui îi uimeau pe cei care le ascultau și atunci, ca să se apere de tulburarea confuză pe care o simțeau auzindu-l, oamenii își băteau joc de el. În orele de răgaz Théodore-Faustin rămânea lângă animale; îi plăcea să le mângâie capetele grele și ochii cu pleoape mătăsoase. Globii enormi ai ochilor lor, pe care orice îi înspăimânta, se uitau la el cu o privire infinit mai blândă decât aceea a tatălui său sau decât surâsul maică-sii. Ochii lor aveau aspectul mai al metalului sau al sticlei groase, în același timp translucizi și lipsiți de transparentă. Propria lui privire putea să se scufunde și să pătrundă foarte adânc în ei, dar nu putea distinge nimic acolo; se pierdea în straturi de lumină plină de nisipuri, de apă noroioasă și de vânt amestecat cu fum, strânse acolo în aluviuni brune cu firișoare de aur. Pentru el, acolo era fața ascunsă a lumii, partea de mister a vieții curgând către moarte, și mai ales locul în care stătea Dumnezeu – un port de frumusețe, de calm și de fericire.

Tatăl lui muri la cârma noului său șlep, pe care îl cumpăraseră cu câteva luni mai înainte. Era primul vas cu adevărat al lui, și nu închiriat ca până atunci.

El însuși îi alesese numele, scris cu litere mari la proră: *În voia Domnului*.

Moartea intră dintr-odată în inima lui, fără să-i dea niciun semn, fără să facă zgomot. Se strecură în el atât de discret, încât nici nu tresări; rămase în picioare, drept, cu mâinile pe cărmă și ochii larg deschiși spre fluviul Escaut. Théodore-Faustin, care mîna caii pe lângă mal, nu-și dădu seama de nimic. Și totuși, cele trei animale avură o mișcare ciudată: se opriă toate trei pentru o clipă, întorcându-și capetele spre stăpânul lor. Dar Théodore-Faustin, privind la rîndul lui în direcția pe care i-o arătau, nu văzu nimic neobișnuit. Doar Vitalie își dădu seama de ce întâmplase; în acel moment era pe puntea din spate, storcînd rufele puse la înmuiat într-un lighean mare. Trupul ei intră primul în alarmă. Un frig de moarte o cuprinse brusc și îi pătrunse carnea până la os; sânii i se împietriseră. Se ridică și alergă grăbită spre puntea din față, ciocnindu-se orbește de tot ce-i stătea în cale. O dureau sânii, i se tăia respirația și nu putu să strige numele bărbatului ei. Ajunse în sfârșit la el, dar avîntul i se frînze deodată când îi puse mîna pe umăr. Ca în lumina unui fulger, văzuse strălucind, la atingerea mîinii ei, trupul bărbatului nemișcat într-o transparență orbitoare. Și prin acest corp ca un geam înalt își văzu fiul, acolo, pe drumul de remorcare, mînînd caii cu pași înceți, monotoni. Apoi se făcu întuneric și trupul bărbatului ei se îngreună de umbre ca plumbul. Se prăbuși atunci cu un zgomot surd și în cădere nimeri în brațele Vitaliei. Povara acestui trup i se păru grea de poverile adunate în toate nopțile în care se culcase deasupra ei, strîngînd-o și înlănțuind-o cu mâinile și cu picioarele. Greutatea unei vieți întregi, a unei iubiri întregi, și atîta dorință se prăbușeau toate acum, într-o masă inertă și rece. Căderea trupului mort o antrenă și pe Vitalie și se năru sub el. Voia să-i dea de știre fiului ei, dar lacrimile o podidiseră, împiedicînd-o să strige. Lacrimi albe, cu gust de gutuie și de vanilie.

Când Théodore-Faustin alergă pe vas, găsi cele două trupuri ale părinților săi strâns înlanțuite pe punte, într-o luptă tăcută și sălbatică, și scăldate în lapte din cap până-n picioare. Despărți aceste trupuri înfricoșător de grele, apoi le întinse unul lângă altul. „Mamă, zise el într-un târziu, trebuie să te ridici. Nu mai sta așa întinsă, de parcă ai fi murit și tu odată cu tata”. Vitalie își ascultă fiul și îl lăsa să ducă trupul în cabină, unde îl întinse pe pat. Veni și ea în cabină și se închise singură acolo pentru a face toaleta mortului. În laptele lacrimilor ei îl scaldă; apoi îl îmbracă, îl încrucișă mâinile pe piept, aprinse patru lumânări în jurul patului și apoi își chemă fiul.

Cum intră în cabina cu ferestrele acoperite de maică-sa, Théodore-Faustin fu izbit de mirosul dulceag, aproape greșos, care domnea în penumbră. Se ridicau din aerul închis miresme tari de gutuie coaptă și de vanilie. Această aromă îl tulbură adânc pe Théodore-Faustin, care-i simțea gustul în gură și în propria lui carne. Și acest gust în același timp necunoscut și violent familiar îl înspăimânta și îl răvășea în egală măsură, chemând în el elanuri de dorințe obscure. Voi să-și strige mama, dar chemarea îi fu înăbușită în fluxul de salivă lăptoasă care-i umplu dintr-odată gura. Vitalie stătea pe un scaun lângă pat, dreaptă de tot, cu mâinile așezate pe genunchii strânși. Pieptul ei nu se mai mișca, deși răsuflarea i se auzea în ciudate șuierături sacadate și răgușite. Chipul ei nu se ivea în lumina tremurătoare a lumânărilor decât când și când, în părți inegal luminate ieșind din întuneric. Acest chip în fragmente nu i se părea lui Théodore-Faustin făcut din carne și din piele, ci ieșit dintr-un joc mișcător de hârtii decupate și lipite în toate sensurile, care-i aminti brusc băiatului de păsările de hârtie pe care în copilărie le făcea ca să le dea drumul pe apă. Dar această

pasăre-profil nu avea nici zbor, nici cădere; stătea nemișcată de tot, la limita absenței.

Se apropie în sfârșit de pat și se aplecă spre tatăl său ca să-l sărute pe frunte, dar înclinându-se fu oprit de ochii rămași deschiși ai mortului. Mai mult ca oricând, privirea tatălui său semăna cu aceea a cailor – strălucirea flăcărilor se adâncea în culoarea brună-chihlimbarie a irișilor; dar nu se reverbera acolo, ci se făcea lumină. Lumină-fosilă, apă stratificată, vânt cu cenușă, nemișcat. Și perspectiva pe care o lăsa să se întrevadă această dungă subțire de privire se avânta la infinit în nevăzut și în nepătruns. Acolo era oare locul lui Dumnezeu, în aceste chinuri de blândețe, de tăcere și de absență? Théodore-Faustin sărută chipul tatălui său de trei ori, pe pleoape și pe buze, și îi sărută apoi de patru ori umerii și mâinile. Apoi veni să îngenuncheze lângă maică-sa și, punându-și fruntea pe genunchii ei, începu să plângă încet în faldurile fustei sale.

2

Începând din ziua aceea, Théodore-Faustin îi luă locul tatălui său la cârmă, iar Vitalie își înlocui fiul la mânatul cailor. Dar Théodore continua să vadă de cai, să-i îngrijească și să le dea de mâncare cu mâna lui, și în ochii lor căuta mereu reflexul privirii tatălui său.

Avea cincisprezece ani și deja îi revenise răspunderea de stăpân la bordul șleului *În voia Domnului*, care aluneca mereu, nepăsător și greu de calele pline cu cărbune, de-a lungul fluviului Escaut. Dar acest vas era mai mult decât al lui – rămânea al tatălui său. Era chiar trupul de-al doilea al tatălui -imens corp postum cu flancurile pline de cheaguri negre solidificate, smulse din măruntaiele

pământului ca tot atâtea reziduuri de vise milenare. Și el dăruia aceste blocuri de vise focurilor aprinse de cei de pe mal, acei străini izolați acolo, în casele lor de piatră.

Nu putea fi încă stăpânul, nu era decât un corăbier veghind la remorcarea neîncetată a unui corp devenit fantastic, la suprafața apei și a cerului, în inima pământului, în voia terifiantă a lui Dumnezeu.

Astfel trecură zilele, lunile și anii. Într-o seară, la cină, Vitalie îl spuse fiului ei, vorbindu-i din profil: „Încă nu te-ai gândit să-ți iei nevastă? A venit timpul să te însori, să-ți întemeiezi propria ta familie. Eu am îmbătrânit de-acum, și în curând n-am să mai fiu bună de nimic”. Fiul nu răspunse nimic, dar Vitalie știa bine care-i erau gândurile. Observase de câțva timp la fiul ei o tulburare necunoscută și îl auzea murmurând în somn numele unei femei.

Ea o cunoștea pe această femeie. Era cea mai mare dintre cele unsprezece fiice ale familiei de pe *Sfântul Andrei*. Se apropia probabil de șaptesprezece ani, era blondă și uimitor de palidă în toate anotimpurile, fragilă și subțire ca trestiele ce creșteau pe malurile râului, dar era harnică și își știa bine meseria. Se spunea că e visătoare și chiar înclinată spre melancolie, spre deosebire de surorile ei, și că era, dintre toate, cea mai blândă și mai tăcută. Iată de ce, desigur, această fată se pricepuse să înmoaie inima ascunsă a fiului ei. Și Vitalie nu se îndoia că sentimentele lui erau pe deplin împărtășite.

Dimpotrivă, ceea ce nu putea ea bănui era amploarea pe care o luase acest sentiment în inima prea mult timp părăsită a fiului ei. Din întâlnire în întâlnire, la întâmplare pe la ecluze și în locurile de popas ale șlepurilor, Théodore-Faustin se lăsase surprins, apoi răpit, apoi chinuit până la deliciu și până la durere de imaginea fetei. Această imagine

se gravase atât de adânc în el, încât o purta chiar înăuntrul privirii, și nu putea închide sau deschide ochii fără s-o vadă în transparența tuturor lucrurilor și chiar a nopții. Această imagine se topise în carnea lui, și în fiecare noapte își simțea pielea arzând și tot trupul înnebunind de o dorință de neînvins. Alături de cai nu mai căuta, ca mai înainte, să pătrundă misterul din ochii lor; voia numai să-și lege capul îndurerat de dragoste lângă grumazurile lor calde în care zvâcnea sonor sângele. „Știi, reluă Vitalie după un răstimp de tăcere, o cunosc pe aceea pe care ai vrea să o iei de nevastă. Și mie îmi place mult și aş fi fericită să vină să trăiască aici cu noi. Ce mai aștepti de nu te duci să-i ceri mâna?” Théodore-Faustin strânse atât de tare paharul în mână, încât îl sparse, și cioburile îl intrară în palmă. Când maică-sa văzu sângele curgând, se ridică și se apropie de el. „Te-ai tăiat, trebuie să-ți pansez mâna”, îi spuse, dar el o respinse cu blândețe. „Lasă, zise el, nu-i nimic. Îți cer numai să nu mai rostești numele acestei femei până în ziua în care ea va fi în sfârșit a mea”. El însuși se minună mai mult de această interdicție pe care o proferase decât Vitalie, care încuviință fără uimire. „Foarte bine, spuse, nu-i voi mai rosti numele atâta timp cât ea nu va fi din neamul nostru.”

Théodore-Faustin își rosti cererea în căsătorie câteva săptămâni mai târziu, într-o zi când șlepul lui, alunecând la vale, se încrucișă cu *Sfântul Andrei* care urca fluviul Escaut. Cum îl zări de departe, părăsi cârma, se afundă în cabină, își puse repede cămașa de sărbătoare, se închină de șapte ori înainte să deschidă ușa, și așteptă ca vasul să treacă pe lângă el. Când cele două șlepurile se întâlniră, sări peste bord pe puntea celui alt și se duse drept la bătrânul Orflamme care stătea la cârmă, cu pipa lui scurtă și neagră înfiptă în gură ca un cioc de rață. „Nicolas Orflamme, zise

Théodore-Faustin, fără să se mai încurce în vorbe, vin să-ți cer mâna fiicei tale.” – „Care? făcu bătrânul micșorându-și ochii, care dintre ele? Fiindcă am unsprezece!” „Fiica ta cea mai mare”, răspunse el. Bătrânul păru să se gândească un moment, apoi se mulțumi să remarce: „Ce-i drept e drept. Trebuie să începem cu începutul”. Apoi se cufundă din nou în fumul pipei sale, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat „Atunci? se neliniști Théodore-Faustin, ești de acord?” – „Ce-o să-mi mai fie dor de ea, de prima mea născută, suspină bătrânul Orflamme, după un moment de gândire. Poate că este cea mai sălbatică și mai visătoare dintre fiicele mele, dar e și cea mai iubitoare. Da, știu că o să-mi lipsească...”

Sfântul Andrei aluneca mereu pe apa cu reflexe violete și argintii, aprinse de soarele de martie, îndepărtându-se lent de șlepul *În voia Domnului*, care-și continua drumul în sens invers. „Nu mi-ai răspuns”, observă Théodore-Faustin, înfipt ca un stâlp la trei pași de Nicolas Orflamme. „Fiindcă nu eu trebuie să răspund, zise celălalt. Du-te și întreab-o pe ea”.

Ea era acolo. Nu o auzise apropiindu-se. O văzu când se întoarce. Părea mai absentă ca niciodată, fixându-l cu privirea ei liniștită. Băiatul plecă capul, neștiind ce să mai spună, și ochii îi rămaseră fixați pe albeața strălucitoare a cămășii de sărbătoare. Nu știa cum să-și țină mâinile care-i atârnavă teribil de grele la capătul brațelor amorțite. Spânzurau lamentabil în gol, ca păsările moarte agățate de cârligele măcelarilor, și simțind asta aproape se îngrozi. Ochii îl alunecară pe scândurile punții. Fixă atunci picioarele fetei. Erau desculțe, pline de un praf de cărbune pe care lumina deștepta infime sclipiri, negre-violacee. Și fu cuprins de o dorință violentă văzând aceste picioare subțiri, scânteietoare. Își strânse pumnii și apoi își lăsă privirea să rătăcească de-a lungul rochiei de culoare închisă, peste care fata era

încinsă cu un șorț în carouri mici desenând pe pânțele ei un labirint vertiginos. Ochii lui urcară astfel până la umeri, unde rămaseră nemișcați, incapabili să suporte vederea chipului ei.

„Ajută-mă...” murmură el în sfârșit, cu un ton aproape implorator. „Sunt aici”, răspunse ea simplu. Atunci el ridică fruntea și îndrăzni să o privească în față. Dar nici de data aceasta nu-și găsi cuvintele; își ridică încet mâinile înghețate și îi atinse ușor părul. Ea surâse cu atâta blândețe, încât îl răscoli sufletul. Bătrânul, care stătea cu spatele la ei, exclamă deodată: „Ei, dar știu că e mută cererea ta în căsătorie! Te pomenești c-ai amuțit, flăcăule? Cum vrei să-ți răspundă dacă nu zici nimic, ia spune, cap de dovleac?” – „Pot foarte bine să-i răspund, spuse fata. Și răspunsul meu este da”. Acest „da” răsună în mintea uimită a lui Théodore-Faustin mai tare decât clopotele trase din toate puterile într-o zi de sărbătoare. Îi prinse mâinile fetei și le strânse puternic într-ale lui. „Și șlepul tău, derbedeule, zise Nicolas Orflamme, uite-l cum o ia la vale fără stăpân de-a lungul râului!” Théodore-Faustin se întoarse spre el. „Poate, dar stăpânul care se va întoarce acolo e omul cel mai fericit de pe fața pământului!” strigă el.

Apoi sări peste bord fără măcar să salute și alergă, mai-mai să-și piardă răsuflarea, spre vasul lui. Când Vitalie își văzu fiul apărând, cu chipul în flăcări și ochii strălucitori, îl întrebă râzând: „Ei, putem rosti acum numele iubitei tale?” „Putem să-l spunem și să-l strigăm!” răspunse Théodore-Faustin cu respirația tăiată.

3

Căsătoria avu loc pe la jumătatea lui iunie – o nuntă simplă, sărbătorită într-un han de pe malul fluviului Escaut, mai sus de Cambrai. Noemie purta o rochie de culoarea fildeşului, împodobită cu dantelă la guler și la mâneci, și își înfipse în cordon un trandafir de tul cu perle argintii la mijloc. Ținea în mână un buchet înalt din unsprezece flori de bumbăcariță, pe care surorile ei le culeseră pentru ea. Théodore-Faustin împletise în coamele cailor panglici de voal alb și își împodobise catargul ca pe un pom de mai. Spre prânz începu să plouă, dar ploaia nu alungă soarele; cădea jucăuș în lumină în picături fine, strălucitoare, de culoarea ambrei topite. Nicolas Orflamme își ridică paharul în sănătatea mirilor și strigă vesel: „Ploaie cu soare? Înseamnă că dracul o mărită pe fiică-sa!”

Noemie părăsi în acea zi numele Orflamme pentru acela de Péniel, și îl lăsă pe tatăl său și pe mama sa și pe cele zece surori și copilăria ei, ca să devină soția lui Théodore-Faustin. Se simțea ușoară, infinit de ușoară, deși nedeslușit o chinuia încă o ireductibilă melancolie. Ce anume iubea ea la cel pe care-l alesese drept soț, n-ar fi putut să spună. Știa numai că, dacă ar fi trăit departe de omul acela, ar fi înnebunit cu siguranță.

Vitalie își privea nora așezată lângă fiul ei, cu o fericire surdă amestecată cu uimire și recunoștință. În sfârșit, dobândise fiica pe care ea n-o avusese niciodată, și aceasta, se gândea Vitalie, era prea pură pentru a risca să fie încercată de blestemul pe care îl îndurase ea, născând atâtea copii morți. Dar pentru prima dată își dădu seama de recea uscăciune a singurătății sale de văduvă și trupul ei deja bătrân tresări, simțindu-se de-acum înainte exclus din vremurile nebune ale dragostei. Se gândea la acele nopți de altădată, atât de vii în amintire și încă violente în carnea ei, când trupul ei copleșit de trupul bărbatului ei se albea sub

cearșafuri ca o mare baie de lapte cu gust de gutuie și de vanilie.

Cât despre Théodore-Faustin, el nu se gândea la nimic. Stătea strâns lipit de Noemie, căutând să găsească ritmul inimii ei pe care o simțea bătând imperceptibil alături. Asculta, pe deasupra vacarmului de voci, râsete și cântece ale mesenilor, șuierăturile ascuțite ale pescăreilor cu gât negru și țipetele răsunând ciudat ale bățlanilor cu pene înstelate, ridicându-se de pe malurile fluviului în seara caldă. Și atunci își dădu seama, pentru prima oară, cât de mult îi însemnase sufletul muțenia tatălui său, și cum îl schimbase propria voce în tânguire cu tremur de liniște fină. Se gândi la acele zile de altădată când mergea cu caii de-a lungul drumurilor de halaj sub privirea tatălui care nu-i vorbise niciodată, și trupul lui exultând de dorință câteva clipe mai înainte începu să tresară de vid auzind cântecele îndepărtate ale păsărilor ce-și făcuseră cuib pe mal; era ca și cum prin acele cântece tatăl său își exprima absența. Îl luă brusc mâna Noemiei și i-o strânse atât de tare, încât aproape că o duru. Ea plecă ochii, dar când își ridică fruntea, un surâs plin de calm și de încredere îl lumina chipul. Și văzând acest surâs, el își uită pe loc chinurile, regăsindu-și în același timp puterea de bărbat și fericirea copilăriei.

La începutul primăverii următoare, Noemie dădu naștere unui fiu. Îl numiră Honore-Firmin, și băiatul își luă locul la bordul șleului *În voia Domnului* cu o senină dezinvoltură. Era un copil liniștit și vesel, care nu părea să cunoască mânia și nici suferințele. Totul era pentru el fericire și joacă; învăța să cânte chiar mai înainte de a vorbi și să danseze înainte de a merge. Trăia cu atâta ardoare, încât cei din jurul lui simțeau că zilele trec ca tot atâtea promisiuni de bucurie, promisiuni ținute în fiecare seară. Apoi veni o fetiță pe care o numiră Herminie-Victoire. Avea blândețea mamei sale, cu

care de altfel semăna întru totul, iar fratele ei se pricepea întotdeauna să îndepărteze de ea necazurile și teama. Celor doi copii le plăceau poveștile fantastice pe care le istorisea Vitalie, seara, înainte de culcare. Era povestea lui Jean-Pui-de-Urs, fiul lui Gay-le-Gaylon, plecat prin pădure să le elibereze pe cele trei fiice de rege ținute prizoniere de teribilul Petit-Pere-Bidoux; și povestea cu Jean Hullos zis și Marmota, care-a găsit în străfundurile pământului piatra-care-frige; și peripețiile frumoasei Emergaert cea întemnițată de crudul Phinaert, și mai erau și cele o mie și una de aventuri ale lui Till Buhoglindă și ale calicilor săi tovarăși... Când Vitalie povestea aceste legende populate de zâne, căpcăuni, diavoli și uriași, și spirite ale apei și ale pădurilor, copiii vedeau cum chipul bunicii lor, așezată pe marginea patului în care stăteau ghemuiți, răspândea deodată deasupra așternuturilor o lumină nedeslușită de un alb ca de cretă. Și bunica lor li se părea ea însăși înzestrată cu puteri ciudate și terifiante, o bătrână nemuritoare ieșită din gurile fluviului Escaut.

Uneori le povestea și istorii cu pescari pierduți în largul mării pe corăbii în flăcări sau cu plase în care se prindeau pești fabuloși ce cântau cu glasuri de femeie; și povești cu înecați întorși din fundul mării să-i vadă pe cei vii, aducând celor drepti perle de soare și inele din pulberi stelare și făcându-le celor răi farmece înfricoșătoare. Toate acestea răsunau mult timp după aceea în somnul lor, purtându-le visele în vârtejuri de imagini nebunești, și la trezire lumea li se părea un mister care le încânta inimile și îl înspăimânta în același timp. Herminie-Victoire se bucura că era o copilă de apă dulce, al cărei loc nu era printre acești oameni obscuri de pe maluri, totdeauna în luptă cu un uriaș crud și gelos, și nici printre ceilalți, și mai sălbatici încă, de pe țărmul mării. Dar cel mai mult o chinuiau două povești: cea cu marele Halevyn călărind și cântând cu vocea lui minunată printr-o

pădure scăldată în lumina lunii, unde atârnavu spânzurate de crengi trupurile subțiri ale fecioarelor cu părul lung; și mai era povestea tânărului Kinkamor care a străbătut lumea, și alte lumi pe deasupra, tocind în această urmărire mii și mii de perechi de pantofi ca să fugă de moartea care îl urmărea pas cu pas. Hotărî atunci că nu voia să crească mare niciodată. „Astfel, își spunea, o să trec întotdeauna neobservată. Am să rămân mică, și chiar am să mă fac din ce în ce mai mică. Atât de minusculă și de neînsemnată, încât moartea nu va putea niciodată să mă găsească, cu oricât de mulți pantofi s-ar încălța ca să mă urmărească. Și niciun logodnic rău nu va mai putea să mă găsească. De altfel, nici n-am să mă mișc de aici, n-am să părăsesc niciodată șlepul. Moartea n-o să mă ia nicicând, dacă nici viața nu știe că exist.” Și se închise în copilăria ei ca într-un înveliș cu spini, de veșnicie și nevăzut

Honore-Firmin, dimpotrivă, ardea de dorința de a părăsi podeaua de scânduri a acestui teatru plutitor unde nu se întâmpla nimic, ca să poată umbla în lung și-n lat prin lume și pe mare. Voia să descopere toate acele orașe ridicate în cer și în piatră, cu străzile mișunând de oameni, și să treacă prin pădurile bânuite de animale feroce și de câpcăuni malefici de care n-avea nicio frică. Cursul prea lent al canalelor și al fluviilor din acel ținut întins îl plictisea; visa să călătorească în vase enorme cu flancurile îndesate nu cu lugubrul cărbune, ci cu mirodenii, cu fructe, cu țesături viu colorate, cu arme și aur și cu sclavi. Se vedea intrând în porturile zgomotoase răsunând de strigăte de oameni, de vite și de păsări, în lumina roșietică a asfințitului. Și, precum Jan Marele Clopotar, era gata să-și vândă sufletul diavolului ca să-și vadă dorințele explodând într-o sărbătoare a realității.

Dar diavolul nu avea ce face cu sufletele copiilor însetați de aventură; oamenii înșiși își deschiseseră sabatul în onoarea zeilor fără chip și nume, înzestrați, dimpotrivă, cu guri și cu burți îndrăznețe. Burțile acestor zei sunau a gol, și în vizuinile lor începu deodată să răsunе vacarmul foamei cu răpăit de tobe și sunete de trâmbițe. În acest fel Théodore-Faustin fu invitat să-și părăsească șlepul lui prea liniștit ca să se alătore celor de la masa întinsă de împărați. Altădată, când împlinise vârsta de a merge la armată, avusese norocul neașteptat să câștige la loterie. Dar el, atât de sărac totuși, nu-și dăduse seama de enormitatea acestui hatâr al sortii, într-atât o altă fericire îl copleșea atunci. Își spusese că pur și simplu îl apăraseră de rele forța dragostei lui. Și se cufundase în magia acestei iubiri cu tot atâta dezinvoltură câtă siguranță. Dar dintr-odată se terminase cu acest noroc pe care îl crezuse veșnic – nu pentru că dragostea lui și-ar fi pierdut puterea, ci dimpotrivă, pentru că roata loteriei se răzvrătise, desemnându-i talmeș-balmeș pe cei chemați și pe cei uitați, pe îndrăgostiți și pe cei singuri, pe cei fericiți și pe cei disperați.

Și iată-l plecând la drum pentru război, fără să aibă timp măcar să aștepte venirea celui de-al treilea copil al lui, totuși atât de aproape să se nască, și mai ales fără să înțeleagă nimic din rolul pe care-l juca, îmbrăcat cu pantalonul roșu-aprins și purtând pe cap chipiul cu pampon, ce-i fuseseră date fără avertisment și fără drept de apel.

Chiar a doua zi după plecarea lui, Noemie căzu la pat. Vitalie crezu că nora ei urma să nască în zilele, dacă nu în orele următoare, căci îl sosise ceasul. Dar nici orele și nici zilele nu văzură venind eliberarea tinerei femei. Și săptămânile

trecură fără să se întâmple nimic. Noemie rămânea culcată în continuare, inertă sub greutatea pântecelui ei enorm. O auzeau plângând toată ziua și toată noaptea, dar lacrimile-i nu se vedeau curgând niciodată; auzeau numai, atunci când treceau pe lângă ea, foșnind înăuntrul corpului ei o fragilă și interminabilă șiroire. Pântecelul ei păru în curând plin cu vid; avea sunetul găunos al unei cuve de fier în care picură stropi de apă.

Honore-Firmin își înzeci forțele în absența tatălui său, pe care trebuia să-l înlocuiască. Știu de la început să dea dovadă de autoritate și de îndemânare, deși avea doar treisprezece ani. Cât despre Vitalie și Herminie-Victoire, amândouă trebuiau să-și uite vârsta. Una își obligă trupul să reinventeze vigoarea și forța de a răbda, cealaltă renunțând să mai întârzie în copilărie. Astfel șlepul *În voia Domnului* continua să-și îndeplinească îndatoririle, în timp ce tatăl se bătea acolo, departe pe întinsul de pământuri, iar mama zăcea în penumbra cabinei, pe firul apei, ținându-și cu sălbăticie copilul închis în trupul ei rămas în încremenire.

Théodore-Faustin merse mult timp, împovărat cu tot echipamentul de campanie și cu arma cu baionetă care-i rănea umărul și i se lovea tot timpul de coaste. Merse atât de mult, încât îi tremurau picioarele de oboseală; i se părea, când făcea în sfârșit scurte popasuri, că îl luase foc carnea de pe pulpe și de pe coapse și că genunchii îi deveniseră moi și spongioși. Călca pământul cum nu mai făcuse niciodată, trecând prin orașe și peste poduri, prin câmpuri și păduri pe care le descoperea prima dată, cu o uimire obscură amestecată cu teamă. Era vară, era frumos, spicele de grâu coapte unduiau de-a lungul drumurilor și taluzurile de pe marginea câmpiilor erau presărate cu flori frumoase, viu colorate; pământul își ridica în aer miresmele, tovarășii lui cântau cântece ciudate pline de veselie, dar el era atât de trist,

încât nu putea să râdă sau să cânte și nici să vorbească. I se părea că târăște după el un trup de împrumut și propriul său nume îi suna atât de fals în urechi la apel, încât nu-l recunoștea niciodată. Se gândea la ai săi, și mai ales la femeia lui care, probabil, dăduse naștere deja ultimului lor copil. Desigur, era băiat, căci în ultima vreme Noemie regăsise aceeași mireasmă de iederă și de scoarță de copac pe care trupul ei o avea când îl purta în pânțele pe Honore-Firmin; când era însărcinată cu Herminie-Victoire, pielea ei avea un gust de secară și de miere. Pe acest fiu nou-venit avea să-l boteze cu numele tatălui său, căci era copilul regăsirilor și al unui nou început.

Noaptea mai ales îi erau dureroase, într-atât se dezobișnuise, de ani de zile, să doarmă singur. Trupul Noemiei nu înceta să-i tortureze visele, îl vedea crescând, întorcându-se, răsucindu-se în jurul lui, îl simțea gâfâind, strecurându-i-se în brațe, dar niciodată nu ajungea să îl cuprindă. Și se trezea scaldat în sudoare, rătăcit, printre acești bărbați necunoscuți culcați cu sutele în jurul lui și care ei înșiși se agitau și gemeau în somn.

Nu trecuseră decât două săptămâni de când plecase și deja se înspăimânta de lungimea exilului său și se întreba dacă trupul lui va sfârși, de-atâta singurătate, prin a deveni dur și aspru ca piatra, la fel ca acela al maică-sii după moartea tatălui său. Dar războiul mergea înainte și dușmanul era atât de aproape încât, la puțin timp după aceea, Théodore-Faustin își pierdu firul gândurilor și al nostalgiei pentru a-și descoperi alte frământări. Aceste gânduri se strângeau de altfel, zi de zi, într-unul singur, dur și tăios ca o lamă de oțel de care se lovea în fiecare clipă. Spaima morții, a propriei sale morți luase locul ființei sale, se transformase în el, pulverizându-i dintr-odată memoria, gândurile, dorințele. Dușmanul era acolo, strângându-și cercurile tot mai mult în jurul taberei. Toți țăranii din împrejurimi fugiseră,

părăsindu-și fermele și câmpurile ca să se afunde la întâmplare în adâncul pădurilor, luându-și cu ei în căruțele zgâlțâtoare sărmanele lor mobile, boccelele de rufe, vasele, și pe deasupra copiii și bătrânii înghesuiți grămadă peste tot acest talmeș-balmeș. Dar el nu putea fugi, era prins în inima bătăliei, și de mai multe zile trăia într-o alarmă perpetuă, nemaiputând deosebi ziua de noapte, într-atât focurile, sângele și strigătele care nu încetau să țâșnească din toate colțurile orizontului tot mai strâmt transformau spațiul, timpul, cerul și pământul într-o enormă groapă plină cu noroi. Furtuni mari, cum vin adesea în timpul căldurilor înăbușitoare de august, izbucneau câteodată spre seară, cu lumini violacee dungate de galben-aprins, amestecând răpăitul ploii cu acela al mitralierelor și bubuiturile tunetului cu ale obuzelor. Confuzia lumii atingea atunci apogeul, aruncând claie peste grămadă oameni, cai, arbori și elemente în aceeași derută inextricabilă.

Când era strigat, Théodore-Faustin nu-și mai auzea numele ca pe un sunet neobișnuit, ci ca pe un cuvânt terifiant de primejdie, căci i se părea de fiecare dată că era denunțat morții. Și răspundea la chemare cu o rapiditate extraordinară, fără să stea să se mai gândească. În acest fel voia să împiedice rostirea de două ori a numelui său, pe care altfel moartea l-ar fi aflat mai repede. De data aceasta îl strigară din nou: „Péniel!” Alergă acolo, gata de orice ca să facă să înceteze acel strigăt insuportabil. „Péniel, repetă celălalt, e rândul tău. Trebuie să aduci apă. Ia bidoanele astea și descurcă-te. Să nu vii înapoi decât cu ele pline.” Își agăță cârligul bidoanelor la centură și plecă, într-un zdrăngănit de fiare, să caute apa, despre care se îndoia că ar exista prin împrejurimi. Nu prea știa unde să se ducă. Bătălia în jurul lui era în toi, puțurile erau pline de noroi sau de cadavre, iar râul se afla în spatele liniei inamice. Se târî mult timp orbește, printre trupurile care zăceau

îngrămădite, gloanțele şuierau în jurul lui, dar niciunul nu-l atingea.

Totul dură atât de mult, încât pierdu complet orice noțiune a timpului. Apoi dintr-odată o liniște fantastică se așternu pe câmpul de luptă. Se opri, ținându-și respirația ca să asculte mai bine acest miracol de liniște. Horcăieli și strigăte veneau totuși de peste tot și auzi chiar și niște hohote de plâns. Dar această rumoare de plâns și de suferință a nenumăraților soldați în agonie nu făcea decât să sublinieze și mai implacabil liniștea.

Faptul de a se simți teafăr, fără măcar o zgârietură, și atât de singur printre sutele de morți și răniți îl precipită dintr-odată într-o uimire și o fericire atât de mari, atât de sălbatice, încât începu să râdă, să râdă până la pierderea minților. Nu se mai putea opri. Se rostogoli pe spate și își lăsă trupul istovit de oboseală să prindă puteri în hohotele unui râs nebun. Râdea în fața marelui cer de august care sclipea deasupra lui, beat de mirosul care se ridica din pământul răscolit, sătul de sângele oamenilor și al cailor. Râdea mai tare decât se tânguiau muribunzii.

Era al lui oare acest râs care revenea în galop mare de la râu, ca un ecou? Poate avea să-i aducă apă acest râs fugar. Galopul se apropia, se apropia din ce în ce mai mult, scandat de alt zgomot foarte regulat, acela al unui fluierat rapid care de fiecare dată se stinge într-un sunet mai și moale. Toate acestea mergeau atât de repede – la fel de repede ca și râsul lui.

Văzu trecându-i pe deasupra burta lucind de sudoare a unui cal sur, cu pete, și un trup aplecându-se peste flancul calului cu o suplețe extraordinară. Văzu și gestul sigur și plin de grație pe care-l făcu brațul călărețului. Acest braț i se păru minunat, atât de lung și de curbat era. Cum tăia aerul acest braț, și cum înnobilă acest gest de tinerețe și vivacitate frumosul chip al călărețului! Théodore-Faustin, pradă râsului încă, zări totul ca

într-o străfulgerare. Observă chiar și surâsul călărețului – un surâs vag, puțin absent, ca acela al unui adolescent pierdut într-un vis, și văzu cum acest surâs îl înălța vârfurile fine ale mustății blonde. Observă cum calul întorsese capul spre el și îl acoperea cu enormul lui ochi globulos, dar acest ochi nu era decât o mare sferă rostogolind în gol un neant de privire. Auzi șuierând aerul deasupra capului său, și aproape imediat acest șuierat stingându-se într-un sunet mai și moale. Deja calul și călărețul dispăruseră. De altfel, totul dispăruse, chiar și cerul deodată înecat într-o revărsare de sânge.

Théodore-Faustin se opri brusc din răs; cerul inundat îi umplea de sânge ochii și gura. Simți un cuvânt urcându-i în gură și înecându-se pe loc; era numele tatălui său, numele pe care voia să-l strige către Noemie, pentru ca ea să-l dea fiului lor. Călărețul își urma goana drept înainte, continuând să danseze în șa cu suplețe, cu aceleași gesturi ample, neobosite, însoțite de fluierături.

Astfel se termină războiul soldatului Péniel. Ținuse mai puțin de o lună. Dar atunci războiul se instalează înăuntrul victimei sale, unde se prelungește aproape un an. Théodore-Faustin rămase atât de mult timp culcat, cu ochii închiși, cu membrele inerte, într-un pat de fier în fundul unei săli, încât atunci când, într-un târziu, se ridică, trebui să învețe din nou să meargă. Trebuia, de altfel, să învețe totul din nou, începând cu el însuși. Totul în el se schimbase, și mai ales vocea, care-și pierduse timbrul grav și mai ales inflexiunile ei atât de blânde. Vorbea acum cu o voce stridentă și sincopată, cu accente sparte, prea puternice. Vorbea cu efort, căutându-și fără încetare cuvintele pe care apoi le arunca în fraze dezarticulate, aproape incoerente.

Vorbea mai ales cu violență, aruncându-și cioturile de frază în capul celorlalți ca pe niște

pumni de pietricele. Dar cel mai teribil era acum râsul lui, un râs rău care-l apuca de șapte ori pe zi, scuturându-i trupul, făcându-l să se răsucească. Semăna mai mult cu un zgomot de mecanism ruginit decât cu un râs și la fiecare acces trăsăturile chipului i se deformau în riduri și grimase. Dar fața lui întreagă, chiar atunci când era liniștit, era desfigurată. Lovitura de sabie a ulanului îi crăpase jumătate din față și o cicatrice enormă îi brăzda chipul în diagonală, din creștetul capului până la bărbie, divizându-i figura în două fragmente inegale. Această rană îi desena pe creștet o ciudată tonsură, unde se vedea, la fiecare criză de râs, umflându-se și tremurând pielea prea fragilă, ca o bucată de ceară moale.

A fost felicitat și chiar decorat; îi dădură drumul să se întoarcă acasă. Era în plină vară. Trecu din nou prin locurile pe care mersese cu un an înainte. Câmpurile erau răvășite, podurile năruite, satele prefăcute în cenușă, orașele ocupate, oamenii pretutindeni păreau bănuitori, închiși în doliul și în rușinea lor, cu un aer hăituit.

Se întorcea singur; dintre toți tovarășii lui de la plecare nu mai rămăsese niciunul, cea mai mare parte erau morți, ceilalți se întorseseră de mult la familiile lor. El se întorcea singur și în întârziere. Dar, mergând spre casă, nu simțea nici bucurie, nici grabă. Nu-i mai păsa. Întârzierea lui era iremediabilă. Pentru el era de-acum, și pentru totdeauna, prea târziu.

5

Nici măcar nu-i salută pe ai lui când îi revăzu. Și nici aceștia nu-l recunoscuseră. Când îl văzură venind, se strânseseră instinctiv unii într-alții,

cuprinși de spaimă la vederea omului cu gesturi convulsive, cu chipul tăiat în două și cusut atât de grosolan. Vitalie stătea între cei doi copii și toți trei îl priveau în liniște pe acest necunoscut pe care totuși îl așteptaseră atâta. Herminie-Victoire începu deodată să plângă. Tatăl ei o fixă cu o privire rea și strigă bătând din picior: „Taci odată, idioato!” Honore-Firmin își luă sora în brațe și o strânse la piept. Vitalie înaintă în sfârșit spre fiul ei, dar nu știa ce să spună. Théodore-Faustin se întoarse și întrebă cu vocea lui stridentă și sacadată: „Noemie. Copilul. Unde sunt?” Vitalie se dădu înapoi, cei doi copii tresăriră, nu atât din pricina întrebării, atât de temute totuși, cât la auzul acelui lătrat îngrozitor. Honore-Firmin găsi forța să răspundă și să-l privească în față pe taică-său: „E acolo, în cabină. Nu s-a mai ridicat de la plecarea ta”. Apoi adăugă după un moment: „N-a născut”. Théodore-Faustin se îndreptă, fără să mai întrebe nimic, spre cabină. O găsi pe Noemie zăcând întinsă pe pat, nemișcată. Tot trupul ei slăbise teribil – aproape că nu mai rămăsese din ea decât pânțelele cu pielea întinsă gata să plesnească. Ochii ei ieșiți din orbite, încercănați cu mari umbre violete, fixau tavanul cu un aer absent. Nu răspândea în aer niciun miros deosebit, sau poate un vag miros de salpetru. Théodore-Faustin simți dintr-odată sângele năvălindu-i cu violență în cap și durerea care îl înjunghia atât de adesea devenind imediat insuportabil de vie. Atunci fu cuprins de un hohot de râs înfricoșător.

Noemie întoarse lent capul în direcția zgomotului și îl privi lung, cu o nepăsare totală, pe cel care râdea astfel, înainte să manifeste cea mai mică reacție. Această reacție o exprimă, de altfel, mai mult pânțelele ei decât chipul. Convulsii bruște o apucară imediat. Dar pânțelele ei părea a fi un element străin de restul trupului său; se muncea singur, în timp ce capul și a membrele ei păreau prea slabe ca să participe la efortul nașterii.

Théodore-Faustin, care la primele două nașteri își asistase femeia, nu se mișca, nu-i venea în ajutor. Această scenă nu îl privea pe el, se petrecea prea aproape, sau prea departe pentru ca el să poată interveni, și stătea prăbușit într-un colț al camerei, ținut în râsul lui și în durerea care-i străfulgera țeasta.

După aproape doi ani, copilul ieși ușor, în ciuda stării de extremă slăbiciune a mamei. Vitalie o veghe singură la naștere. De altfel, avu foarte puțin de făcut, atât de repede se petrecură lucrurile. Numai că ceea ce ieși din trupul Noemiei nu mai era un copil, ci o mică statuie de sare. Nou-născutul, ghemuit încă în el însuși, era în întregime prins într-o crustă de sare. Mama nu dădea nicio atenție celor ce se întâmplau; părea că nici nu-și dădea seama că născuse. Pielea atât de mult timp întinsă a pântecelui ei se prăbuși cu un foșnet de țesătură uscată. Nu pierduse nici sânge, nici apă.

Vitalie ținea în mâini, fără să înțeleagă nimic, ciudatul obiect cu formă omenească. Se uita la ligheanul cu apă limpede și la rufele pregătite pentru baia și înfășatul copilului ca la niște lucruri derizorii. Începu totuși să legene încetișor micuțul trup țeapăn cristalizat, și-i cântă încet un cântec de leagăn, același pe care îl cântase altădată atât de adesea pentru copiii ei născuți morți. Théodore-Faustin își reveni brusc din amorțeală și ieși din colțul în care stătea. Se apropie de Vitalie, îl smulse copilul din brațe și îl ridică în sus. Micul trup de sare se iriză în lumină și o clipă deveni aproape transparent Théodore-Faustin îl trânti cu brutalitate pe ultimul lui născut de pământ. Copilul-statuiă se sparse în șapte cristale de sare. Vitalie continua să-și cânte cântecul de leagăn pentru copiii născuți morți, așezată pe marginea patului în care zăcea Noemie, dar nu se mai auzea decât un murmur foarte slab. „Vezi, strigă Théodore-Faustin întorcându-se brusc spre ea,

voiam să-i dau numele tatei. Dar tata vrea să rămână cu morții, vrea să rămână acolo, în uitare, n-a vrut să-și dea numele celor vii. Și are dreptate tata!”

Cum Vitalie nu părea să-l asculte, se repezi la ea și începu s-o scuture de umeri. Apoi reluă, răcnindu-i în față: „Da, are dreptate tata. Și știi de ce, spuse, știi de ce vrea să-și păstreze numele în liniște și în uitare? Ei bine, pentru că el știe. Știe că Dumnezeu nu există. Și chiar e mult mai rău! Știe că Dumnezeu e mut și e rău. Tata e mort, mort de-a binelea, și numele lui e mort. Așa că trebuie să nu-l rostim, altfel ne aduce nenorocire. Numele lui îl știe numai moartea, iată de ce i l-a luat înapoi cum a fost dat. Și apoi, știi ce? Nu există grație divină. Nu. Nu există decât mânia lui Dumnezeu. Mânie, asta e tot!” Apoi se prăbuși la picioarele maică-sii și, lăsându-și capul să cadă pe genunchii ei, începu să hohotească în pliurile fustelor sale.

Noemie nu s-a mai însănătoșit după aceea, nici la trup, nici la minte. Zăcea întruna în așternuturi, absentă față de ceilalți și față de sine însăși. Vitalie îl dădea să mănânce cu lingura, ca unui animal bolnav, dar niciun aliment din lume, nicio îngrijire nu păreau să-i mai fie de vreun ajutor. Curând apărură pe pielea Noemiei niște ciudate pete negre-violacee care crăpară, umplându-se de un lichid vâscos, verde-deschis. Petele i se tot întindeau pe trup, deschizându-se ca niște flori de carne galben-aurii, cu miezul din ce în ce mai adânc, ce răspândeau în jur un miros obsedant de putreziciune. Cu toate că nu mai era chip s-o țină pe bolnavă pe vas, Théodore-Faustin refuză cu sălbăticie să se despartă de ea: nu voia cu niciun preț s-o ducă în vreun azil de muribunzi de pe uscat. Această îndârjire cu care se încăpățâna să-și țină lângă el femeia, silindu-i astfel pe ceilalți să-i îndure mirosul greșos al trupului în care moartea scormonea cu ghearele și cu dinții, fără să se

grăbească să termine o dată, nu izvora atât din dorința de a rămâne lângă aceea pe care o iubea, cât dintr-o furie de nestăpânit, pentru că lumea nu era decât o groapă întunecoasă, iar lui Dumnezeu îi plăcea să-i vadă pe oameni tăvălindu-se în noroi și suferind pe fundul ei, el trebuia să le spună tuturor despre răutatea divinității și să urle pretutindeni vestea împruțiciunii omenești. Nu mai era stăpânul vasului *În voia Domnului*. Era, de acum înainte, vestitorul urii și al cruzimii lui Dumnezeu.

Curând au izbucnit conflicte din ce în ce mai violente între Honore-Firmin și tatăl său: băiatul nu-i mai putea suferi capriciile, accesele de mânie și mai ales hohotele nebunești de râs. Într-o zi, cei doi ajunseră să se bată. Honore-Firmin avea o statură și o putere neobișnuite pentru vârsta lui, și nu-i trebui prea mult să-și învingă tatăl, pe care îl doborî la pământ, legându-l apoi de catargul cel mare. Atunci intră în cabină, o dădu la o parte pe Vitalie care-o îngrijea pe bolnavă, înfășură într-o cuvertură trupul mamei sale, o luă în brațe și părăsi vasul.

Nu s-a mai auzit nimic despre Honore-Firmin. Nimeni nu știa unde plecase, nici ce făcuse cu trupul maică-sii. Pur și simplu, dispăruse. Fără îndoială, plecase să descopere o lume mai largă și mai plină de aventuri, pe măsura dorinței sale fierbinți de a trăi.

Herminie-Victoire a plâns mult după plecarea fratelui ei, dar se temea prea tare de oamenii de pe uscat pentru a îndrăzni să plece în căutarea lui. Închipuirea ei, hrănită numai cu poveștile bunicii sale și cu ecourile neclare adunate de-a lungul canalului, iar acum fulgerată de metamorfoza cumplită a tatălui ei, doar în timpul unui an petrecut departe de ai săi, o chinuia atât de tare, încât nu mai era în stare să despartă realitatea de visul cel mai fantastic. În această lume în care grația lui Dumnezeu se putea transforma de pe o zi

pe alta într-o mânie îndârjită, în care un trup de femeie tânără începea să putrezească fără să fi murit, iar tatăl plin de tandrețe, cu o voce gravă și blândă, dispărea pentru a se întoarce sub chipul unui străin brutal care urla tot timpul, în această lume totul i se părea posibil, începând cu tot ce putea fi mai rău.

Și totuși, o anumită liniște revenise în viața familiei Péniel. De la plecarea fiului său și dispariția lui Noemie, Theodore-Faustin se arăta mai puțin agresiv, mai puțin sfidător și amenințător. Nu le dădea nici cea mai mică atenție, de altfel, celor două femei alături de care trăia și nu le vorbea aproape niciodată, în afară de cele câteva cuvinte de care era nevoie în munca lor. În schimb, vorbea foarte adesea cu sine însuși. Cel puțin, asta puteau crede cei ce-l auzeau vorbind singur, cât era ziua de lungă. Dar, de fapt, nu cu sine discuta, ci cu un altul, ce sălășluia în el. Cicatricea care-i brăzda fața în zigzag părea să corespundă unei răni mult mai adânci care-i tăiase în două ființa de la un capăt la altul, iar acum erau doi oameni în același trup. Pe de o parte Théodore, pe de alta Faustin, fără legătură între ei – și un dialog neîncetat îl făcea să se înfrunte, un dialog ce nu ajungea nicăieri, niciodată, fiind făcut numai din absurdități și contradicții, doar că, din când în când, un râs violent făcea să zboare în țandări discuția, iar acest râs părea să țâșnească din a treia parte a ființei sale.

6

Era ceasul odihnei de după prânz, într-o frumoasă zi de primăvară. Se auzeau de pe maluri fluierăturile presurilor din trestii și ciripitul scatiilor ce-și făcuseră cuiburi în anini. O

mireasmă de iarbă fragedă și de mă răcinișuri înflorite plutea în aer. Théodore-Faustin, sprijinit de ușa cabinei, își umplea pipa cu tutun, privind cum pământul se îmbrăca în verdeață, și în acest an, trezindu-se la viață. Herminie-Victoire, așezată pe mal aproape de cai, cârpea un cearșaf pe care-l întinsese pe genunchi. Deodată, imaginea fetei se distorsionă, năpustindu-se în privirea lui Théodore-Faustin, o clipă orbit de flacăra cu care-și aprinsese pipa. Flacăra se stinse, dar imaginea continuă să vină spre el legănându-se, arzându-i fața și mâinile. Pe Théodore-Faustin îl cuprinse deodată o dorință nebunească de a o poseda pe fată. Se ridică și coborî de pe vas, ducându-se drept la Herminie-Victoire, fără s-o scape din ochi nicio clipă. Albeața cearșafului întins în jurul ei se reflecta ca o lumină aproape albăstruie pe fața și pe gâtul ei.

Nu-l auzise pe tatăl său apropiindu-se, de aceea tresări când îl văzu înfipt în fața ei. Stătea drept și părea mai înalt decât de obicei. Privirea ațintită asupra ei o tulbură, atât de intensă și de pătrunzătoare era. Rămase cu gura căscată privind-l, cu o mână în aer, trăgând firul în gol la capătul acului sclipitor. Bărbatul își aruncă pipa în iarbă, apoi, îngenunchind în fața fiicei sale, o luă de umeri, îl înălță chipul spre el și o sărută. Ea voi să strige, s-o cheme pe Vitalie, dar o forță mai mare decât frica o reținu, făcând-o chiar să se lase în voia dorinței tatălui ei, fără nicio mișcare de împotrivire. El aruncase deasupra lor cearșaful, și în această umbră lăptoasă care-i strivea de pământul umed își posedă fiica. Cu cât voia ea să se apere de îmbrățișările tatălui său, cu atât mai mult i se dăruia, cu o bucurie obscură care o înspăimânta și în același timp o umplea de încântare.

Ea rămase mult timp încă lungită în iarbă, înfășurată în cearșaf, după ce tatăl ei plecase. Simțea un vid ciudat deschizându-se în ea, și acest

vid i se părea minunat de dulce – nu-i mai era frică. Vitalie a fost aceea care a ridicat-o de acolo. Zărind-o – pe când ieșea din cabina unde-și făcuse somnul de după-amiază – pe tânăra fată culcată în iarbă, în cearșaful pătat de țărână și de sânge, Vitalie se repezi spre ea. „Herminie, micuța mea, ce-ai făcut? Te-ai rănit?” Fata sări brusc în picioare, ca un diavol de carton țâșnind din cutie și, privindu-și bunica cu un aer vesel, îl aruncă: „Nu. Am devenit femeia tatălui meu!” Vitalie rămase atât de uimită de aceste vorbe și de tonul obraznic cu care-i vorbise Herminie-Victoire, încât mai întâi nu fu în stare să-i spună nimic. Apoi întrebă: „Ce tot spui acolo? Ce înseamnă asta?” „Nu e treaba ta!” îl răspunse fata și, adunându-și cearșaful sub braț, se întoarse grăbită spre vas. „Nenorocita de ea! Biata nenorocită...” gemu Vitalie.

Începând din acea zi, Herminie-Victoire se consideră într-adevăr drept femeia tatălui său, și în fiecare noapte se culcă lângă el. Într-una dintre aceste nopți pânțelele ei prinse rod, și ea purtă copilul cu orgoliu și cu mândrie. Se simțea dintr-odată atât de puternică, atât de vie cu adevărat și pe deplin. Cât despre Théodore-Faustin, el primi cu indiferență vestea acestui fruct al îmbrățișărilor sale cu fiica lui. Doar Vitalie se înspăimântă auzind-o. Se temea grozav de rodul unei iubiri atât de sălbătice.

Herminie-Victoire născu într-o noapte de iarnă. Afară era un frig de crăpau pietrele și gerul părea să fi împietrit cerul care se înălța ca un geam imens și negru, presărat cu stele mărunte de un auriu scânteietor. Nașterea dădea semne că va fi atât de grea, încât Vitalie îl trimise pe Théodore-Faustin după un doctor, în satul cel mai apropiat. Ea rămase singură lângă Herminie-Victoire, încercând să-i potolească spaimile care o apucaseră din nou. Căci frica o cuprinsese iarăși,

punând stăpânire pe ea cu o violență rară. Acum când îl sosise ceasul, o înnebunea dintr-odată gândul nașterii acestui copil pe care îl purtase în pânțele atât de fericită și de mândră. În chinurile și în teama ei, își striga mama, o implora să vină s-o scape de suferință, s-o aline. Își ruga mama să vină să-și ia înapoi locul pe care ea i-l uzurpase. Cum privea pe fereastră stelele strălucind, ochii i se opriră pe una dintre ele, care i se păru că vine repede spre ea și se pierde de cealaltă parte a nopții.

Copilul se născu înainte de a se întoarce tatăl său. Era atât de mare, încât sfâșie trupul mamei sale venind pe lume. Era băiat; cum se născu, începu să urle din răputeri, agitându-se cu atâta putere, încât își rupse cordonul ombilical. Avea o claie uriașă de păr minunat, brun-roșcat, zburlit tot. Copilul ăsta, gândea Vitalie pe când îl cufunda în apă, e croit să trăiască cel puțin o sută de ani. Și se mai gândi că nou-născutului i se dăduse mai mult decât îi era partea, ca și lui Théodore-Faustin, și că acest lucru trebuia să-i aducă multe nenorociri și greutate, dar, își spuse ea, poate că-i va aduce și mari bucurii. Pe când își rumega astfel amintirile și gândurile, simți deodată față de copil o dragoste nemărginită, atât de adâncă, încât nu-și amintea să fi încercat ceva asemănător nici pentru propriul ei fiu. Privi nou-născutul încremenită de uimire, mirându-se de farmecul pe care-l răspândea în jur dintr-odată micuța ființă care abia venise pe lume.

Când Théodore-Faustin se întoarse, în cele din urmă, cu doctorul, găsi copilul înfășat deja dormind lângă tânăra mamă. Pierduse atâta sânge, încât zăcea fără cunoștință, iar doctorul nu le dădu prea mari speranțe în ceea ce privea însănătoșirea ei. Cu cât pierdea mai mult sânge, cu atât acesta devenea mai negru – negru înghețat, scânteietor. Parcă era o revărsare a sângelui nopții înseși, presărat cu pulbere de stele. Mai întredeschise o

dată ochii, dar nu-și îndreptă privirea spre copil. Ea era singurul copil al acestui pământ. Își ridică încet privirile spre fereastră: toate stelele acelea mărunte care străluceau pe cer! Acolo erau deci miile de pantofi pe care moartea îi scâlciasse și îi aruncase apoi, ca să nu-i piardă urma? Zâmbi stins; moartea se încălțase cu pantofi frumoși, aurii, niște adevărați pantofi de bal, pentru a se întâlni cu ea, pentru a o pofti să vină cu ea. Nu era atât de îngrozitor să mori... Pleoapele i se închiseră din nou, și ea murmură încetișor, abia auzit: „Și acum, am să dansez desculță...”

Théodore-Faustin luă copilul în brațe cu o ostilitate surdă, dar cum ridică în aer ființa micuță cu părul zburlit atât de caraghios, mânia i se risipi brusc și se simți cuprins de încântare. Pentru prima dată după atâția ani, începu să zâmbească.

Herminie-Victoire muri înainte de ivirea zorilor, fără să fi văzut copilul pe care-l adusese pe lume. Lui Théodore-Faustin i se păru că niciodată fiica lui nu fusese mai frumoasă ca atunci; până și în moarte își păstrase un surâs minunat, iar dinții ei străluceau și mai tare decât în nopțile în care gura ei se deschidea să-i primească sărutările. Alunecase pe lumea cealaltă înzestrată cu același farmec fantastic ce-l împodobește pe fiul ei de-abia născut.

Frumusețea ei suverană și liniștită era atât de mare, încât nu lăsa loc suferinței doliului. Herminie-Victoire nu părea a fi moartă: parcă dormea visând un vis minunat, lumea, noaptea și stelele, apa fluviului Escaut și pământul Flandrei.

Théodore-Faustin, ținându-și fiul în brațe, veni și de această dată să ingenuncheze la picioarele Vitaliei, care veghea la căpătâiul lui Herminie-Victoire și, punându-și capul pe genunchii ei, rămase acolo să vegheze în tăcere ciudatul somn al fetei lui din care-și făcuse soție.

Ultimul fiu al familiei Péniel primi numele Victor-Flandrin. Coama lui de păr des, totdeauna ciufulit, avea strălucirea aramei, iar ochii de un negru-albăstrui aveau o particularitate frapantă: o pată de aur iriza jumătate din ochiul său stâng. Pata era atât de strălucitoare, încât lumina chiar și noaptea, astfel încât copilul vedea la fel de bine ziua și în întunericul cel mai nepătruns.

Théodore-Faustin se învățea în jurul fiului său ca un animal hăituit pe lângă o casă, neștiind dacă își va găsi acolo, în sfârșit, un adăpost sau dacă nu cumva este o altă capcană. Căci, deși era sub puterea farmecului fiului său, nu îndrăznea să se lase în voia dragostei pe care-o simțea pulsând în sufletul lui, de teamă că avea să sufere din nou. Toți cei pe care-i iubise muriseră sau dispăruseră, în afară de mama sa care nu mai era decât o umbră a ceea ce fusese; și, de altfel, dragostea pe care le-o purtase se preschimbase întotdeauna în blestem. Războiul făcuse din el un soi de monstru însemnat cu atâta suferință și disperare, încât nu putea să se mai apropie de nimic fără a distruge, de parcă lovitura de sabie a ulanului ar fi continuat să ricoșeze fără încetare.

Războiul putea să înceapă iarăși, alți împărați puteau, peste câțiva ani, să-i cheme fiul pe câmpul de luptă. Gândul acesta îl chinuia pe Théodore-Faustin, devenind o adevărată obsesie pentru el. Tot timpul se gândea cum să-și salveze fiul, astfel încât acesta să nu poată fi niciodată soldat

Și, până la urmă, se hotărî să-și împlinească teribila sa mântuire.

Victor-Flandrin avea atunci cinci ani. Când tatăl său îl chemă, se îndreptă spre el, ținându-l. Coborâră de pe vas și merseră un timp pe un drum noroios ce trecea pe lângă un câmp de în plin de

mănunchiuri negricioase. Copilul era fericit să se plimbe astfel cu tatăl său și sărea pe lângă el, pălăvrăgind întruna. Când ajunseră în dreptul unei pietre mari de pe marginea drumului, Théodore-Faustin se opri și, ghemuindu-se pe vine în fața fiului său, îl strânse tare mâinile într-ale sale și îl spuse: „Micuțul meu, singurul meu fiu, o să-ți fac ceva groaznic, o să te doară. Dar fac asta pentru tine, ca să te salvez de războaie, de nebunia împăraților și de cruzimea ulanilor. Mai târziu ai să înțelegi și ai să mă ierți, poate”. Copilul asculta acest discurs al tatălui său fără să înțeleagă nimic, și fața lui i se păru, pentru prima dată, înfricoșătoare. Théodore-Faustin cuprinse în palme minutele dolofane ale fiului său, începând brusc să-i sărute degetelele și să plângă. Copilul nu îndrăznea să se miște și nici să-și retragă mâinile, încerca să se întărească ca să nu plângă și el. Apoi tatăl se ridică brusc, îl duse pe Victor-Flandrin până la piatră, îi luă mâna dreaptă și îi îndoi toate degetele, în afară de arătător și de degetul mare, și apoi, scoțând repede din buzunar o toporișca, îi tăie fiului său cele două degete.

Copilul rămase mai întâi încremenit de uimire în fața pietrei, ca și cum pumnul i s-ar fi lipit de suprafața ei. Apoi tresări și o luă la fugă pe câmp, urlând. Théodore-Faustin nu putu să alerge după el. O durere violentă îl izbucnise în cap, și pe locul răni, pielea umflată dintr-odată palpita puternic. Se năruî lângă piatră, răsând ca un nebun.

Victor-Flandrin reveni abia pe seară, adus de un țăran care îl găsisese leșinat pe câmp. Rănile îl fuseseră cauterizate și își ținea mâna bandajată într-o legătură pe piept. Copilul nu voia să spună nimic, și țăranul trebuise să caute toată ziua ca să descopere de unde venea. Cum îl văzu plecând, Vitalie se repezi spre copil, dar Victor-Flandrin nu voi să-i spună nici ei nimic și o respinse când îi ceru să-i arate mâna rănită. Stătea în picioare cu

mâna lângă inimă, nemișcat în mijlocul camerei, cu capul plecat și ochii ațintiți în pământ. Vitalie se tânguia, neștiind ce se întâmplase, și se învârtea în neștire prin cameră, ciocnindu-se de toate mobilele.

Théodore-Faustin stătea lângă zid în fața fiului său, la fel de țeapăn și de tăcut ca și el, cu brațele atârând pe lângă trup. Avea un pansament pe cap. Până la urmă, Vitalie se întoarse spre el, vrând să-i ceară să-i pună întrebări copilului; dar cum își ridică ochii spre fiul ei, renunță. Dintr-odată, înțelese. Nu mai era nimic de spus. Simți un văl cenușiu coborându-i pe ochi.

Din acea zi tăcerea și singurătatea puseră din nou stăpânire pe bordul bătrânului vas *Mânia Domnului*, al cărui stăpân nu se mai îngrijea deloc de el. Din familia Péniel nu mai rămăseseră decât acum decât niște resturi împrăștiate. Vitalie se cufunda tot mai adânc în noaptea ce-i cuprindea ochii, iar prezentul, devenit aproape invizibil, se stingea fărâmițându-se, lăsând să apară la suprafață amintirea unor zile din ce în ce mai îndepărtate în trecut. În fiecare zi cobora și mai mult pe apele încete ale fluviului Escout pentru a se arunca, departe, în apele uriașei mări cenușii. Era din nou pe plaja pustie pe care fusta neagră a mamei sale foșnea tare în vântul înghețat al așteptării. Și în fiecare seară, așezată lângă patul nepotului, îl chema să vină împreună cu ea în meandrele memoriei sale populate de chipuri și nume pline de străluciri și de ecouri fantastice. Și copilul adormea în cutele acestor amintiri blânde și mătăsoase ca o apă moartă plină de nămol și de soare. În somn îl apărea mereu o femeie care-i era în același timp mamă și soră, cu un surâs fermecător care-l făcea și pe el să zâmbească visând.

Doar acest surâs îl mai rămăsese lui Théodore-Faustin care venea noapte de noapte să-l pândească. Atunci când îi tăiase fiului său cele

două degete, îl retezase totodată, fără putință de întoarcere, dragostea și încrederea în el. Victor-Flandrin îl ocolea tot timpul privirea și nu vorbea cu el niciodată. Se supunea poruncilor sale și făcea toate muncile lăsate în seama lui, fără a spune un cuvânt și fără a-și ridica niciodată ochii spre chipul tatălui său. Dar cum acesta se îndepărta și îl întorcea spatele, copilul ațintea asupra lui o privire de o violență extremă. Théodore-Faustin cunoștea această privire pe care totuși nu o întâlnește niciodată. O cunoștea pentru că o simțea de fiecare dată în trup ca o lovitură pe la spate care-i urca imediat în cap, deșteptând mereu durerea rănii imposibil de vindecat. De altfel, purta și acum bandajul în jurul capului.

Nici măcar o singură dată Théodore-Faustin nu se întoarse spre copil ca să-l alunge sau să-l împiedice să-l mai privească astfel – se temea ca nu cumva să vadă țâșnind, în privirea fiului său, chipul ulanului cu mustăcioară subțire și blondă. Căci acolo, în ochii demenți ai oamenilor plini de ură și de violență, era sălașul lui Dumnezeu. Atunci începea să râdă, cu un râs pătrunzător, convulsiv, care-l speria pe copil și în același timp îl dădea un sentiment de forță și de bucurie.

Dar noaptea, copilul îmblânzit de somn zâmbea, și chipul i se ilumina atunci de acel surâs minunat în care Théodore-Faustin zărea alunecând în transparență profilul Noemiei, al lui Honore-Firmin și al lui Herminie-Victoire – și uneori chiar și pe acela al tatălui său. Astfel își petrecea nopțile, ghemuit în umbră lângă patul fiului său adormit, privind cum trece timpul, privind cum trece uitarea, și uneori îl atinge cu vârful degetelor părul ciufulit, de culoarea aramei, și îl mângâia chipul, tremurând.

Până la urmă, familia Péniel a trebuit să părăsească vasul *Mânia Domnului*. De altfel, chiar dacă vasul de mult timp nu mai era sub semnul

grației lui Dumnezeu, nu mai era nici sub semnul mâniei sale; se retrăsese din toate, iar acum nu mai făcea altceva decât să ruginească în totala indiferență a lui Dumnezeu și a oamenilor.

Se mutară într-o căsuță lângă una dintre ecluze. Nu mai erau cu adevărat oameni de apă dulce, dar nici nu deveniseră încă oameni ai uscatului. Erau locuitorii malului, oameni fără rădăcini pe pământul unde se mișcau cu stângăcie, stânjeniți de acea încremenire cu care nu erau obișnuiți și care, mai ales, nu le plăcea. Erau oameni de la marginea pământului și a apelor, de la marginea tuturor lucrurilor, și trăiau ca și cum ar fi fost la capătul lumii.

În anul imediat următor mutării lor pe mal, Théodore-Faustin se sinucise, aruncându-se în apă lângă porțile ecluzei. Îi găsiră trupul a doua zi dimineată, izbit în porțile ecluzei, ca un butoi gol, de valurile verzui. Cum stătea acolo, de-a curmezișul apei, părea că voia să țină porțile închise pentru totdeauna, să oprească acolo, în punctul zero al trupului său, drumul tuturor vaselor, dacă nu și mersul lumii întregi.

Victor-Flandrin fu acela care descoperi trupul. Plecă imediat să-i spună Vitaliei, care dormea încă. Intră în camera ei, se opri în fața patului și, scuturând-o încetitor de umeri, îl spuse cu o voce netulburată: „Bunico, trezește-te. Tata s-a înecat”.

Când trupul fiului său fu adus și întins pe pat, Vitalie, precum altădată la moartea soțului ei, ceru să fie lăsată singură. Ochii ei nu mai distingeau nimic, dar mâinile-i vedeau mai bine decât privirea ei de altădată și îl spălă și îl îmbracă pe cel mort pe pipăite, cu o dibăcie extraordinară. Își regăsea gesturile pe care le făcuse cu patruzeci de ani în urmă, spălând acum trupul unicului fiu căruia îl dăduse viață. Uita totul, povara anilor, a doliurilor, a războiului, celelalte nașteri – nu-și mai amintea

decât noaptea minunată în care copilul țipase în pânțele ei, și zorii în care văzuse ieșindu-i din trup fructul atât de mult dorit al dragostei, al dorinței și al credinței sale. Cum strigase, de șapte ori, și cât de ciudat sunaseră țipetele lui! Oare putea înceta să răsunec ecoul lor? Nu, era imposibil, așa ceva nu putea să se întâmple atâta timp cât trăia ea. Căci simțea încă tresărind în ea, în străfundurile ființei sale, în măruntaiele și în inima ei, ecoul minunat al acestei vieți născute din ea, care, deși se dusesse, își avea un loc undeva în veșnicie.

Și nu-și plânse fiul, căci știa că pe pragul pe care se afla ea acum lacrimile și tânguirile nu fac decât să-i tulbure pe morți și să le întârzie trecerea și așa destul de grea pe lumea cealaltă. Își închipuia această trecere la fel ca pe aceea a vaselor de-a lungul canalurilor, alunecând din ecluză în ecluză, și trebuia ca morții să fie trași de pe mal la fel ca vasele, să fie însoțiți încet pe firul râului pentru a-i duce spre acel altundeva, mai uriaș și mai necunoscut decât marea, unde erau așteptați să vină.

Astfel își găsi Victor-Flandrin bunica atunci când se întoarse în cameră – stând pe pat, cu capul fiului său așezat pe genunchi. Se miră văzând-o pe bătrână atât de liniștită și de hotărâtă. Avea chipul întors spre fereastra deschisă unde se auzeau țipetele stinse, ca de flaut, ale păsărilor de noapte. Un aer viu și luminos scălda camera. Vitalie surâdea vidului, clătinând încet-încet din cap, și fredona o melodie aproape veselă. Era cântecul ei de leagăn pentru copiii morți. Băiatul se gândi că, poate, nu se petrecuse nimic cu adevărat, că tatăl său nu era mort, ci numai se odihnea acolo, pe genunchii mamei lui. Și îl strigă, pentru prima oară după ani întregi: „Tată!”

Avu impresia că surâsul bunicii se oglindea pe chipul tatălui său, a cărui gură schița, încet-încet, un surâs asemănător. Și când se apropie și mai

mult de pat, văzu curgând din ochii închiși ai mortului șapte lacrimi de culoarea laptelui care-i înghețară pe obraji. „Tată...” zise încă o dată băiatul. Dar nici tatăl, nici Vitalie nu păreau să-și dea seama că era acolo. Întinse mâna spre chipul mortului ca să-i șteargă lacrimile, dar cum îl atinse, cele șapte lacrimi alunecară și se rostogoliră pe jos. Când atinseră podeaua, tresăriră scoțând un sunet ca de sticlă.

Le adună în podul palmei. Erau perle micuțe de un alb-sidefiu, foarte netede și reci la atingere, ce răspândeau o mireasmă ușoară de gutuie și de vanilie.

Victor-Flandrin era prea tânăr încă, iar Vitalie prea bătrână pentru a putea continua să se ocupe singuri de ecluză. Încă o dată trebuiră deci să plece, să se îndepărteze și mai mult de apă, să se retragă și mai departe către pământ.

Și nu numai că înaintară spre pământ, ci se cufundară de-a dreptul în ținuturile uscatului. Se surghiuniră până la orașele negre de care altădată nici nu se apropiau decât de la distanță, pentru a încărca la bordul vasului lor cărbunele extras din solurile lor misterioase. Dar acest pământ care le dezvăluia acum secretul său nu era decât o viziună mare, întunecată și cumplită.

Victor-Flandrin era deja un flăcău zvelt și robust, așa că minți când îl întrebară câți ani avea. Astfel, deși avea o mână mutilată, fu angajat în mină. Nu avea nici doisprezece ani.

Începu să muncească în mină acolo unde se tria cărbunele. Cât era ziua de lungă, căra huilă cu care umplea niște vagoneți care nu se mai terminau. Apoi deveni ucenic și zilele lui treceau galopând de la un capăt la altul al galeriilor nesfârșite, ca un șobolan, ca să urce, târându-se prin tuneluri înguste în pantă, bucăți de lemn, instrumente, tuburi de aeraj. Apoi deveni transportor, încărcând toată ziua cărbune cu lopata, împingând sau trăgând niște bene nesfârșite, când pline, când

goale. Pe urmă începu să lucreze la foraj, și zilele lui treceau săpând, ridicând bârne de sprijin, doborând cărbunele, luptând la infinit în adâncimile și în noaptea pământului.

În acest timp, Vitalie stătea în cămăruța închiriată la subsolul unei case mici aliniată între alte căsuțe mici, interminabile, la poalele haldelor. Creștea câteva păsări în fundul unui petic de grădină din spatele casei și se străduia pe cât putea să-l ajute pe Victor-Flandrin.

De la moartea lui Théodore-Faustin își păstrase întruna liniștea și surâsul. Victor-Flandrin bănuia că nu mai doarme, ci își petrece nopțile veghind. Și era adevărat. Vitalie nu mai dormea, de-acum locuia atât de total în noapte, încât devenise ea însăși o frântură a nopții, ușoară și blândă, în care răbdarea se odihnea murmurând fără încetare cântecul de leagăn al copiilor morți.

Într-o seară, întorcându-se din mină, Victor-Flandrin văzu că surâsul plutea pe fața bunicii cu o claritate și o amploare și mai accentuate decât de obicei. Stătea la masă, curățând cartofi. Băiatul veni în fața ei, se așeză pe scaun și îl luă mâinile, strângându-i-le în tăcere. Nu știa ce să spună în fața unui asemenea surâs din care Vitalie părea să lipsească din ce în ce mai mult, dizolvându-se aproape în el. După un moment, ea fu aceea care vorbi. „Mâine, spuse ea, nu te mai duci în mină. N-ai să te mai întorci niciodată acolo. Trebuie să pleci, să părăsești locurile astea Du-te unde vezi cu ochii, dar pleacă, trebuie să pleci. Pământul e mare, trebuie să existe undeva un loc unde să-ți clădești viața și fericirea. Poate că e aproape, poate că e departe.

Vezi tu, noi nu avem nimic. Am pierdut și bruma pe care o mai aveam odată. Nu pot să-ți dau nimic, în afară de ceea ce va rămâne din mine după ce mor – umbra surâsului meu. Du această umbră cu tine, e ușoară și nu te va apăsa. Astfel n-

am să te mai părăsesc niciodată și am să rămân cea mai statornică iubire a ta. Ți las această iubire, e atât de mare, mult mai mare și mai întinsă decât mine. În ea încap marea, curg fluvii și canaluri, trăiesc atâția oameni, și bărbați și femei și copii. În seara asta sunt cu toții aici. Îi simt aici, în jurul meu.” Apoi tăcu, deodată absorbită de cine știe ce prezență invizibilă, și se rătăci în surâsul ei bizar, ca și cum n-ar fi spus nimic, ca și cum nu s-ar fi petrecut nimic.

Victor-Flandrin voi s-o rețină, să-i pună întrebări, căci nu înțelegea cuvintele ciudate pe care ea i le spusese cu un ton în același timp atât de tandru și de distant – de parcă și-ar fi luat adio – dar îl apucă deodată un somn de neînvins și se prăbuși greu pe masă, cu capul rostogolindu-se printre cojile de cartofi, cu mâinile încă strângându-i-le pe ale bunicii sale. Când se trezi, era singur. Pe locul unde stătuse Vitalie tremura o lumină ușoară ca o ceață aurie în răsăritul soarelui. Cum se ridică de pe scaun, chemându-și bunica, lumina alunecă pe podea și, învârtindu-se în jurul camerei, se topi în umbra trupului lui.

Victor-Flandrin făcu ceea ce-i ceruse Vitalie. Nu se mai întoarse niciodată în mină. Plecă să cuture pământul fără să știe unde, plecă mergând drept înainte. Drept orice moștenire, luase cu el cele șapte lacrimi ale tatălui său și surâsul bunicii, care strălucea blond în umbra lui. Pe chipul său cu pielea încă încrustată de praf de cărbune sclipea pata de aur care-i înstela ochiul stâng și care, pe unde trecea, îl aducea porecla de Noapte-de-Aur.

A DOUA NOAPTE

NOAPTEA PAMÂNTULUI

Pe vremea aceea lupii încă mai rătăceau pe câmpii în nopțile înghețate de iarnă și veneau să-și caute hrana până în sate, omorând păsări, capre și oi, dar și vaci și porci. Dacă nu găseau ceva mai bun, se întâmpla să înfulece câini și pisici, și cum se ivea prilejul, chefuliau cu plăcere mâncând carne de om. Păreau, de altfel, să prefere mai ales femeile și copiii, ale căror trupuri mai fragede le mulțumeau foamea. Și foamea lor era cu adevărat uimitoare, creștea întrecându-se cu frigul, cu foamea și cu războiul, ca și cum ar fi fost ultimul lor ecou și expresia lor cea mai nerușinată.

Astfel trăiau unii oameni de pe uscat, în neliniștea mereu gata să izbucnească a foamei imposibil de potolit a fiarelor. Și vorbeau despre lup numindu-l cu un nume unic, care desemna în același timp spaima și dușmanii lor: îi spuneau Fiara.

Ei spuneau că Fiara aceasta cu trupuri multe era lucrarea Diavolului, trimisă pe pământ pentru a-i încerca pe cei sărmani. Unii pretindeau chiar că nu era altceva decât sufletul răzbunător al unui om sortit chinurilor iadului, fiindcă îndrăznise să sfideze ordinea lumii, sau metamorfoza unui vrăjitor malefic însetat de sânge. Alții mergeau până la a vedea în el chiar degetul lui Dumnezeu,

îndreptat cu mânie spre oamenii pe care-i pedepsea astfel, încă din lumea aceasta, pentru păcatele și nesupunerea lor. De aceea, când țăranii se adunau în ceata și plecau să caute Fiara, își încărcau puștile binecuvântate pe treptele bisericii cu gloanțe făcute din metalul topit al medaliilor cu chipul sfinților și al Fecioarei.

Dar Fiara știa să se ascundă de ochii și de puștile vânătorilor. Zăcea în penumbrele cele mai stufoase ale pădurilor care răsunau uneori de răgete surde și nu se arăta decât aleșilor foamei sale.

Se întâmpla ca unele dintre victimele sale să fie găsite încă în viață, dar cea mai mică mușcătură a Fiarei părea să-i sortească morții pe cei atinși de ea. Degeaba erau îngrijiți răniții, degeaba li se frecau rănilor cu căței de usturoi înmuiți în oțet până le dădea sângele sau li se puneau cataplasme cu ceapă pisată amestecată cu miere, sare și urină; degeaba le acopereau trupurile cu amulete, toate astea nu-i împiedicau pe cei mușcați de lup să moară, mai devreme sau mai târziu, în chinuri groaznice.

Cu cât moartea se apropia de ei și cu cât aceste victime ale Fiarei păreau să se transforme la rândul lor în lupi, cu atât mai cumplită devenea violența care-i stăpânea, aprinzându-le în ochi flăcări asemănătoare cu acelea ale ochilor oblici ai Fiarei și deformându-le dinții și unghiile care se transformau în gheare și în colți gata să atace oricând. Nu rar se întâmpla ca rudele celui care turbase să pună capăt acestei metamorfoze înspăimântătoare, sufocându-l pe bietul muribund care spumega de nebunie între două saltele. După aceea îl culcau din nou, cuminte, în patul lui, și îl vegheau creștinește pentru ca sufletul lui să nu se ducă să rățească în pădurile unde domnea Fiara și să nu se întoarcă dând târcoale în jurul casei lor, cu tânguiri surde.

Pentru a conjura asemenea întoarceri și mai ales pentru a ține departe de ferma lor Fiara, țăranii aveau obiceiul, când reușeau, în sfârșit, să doboare un lup, să agațe de ușile hambarelor labele sau corpul, ori coada animalului. Căci nu trebuia ca Fiara să se apropie, nici de la distanță, de cei vii. Umbla zvonul că numai privirea ei, abia întrevăzută, era de ajuns să-i lipsească pe oameni de voce și de puțința de a se mișca, și mai ales că mirosul putred al respirației sale îl putea otrăvi pe cel ce-ar fi ajuns în fața ei. De altfel, se spunea că țiganii, acești oameni ei înșiși atât de asemănători cu lupii, fumau în pipele lor tutun amestecat cu ficat uscat de lup, pentru a înspăimânta cu mirosul acesta groaznic câinii de pază ai stânelor.

Aceștia erau adevărații căpcăuni care bântuiau pădurile de altădată și-i terorizau pe oamenii uscatului; ei purtau numele de Fiara și erau și mai de temut decât spiritele rele, uriașii și balaurii din legende și din povești.

Dar Victor-Flandrin, pe vremea aceea, nu-și amintea decât de apa atât de blândă și de lentă a canalelor pe care își petrecuse copilăria și de măruntaiele negre ale pământului în care trebuise să coboare timp de șapte ani.

1

Victor-Flandrin merse mult timp, regăsind, după mai mult de douăzeci de ani, drumul pe care îl făcuse tatăl lui, drum care îl despărțise de ai săi fără cale de întoarcere. Dar el mergea fără însoțitori, nu purta nicio pușcă pe umeri, nu era chinuit de nicio nostalgie. Nu mai putea fi, acum, despărțit de cele două ființe care fuseseră familia sa. Surâsul bunicii sale îl urmărea pas cu pas,

strâns legat de umbra pe care o lăsa pe pământ trupul lui, iar lacrimile tatălui său, înșirate pe un șnur, le purta la gât, sub cămașă.

Străbătu orașe, câmpii, poduri și păduri, aceleași pe care altădată le descoperise tatăl său, dar el nu simțea nicio uimire și nicio teamă. Era iarnă, și era atât de frig, încât crengile copacilor se spărgeau ca sticla, cu un zgomot sec care se reverbera mult timp în liniștea din jur. Bastonul pe care-l ținea în mână scânteia de gheață și suna ciudat atingând drumurile înghețate. Își simțea inima ușoară, nu pentru că ar fi fost vesel, ci pentru că de acum era așa de singur, că lumea pustie care i se deschidea înaintea cât vedea cu ochii îl era atât de străină, încât părea blândă.

Stratul de zăpadă era atât de gros și de afânat, încât pașii nu lăsau în el nicio urmă și când, spre amiază, soarele de un galben mai palid decât nisipul răzbătea printre nori, tot ținutul din jur părea să strălucească de pustietate. În această lumină orbitoare a vidului și a liniștii, Victor-Flandrin își simțea crescând trupul în putere, pe de-a-ntregul prezent, căci, în sfârșit, vigoarea tinereții sale se manifesta în deplină libertate.

Ajunse la poalele unei coline acoperite de stejari, de fagi și de brazi, crivățul șuiera ascuțit pe deasupra zăpezii. Urcă drumul strâmt care șerpuia pe colină, în meandre din ce în ce mai răsucite. Era imposibil să se orienteze în această pădure transformată într-un imens troian de zăpadă, în care lumina nu ajungea decât palidă, iar Victor-Flandrin abia putea să meargă înaintea.

Până la urmă obosi atât de tare, încât trebui să se așeze puțin pe o stâncă de la marginea unui luminiș. Ziua începea să se stingă și, pentru prima dată de când plecase, Victor-Flandrin se neliniști întrebându-se unde va dormi la lăsarea întunericului. Era complet rătăcit, prizonier în labirintul strident al vântului.

De altfel, vântul avea niște modulații ciudate, de parcă un om și-ar fi urlat suferința dusă până la nebunie, și Victor-Flandrin tresări brusc, atât de tare semăna acea voce cu râsul chinuit al tatălui său.

Și iată acum că vântul începea să dea târcoale în jurul luminișului, apropiindu-se imperceptibil. Stătea acolo, ținut lângă piatră, și nu îndrăznea să se miște și nici măcar să întoarcă capul. Obscuritatea se îngroșase până la penumbră, noaptea venise deja și cornul subțire al lunii care strălucea foarte sus pe cer, ca o infimă virgulă albă printre stele, nu lumina decât mijlocul poienii. Dar această lumină puțină îl atrase pe Victor-Flandrin; în sfârșit, se ridică de pe piatra pe care stătuse, unde începuse să amortească, și se duse spre ea, ca și cum acest biet petic de strălucire putea să-i ofere un adăpost mai sigur. Mai erau două luminițe care străpungeau întunericul. Le văzu pe când se îndrepta spre cercul argintiu; era încă departe, dar le distinse în întuneric datorită petei de aur care făcea ca vederea ochiului său stâng să fie la fel de ascuțită ca aceea a unei pisici. Erau două luminițe oblice, de un galben scânteietor, care păreau să-l fixeze. Celălalt ieși în sfârșit din penumbră, dar nu veni spre Victor-Flandrin; începu să meargă de-a lungul luminișului, fără să-l slăbească din ochi. Mersul îl era deosebit de suplu, subliniindu-i spatele subțire cu pânțelele supt. Dimpotrivă, pieptul îl era mare și bombat, iar blana cenușie, argintată de promoroacă, se zbârlea în smocuri mai deschise la culoare.

Victor-Flandrin făcu la fel ca animalul, începu să se învâртеască în cerc, în ritmul în care mergea lupul, cu ochii ațintiți într-ai săi, și puțin timp după aceea răspunse mârâiturilor cu niște sunete la fel de răgușite. Această horă în buiestru ținu mult timp, apoi lupul făcu o săritură bruscă pe care Victor-Flandrin o imită imediat. Astfel cei doi se

treziră curând față în față, învârtindu-se în cercuri din ce în ce mai mici.

Acum erau amândoi în plin halou al lunii, și se urmăreau atât de aproape, încât fiecare atingea umbra celuilalt. Hora se opri o clipă, atunci când lupul atinse cu laba umbra lui Victor-Flandrin. Pe loc, animalul rămase nemișcat și, scoțând un urlet ascuțit ce semăna cu o tânguire, se ghemui pe pământ, cu urechile lipite de cap. Victor-Flandrin își scoase cureaua și o legă de gâtul animalului ce tremura, apoi prinse cureaua de sacul pe care-l purta în spinare. Lupul se lăsă dus în lesă, ascultător.

Victor-Flandrin nu mai simțea nici cea mai mică teamă – părea că frica trecuse cu totul în trupul animalului care zăcea la picioarele lui. Dar era cumplit de obosit, și se hotărî să aștepte ivirea zorilor ca să-și continue drumul. Atunci se înfășură în pelerină și, lungindu-se pe zăpadă, se ghemui lângă lup și adormi în căldura trupului lui.

Avu un vis; sau poate că lupul era cel care visa prin el. Se făcea că era în pădure; mergea prin ea și, curând, copacii deveniră articulați, acoperindu-se de armuri de metal strălucitor: copacii începură apoi să se miște încet sub armurile lor, să-și întindă crengile ca niște brațe și să se răsucescă în toate părțile, apoi le creșcură capete. Capete foarte rotunde și grele, cu căști, pe care le legănu de pe un umăr pe celălalt se smulseră cu durere din strânsoarea pământului și începură să meargă; păreau să înainteze împotriva vântului, atât de încovoiați erau, agitându-și brațele, ca niște înotători sub apă.

Copacii în armuri erau acum în niște bărci lungi cu fundul plat care coborau de-a lungul fluviului cenușiu, în adâncul căruia se vedea niște lumini roșii. Niște oameni cu capetele descoperite mergeau pe sub apă, împotriva curentului, purtând în mâini torțe aprinse.

Probabil că între timp copacii în armuri părăsiseră bărcile, căci înaintau acum spre o clădire foarte lungă și joasă; cu cât se apropiau mai mult de ea, cu atât se albăstrea mai tare. Voiau să intre în acea casă, dar cum îl treceau pragul dispăreau, ca și cum s-ar fi dizolvat în umbra adâncă ce umplea încăperile.

O cameră goală; prin ferestrele deschise vântul intră și răsucesce perdelele. În mijlocul camerei, un pat mare de fier. În mijlocul patului, o femeie îmbrăcată într-o cămașă albă. Burta îi este enormă, umflată, e gata să nască. Se aude deodată un zgomot fantastic. Femeia, care stătea culcată pe spate, se ridică încet în aer și începe să plutească prin cameră. Se îndoaie până aproape să-și prindă gleznele în mâini. Vântul o ia pe sus pe fereastră.

Acoperișurile unui oraș cenușiu și negru se profilează pe un cer înecat în ceață. Dintre coșurile neobișnuit de înalte de pe acoperișuri se ivesc doi ochi. Sunt foarte negri, cu cearcăne albăstirii de umbră, și strălucesc cu o lucire surdă. Orașul intră încet în derivă, defilând la înălțimea ochilor. Copacii în armură, bătând aerul cu brațele lor lungi, intră în oraș, pătrund în apele ochilor.

Ochii nu mai sunt acum decât doi pești uriași, alunecând prin casele ai căror pereți se lichefiază pe măsură ce peștii trec prin ele.

Un lup stă la capătul unui pod; cântă la ferăstrău, cu capul întors spre fluviu.

Undeva pe chei, o fereastră se deschide în fațada unei case. Cineva se apleacă, scoate peste pervaz un covor și începe să-l scuture. Covorul are imprimat pe el un desen care seamănă cu un chip; scuturat astfel, chipul se desprinde de pe covor și cade în fluviu.

Lupul a dispărut, dar ferăstrăul, rămas în picioare la capătul podului, continuă să vibreze și să-și răspândească în aer melodia.

Cum se iviră zorii, Victor-Flandrin se trezi. Vântul șuiera ascuțit. Lupul nu se mișcase de lângă

el. Cerul era limpede și pădurea părea mai puțin închisă în ea însăși; dezvăluia acum cărări pe care băiatul nu le zărise în ajun. Victor-Flandrin ezită un moment, apoi se hotărî să o ia la stânga. Se ridică, și lupul se sculă și el, apoi pleacă împreună.

După un drum lung prin pădure ajunseră pe o câmpie largă, un șir de ogoare ce veneau unul după altul. Ceva mai în jos se ridicau niște case. Mlaștinile și iazurile presărate mai peste tot erau înghețate și sclipeau metalic în lumina răsăritului. În fundul văii curgea un râu cu șerpuituri largi, cenușii. Victor-Flandrin se simți liniștit la vederea acestui sătuc împrăștiat la poalele dealului. Locul îl plăcea prin simplitatea și rigoarea lui. Îl plăcea singurătatea lui asemănătoare cu aceea de pe canaluri. Deși solid ancorate în pământ, aceste ferme ghemuite acolo jos, ca niște câini păzind câmpurile și pădurea, păreau totuși să alunece pe ape, aproape de cer.

Privea desfășurându-se pe acoperișuri, apoi risipindu-se în vânt șuvițe subțiri de fum de un cenușiu lăptos. Pe când le contempla, cuvintele lui Vitalie îl veniră din nou în minte: „Pământul e mare, și undeva există, desigur, un locșor unde să-ți clădești viața și fericirea. Poate că e aproape, poate că e departe”.

Acest loc nu era nici aproape, nici departe, nu era nicăieri. Nu avea nici splendoarea plajelor sculptate de mări, nici măreția peisajelor clădite în munți, nici frumusețea magnifică a deșerturilor netezite de lumină și de vânt.

Era unul dintre acele locuri cocoțate la marginile unei țări și, ca toate zonele de margine, părea pierdut la capătul lumii în indiferență și în uitare – în afară de vremurile când stăpânii regatelor se joacă de-a războiul și le declară atunci mize sacre ale jocului.

Victor-Flandrin fu smuls din această reverie de lup, care trăgea de lesă, scheunând. Se uită la animalul ghemuit în fața lui și hotărî deodată să-l elibereze. Lupul rămase un moment nemișcat, apoi, ridicându-se cât era de lung, își puse labele pe pieptul lui Victor-Flandrin.

Botul lupului și chipul omului se aflau acum foarte aproape. Lupul începu să-i lingă fața lui Victor-Flandrin, foarte încet, ca și cum ar fi lins o rană deschisă pe propriul lui trup, apoi se lăsă din nou în patru labe, se întoarse și luă din nou drumul pădurii. Victor-Flandrin privi animalul îndepărtându-se până ce dispăru, apoi plecă mai departe.

Când ajunse în sătuc, soarele era sus pe cer. Încă nu întâlnise pe nimeni. Cercetă locul; dintr-o privire aruncată de jur împrejur numără casele. Erau șaptesprezece, dar mai mult de jumătate păreau părăsite. Văzu că una dintre ele, cea mai mare, era mai retrasă față de celelalte. Se înălța lângă o colină între două pâlcuri de brazi. Dar terenul era atât de accidentat în acest loc, încât nu existau două case la aceeași înălțime. Se așeză pe marginea unui puț care se afla în mijlocul unui grup de cinci case. Îi era foame; scotoci în traistă, dar nu găsi decât un colț de pâine tare ca piatra. Un câine începu să latre, apoi alții se luară după el, ca un ecou. În sfârșit, un bărbat ieși dintr-o casă; trecu pe lângă puț, dar se prefăcu a nu-l vedea pe Victor-Flandrin, deși îi aruncă o privire scurtă și curioasă pe furiș. Victor-Flandrin îl strigă. Celălalt se întoarse cu o încetineală aproape greoaie. Victor-Flandrin îl întrebă cum se numea cătunul și dacă putea găsi de lucru pe acolo. Celălalt îl răspunse, continuând să-l privească pieziș, cu o neîncredere

sporită de accentul străin al băiatului; îl spuse că la Pământul Negru iarna nu era nimic de făcut, dar că putea totuși să caute la Valcourt, acolo, la Ferma de Sus. Victor-Flandrin privi în direcția pe care i-o arăta omul, era casa cea mare dintre pâlcurile de brazi. Porni imediat către acea fermă.

Era mai departe decât crezuse, drumul nu se mai termina, sau poate părea astfel pentru că era numai cotituri. Era nu atât un drum, cât un ciudat labirint, numai ocolișuri. Făcu chiar și un popas pe drum. Foamea îl strângea pânțele ca într-un clește, din ce în ce mai tare.

Când ajunse, în sfârșit, la fermă și intră într-o curte mare, pustie, fu întâmpinat de o nouă explozie de lătrături, de parcă o mulțime de câini ar fi stat ascunși prin toate colțurile. Înaintă până în mijlocul curții și strigă tare: „Hei! E cineva pe-aici?” Lătrăturile se întetiră, dar nimeni nu răspunse. Câinii începură atunci să geamă, de parcă simțeau mirosul de lup de pe trupul necunoscutului. După câțva timp, apărură, în sfârșit, o femeie. N-ar fi putut să spună ce vârstă avea, atât de înfocată era în hainele groase de lână. Îi văzu numai ochii; înguști, de un negru strălucitor ca sâmburii de măr, cu privirea iute. Fără să spună niciun cuvânt, femeia îl lăsă pe Victor-Flandrin să spună cine e și ce vrea, apoi, rotindu-se brusc pe călcâie, se îndreptă spre clădirea din mijloc. Ajunsă pe prag, se întoarse și strigă: „Ei bine, vino!”

În bucătărie domnea o căldură umedă, saturată de miros de varză, de grăsime și de ceapă prăjită. Femeia îl puse să se așeze la o masă pe care o șterse repede cu o cârpă și apoi stătu pe scaun în fața lui, după ce-și dăduse jos șalul mare de lână. Victor-Flandrin văzu atunci că era tânără și puternică. Avea în jur de douăzeci și cinci de ani; era foarte brună, cu un chip rotund cu pomeții

înalți, ieșiți în afară, și o gură frumoasă cu buze rotunde și pline ca niște căpșuni.

Se priviră un moment fără să zică nimic; femeia nu-și mai desprindea privirea din ochii lui Victor-Flandrin. Se uita mai ales, foarte atentă, la ochiul lui stâng. El se gândi că îl privea astfel din pricina petei de aur și sfârși prin a-și pleca ochii, nu atât stânjenit de insistența cu care-l scruta gazda sa, ci pentru că foamea și căldura îl făceau să se simtă ușor amorțit. Când femeia se hotărî în sfârșit să rupă tăcerea, aproape că tresări pe scaunul în care trupul lui se prăbușise cu totul. „Deci cauți de lucru?” întrebă ea. El o privi uimit, ca și cum n-ar fi înțeles întrebarea „Și ce poți face?” continuă ea. Lui Victor-Flandrin vocea femeii i se păru la fel de rotundă ca și chipul ei; avea impresia că vorbele pe care le rostea se rostogoleau prin aer ca niște cocloașe mari de pâine proaspătă și, drept orice răspuns, începu să zâmbească.

„Ești cam ciudat”, zise femeia „Sunt obosit, spuse Victor-Flandrin ca o scuză. Am mers mult și n-am mâncat nimic de ieri.” Apoi adăugă: „Dar pot face o mulțime de lucruri. Sunt obișnuit să muncesc din greu”.

Femeia se ridică de la masă, se foi un moment într-un colț al bucătăriei lângă o covată mare de lemn întunecat și apoi îi puse înaintea lui Victor-Flandrin o pâine uriașă ca o piatră de ascuțit cuțite, o bucată de brânză și un cârnat. Apoi se așeză din nou, uitându-se la el cum mânca. „De muncă ar fi, zise ea în cele din urmă. Și încă acum e iarnă. Dar tata e bolnav, acum s-a cocoșat de tot, merge ca un bătrân. Avem două ajutoare, dar nu sunt bune de nimic.” Apoi îi spuse câte vaci, boi și porci creșteau, și-i mai spuse câte ogoare și pășuni aveau în stăpânire. Ferma Valcourt era cea mai mare din Pământul Negru, dar gospodăria trebuia să fie rânduie, ca să nu ajungă să se prăbușească în mizerie, ca atâtea alte ferme din sătuc. Apoi îl povesti cum, în urmă cu mai mult de douăzeci de

ani, războiul trecuse pe acolo, pustiind totul în cale. Fermele arseseră, câmpurile fuseseră jefuite, și muriseră uciși în luptă atâția bărbați, încât acum nu mai erau în sat decât bătrânii. Mai mult de jumătate dintre casele satucului erau părăsite.

„Am numărat șaptesprezece case”, zise Victor-Flandrin. Femeia tresări auzind această cifră, ca și cum spusese ceva nepotrivit. Văzându-i uimirea, el adăugă: „Poate că m-am înșelat...” „Nu, răspunse ea până la urmă. Dar...” Nu-și termină fraza „Ce este?” insistă Victor-Flandrin. „Petele astea aurii din ochiul tău...” Din nou își lăsă fraza la jumătate. De data aceasta, Victor-Flandrin rămase surprins. „Petele? repetă el, ducându-și automat mâna la obraz, ca și cum ar fi fost o oglindă. Dar nu e decât una...” Femeia se mulțumi să dea din cap în semn de negație, apoi se ridică, ieși din cameră și se întoarse cu o oglindă pe care i-o întinse lui Victor-Flandrin. Dar de-abia ridicase oglinda la înălțimea chipului său, că aceasta se întunecă și deveni mată, ca și cum tocmai și-ar fi pierdut însușirea de a reflecta Victor-Flandrin o puse pe masă. Până la moarte nu avea să-și mai poată vedea chipul, și de acum înainte singura oglindă aveau să-i fie privirile celorlalți.

Dar Melanie Valcourt nu era o femeie care să se înspăimânte văzând asemenea ciudățenii. Luă înapoi oglinda și o vârî în sertarul mesei, pe care îl închise cu un zgomot sec. Gesturile îl erau la fel de vii și de precise ca privirile pe care le aruncau ochii ei înguști, de culoarea sâmburilor de măr. Cum îl văzuse în curte pe străinul cu fața înnegrită și cu ochiul înstelat de pulbere de aur, se hotărâse – îl va ține acolo și va face din el bărbatul ei, chiar dacă ar fi întunecat toate oglinzile din casă. Ochii ei nu riscau, în orice caz, să-și piardă strălucirea; vedeau bine și știau să cântărească greutatea și valoarea tuturor lucrurilor, și mai ales a oamenilor, dintr-o singură privire. Bărbatul era tânăr și puternic, și avea frumusețea unei nopți de iarnă

pline de stele. Astfel, Victor-Flandrin fu angajat chiar în aceeași zi la Ferma de Sus. De altfel, această stare era trecătoare, căci încă de a doua zi știu că avea să fie stăpân acolo, și chiar așa se și întâmplă, într-adevăr.

Rătăcirile sale nu duraseră decât un anotimp, iar aici avea să prindă rădăcini aproape un secol.

3

Valcourt-tatăl era cu adevărat atât de încovoiat, încât aproape că atingea pământul cu mâinile când mergea. De altfel, mai mult țopăia decât mergea, arcuit pe un baston la fel de noduros și de strâmb ca el. Cea mai mare parte a timpului stătea jos, ghemuit în sine și moțâind; nu ieșea din această stare de somnolență decât atunci când se vorbea despre împărat; îl văzuse pe împărat și chiar îi vorbise și încă de a doua zi împărțise cu el umiliința înfrângerii. Aceasta se întâmplase la Sedan, cu mai mult de douăzeci de ani în urmă, și anii transformaseră, în închipuirea lui din ce în ce mai lipsită de simțul realității, bătălia aceea jalnică și pe împăratul decăzut în niște fapte eroice de legendă ale unui erou strălucitor. Cu cât lustruia mai mult legenda lui Napoleon al III-lea, cu atât o întuneca pe aceea a bătrânului Guillaume, această canalie mizerabilă căreia diavolul în persoană – spunea el, blestemând și lovind în pământ cu bastonul – îi tăiasse craniul în formă ascuțită ca să străpungă mai bine cerul bunului Dumnezeu și pe acela al Franței, ceea ce, la urma urmei, în mintea sa însemna același lucru.

Victor-Flandrin se abținu de la orice comentariu atunci când bătrânul îl desfășură dinainte, cu țipete puternice, talmeș-balmeșul lui războinic strălucind de glorie; din partea lui, tot comerțul de imagini al

războiului se reducea la aceea oferită de chipul tatălui său pe care diavolul îl tăiasse nu în formă ascuțită, ci pur și simplu în bucăți.

Cât despre cei doi bărbați angajați ca și el la fermă, Mathieu-Zmeură și Jean-François-Țeavă-de-Fier, aceștia aveau o vârstă atât de greu de definit, încât puteai să le dai la fel de bine treizeci sau șaiszeci de ani. Păreau amândoi croiți cu toporul dintr-o bucată de lemn mort, unul pe lățime, celălalt în lungime. Și acest lemn mort se coșcovea și se acoperea de pete violacee fără încetare, precum pereții unui butoi prea mult timp umplut cu vin vechi.

Amândoi locuiau în incinta fermei, Mathieu-Zmeură în fân, în podul grajdului, iar Jean-François-Țeavă-de-Fier într-o încăpere de lângă hambar. Niciunul, nici celălalt nu voiau să stea în altă parte, și mai ales Mathieu-Zmeură, deși era mai năpăstuit de soartă decât celălalt. Îi plăcea umezeala caldă a grajdului plin de mugetele animalelor și de mirosul umed de paie amestecat cu urină stătută, de balebă și de lapte acrit. Drept femeie – alcătuire de care, de altminteri, nu se apropiase niciodată – se folosea de mai multe găuri scobite în zidurile vizuinii sale. Nu trecea o zi fără să se împerecheze cu unul dintre acele sexe de piatră croite pe măsură și năpădite ca de o spumă de mucezeală. Primăvara, i se întâmpla să se culce de-a dreptul cu pământul moale, acoperit de iarbă fragedă. Cât despre Jean-François-Țeavă-de-Fier, un berbec îl lovise într-o zi cu capul în vintre și rezolvase astfel pentru totdeauna problema activităților sale sexuale, trecându-l pe linie moartă.

Aceștia erau tovarășii lui Victor-Flandrin. În prima seară, el dormi într-un colț al bucătăriei, într-o despărțitură, dar încă din cea de-a doua seară un pat mai larg și mai adânc i-a fost oferit, acela al Melaniei, al cărei trup exultând, trandafiriu și savuros, ce stătuse atât de mult în suferința

așteptării, își afla acum, în sfârșit, plăcerea și adevărata măsură.

Victor-Flandrin nu cunoscuse până atunci decât două femei. Pe prima o întâlnise în mină, unde lucra la trierea cărbunelui. O chema Solange. Era slabă de i se vedeau coastele și avea buzele și mâinile atât de aspre, încât mângâierile sale nu avuseseră niciodată alt gust decât atingerea aspră a unei răzătorii. Pe cea de-a doua o întâlnise la un bal. Tenul ei palid și ochii mari, umbriți întotdeauna de cearcăne albastrii, îl făcuseră pe Victor-Flandrin s-o dorească. Dar ea avea atât de puțin chef să facă dragoste, încât adormea ca lovită de letargie aproape numaidecât, după primele sărutări. De altfel, nici nu-și amintea de numele ei, pe care desigur că nu i-l spusese niciodată decât căscând.

Acum, cu Melanie, Victor-Flandrin descoperea, în sfârșit, adevăratul gust al dragostei, de o dulceață ascuțită care-i înnebunea trupul mereu și mereu.

Bătrânul Valcourt muri strigând „Trăiască împăratul!” Nici nu-și termină urarea, moartea îi reteză fraza la mijloc. „Trăiască Împ...”, tipă el, dar falca îl căzu și se năru cu gura larg deschisă. Vremea amăgirii se duse.

Melanie îi respectă bătrânului ultima dorință, aceea de a fi îngropat în uniforma de soldat, cu pușca și toate celelalte. Dar reumatismul strâmbase atât de tare trupul bătrânului, încât nu-l mai puteau îmbrăca în vechea sa uniformă. Melanie se apucă deci să descoasă pe de-a-ntregul tot costumul, ca să-l coasă apoi la loc pe trupul tatălui ei, ghemuit în el însuși, ca o insectă pe jumătate mumificată. Această prevedere se dovedi totuși inutilă atunci când trebuia să așeze mortul în sicriu, căci, pentru a-l putea culca cum se cade înăuntru, au fost nevoiți să-i sfarme toate oasele cu o rangă de fier, ceea ce sfâșie uniforma din toate cusăturile.

Oricum, curajosul soldat Valcourt, credincios până la capăt împăratului său, fu îngropat în uniformă sa de luptă în zdrențe, înțepenit în poziție de drepti între cele patru scânduri de lemn, cu vechea sa pușcă ruginită bălăbănindu-i-se alături.

Puțin după aceea, Mathieu-Zmeură își urmă stăpânul în lumea de apoi. Moartea îl lovi chiar în mijlocul activității sale favorite. Jean-François-Țeavă-de-Fier îl găsi într-o zi în picioare, cu fața lipită de perete în grajd, nemișcat, cu brațele atârând pe lângă trup, cu pantalonii în vine. Trebui să-l cheme pe Victor-Flandrin în ajutor pentru a-l smulge pe Mathieu-Zmeură din strânsoarea zidului. Cum ultima femeie a lui Mathieu-Zmeură nu voia cu niciun chip să-și lase amantul, trebuiră să folosească un ferăstrău; astfel, mortul fu îngropat fără singura parte din trupul lui care-l interesase vreodată. Aceasta rămase întemnițată în zidul grajdului unde, de altfel – așa cum remarcă Jean-François-Țeavă-de-Fier, acoperind gaura cu puțin ipsos pentru a apăra relicva tovarășului său – îl era mult mai bine decât dacă s-ar fi aflat sub pământul rece în care zăcea restul trupului său.

Din anotimp în anotimp, lui Victor-Flandrin începu să-i placă tot mai mult pământul. La topirea zăpezii, descoperi câmpiile și pășunile mustind de apă ce înconjurau ferma, ca și iazurile, râulețele și mlaștinile în care se întorceau, încet-încet, păsările pe care iarna le alungase.

Familia Valcourt avea în stăpânire cel mai întins ogor din Pământul Negru, care era, în același timp, unul dintre cele mai bine situate. Era numit Untdelemn de Azur, atât de gras era pământul – brazdele sale, în urma plugului, luceau în lumina soarelui ca unse cu ulei.

La Pământul Negru nu exista nici măcar o palmă de pământ care să nu aibă un nume: Iazul Lunilor, Scăldătoarea Lupilor, Balta-care-fumegă,

Puțul Mistrețului, Râul Mofturos. Pădurile care creșteau în apropierea cătunului se numeau Pădurea Iubirilor Ușurate, Păduricea Dimineții, Pădurea Ecourilor Moarte. În aceasta din urmă, cea mai deasă și mai adâncă din împrejurimi, întâlnise Victor-Flandrin lupul. Fiecare dintre cele șaptesprezece case purta un nume, chiar și acelea căzute în ruină cu totul. Cât despre locuitorii acestor meleaguri, aveau aproape toți câte un supranume sau o poreclă pe lângă numele lor adevărat. Ferma de Sus, după ce fusese casa lui Valcourt-Trăiască-împăratul, deveni casa lui Péniel zis Noapte-de-Aur.

Noapte-de-Aur vedea pământul întinzându-se în jurul lui, mai tăcut și mai lent decât apa dulce a canalurilor, la fel de auster și de dur ca și mina, în lupta pe care trebuia s-o poarte în fiecare zi împotriva lui. Dar toate roadele pe care învăța să le smulgă din acest pământ erau ale lui; le scotea din întunericul pământului și le aducea la lumină.

Victor-Flandrin nu-i vorbea niciodată Melaniei despre trecutul lui; intră în viața ei ca un străin. De altfel, ea nu-i puse niciodată vreo întrebare, deși se minuna de umbra lui blondă și de ciudatul colier de la gâtul lui, făcut din șapte perle de un alb lăptos, ce rămâneau întotdeauna reci. Dar ea bănuia că un bărbat care dintr-o singură privire întuneca oglinzile nu putea să dea întrebărilor ei decât niște răspunsuri și mai ciudate. Și apoi, nici nu-i păsa de unde venea acest bărbat – important era că se afla acolo, împreună cu ea. În jurul ei ferma se trezea din nou la viață, turmele și pământurile înfloreau, propriul său trup devenise fecund. Căci, în sfârșit, copilul mișcase pentru prima oară în pânțele ei.

Într-o zi de vară apăru din nou. Nimeni n-a înțeles de ce ieșise din pădure pentru a se aventura în plină după-amiază în cătun. Când trecu pe ulițele din Pământul Negru, țăranii, înspăimântați, mai întâi își baricadară copiii și animalele în fundul curților, apoi se înarmară cu furci, coase și topoare și porniră pe urmele Fiarei, escortați de câini. Dar lupul își vedea de drum, mergând drept înainte, fără să caute pradă prin curți sau pe pășuni, fără să-i pese de haita de oameni și de câini care-l urmăreau. Gonea atât de repede, încât nimeni nu reuși să-l ajungă, și când ajunse la Ferma de Sus, după ce tăiase câmpurile de-a curmezișul, țăranii ce-i luaseră urma se îngrămădeau încă la picioarele colinei.

Victor-Flandrin recunoscuse imediat urletul lupului. De data aceasta animalul nu-și mai modula urletul ca pe un râs chinuit, nebunesc, ci ca pe un geamăt lung.

Lupul veni până în mijlocul curții și acolo îl găsi Victor-Flandrin, culcat pe-o parte. Când îl văzu nu simți nicio spaimă, nici măcar uimire, deși trecuseră mai mult de doi ani de la noaptea petrecută în pădure. Se ghemui pe vine lângă animal și îl ridică încetișor capul până la înălțimea chipului lui.

Animalul nu mai gemea, și nu se mai auzeau decât bătăile sacadate ale inimii lui, din ce în ce mai surde. Victor-Flandrin văzu în ochii animalului privirea ca o flacără aprinzându-se repede, apoi stingându-se încet către gaura neagră a pupilei, ca un foc dansând pe comori, tot mai departe în noapte, apoi lumina dispăru. Un șirag subțire de lacrimi alunecă din ochii lupului și Victor-Flandrin, îmbrățișând și mai strâns gâtul animalului, îi linse aceste lacrimi cu gust puternic și amar. Capul lupului se năru pe coapsele lui.

Când zări hoarda vânătorilor asaltându-i ferma, Victor-Flandrin luă animalul în brațe și îl duse în

hambar, închizându-l acolo.

Toți bărbații din cătun erau acolo, unii veniseră chiar cu femeile lor, și cum intrară în curte, Noapte-de-Aur îl întâmpină și le spuse că lupul murise și că puteau să se întoarcă acasă. Dar ei voiau să vadă Fiara moartă și să-i arunce pielea la câini. Noapte-de-Aur refuză, spunându-le că încă nu era timpul să le arate lupul, apoi îi alungă afară din curtea lui.

Ceva mai târziu, când noaptea căzuse de-a binelea, se auzi deodată un vacarm îngozitor pe ulița ce urca spre Ferma de Sus. Zgomotele de cratițe și oale lovite una de alta, strigătele de bărbați și de femei întretăiate de cântece scârțâitoare, de tropăituri și de râsete răutăcioase se umflau ca un val de mare rostogolindu-se, asaltând ferma, apropiindu-se din ce în ce mai tare, amenințând.

Câinii începură să latre, iar animalele fermei își uniră mugetele surde cu lătrăturile. Melanie, care era însărcinată, se ridică în pat și își duse mâinile pe pânțele. „Vin să ne acopere de rușine! strigă ea înspăimântată. Vor să ne pedepsească.” Noapte-de-Aur nu înțelese pe loc ce însemna asta. „Dar ce-am făcut?” întrebă el. „Oamenii nu ne iubesc, zise ea simplu. Tu ești un străin și te-ai însurat cu mine. Asta nu se face. Și mai e și povestea cu lupul...”

Victor-Flandrin se ridică, se îmbracă și îi spuse: „Tu rămâi aici. Am să vorbesc cu ei”. „Nu se poate, răspunse Melanie. Au băut, sunt beți, plini de mânie și de ură. N-or să te asculte. Rămâi cu mine, mi-e frică...” „Nu. Mie nu mi-e frică de ei. O să mă duc...”

Hoarda în dezordine năvăli în curte, întetindu-și strigătele și psalmodiind pe niște melodii grotești înjurături și batjocuri îndreptate împotriva lui Noapte-de-Aur și a Melaniei. Apoi începură să arunce cu pietre în pereți, în ușă și în ferestre, amenințând și agitându-și torțele în mâini. În

mijlocul mulțimii se afla un măgar bătrân care ducea în spinare o momâie de paie și de zdrențe închipuindu-l pe Péniel. „Hei, tu! Bot-de-Lup! strigau oamenii, bătând în cratițe. Vino-ncoa' să te snopim, animal nenorocit, să-ți rupem șira spinării ca la o mârtoagă bătrână! Huo! Huo! Bot-de-Lup!”

Ușa se deschise și Noapte-de-Aur apăru în prag. Purta pe umeri blana lupului care îl acoperea tot, până la glezne. „Iată-mă!” zise el. Toți tăcură auzindu-i glasul, apoi vuietul începu din nou, mai surd și mai înfricoșător. „Vârcolacul!” strigară unii, dându-se înapoi. Noapte-de-Aur înaintă spre ei. „Ce vreți?” îi întrebă. Dar drept răspuns nu primi decât un val de înjurături și ocări. „Pe măgar! Pe măgar!” strigă unul. „Să-l mânjim cu funingine și cu fulgi!” „Uite-ți pălăria!” izbucni altul în râs, întinzându-i un coș vechi de paie plin de murdării. „Blestemat să fie! Moarte vârcolacului! Să-i dăm foc! Să-i dăm foc!” urlară câțiva, și curând începură și ceilalți să strige în cor, luându-se unii după alții.

Dar pe când oamenii se apropiau din ce în ce mai mult de el, cu fețele strâmbate de lumina torțelor, măgarul se repezi în mijlocul lor, răsturnând momâia care căzu pe jos și, după ce se învârti în jurul lui Victor-Flandrin, o luă la fugă și nimeni nu mai putu să-l ajungă din urmă. „Câine! îl strigară oamenii, chiar și dobitoacelor le e frică de tine!” Dar nu putură să-și strângă rândul în jurul lui Noapte-de-Aur, înconjurul pe care măgarul îl făcuse părea să fi lăsat pe lângă el un cerc invizibil, imposibil de trecut. Degeaba țopăiau țaranii, degeaba îl amenințau cu pumnii și încercau să-și ia avânt, nimeni nu reuși să treacă de marginea cercului și să ajungă la el. Atunci se întoarseră cu o turbare sporită împotriva momâii doborâte, o ridicară și o înfipseră într-o furcă pe care o puseră în mijlocul curții, apoi îl dădură foc.

Momâia din zdrențe umplute cu paie arse numaidecât, cu totul, spre marea bucurie a celor de

față. Dar, pe când focul se stingea, țâșniră dintr-odată din grămada de cenușă șapte flăcări subțiri de un galben aproape alb care se ridicară în aer la înălțimea unui om, se legănară, apoi căzură pe jos și se împrăștiară iute, ca niște spiriduși, în noapte.

Mânia țăranilor se risipi la fel ca flăcările și îi cuprinse spaima. Se îndepărtară încet, de-a-ndărătelea, murmurând. În liniște, părăsiră Ferma de Sus și se întoarseră pe la casele lor.

Din ziua aceea nu mai puseră la cale nicio răzmeriță împotriva lui Victor-Flandrin, dar poreclei lui, Noapte-de-Aur, i se adăugă aceea, mult mai infamantă, de Bot-de-Lup.

Melanie născu în toamnă. Născu de două ori, la ceas de seară. Tot timpul cât ținură chinurile facerii, Victor-Flandrin stătu în picioare în spatele ușii, fiindcă Melanie nu voise să stea lângă ea decât cele trei femei din cătun care veniseră să moșească nou-născutul. Nu se auzeau decât femeile care, fără încetare, când tare, când șoptit, rosteau porunci, sfaturi și scoteau niște sunete ciudate, amestecate cu zgomotul gesturilor și al pașilor lor. Numai Melanie nu scotea niciun sunet. De aceea Victor-Flandrin avea senzația că femeile își făceau de lucru zadarnic în jurul unui pat gol, și ajunse chiar să creadă, tot așteptând în întunericul culoarului, că Melanie căzuse pradă unor vrăjitoare care tocmai se străduiau s-o facă să dispară prin farmecele lor. Începu să bată cu putere în ușă, poruncindu-le femeilor să-i deschidă, dar ele nu-i dădură drumul înăuntru.

Nu mai putea suporta tăcerea și îndoiala care-l chinuiau mai mult decât ar fi făcut-o niște strigăte de durere. La urmă, simți el însuși în pânțele suferința pe care Melanie refuza s-o exprime. Și începu să urle, mai tare ca orice femeie care strigase vreodată în chinurile facerii, să urle atât de tare, încât cei care-l auziră – oameni și animale – se simțiră cuprinși de adâncă neliniște. Nu încetă

decât atunci când auzi strigătul nou-născutului. Atunci, pentru prima dată, lăsă lacrimile să-i curgă pe obraji, plângând în același timp de oboseală, de ușurare și de fericire. Când răsună strigătul celui de-al doilea copil, începu să surâdă, simțindu-se redevenit el însuși copil.

Deodată lumea deveni pentru el infinit de ușoară, ca și cum toate lucrurile, și trupul lui chiar, ar fi fost făcute din hârtie. Regăsi gustul pe care îl avea vântul când urca pe firul fluviului Escaut, și mirosul pământului primăvara când se lăsa seara, tremurând de aburi trandafirii, peste maluri. Se revăzu alergând de-a lungul drumurilor de remorcare, pline de balegi de cal pe care muștele înfloreau vara în roiuri verzi-albastrii. Și simți pe obraz mângâierea blândă a mâinilor Vitaliei, învelindu-l cu cearșaful ca să adoarmă la căldură și să viseze visele frumoase pentru care îl pregătea în fiecare seară, spunându-i povești. Se simți atins în treacăt de încă ceva, și mai puțin palpabil, care urca chiar dinlăuntrul trupului său; era ca un fel de privire străină și atât de apropiată în același timp, furișată în el pentru a-i bătui somnul, pentru a-i mângâia visele. Dar nu ajungea să definească această privire pe care o presimțea totuși ca fiind aceea a mamei și surorii sale venite să-l vadă și despre care totodată bănuia că e a tatălui său ce-l pândeia fără știrea lui.

Când femeile plecară, lăsându-l în sfârșit să intre în încăpere, era încă pierdut în visele și în uimirea sa. Melanie se odihnea în mijlocul patului, cu capul sprijinit pe perna pe care se risipiseră pletele-i desfăcute. Se apropie și se uită îndelung la femeia adormită care-i ținea strâns la piept pe cei doi fii pe care îi adusese pe lume. I se păru aproape înspăimântător de frumoasă, cu chipul ei palid, ochii încercănați de un gri albăstriu și gura întredeschisă ale cărei buze, și mai umflate decât de obicei, aveau roșul translucid al coacăzelor.

Șuvițele de păr încă ude de sudoare, care se răspândeau ca niște lungi raze șerpuitoare în jurul capului ei, în lumina apusului căpătaseră o culoare roșietică. Apoi privi copiii cuprinși în îmbrățișarea ei; semănau leit unul cu altul. Trupul Melaniei părea astfel o oglindă care dubla imaginea unui singur copil și el își căută în ea, la rândul lui, propria-i imagine. Dar se lovi de aceeași opacitate ca și chipul lui în fața oglinzii și se simți exclus din acest corp triplu, cufundat într-un somn comun. Atunci, cum nu le putea împărtăși somnul, se așeză pe pat și rămase acolo să-i vegheze.

5

Dacă Victor-Flandrin nu ajungea niciodată să-și vadă imaginea în oglindă, în schimb în jurul lui roiau o mulțime de urme ale ființei sale. Astfel, umbra lui blondă stăruia încă în urma lui mult timp după ce trecuse, și când cei de la Pământul Negru o întâlneau pe drum, se îndepărtau de ea cu cea mai mare neîncredere. Toți se fereau să nu cumva să calce în umbra lui Noapte-de-Aur, de care se temeau mai mult decât de el însuși.

Își lăsă urma nopții de aur și în ochii fiilor săi, Augustin și Mathurin. Fiecare dintre ei avea un bob de aur în ochiul stâng. Și această pată avea să-i însemneze, ca și particularitatea de a se naște gemeni, pe toți copiii din sămânța lui.

Pentru fiii săi își spori și mai mult puterea și pofta de a munci, făcându-se rând pe rând stăpânul câmpurilor, iazurilor și pădurilor de la Pământul Negru. Curând faima lui se întinse până în satele din jur și chiar până în orașul unde se ținea târg în fiecare lună. Dar această faimă, datorată umbrei sale și blănii de lup inspira tot atâta respect cât și sfidare, și strălucirea lui semăna tulburare ca un

soare nevăzut, dizolvându-și lumina în albeața orbitoare a norilor, sus de tot în înaltul unui cer de iarnă.

Nimeni nu știa de unde venea, nici cum ajunsese acolo. Legende și bârfele cele mai fantastice umblau de colo-colo pe seama chipului său înnegrit de praful de cărbune și a petelor de aur din ochiul său pe care le moșteniseră copiii, se vorbea mult de umbra lui blondă care bântuia singură pe drumuri, de înțelegerea sa misterioasă cu lupii, de vocea lui cu accent diferit de cel de prin partea locului, de privirea lui în stare să întunece oglinzile și de mâna sa mutilată. Nu era unul de-al lor, și cu toate că se străduia să cucerească pământuri și să li se impună ca stăpân, nu avea să fie niciodată unul de-al lor, chiar dacă ar fi trăit câteva secole. Rămânea pentru toți și pentru totdeauna străin.

Dar el traversa anotimpurile și își străbătea pământurile cu un pas egal și liniștit și inima lui, mult timp întunecată, se deschidea încet spre lumina pură și rece a zilei. Și dragostea pe care o avea pentru femeia și copiii lui, pentru fermă, pentru ogoare, turme și pășuni creștea precum iarba deasă și vie a câmpiilor. Dacă ar fi trebuit să dea un alt nume Fermei de Sus, n-ar fi numit-o cum își numiseră vasul bunicul și tatăl său. Nici *În voia Domnului*, nici *Mânia Domnului*, ci *În paza Domnului*.

Credința sa era goală de orice imagine și de orice sentiment. Nu înțelegea, de altfel, nimic din misterele religiei, nici din riturile și poveștile bisericii. Un lucru era sigur pentru el: Dumnezeu n-ar putea să se preschimbe în copil și să vină în lume, căci atunci lumea, nemaifiind suspendată pe verticala punctului ei de legătură, s-ar nărui și s-ar prăbuși în haos.

Și apoi Dumnezeu, chiar și copil fiind, era prea greu ca să coboare pe pământ, n-ar fi putut călca pe pământ fără să strivească totul în trecere.

Pătruns de această idee, nu se ducea la slujbă decât o dată pe an – și acest lucru bineînțeles că dădea apă la moară bârfelor despre el. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup trecea drept un necredincios.

Singura sărbătoare la care se ducea erau Rusaliile. În ziua aceea mergea la biserică, pentru că atunci se sărbătorea amintirea singurului gest pe care-l recunoștea a fi demn de Dumnezeu: „Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședeau ei. Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi”.

Dumnezeu nu putea să li se arate oamenilor altfel decât revărsând asupra capetelor lor preaplinul său de bogăție, rămânând însă la locul lui. Astfel, echilibrul era apărat, iar legătura între Dumnezeu și omenire, aceste două entități care nu se puteau împăca, se întărea și mai mult. Își închipuia o ploaie fantastică șiroind abrupt din înaltul cerului până pe pământ; și picăturile ei erau tot atâtea flăcări subțiri, transparente și strălucitoare ca niște perle de sticlă, care se spărgeau pe fruntea și pe umerii oamenilor ce stăteau cu capul gol sub ploaie. Limba în care începeau să vorbească atunci oamenii astfel atinși nu era altceva decât zgomotul vântului – al unui vânt puternic, gonind nebunește prin cer și pe pământ. Lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup nu-i plăcea nimic atât de mult ca vântul, pe care nu se plictisea niciodată să-l asculte șuierând sau miorlăind ca o pisică. Și nu se gândea niciodată la moarte altfel decât ca la o ultimă suflare a vântului, care îți smulge de viu inima din piept ca s-o ducă sus de tot, într-o gaură deschisă în cer.

Augustin și Mathurin semănau atât de tare, încât numai părinții erau în stare să-i deosebească. Dacă de la tatăl lor moșteniseră coama brun-roșcată tot

timpul ciufulită, ca și semnul de aur din ochiul stâng, de la mama lor luaseră chipul rotund cu pomeții înalți. Nu exista niciun gest, nicio expresie pe care să n-o împartă unul cu altul. Dar împărțirea nu era totdeauna egală și diferența dintre ei se schița în niște infime deosebiri. Astfel, vocile și râsetele lor, chiar dacă aveau timbrul identic, nu se modulau întotdeauna la fel; de la o anumită sonoritate încolo, se observa un anumit joc de variațiuni. Se vedea atunci că în vocea și mai ales în râsul lui Mathurin era mai multă vioiciune și bucurie, în timp ce la Augustin se simțea un fel de șovăială nedefinită atunci când vorbea sau râdea. Și până și respirația lor se deosebea în același fel. Această imperceptibilă nuanță de respirație era lucrul la care Victor-Flandrin era cel mai sensibil. În fiecare seară se așeza la căpătâiul fiilor lui și le povestea aceleași istorii fantastice cu care altădată îl adormea Vitalie. Atunci cei doi băieți nu întârziiau să alunece în somn, fermecați de imaginile și de aventurile minunate pe care le urmăreau încă mult timp în visele lor. El rămânea acolo câteva clipe încă privindu-și fiii cum dorm, ascultându-i cum respiră, încercând să regăsească în chipurile lor pline de calm și de nepăsare ceva din propria lui copilărie, de care trebuise să se despartă atât de repede și de brutal. Apoi se ducea să se refugieze la rândul lui în patul în care îl aștepta Melanie ghemuită sub plapuma groasă. Trupul ei încolăcit răspândea în umbra calduță a camerei o mireasmă ca de pământ, asemănătoare cu a desigurilor după o ploaie de toamnă. Îl plăcea să alunece în această căldură a trupului ei, să-și învăluie chipul în pletele desfăcute pe pernă și apoi să-și strecoare iute genunchiul între genunchii îndoiți ai femeii sale. Întotdeauna începea prin a se amesteca astfel cu trupul ei, apoi se îmbrățișau printr-un joc de înlănțuiri suple și repezi, care le lega și le dezlega membrele până ce ajungeau să se unească de-a binelea.

În dragoste, Melanie puna tot atâta ardoare cât și liniște, ca și cum senzualitatea ei plină de pasiune trebuia să se măsoare cu o sălbatică pudoare, și aceasta dădea îmbrățișărilor lor aerul unei lupte rituale. De altfel, ea întotdeauna vorbea puțin, exprimându-se mai ales prin mișcările trupului și prin privire. Părea locuită de un foc uriaș ascuns înăuntrul pântecelui său, care i-ar fi consumat cuvintele, făcând să izbucnească în schimb flăcări în gesturile și în ochii ei.

Secolul se apropia de sfârșit; în acest timp de răscruce, ca pentru a saluta reînnoirea lumii, Melanie născu din nou. De data aceasta aduse pe lume două fetițe, gemene și ele și însemnate cu pata de aur în ochiul stâng. Spre deosebire de frații lor, moșteniseră de la mamă coama de păr negru, iar de la tată trăsăturile ceva mai ascuțite ale chipului.

Încă o dată, Victor-Flandrin încercă impresia ciudată că se află în fața unei singure persoane dedublate ca în oglindă. Dar și în această oglindă învăță să distingă faliile imperceptibile strecurate în jocul reflexelor. Una dintre ele, Mathilde, părea tăiată într-o stâncă tare, cealaltă, Margot, părea modelată dintr-o argilă moale. Și totuși, pe asemenea diferențe imponderabile părea să se sudeze și mai puternic intimitatea și atașamentul celor două perechi de gemeni, ca și cum fiecare ar fi căutat și ar fi iubit în dublul său acel ceva infim care-i lipsea.

Locuitorii cătunului Pământul Negru vedeau în acest *cuartet* al copiilor familiei Péniel un nou semn al ciudățeniei lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup care, hotărât lucru, se încăpățâna să facă totul, întotdeauna, exagerat și neobișnuit. Măcar copiii, spre care se răsfrângea totuși ceva din neîncrederea lor, nu aveau fiecare decât o singură pată de aur în ochiul stâng, și mai ales nu erau înzestrați cu înfricoșătoarea umbră blondă, care se plimba singură, a tatălui lor. Cât despre Melanie, ei

nici prin cap nu-i trecea să se mire sau să se neliniștească; se simțea în stare să înfrunte toate celelalte nașteri duble care i-ar fi fost date. De altfel, niciodată nu fusese mai frumoasă și mai sănătoasă decât atunci când era însărcinată; îi plăcea să simtă cum creștea în ea povara aceea fantastică, ce o înrădăcina tot mai trainic și mai adânc, legând-o de pământuri, de viață, de Victor-Flandrin. Pentru ea, tot ce era mai bun și mai frumos în lume ținea de plenitudinea sarcinii. Rotunjime gravidă de iarbă și de grâu, de lumină, de fericire, de dorință și de forță. Iar tandrețea pe care-o simțea pentru ai săi era pe măsura acestei rotunjimi a vieții și a tuturor lucrurilor din lume – plină, calmă și voluptuoasă.

Rotunjimii zilelor în care-și vedea copiii crescând, iar grădinile dând roade, îi urma aceea a nopților, și mai amplă, și mai minunată încă.

Iar Victor-Flandrin rămânea în paza lui Dumnezeu, al acestui Dumnezeu îndepărtat, dacă nu absent, spre care nu trebuia să înceteze să tindă prin vid, pentru a nu strica echilibrul lumii. Și copiii lui erau pentru el tot atâtea contragreutăți grefate pe trupul lui pentru a-i îngădui să-și facă și mai durabilă temelia pe pământ.

6

Cătunul cel mai apropiat de Pământul Negru era așezat la vreo șase kilometri de Ferma de Sus, în lungul drumului. Dar acest drum, cotit pe lângă colina unde se înălța ferma, tot șerpuia pe lângă mlaștini, stânci ieșite în afară, vâlcele pline de mărăcinișuri spinoase. Apoi trecea prin satul ghemuit la poalele colinei, se întindea încolăcindu-se de-a lungul marginii Pădurii Iubirilor Ușurate, urmărea câțva timp meandrele Râului Mofturos și

apoi se avânta din nou pe câmpii pentru a ajunge, în sfârșit, în satul Montleroy.

De aceea, când copiii săi ajunseră la vârsta la care trebuiau să meargă la școală, Victor-Flandrin se hotărî să croiască el însuși un drum mai puțin întortocheat spre Montleroy. Astfel copiilor lui nu le rămâneau decât trei kilometri de mers pe zi în fiecare, dimineață și seară.

Lui Augustin îl plăcu imediat la școală și începu, plin de zel, să învețe să scrie și să citească. Avea o curiozitate nestăvilită față de cărți și le iubea în aceeași măsură pentru greutatea lor, când le ținea în mâini, pentru mirosul dulceag și textura hârtiei, pentru scrisul negru pe alb și pentru ilustrațiile care veneau să întărească cuvintele. Foarte curând începu să viseze pe marginea cărților și a imaginilor văzute în cărți. Imaginația lui o lua razna mai ales când era vorba de o carte, *Înconjurul Franței făcut de doi copii* a lui Bruno, și de două imagini: hărțile geografice așezate de-o parte și de alta a tablei.

La dreapta tablei stătea Franța instalată în milenarul ei echilibru hexagonal pe care îl rodea totuși, dintr-o parte, rana violetă, supurând, a noilor frontiere ce delimitau provinciile pierdute ale Alsaciei și Lorenei. Acest spațiu vast care se întindea precum pielea unui animal pusă la uscat, pe care fluviile își desenau meandrele albastru-turcoaz prin zonele verzi ale pădurilor și ale ogoarelor, înstelate de petele negre de diferite mărimi ale prefecturilor și subprefecturilor. Augustin știa pe dinafară cursul fluviului Meuse și putea să recite ca pe o litanie numele tuturor orașelor clădite lângă apele lui.

La stânga tablei, perechea hărții Franței era o planisferă pe care continentele se întindeau ca niște pete de cerneală deschisă la culoare pe fondul indigo al mărilor. Numele unora dintre aceste ape, traversate de curenți puternici marcați pe hartă cu săgeți de un albastru închis, îl umpleau de

încântare: Oceanul Pacific, Oceanul Înghețat Arctic, Marea Roșie și Marea Neagră, Marea Baltică, Marea Ohotsk, Golful Oman, Panama, Campeche și Bengal. Niciunul dintre aceste nume nu însemna nimic pentru el; erau doar cuvinte, cuvinte minunate, libere ca aerul și vii ca niște țipete de păsări. Le recita numai ca să se bucure de sunetul lor în gura lui, când le rostea.

Pământurile care ieșeau din aceste ape erau colorate în ocru, zonele încă neexplorate erau ca niște găuri albe; cât despre teritoriile cucerite de Franța, acestea exhibau o delicioasă culoare roz. Învățătorul arăta întotdeauna cu rigla acest roz al coloniilor, cu un oarecare orgoliu. „Iată Franța africană!” zicea el, descriind un cerc vag în centrul planisferei. „Iar aici iată Franța annamită!”^[1] continua, retrăgând rigla spre est. Aceste geografii îndepărtate care se plimbau de colo-colo îl zăpăceau de tot pe micul pui de țăran Augustin, dar nu-l împiedicau să facă din ele spațiul său de vis și de aventuri imaginare.

Mathurin nu împărtășea deloc această pasiune pentru școală a fratelui său. Lui nu-i plăcea nimic mai mult decât să alerge pe câmpuri, să se cațere în copaci, ca să caute păsările în cuiburi și să făurească tot felul de lucruri cioplite în lemn. Cărțile îl plictiseau, nu-i plăceau decât pozele din ele. Prefera să învețe să citească în altceva: chiar în pământul care-l înconjura. Și acest pământ îi era de ajuns; nu avea ce face cu aceste Franțe îndepărtate, roz ca niște bomboane, cu nume imposibil de pronunțat, în care trăiau oameni de culoare.

Îi plăceau animalele, și mai ales boii. În zilele de târg îl însoțea întotdeauna pe tatăl său la oraș. În piața cea mare erau expuse animalele, și puteau fi văzuți acolo cei mai frumoși boi din ținut, îi plăceau aceste animale pentru forța lor lentă și liniștită, pentru frumusețea trupului lor enorm și

respirația caldă și tândră și mai ales pentru extrema blândețe a ochilor lor. La fermă el se ocupa de boi.

Cu ajutorul tatălui său, Mathurin, construisese o căruță mică. Când era frumos afară înjuga la ea unul dintre boi și își ducea fratele și surorile la plimbare de-a lungul drumului îngust pe care tatăl lor îl croise pentru ei pe versantul de est al colinei. Dar i se întâmpla să plece să se plimbe și singur, în zilele cu ploaie. Căruța se zgâlțâia înaintând pe drumul noroi, iar el, așezat îndărătul crupei și roind de ploaie a boului care mergea împotmolindu-se, ținea dârlogii, precum un căpitan ar fi ținut cârma vasului său aflat la grea încercare, în furtună. Lumea din jur i se deschidea atunci ca un teritoriu eliberat, fulgerând în spațiul întins și în singurătate.

Când se întorcea din aceste escapade își regăsea întotdeauna mama pe pragul fermei, așteptându-l; și cum sosea, ud și plin de noroi, ea punea mâna pe el și-l ducea, certându-l, lângă vatră ca să-l spele de noroi și să-l usuce. Dar dojiile Melaniei arătau mai multă tandrețe decât mânie pentru copilul care o făcuse să se teamă pentru el. Dintre toți copiii, Mathurin era cel mai apropiat de ea, căci avea un simț al pământului și o dragoste pentru el asemănătoare cu ale sale. Și Augustin îl aștepta, dar el nu zicea nimic. Își privea fratele revenind din ploaie în liniște, cu un aer trist care părea că-i reproșează faptul că plecase astfel, lăsându-l singur. Nu că i-ar fi plăcut în mod deosebit boii sau plimbările prin ploaie, dar nu se putea lipsi de fratele său. De altfel, când acesta renunță să se mai ducă la școală, Augustin făcu la fel, în ciuda dorinței sale de a continua să învețe.

Cât despre Victor-Flandrin, el ducea dorul cailor. Aceștia fuseseră pe vremuri, singurii tovarăși, ai copilăriei lui singuratice, într-o zi de târg se întoarse acasă cu un cal de ham, un murg împodobit cu o minunată coadă brună cu reflexe roșcate, la fel de deasă și de lucioasă ca părul

Melaniei. Îl puse numele Escaut, în amintirea vieții lui de altădată, când nu era încă un om al uscatului, viață pe care numai el o păstra în memorie. Toți copiii lui se născuseră pe acest pământ pe care lui îi trebuiseră douăzeci de ani să-l atingă, și deja amintirile lor erau diferite de ale lui.

Dar mai aduse ceva de la târg, ceva și mai fantastic încă, ce împacă memoria tuturor, deșteptând-o la imagini care nu existau în timp și în spațiu – dacă nu cumva trăiau undeva în lumea visului.

Era o cutie, o cutie mare și neagră de pânză cartonată. În ea era închisă o altă cutie cu o formă mai complicată, de tablă pictată într-o nuanță mov-închis, având la bază o friză cu floricele roz și galbene. Semăna cu o sobă în miniatură având două burlane, unul orizontal și unul vertical. Primul era scurt și gros și se termina printr-o mică lucamă rotundă, altul era mult mai lung, iar capătul îl avea crenelat.

Când Victor-Flandrin aduse misterioasa cutie la fermă, nu voi să le spună nimic și o închise în pod, unde își petrecu mai multe nopți lucrând singur, în mare secret. În sfârșit, într-o seară își convocă întreaga familie și pe Jean-François-Țeavă-de-Fier în pod și îl pofti să se așeze pe niște bănci pe care le instalase în fața unei pânze de bumbac alb translucide, în spatele căreia se profila faimoasa cutie neagră așezată pe o masă. Se strecură în spatele ecranului și își făcu de lucru câțva timp în jurul cutiei al cărei hublou proiectă dintr-odată o lumină vie care iluminează pânza, în timp ce un val de fum abia văzut ieșea din șemineul cu creneluri. Atunci se iviră niște animale fantastice în întunecimea podului. Mai întâi o girafă portocalie care păștea un nou-născut de pe cer, apoi un rinocer cuirasat în negru-albăstrui, o maimuță ilară atârnată de o labă în gol, pe-o creangă de bananier, un păun rotindu-și coada desfășurată, o balenă sărind din valuri turcoaz și proiectând către cer o

mare floare de apă, un urs alb în echilibru pe o roată, ținut în lesă de un ȝigan în costum pestriț, un dromader adormit sub un cer înstelat lângă un cort cu dungi verzi și galbene, un căluț de mare, bombându-și pieptul înainte ca pe o armură de bronz, un papagal roz și roșu cocoțat pe trompa ridicată a unui elefant și multe alte creaturi care-i lăsară pe copii muți de încântare. Apoi defilără trenuri cu ghirlande de fum negru, peisaje acoperite de zăpadă, scene comice cu mici personaje ciudate și scene înfricoșătoare arătând drăcușori înarmați cu furci, fantome zburând sub lună și tot felul de monștri înaripați cu coarne, cu gheare, cu unghii lungi, scoțând limba și holbându-se cu ochii mari. Spectacolul dură mult timp și se repetă adesea în iarna aceea.

Când se închidea astfel cu ai săi în penumbra podului, mânuind pentru ei lanterna magică, Victor-Flandrin simțea cea mai adâncă bucurie. I se părea atunci că-și proiectează propriile-i vise, imagini înscrise înăuntrul trupului său, și că pleca astfel în călătorie cu toți cei pe care-i iubea în niște peisaje interioare pe care numai ei le cunoșteau, și aceste geografii făcute doar din pete de culoare și de lumină îl duceau și mai departe, în culisele timpului și ale nopții, acolo unde sălășluiesc morții. De altfel, nu aprindea niciodată lampa cu ulei pentru a o strecura în camera neagră a lanternei fără să se gândească la bunica lui; de fiecare dată era ca și cum flacăra subțire care însuflețea aceste imagini nu era altceva decât surâsul Vitaliei. Până la urmă începu să confecționeze el însuși imagini, pictând pe plăci de sticlă desene naive cu șlepuri trase de cai, ilustrând astfel poveștile pe care le istorisise de atâtea ori copiilor lui.

Odată cu primăvara începură muncile câmpului și spectacolele de magie luminoasă deveniră mai rare. Dar natura își puna în mișcare propria ei magie. Răsărind de-a dreptul din zăpadă, începea să înflorească, să crească și să facă fructe. Păsările se întorceau din lungul lor exil și își regăseau cuiburile ascunse în copaci, în hățișuri sau pe malurile nurilor sau ale mlaștinilor. Animalele ieșeau din amorțeala grajdurilor cu trupul plin de o foame nouă, mugind de dorință. Cel mai tare dintre toți necheza Escaut, care nu avea nicio iapă prin apropiere să se împerecheze cu ea.

Magia primăverii lucra în el cu atâta putere, încât părea că nu mai putea sta locului. Într-o dimineață le scăpă din mâini lui Victor-Flandrin și lui Jean-François-Țeavă-de-Fier, care încercau să-l înhame la trăsură. Era zi de târg și Victor-Flandrin se pregătea să plece la oraș cu fiul lui. Escaut îi răsturnă pe cei doi bărbați și trăsura, care căzu pe o parte, și se repezi în mijlocul curții unde păsările zburătăciră în toate părțile, cotcodăcind speriate. Apoi începu să tropăie în fața treptelor casei, bătând tare din copite pe pietre și dând din capul lui greu, ca și cum ar fi fost pradă unui dans ritual. Necheza atât de răgușit, încât nechezăturile lui păreau să iasă din alt trup decât al său – un trup arhaic închis înăuntrul coastelor lui încordate. Melanie, alarmată de gălăgie, ieși în grabă din bucătărie, cu șorțul prins în brâu, ștergându-și pe el mâinile pline de făină. Nu mai avu timp să se dea înapoi; cu o zvârlitură din copite, calul o trânti de scara pe care tocmai coborâse și ea căzu pe spate, desfăcându-și brațele ca o păpușă dezarticulată, în timp ce șorțul îl acoperea fața. Escaut se mai repezi încă o dată în gol și își continuă goana spre hambar, nechezând și mai tare.

Noapte-de-Aur făcu și el un salt înspre scară, urmat de Jean-François-Țeavă-de-Fier care se

ținea de șale, șchiopătând. Melanie nu se mișcase, zăcea strivită de-a curmezișul scării, cu partea de sus a trupului ascunsă sub șorțul cenușiu cu floricele mov, cu mâinile pline de făină atârând și picioarele curios ridicate în aer în saboții care alunecaseră.

Cei patru copii veniseră și ei în fugă și stăteau strânși unul în altul în josul scării, uitându-se ținută la mama lor, cu gura căscată, cu ochii holbați de mirare și de spaimă. Noapte-de-Aur dădu la o parte șorțul de pe fața Melanie. Și ea avea gura deschisă, dar ochii ei negri aruncau o privire mai iute și mai ascuțită ca niciodată. „Doar... re”, gemu ea fără să-și miște capul.

Margot începu să plângă, dar sora ei prinse s-o scuture cu asprime: „Taci din gură, proasto! Mama n-are nimic! O să se ridice”, îl zise Mathilde. „Sigur că mama ta o să se ridice, zise Țeavă-de-Fier ca un ecou, fiindcă e puternică, știi tu...” Dar vocea îi era mohorâtă și ochii i se umpluseră de lacrimi.

Noapte-de-Aur o luă încet pe Melanie de umeri, iar Țeavă-de-Fier îl apucă picioarele, apoi o ridicară. Ea scoase un strigăt atât de ascuțit, încât cei doi bărbați erau cât pe ce s-o scape. Margot fugi în celălalt capăt al curții, fără să se mai poată opri să nu plângă. Augustin stătea drept ca un stâlp lângă fratele său, care-i strângea mâna mai-mai să-i rupă degetele. Cei doi bărbați reușiră cu greu s-o urce pe Melanie până în cameră și s-o așeze pe pat. Chipul îl era atât de palid, încât părea și el acoperit cu făină.

Melanie nu-l scăpa din ochi pe Victor-Flandrin, ațintind asupra lui o privire rugătoare și arzătoare în același timp. Dar el n-ar fi putut spune ce flacăra ardea în această privire-mânie, dorință, teamă, disperare sau durere. Poate că erau toate acestea la un loc. Ea vru să vorbească, dar degeaba deschidea gura, niciun sunet nu ieșea din ea, în afară de un horcăit cumplit care-i strâmba buzele.

Noapte-de-Aur își apropie foarte tare chipul de al ei, ștergându-i fruntea șiroind de sudoare. Șuvițe de păr i se lipiseră pe tâmpile, pe obraji, pe gât. Pentru prima oară văzu câteva fire de păr albe care se iviseră în coama grea și neagră a femeii lui, și pentru prima oară își dădu seama de tot șirul anilor ce trecuseră de când pășise întâia dată în Pământul Negru. Își dădu seama și cât de tare se legase de această femeie, atât de mult, încât nu-și mai putea deosebi viața de a ei, și acum în fața lui se afla o parte uimitoare din el însuși, zăcând acolo și gemând, o frântură a ființei lui. Ea încercă să-și ridice capul spre el, dar căzu la loc numaidecât.

Avu senzația ciudată că nu căzuse pe pernă, ci se cufundase într-un puț fără fund, moale, de noroi și de liniște. Degeaba o ținea strâns de umeri Noapte-de-Aur, asta nu o împiedica să alunece lent în acest noroi întunecat și blând. Își strecură brațul sub trupul ei și o ridică ușor din nou, strângând-o la piept toată. Ea i se agăță de umeri, cu capul în scobitura gâtului lui, căutând în puterea și în mirosul bărbatului ei un adăpost împotriva apelor nămolose care o luaseră cu ele. Dar noroiul era atât de vâscos, încât părea imposibil s-o mai lase să-i scape.

O vrabie care se aventurase pe pervazul dinăuntru al ferestrei țopăia veselă, ciripind subțire.

Camera era scăldată în răcoare, în lumina albastră a dimineții. Melaniei i se păru deodată că vrabia intrase în ea, că era chiar inima ei. „Piu, piu, piu”, cânta ea, țopăind din ce în ce mai iute. Pete de un verde foarte deschis și luminos roiră în ochii ei, ca un norișor de fluturi de noapte. „Piu, piu, piu...” Acum începuse să-i țopăie în pânțe, ca și cum inima i s-ar fi rostogolit în adâncul măruntaielor.

Tot tresărind astfel, totul se desfăcu și ieși afară într-un val enorm de sânge care îl năclăi coapsele și vintrele. Se agăță și mai tare de Victor-Flandrin,

nu ca să rămână cu el acolo, căci era prea târziu acum, se simțea fără cale de întoarcere absorbită în vârtejul de noroi lipicios, ci ca să-l ia cu ea în căderea și în împotmolirea ei.

Nu voia să-l lase, căci îl era mai drag decât viața, și a muri fără el însemna să-și piardă mântuirea. Îl iubea cu o dragoste prea sălbatică, prea carnală, pentru a nu simți în această clipă a pierderii și a dispariției turbarea geloziei. Uita totul, nu se mai gândea nici la copii, nici la pământ, nici măcar – mai ales – la misterul terifiant care i se deschidea înainte-i – în trupul ei. „Nu mă lăsa! Nu mă părăsi!” voia să strige. Dar gustul sângelui îi otrăvea gura, și deja moartea îi puneă în gât nodul tăcerii. Se agăța atât de tare de el, încât îi sfâșie cămașa și îi zgârie gâtul. Trupul ei nu simțea nimic altceva decât insuportabila sfâșiere a dragostei sale, și această durere se preschimbă repede în furie, aruncând dintr-odată această dragoste bătută de gelozie în chinurile urii. „Piu, piu, piu...” ciripea mereu vrabia, țopăind în lumina soarelui.

În clipa în care își simți inima oprindu-i-se, își încheștă și mai tare îmbrățișarea, își înfipse unghiile în gâtul lui Victor-Flandrin și îl mușcă de umăr. Dar mai tare decât zgârieturile și mușcătura care-i sfâșiaseră carnea, el simți încremenirea bruscă a unghiilor și a dinților Melaniei încrustate în trupul lui. Încercă să se desfacă din încheștare, dar ea îi opuse o rezistență de neînvins. Moartea îi dăduse mai multă putere decât avusese vreodată în toată viața ei.

Pe Noapte-de-Aur îl apucă dintr-odată spaima. Imaginea lupului a cărui blană o purta îl fulgeră deodată prin minte. Îl revăzu dând târcoale în luminiș, cu botul rânjit peste colții gata să muște, cu ochii oblici de culoarea mierii, fluorescenți, și avu impresia că lupta care nu avusese loc atunci se săvârșea acum. Până în această clipă nu cunoscuse vreodată frica, nici măcar în noaptea lupului. În

ziua în care tatăl lui îi tăiasse degetele, îi retezase din rădăcină acel obscur sentiment de teamă. Un alt sentiment crescuse în locul lui – revolta. Și chiar în timpul cât lucrase în mină, când moartea făcea razie regulat printre oameni, nu simțise niciodată teamă. În fața trupurilor tovarășilor săi pulverizate de explozii, în mină, sau strivite sub grohotișuri, nu încercase decât revoltă și atât, niciodată frică. Niciodată nu se temuse pentru propria-i viață. Și iată că spaima țâșnea cu brutalitate, sărind asupra lui în această cameră, într-o dimineată frumoasă de primăvară plină de cântece de ciocârliei, prin trupul celei care fusese tovarășa sa, femeia sa, dragostea sa.

Nebunia tatălui său poate că îi tăiasse din rădăcină teama, dar rădăcinile rămăseseră acolo. Iar acum teama creștea repede, aspră ca o tufă de pir. Începu chiar să înflorească și să prolifereze atât de tare, încât înăbuși orice alt sentiment, lipsindu-l pe Victor-Flandrin de memorie, de suferință, de gândire. Melanie nu mai avea nici nume, nici istorie, își pierduse chiar și chipul. Nu mai era decât o femeie-lupoaică gravidă cu moartea, ale cărei gheare și colți îl țineau prizonier. Încercă din nou să se elibereze, dar ea nu-și desfăcu deloc încheștarea.

Zgârieturile de la gât începură să-l înjunghie, iar umărul mușcat devenea din ce în ce mai dureros. Exasperat de rezistența încăpățânată a moartei care-l încheștase ca o pasăre de pradă, până la urmă puse mâna pe unul dintre saboții grei de lemn cu care era încălțat și lovi de mai multe ori, cu violență, mâinile și falca ce rămăseseră crispate în el. Degetele trosniră cu un zgomot sec de vreascuri aruncate pe foc, falca scoase un sunet ceva mai plin. Zgomotele astea răsunară în propriul lui trup, ca și cum cineva i-ar fi sfârâmat în interior vreun organ făcut din ipsos.

Încheștarea slăbi, în sfârșit, și el se ridică imediat, respingând cu brutalitate trupul învins. Se

încălță și se îndepărtă de pat, ducându-se la fereastră, ca și cum ar fi căutat un aer mai proaspăt. Pasărea, care tot țopăia pe pervaz ciripind, nu avu timp să-și ia zborul. Noapte-de-Aur o prinse și o strânse în pumn. O furie fantastică puse stăpânire pe el. Vrabia tăcu imediat și se ghemui tremurând în menghina care se abătuse asupra ei. Noapte-de-Aur simțea inima minusculă a animalului terorizat bătând în scobitura palmei lui, și îl apucă pofta de a-l strivi dintr-odată în pumn, ca să termine odată și cu frica aceea. Orice formă de frică îl dezgusta acum, în orice trup. Pasărea, aproape sufocându-se, încerca să-ți țină capul afară și stătea cu ciocul căscat.

Noapte-de-Aur își ridică mâna și se uită mai de aproape la nefericita zburătoare. Se pregătea să-i sfarme capul cât o nucă de cadrul ferestrei, când îi atrase atenția ochiul victimei lui, care nu era totuși mai mare decât o gămălie de ac, aproape lipsit de privire. Dar în acest ochi infim strigau atâta fragilitate și blândețe, atâta implorare, încât nu avu puterea să-și ducă gestul până la capăt. Teama și mânia dispărură imediat din sufletul lui, alungate de un alt sentiment lipsit de orice violență, dimpotrivă, cu totul dezarmant. Era rușinea, care, chiar înainte de a-i ajunge în conștiință, îl atinsese în trupul său, ștergându-i ușor, în treacăt, scobitura umezită a palmei în care pulsa imperceptibil inima înnebunită a vrabiei. Mâna i se deschise larg, eliberând vrabia care își luă zborul, mai întâi nesigur, în zigzag, apoi țâșni drept spre grădină, unde dispăru. Noapte-de-Aur se întoarse spre pat.

Melanie zăcea ghemuită pe plapuma năclăită de sânge. Pielea ei era de o paloare extremă: sângele i se scursese tot din trup. Se aplecă din nou spre ea și se strădui să-i dea o poziție mai demnă, aceea în care sunt așezați întotdeauna morții. Trupul ei devenise uimitor de docil, lăsându-se mânuit ca o păpușă de cârpă. Degetele-i sfărâmate erau moi și se strâmbau în toate părțile. Iar falca îl era atât de

dislocată, încât îl cădea lamentabil pe piept, dând chipului ei livid o înfățișare grotescă. Noapte-de-Aur smulse o fâșie din draperiile patului și o înnodă în jurul capului Melaniei. Atunci îl veni ideea s-o înfășoare pe de-a-ntregul în această țesătură de stambă cu flori mari, roșii, roz și portocalii. Ea cumpăraseră țesătura aceasta cu un an în urmă, dar în loc să-și croiască o rochie și niște șorțuri pentru ea și fiicele sale, se hotărâse să facă din ea draperii pentru pat. Cum veniseră primele zile frumoase, scosese draperiile grele de lână care le țineau de cald iama și le pusese în loc pe cele noi, înflorate. De fapt nu foloseau la nimic, poate doar să se joace lumina prin ele. Melaniei îi plăcea să vadă ivindu-se zorii prin această țesătură colorată și ușoară, lumina izbucnind pe cearșafuri în bălțite de culori vii. Lui însuși îi plăcea să privească lumina apoasă a dimineții strecurându-se pe pielea goală a Melaniei, care făcea atunci ape trandafirii delicate.

Se apucă s-o dezbrace, apoi trebui să spele sângele care-i acoperea pielea cu cruste negre. Coborî în bucătărie să aducă apă. Nu le dădu nicio atenție copiilor așezați în jurul mesei, frânți de tăcere și de așteptare. „Tată, întrebă deodată Mathilde cu o voce ciudat de înăbușită, ce-i cu tot sângele ăsta?” Dar el nu răspunse nimic și se grăbi să iasă din bucătărie cu vasele pline de apă.

Când termină toaleta Melaniei, smulse draperiile patului și-i înfășură în ele trupul, de la umeri până la glezne. Cu pielea la fel de albă ca varul, cu chipul și trupul înfășurate în țesătura înflorată, Melanie nu mai semăna cu ea însuși. O contempla fără s-o recunoască, zăpăcit s-o vadă atât de albă și de nemișcată, atât de mică. Într-adevăr, corpul Melaniei își pierduse dintr-odată robustețea și rotunjimile; parcă se strânsese, se micșorase în mijlocul patului devenit prea mare pentru ea. El nu auzi bătăile discrete în ușă și nici pașii copiilor lui

strecurându-se în cameră. Se furișară până lângă pat și se uitară mult timp, fără să înțeleagă, la scena ciudată din fața lor: cearșafurile, plapuma și veșmintele mamei lor, pătate de sânge și aruncate grămadă într-un colț al încăperii, tatăl lor în picioare, în fața patului, cu spatele la ei. Umerii lui li se părură fantastic de largi. Și apoi, acolo în patul desfăcut, era femeia aceea pe jumătate goală, ridicol înfășurată în draperii.

„Unde e mama?” întreabă brusc Mathurin, care nu-și putea recunoaște mama în sărmanul manechin culcat în pat. Noapte-de-Aur tresări și se întoarse spre copii. Nu știu ce să le răspundă. Margot veni mai aproape de pat și exclamă, ca în vis: „O! Parcă e o păpușă! Mama s-a preschimbat într-o păpușă! Ce frumoasă el...” „Mama a murit”, o întrerupse cu brutalitate Mathilde. „E frumoasă...” repetă Margot, care nu le dădea nicio atenție celorlalți. „Mama a murit?” repetă Augustin, neînțelegând exact sensul cuvintelor. „Frumoasă... frumoasă... frumoasă...” murmura neîncetat Margot, aplecată peste trupul mamei sale. „A murit”, lovi din nou, necruțător, Mathilde.

Noapte-de-Aur îi vedea pe copii strâmbându-se, răsucindu-se în fața ochilor lui, ca și cum ar fi căzut pradă flăcărilor. Izbucni deodată în plâns și se prăbuși lângă pat. Lacrimile și această năruire bruscă a tatălui lor îl înspăimântară pe băieți mai tare decât moartea Melaniei. Augustin se lipi de perete și începu să debiteze cu un ton mecanic, în viteză, lista departamentelor și a capitalelor lor în ordine alfabetică: „Ain, prefectura Bourg-en-Bresse/Aisne, prefectura Laon/Allier, prefectura Moulins”.

Mathilde se duse la tatăl ei și, încercând să-i ridice capul cu forța, îi spuse: „Tată, nu plânge. Eu sunt aici. N-am să te părăsesc niciodată. Niciodată, să știi. Și n-am să mor niciodată”. Noapte-de-Aur o luă pe copilă în brațe și o strânse la piept. Nu înțelesese nimic din ce spunea ea – dar fetița știa

foarte bine ce spusese. Era o promisiune, și avea să și-o țină, fără doar și poate. Într-adevăr, Mathilde avea să-și petreacă restul vieții ținându-și promisiunea pe care numai ea o auzise și prin care se obliga singură să stea neclintită lângă tatăl ei. O prezență care tot timpul avea să se împovăreze cu singurătate și cu obraznicie, căci promisiunea de veghe și de fidelitate se dublase de o gelozie feroce, ca și cum fetița n-ar fi moștenit de la mama ei decât dragostea ei întreagă și posesivă pentru Victor-Flandrin. „Frumoasă, frumoasă...” șoptea mereu Margot, mângâind cu timiditate obrajii înghețați ai Melaniei. „Somme, prefectura Amiens/Tarn, prefectura Albi...” continua Augustin, cu un aer încăpățânat, ca un școlar strengar pus la colț și silit să recite de o sută de ori lecția drept pedeapsă.

Noapte-de-Aur o dădu brusc la o parte pe Mathilde și se ridică, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. Părea să fi înghițit, odată cu lacrimile, totul – frica, rușinea, suferința. Ieși din cameră fără să privească în urmă, coborî în fugă pe scări și ieși pe prag. Escaut se liniștise; în mijlocul curții, își legăna capul greu, ca și cum ar fi voit să-l tăvălească prin razele soarelui care se înălțase sus de tot, albind cerul presărat cu mici nourași rotunzi. Noapte-de-Aur se îndreptă spre hambar și ieși de acolo înarmat cu toporul cel mare pentru tăiat lemne, și traversă curtea, ducându-se drept spre cal.

Cum își simți stăpânul apropiindu-se, Escaut începu să tropăie încetișor, apoi întoarse capul spre el, legănându-l încetișor în gol, ca și cum s-ar fi pregătit să și-l frece de umărul lui. Dar Noapte-de-Aur se feri de mângâierile calului, îl ocoli pe-o parte și, prinzând strâns în mână coada toporului, își luă dintr-odată avânt, echilibrându-se, ridică sus de tot tăișul și îl abătu drept pe gâtul animalului. Escaut avu un soi de tremurat din tot trupul care-l

dezechilibră, ca și cum ar fi alunecat pe o întindere de gheață. Scoase un nechezat cumplit, care semăna mai mult cu un răget îngrozitor de răgușit. Noapte-de-Aur ridică toporul și lovi din nou. Răgetul calului deveni brusc ascuțit, îngroșându-se din nou apoi. Pentru a treia oară, Noapte-de-Aur abătu toporul țintind tăietura enormă pe care o deschisese în gâtul animalului. De data aceasta Escaut se prăbuși. Sângele țâșnea în jeturi sacadate, formând pe pământ o băltoacă lipicioasă și maronie. Noapte-de-Aur se înverșuna asupra calului doborât până ce îl tăie capul cu totul. Corpul decapitat mai mișcă un timp, scuturându-și convulsiv picioarele în aer. Capul avea ochii ieșiți din orbite de spaimă, fixându-și stăpânul cu o privire neîncrezătoare.

Așa cum altădată țăranii atârnavă blana lupului pe care reușiseră să-l ucidă de crengile copacilor la intrarea în sate, pentru a-i speria pe ceilalți din haită, ca să se țină departe de casele lor, Noapte-de-Aur agăță căpățâna calului pe frontonul porții prin care se intra în curtea lor. Dar această sfidare nu se adresa nici unui alt animal și nici oamenilor – îl era destinată Celui-de-Sus, după bunul plac al căruia moartea se ivea întotdeauna fără niciun rost, îngăduindu-și să distrugă printr-o simplă zvârlitură din copite clădirea lentă și laborioasă a fericirii oamenilor.

Zile de-a rândul, la poarta fermei lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup avu loc balul vulturilor, al uliilor și al altor păsări ce se hrănesc cu hoituri.

Melanie părăsi Ferma de Sus pe drumul școlarilor. Astfel nu trebui să treacă pe sub capul lui Escaut lăsat pradă păsărilor răpitoare, al cărui craniu avea să împodobească mult timp, ca un blazon, ferma familiei Péniel.

Victor-Flandrin refuză ca trupul femeii sale să fie condus la cimitir în trăsură la care erau înhămați boii. Puse sicriul pe o roabă pe care o

duse el însuși de-a lungul drumului pe care-l croise peste câmpuri și astfel merse, escortat de copiii lui și de Jean-François-Țeavă-de-Fier, până la biserica din Montleroy, în jurul căreia se întindea cimitirul în care se odihneau Valcourt-tatăl și toți strămoșii Melaniei.

Cum se întoarseră de la înmormântare, Mathilde îl luă locul mamei sale, luând în mâini treburile casei și ocupându-se de toți. Nimeni, începând cu Noapte-de-Aur, nu se opuse acestei autorități a copilei de șapte ani care știu dintr-odată să-și conducă familia cu rigoare și cu pricepere. Augustin, care părăsise școala de mai bine de un an, se întoarse pentru a o însoți acolo pe Margot; fetița continua să se ducă la școală la dorința Mathildei, care visa să-și vadă sora devenind mai târziu învățătoare. De altfel, Margot se pregătea pentru acest rol împărtășindu-le în fiecare seară Mathildei și lui Mathurin ce învățase în ziua aceea. Astfel se transformară relațiile copiilor între ei, acum că adulții lipseau din jurul lor.

După moartea Melaniei, Noapte-de-Aur se închise într-adevăr în doliul său, cu sălbăticie. Nu mai vorbea aproape deloc cu ai săi și stătea și mai mult pe ogoare, văzându-și de muncile sale. Părea că odată cu Melanie pământul se închisese deasupra copilăriei tuturor. Și apoi, ceva din privirea lui Escut, lovit de uimire și de spaimă în fața gestului dement al lui Victor-Flandrin, se reflecta în ochii și în inima copiilor. Chiar și pentru ei devenise de-acum Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, un bărbat înzestrat cu o putere uriașă, teribilă chiar, târându-și peste tot umbra prea blondă și purtând la gât, în jurul colierului cu cele șapte lacrimi ale tatălui său, urmele unghiilor Melaniei, ca un al doilea colier încrustat de-a dreptul în carne.

Cât despre Jean-François-Țeavă-de-Fier, și el nemângâiat de moartea stăpânei sale, rățacea fără încetare în umbra copiilor, căutând cu stângăcie

alături de ei un pic de afecțiune, de care inima lui –
dintre ei toți, doar inima lui rămăsese atât de naivă
și de vulnerabilă – era înfometată până la lacrimi.

A TREIA NOAPTE

NOAPTEA TRANDAFIRILOR

„Ei bine! Eu sunt Copilul... scrisese ea. Nu bogății și Glorie (nici măcar Gloria cerească) nu cere inima copilului. Ceea ce vrea el este Dragostea...

Dar cum își va arăta el Dragostea, din moment ce Dragostea se dovedește prin înfăptuiri? Ei bine, copilașul va arunca cu flori.

...Nu am altă cale de a-ți arăta dragostea mea decât aceea de a-ți arunca flori, adică de a nu lăsa să scape nici cel mai mic sacrificiu, nicio privire, nicio vorbă, de a profita de toate lucrurile mici și de a o face cu dragoste... Vreau să sufăr din dragoste și chiar să mă bucur din dragoste, astfel arunc flori înaintea tronului tău; nu voi întâlni nici măcar una în cale fără să-i risipesc petalele pentru tine... apoi, aruncându-ți flori, voi cânta... voi cânta, chiar atunci când va trebui să culeg florile din mijlocul spinilor, și cântecul meu va fi cu atât mai melodios, cu cât spinii vor fi mai lungi și mai ascuțiți...”^[2]

Dar ea trebuise să închidă micul caiet negru în care scutura petalele dragostei sale, atât de lungi și de sfâșietori deveniseră spinii. Și intrase atunci în agonie. Ea, copilul trandafirilor. „Mamă, aceasta e agonie? Întrebase ea. Cum o să fac să mor? Niciodată n-am să știu cum să mor.” Și mai

strigase: „Este agonie pură, fără niciun pic de alinare...” Și murise totuși, absolvită de orice căință prin faptul că se consacraseră în mod absolut dragostei sale.

Flori creșteau peste tot prin lume, chiar și la Pământul Negru, în acel colț de lume auster și uitat de toți. Creșteau flori sălbatice în păduri și în luminișuri, pe câmpii, pe pășuni și pe zăcămintele de cărbuni, pe marginea râulețelor și a mlaștinilor și chiar și pe ruine. Creșteau și în grădini și în sere: acestea erau niște flori dresate să fie frumoase. Dar frumusețea este spinoasă, imprevizibilă și mânioasă, așa cum și dragostea poate fi uneori.

Victor-Flandrin, zis și Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, păstra încă gustul amar al frumuseții și al iubirii, un gust amar care-i făcea rău, căci în el se amestecau efluviile otrăvite ale sângelui.

Dar frumusețea, ca și dragostea, vrea totdeauna să se întoarcă și să ajungă la paroxism. Și, precum copilăria, amândouă au farmecul vioi și obraznic, instinctul jocului, arta seducției și lipsa oricărei remușcări.

Florile creșteau și la Ferma de Sus. Erau chiar prea multe; erau până și pe draperiile paturilor și în memoria copiilor. Și toate cereau să li se rupă petalele. Dar copiii familiei Péniel, pe vremea aceea, încă nu cunoșteau cântecul celebrat de acea copilă-a-trandafirilor, devorată de pasiune. Dragostea și frumusețea le ardeau în mâini cu atâta violență, încât nu cunoșteau din dorință decât forța avântului, flacăra țâșnind și declinul său în mijlocul strigătelor.

Dar cele mai simple cuvinte aruncate într-un caiet au nevoie, pentru a-și desface petalele vocii lor, de a fi îndelung închise în liniște, de a se părăsi în uitare. Și un asemenea cântec, poate, nu se face auzit decât de cei care, la rândul lor, cunosc cu uimire o agonie pură lipsită de orice alinare.

Domnia Mathildei dură mai puțin de cinci ani. Veni o altă femeie care încercă să-i ia locul. De fapt, n-a fost decât o aparență care n-a reușit decât s-o zguduie puțin. Mathilde avea din plin orgoliu și voință, în timp ce cealaltă suferea de o alarmantă carență de viață.

Din pricina lui Margot se întâmpla venirea acestei femei în casa lor. Avea acum unsprezece ani și continua să meargă la școală, singură de câțva timp, căci Augustin li se alăturase definitiv tatălui și fratelui său la muncile câmpului. Adesea, în drum spre școală, uita unde se duce și rătăcea prin altă parte. Totdeauna pe lângă biserica din Montleroy. Era o biserică veche, închinată Sfântului Petru, al cărui nume îl purta și pe care îl sărbătorea o dată pe an prin dangătele dezlănțuite ale clopotului său ciobit. Dar Margot nu intra în biserică, rămânea afară, în cimitirul care înconjură biserica, pe unde se plimba întotdeauna un timp, înainte de a se așeza lângă mormintele familiei Valcourt. Acolo scotea din fundul trăistutei sale un pachetel în care era învelită păpușa pe care și-o făcuse singură. Era o păpușă de cârpă cusută grosolan, umplută cu paie și împodobită caraghios cu plete de lână neagră. O așeza pe genunchi și o înfășura într-un petic de stambă cu flori roșii, roz și portocalii. Apoi începea să-i dea păpușii îngrijiri pline de tandrețe, să-i pieptene părul, să o lege, înșirându-i tot felul de povești, și chiar să-i dea să mănânce. Nu conta ce-i dădea de mâncare – putea să fie pământ, mușchi sau crenguțe – important era să mănânce. Apoi, într-o zi, acestea nu-i mai părură de ajuns lui Margot, care începu să se teamă pentru mama ei de frigul și umezeala din pământ. Se apucă să acopere mormântul cu tot ce găsea prin jur, mergând până la a strânge florile și crucile

de pe celelalte morminte. Dar simțea în ea un frig și mai dureros în fața tuturor acelor Christoși pe jumătate goi, fără adăpost în ploaie și vânt, și se hotărî să-i îngroape și pe ei în pământ. Nici asta nu reuși să-i potolească neliniștea: frigul se strecurase în ea, înghețându-i inima. Intră în biserică, se duse până la altar și se cățăără pe el, smulgând Christosul de lemn aurit de pe crucea care trona în fața tabernacolului. În locul lui atârna păpușa ei în rochie cu flori și puse crucifixul de unde-l luase. Apoi strânse toate candelarele care aureolau picioarele statuilor de sfinți cu mici lumini roșietice și le așeză în jurul crucii. Ele formau pe altar un fel de strat de trandafiri deschiși pe globurile lor de etamină în flăcări. Păpușa răstignită arunca, în această lumină surdă roșietică, o umbră tremurătoare pe draperia brodată a tabernacolului. Metamorfoza aceasta a păpușii sale, în dărele de umbră și de lumină colorate în roșu, roz și portocaliu, o încântă pe Margot, care afla în ea imaginea atât de mult căutată a mamei sale dispărute. O imagine care făcea ca moartea să fie minunată și o puneă la adăpost, în sfârșit, de propria sa frică. Înălțată pe vârful picioarelor, cu brațele sprijinite în coate de altar, își admira păpușa strălucitoare atârnată de cruce, frumoasă ca o dansatoare.

Zgomotul unei tuse răgușite și sacadate o smulse din contemplație. Îl recunoscă imediat pe părintele Davranches. Preotul din Montleroy, care-și avea casa lângă zidurile cimitirului, era un bărbat îmbătrânit prematur de boală și, cu cât treceau anii, cu atât se închidea mai mult într-o muțenie din care nu ieșea decât pentru a-și ține predicile și litaniile și pentru a tuși. Tușea lui exploda întotdeauna în rafale de sunete cavernoase care-i scuturau violent umerii și îl întrerupeau mereu din orice activitate, cât de mică. De aceea, ajunsese aproape să nu mai vorbească, pentru că nu putea termina nicio frază fără să fie întrerupt de

una dintre aceste îngrozitoare accese de tuse care îl făceau să-și piardă șirul gândurilor. Turburarea permanentă pe care i-o provoca tușea lui de nevindecat îl făcea uneori să turbeze de furie și nu rar se întâmpla ca predicile astfel lovite de incoerență să se termine în blesteme și tropăituri în înaltul amvonului. Nerăbdarea și mânia sa se trezeau mai ales la vederea copiilor, care îl porecliseră Moș Toboșar și își băteau joc de el cu orice prilej. De aceea pe Margot o apucă frica imediat ce-l auzi venind și se furișă iute în confesionalul de lângă micuța capelă laterală.

Părintele Davranches se lovi de o bancă, ceea ce-i înrăutăți tusea și în același timp proasta-i dispoziție. Margot, ghemuită în penumbra umedă a confesionalului, își simțea inima bătând atât de tare, încât îi era frică să nu cumva s-o audă Moș Toboșar. Însă toată atenția acestuia fu absorbită de spectacolul altarului, pe a cărui cruce profanată stătea răstignită o păpușă de cârpă îngrozitor de urâtă. Margot nu înțelese exclamațiile pe care le proferă repezindu-se spre altar, i se păru numai că răgea. Acest răget nu întârzie, evident, să se transforme într-o tuse mai violentă ca niciodată.

Tusea nu se mai termina și ținu atât de mult, încât se transformă într-o criză convulsivă, scuturându-l pe bietul om din tot trupul care se învârtea ca un titirez pe treptele altarului, bătând din picioare de ciudă și de mânie.

Margot, care se ghemuia și mai strâns în colțul ei, își astupă urechile, ca să nu-l mai audă vociferând și tropăind pe Moș Toboșar. Îi ruga în neștire pe Sfânta Fecioară, pe sfinți și pe toți morții din cimitire să-i vină în ajutor, să deschidă sub picioarele ei o trapă și să o salveze astfel de frica pe care n-o mai putea suporta. Nu știu care dintre ei răspunse implorărilor sale, căci după ce-și luă mâinile de la urechi, nu mai auzi nimic, de-i veni să creadă că Moș Toboșar însuși dispăruse prin vreo trapă ascunsă.

Așteptă un timp destul de îndelungat înainte să îndrăznească să se uite afară, ridicând ușor un colț al perdelei lungi, violete, care masca ungherul în care se afla. Văzu doar tălpile preotului și puțin din glezne. Picioarele încălțate cu bocanci grei plini de noroi stăteau, cu tălpile în aer, pe cea mai de sus treaptă a altarului. Sutana suflecată lăsa să se vadă picioarele până la pulpele în ciorapi de lână cenușie. Restul corpului nu se vedea din cauza unui stâlp care-l ascundea. Se strecură pe furiș afară din confesional și se aventurează în vârful picioarelor până înapoia stâlpilor. În dreptul altarului aruncă din nou o privire scurtă, pe cât de curioasă, pe atât de neliniștită, spre Moș Toboșar. Zăcea cât era de lung de-a curmezișul treptelor, cu capul în jos și cu brațele întinse înainte, ca și cum ar fi vrut să plonjeze în apă și ar fi fost strivit de ceva în avântul lui. Criza de tuse îl scuturase atât de tare, încât își pierduse echilibrul și alunecase pe trepte în timp ce tropăia din picioare, lovindu-se cu fruntea de podea. Lovitura aceasta puternică pusese capăt pentru totdeauna tusei, mâniei și vieții lui Moș Toboșar.

Margot se apropie, ținându-și respirația. Văzu un firicel de sânge curgând din gura preotului, lățindu-se pe dalele de piatră într-o băltoacă de un roșu dens și strălucitor. Își ridică privirea spre păpușa cocoțată pe cruce și se gândi că această pată sângerie nu era decât unul dintre reflexele aruncate de lumina candelor ce-o înconjurau. Se cățără din nou până la altar și își luă păpușa, apoi suflă în toate candelile, ce răspândiră în aer un fum uleios și acru. Încercă să pună la loc statueta înfățișându-l pe Christos, dar nu reuși să-l agațe decât de-a curmezișul pe cruce, apoi își vârî păpușa sub rochie și coborî scările.

Dar îi fu frică să iasă din biserică, închipuindu-și deodată curtea bisericii luată cu asalt de un alt Moș Toboșar, plin de alți Moși Toboșari, care s-ar fi adunat acolo ca să o ocărăască, tușind și

scuipându-i sânge în față. Se așeză deci în prima bancă și așteptă. Cum nu avea ce să aștepte, alunecă încetișor într-un somn dulce. De data aceasta nu mai fu trezită de zgomotul de tuse, ci de niște ciudate strigăte înăbușite, întretăiate curând de hohote de plâns. Deschise ochii rotunzi de mirare și îngreunați de somn. O tânără femeie plângea, ghemuită peste trupul lui Moș Toboșar. „Mamă?” întrebă ea, ridicându-se în picioare. Femeia ridică fruntea, cu ochii și mai mirați și mai grei decât ai fetei. Era Blanche, nepoata părintelui Davranches. Acesta o primise în casa lui când îi murise sora, și fata îngrijea de casa preotului și de biserică. Venea din grădină cu brațele pline de frunze, de maci și de trandafiri cu care voia să împodobească altarul. Dar trupul unchiului său îi tăia calea, implacabil, întins între ea și vasele așezate pe treptele de sus, și Blanche lăsase florile să-i cadă din brațe grămadă pe podea.

Blanche avea mai mult de douăzeci de ani, dar nu fusese văzută niciodată ieșind din casă pentru a lua parte la viața cătunului. Își petrecea tot timpul închisă în biserică și în casa preotului, ocupându-se de treburile casei și ale grădinii și veghind la întreținerea bisericii. Îi plăcea să trăiască în spatele acelor ziduri care o apărau de toți și de toate. Căci lumea, din care nu cunoștea nimic pentru că nu se aventurase niciodată în mijlocul ei, nu-i inspira decât spaimă. Dar cum să fi îndrăznit să se arate acestei lumi în care intrase printr-o înșelăciune, ca un răufăcător? Într-adevăr, sora părintelui Davranches o născuse fără să aibă grijă să-i dea și un tată, și dintr-odată, prin acest fapt, era atinsă de neîmplinire și de vină. Acest păcat iremediabil pe care-l făptuise mama ei, după cum credea unchiul său, se răsfârnsese asupra ei, în mod fatal, și de aceea Blanche purta pe față semnul acestei rușini congenitale. Dorința vinovată a mamei sale i se înscrisese chiar pe piele, acoperind jumătatea

stângă a chipului ei cu o pată imensă de culoarea drojdiei de vin. Totuși, când îi murise sora, părintele Davranches acceptase s-o primească pe copila blestemată, care era atunci adolescentă. Cum intrase în casa unchiului său, biata fată își văzuse confirmate nenorocirea și rușinea de a se fi născut, pe care el i le amintea fără încetare. „Pata asta, avea el obiceiul să declare, arătând-o cu degetul, cu un aer în care se amestecau dezgustul și reproșul, este chiar dovada păcatului mamei tale. Iată ce se ivește din viciu, din desfrâu și din concupiscentă! Ai fost zămislită în murdărie și iată-te murdărită pentru totdeauna! Fără îndoială, nu este drept ca tu să ispășești păcatele mamei tale, dar este și mai puțin drept faptul că te-ai născut, deci, până la urmă, dreptatea nu e de partea ta!” Blanche nu pricepea nimic din predicile unchiului său, nu cunoștea nici măcar sensul exact al cuvintelor pe care le folosea, precum desfrâu, concupiscentă și cu atât mai puțin ispășire, și nu înțelegea nimic din logica lui, dar cel puțin un lucru îl intrase în cap: era de prisos pe această lume și se simțea iremediabil vinovată pentru toate relele care existau.

De aceea, când își descoperi unchiul zăcând, mort și țeapăn, pe treptele altarului, simți că această moarte era încă un efect al prezenței sale nefaste în lume. Hohotea de plâns, copleșită de crima pe care o săvârșise fără știrea ei.

Margot privi cu o oarecare spaimă pata care acoperea jumătate din chipul tinerei fete, căci avea aceeași mărime și culoare ca băltoaca de sânge care cursese din gura lui Moș Toboșar. O clipă își imagină că pata de sânge era contagioasă și că fusese și ea atinsă, de aceea își duse repede mâna la obraz, ca pentru a vedea dacă era întreg. „Dar de ce?” o întreabă Blanche pe fetiță. „De ce, ce?” răspunse Margot. „De ce a murit?” întreabă din nou fata, plângând și încercând cu disperare să înțeleagă ce se întâmplase. „Nu știu, răspunse

Margot, probabil că a căzut.” Apoi adăugă cu voce nesigură: „Vreau acasă. Mi-e frică”. Și lui Blanche îl era frică, dar ea nu mai avea casă. Nu mai avea nimic. Se uită la fetiță și se simți dintr-odată legată de ea prin frica lor comună. „Da, da, răspunse ea repede, ridicându-se. O să te duc acasă la tine.” Înaintă spre Margot și încercă să-i surâdă cu stângăcie. „Vii cu mine?” o întreabă Margot, luând-o de mână.

Blanche nu-i mai puse nicio întrebare, se lăsă dusă de copila care nu-i mai dădu drumul la mână. Merseră tot drumul în tăcere, repede, fără să întoarcă în urmă capul, înfricoșate amândouă la gândul că Moș Toboșar le urmărea, poate, ca să le pedepsească, În dreptul Fermei de Sus îl întâlniră pe Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup care se întorcea de la câmp. Se miră văzându-și fiica venind acasă în plină zi, când ar fi trebuit să fie la școală, și se întreabă cine putea fi femeia aceea care-o însoțea. La vederea lui, cele două fugare încremeniră pe loc. „Ei, Margot, întreabă el, ce cauți acasă la ora asta?” „Preotul a murit!” „Ei și?” întreabă din nou Victor-Flandrin, nereușind să-și dea seama ce legătură avea fiica lui cu această moarte. „A murit cu adevărat”, zise și Blanche, cu o voce mică. Victor-Flandrin se uită atunci la necunoscuta cu profilul colorat de o pată enormă de culoare violacee, de parcă soarele i-ar fi ars pielea în acel loc. „Și ce-i cu asta?” repetă el, adresându-i-se de astă dată tinerei fete. „E unchiul meu”, zise ea. Și apoi se închise din nou în frica ei, rămânând cu capul plecat în mijlocul drumului. Nefericirea și disperarea ei îl înduioșară pe Victor-Flandrin, care își domoli dintr-odată sălbăticia lui obișnuită „Veniți”, zise el, poftindu-și fiica și pe necunoscută să intre în curtea fermei.

Blanche Davranches nu avea să mai plece niciodată de la Ferma de Sus. Invitația simplă pe care i-o făcuse Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup să intre un moment în bucătărie, ca să se odihnească după drumul lung, se transformă într-o rugămintă de a rămâne și apoi în cerere în căsătorie. Totul se petrecu de altfel foarte repede, spre marea surpriză a tuturor, începând cu cei mai interesați de acest lucru, care se uimiră de această înlănțuire neașteptată a lucrurilor. Copiii familiei Péniel, în afară de Mathilde, acceptară această bruscă însurătoare a tatălui lor fără să facă din ea o dramă. Cei doi fii nu-i dădură nicio atenție, căci erau ei înșiși la acea vârstă la care întregul interes se concentrează asupra propriei ființe, până la transformarea în obsesie a trupului luat dintr-odată cu asalt de pulsații și dorințe noi – desfrâu și concupiscență, ar fi spus Moș Toboșar. Margot primi cu bucurie vestea că Blanche avea să stea cu ei, căci se simțea în siguranță lângă tânăra fată a cărei fragilitate și temeri le cunoștea și ea. Amândouă simțeau una față de alta acea obscură simpatie pe care o încearcă între ei, dintr-odată, bolnavii, infirmii sau străinii.

În schimb, Mathilde reacționează cu ostilitate la auzul veștii, declarându-și deschis dușmănia. Nu putea să accepte ca o altă femeie să vină să-i ia locul mamei ei și numai acest fapt ajungea să-i stârnească ranchiuna și mânia. Îndrăznind să se însoare din nou, tatăl ei făcuse o greșală, trădase, – și această trădare față de maică-sa se răsfrângea asupra ei, care se declarase apărătoarea amintirii celei moarte. Se simțea rănită, umilită chiar, dar de fapt își descoperea boala rea a geloziei care avea să o roadă toată viața începând din ziua aceea, nu i se mai adresă tatălui ei decât la persoana a doua plural.

Și apoi, Mathilde nu putea pricepe alegerea ciudată a tatălui ei, căci i se părea că teribilul

defect al chipului fetei, pata violacee, ar fi trebuit să fie de ajuns pentru a o face pe tânăra femeie nedemnă de căsătorie și chiar de dragoste. Acea pată imensă nu era altceva decât o palmă magistrală a destinului pe fața unei femei pe care viața o respingea, așa credea Mathilde, care împărtășea această respingere. Fapt este că și Blanche credea la fel, dar acceptă totuși să-și depășească rușinea, pentru prima oară în viața ei, aflând în interesul pe care i-l purta Victor-Flandrin destulă putere pentru a respinge departe de ea infamia tenace cu care până atunci o apăsaseră nașterea ei nelegiuită, pata de pe obraz, unchiul său și ea însăși, din obișnuință și din fatalism.

Chiar această pată, care o dezgusta pe Mathilde și o copleșea atât de tare pe Blanche, fusese lucrul care-l sedusese pe Victor-Flandrin la ea. El însuși avea o pată îndeajuns de ciudată în ochi și purta după el o umbră mult mai bizară, care deșteptase întotdeauna curiozitatea mai mult sau mai puțin răuvoitoare a oamenilor.

De altfel, Blanche era destul de drăguță, dacă-ți dădeai osteneala să privești cu atenție restul chipului său. Avea părul șaten numai bucle care se iriza în nenumărate nuanțe de culoarea paiului, a mierii sau a grâului, după cum cădea lumina pe el, și sprâncene foarte frumoase, a căror arcuire perfectă sublinia tandru forma migdalată a ochilor. Ochii îi erau când verzi, când de culoarea bronzului sau chiar mai deschiși, după intensitatea luminii și mai ales după starea în care se afla. Când cădea pe gânduri sau era obosită, ochii i se deschideau la culoare spre verde-pal, ajungând până la nuanța fadă a frunzei de tei uscate, când rătăcea prin labirinturile ei de rușine și de vinovăție. Dimpotrivă, când se însuflețea și avea poftă de viață, verdele ochilor ei devenea intens și făcea ape brune, aurii și albastre. Victor-Flandrin începu astfel să recunoască fără întârziere în ce dispoziție era Blanche după culoarea ochilor ei,

căci altfel ea nu se plângea niciodată și nu vorbea decât foarte puțin. Uneori i se întâmpla totuși să înceapă să pălăvrăgească; o apuca dintr-odată, fără niciun motiv aparent, și atunci revărsa un val de vorbe pe un ton vesel, ca de pasăre ciripind. Felul ei de a vorbi atunci, emoționată, agitându-și caraghios mâinile micuțe și capul ei buclat, avea darul de a-l fermeca pe Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, căruia Blanche i se părea atunci deosebit de încântătoare, și cum în general crizele ei de ciripeală o apucau seara în pat, el făcea întotdeauna dragoste cu ea iarăși și iarăși, până ce somnul sfârșea prin a o învinge pe Blanche, făcând-o să-și înceteze ciripitul, și prin urmare și dorința lui să dispară.

Tot timpul cât dură sarcina ei, Blanche se simți minunat de bine, de parcă povara ce creștea în ea o echilibra în sfârșit pe deplin cu greutatea vieții și îl asigura o temelie mai sigură pe pământ. Verdele ochilor ei veseli avea aproape întotdeauna frumoasa strălucire brun-albăstruie a bronzului și ciripea tot timpul. Dar cum născu, se cufundă din nou în teamă și în îndoială. I se păru dintr-odată că, născând și ea, continuase crima mamei sale. Cu atât mai mult cu cât această crimă era dublă.

Într-adevăr, aduse pe lume două fete, nu mai mari decât niște cățeluși și cu pielea încrețită ca niște mere ofilite. Și totuși, fetițele nu întârziară să crească și să capete mai multă putere și grație și, când deschiseră ochii, dovediră la rândul lor forța moștenirii lui Péniel: câte o pată de aur strălucea în ochiul lor stâng. De la maică-sa luaseră nu numai culoarea ochilor și frumosul păr buclat, ci și pata roșiatică de pe tâmpla stângă. Totuși, pata era mult mai mică și mai discretă decât aceea a mamei lor; avea mărimea unui bănuț și o culoare rozalie. Astfel, înzestrate cu această moștenire dublă, micuțele dobândiră ca recompensă câte un prenume dublu. Una primi numele Rose-Heloise,

cealaltă Violette-Honorine. Aceste prenume aveau să le schimbe mai târziu cu altele, încărcate de o moștenire infinit mai grea și mai pretențioasă.

Dar nu numai această dublă naștere o înspăimânta atât de tare pe Blanche. Presimțea ceva teribil, nebunesc. Nu se mai înzdrăveni după naștere, atât de tare o chinuia și o epuiza acel lucru îngrozitor care i se arătase.

Vedea pământul trecut prin foc și sânge, auzea strigăte, atât de multe strigăte, încât îi venea să-și piardă mințile. Descria lucruri extravagante – mii de oameni grămadă, mașinării ciudate, care aminteau de rinocerii văzuți în lanterna magică, explodând, dezmembrându-se în noroi. Și niște enorme păsări de fier, abătându-se asupra pământului în picaj, deasupra orașelor și a străzilor cuprinse de flăcări. Și ochii ei decolorați de spaimă și de lacrimi deveneau din zi în zi mai deschiși la culoare, astfel încât la sfârșit erau de o absolută transparență. Își spunea că dacă îl era dat să vadă toate acestea, să audă și să sufere toată mizeria, violența și moartea, asta se întâmpla pentru a-și primi pedeapsa. Pedeapsa pentru că îndrăznise să-și ceară dreptul la existență, pentru că îndrăznise să contamineze lumea cu greșeala ei, aducând pe lume copii. Și tot acest sânge pe care-l vedea curgând din trupul oamenilor, năclăind pământul, drumurile și orașele, își avea izvorul, desigur, în pata aceea surdă, malefică întinsă pe fața ei.

Se închise în camera ei. Margot îi aducea de mâncare, în timp ce Mathilde se ocupa de fete. Dar în curând Blanche refuză să mai mănânce; i se părea că mâncarea avea gust de putreziciune și de sânge, și toate băuturile miroseau acru a sudoare și a lacrimi. Slăbi atât de tare, încât pielea ei, întinsă pe oasele ieșite în afară ca niște pietre sfărâmate, căpătă înfățișarea unei hârtii cristaline. Transparența îi rodea ființa, făcând-o să se șteargă încetul cu încetul din lumea vizibilă. Și până la

urmă chiar aceasta se și întâmpla – dispăru aproape cu totul. Nu mai rămase din ea decât o fâșie de piele tăbăcită până la urzeală, cu o textură ce părea făcută din fibre de sticlă. Când o așezară în sicriu, se sparse ca un geam, cu un clinchet frumos, ca râsul unui copilăș.

Margot strecură în sicriu păpușa pe care o păstrase tot timpul ascunsă, ca să-i țină tovărășie lui Blanche și s-o ferească de uriașa singurătate în care o închiseseră.

De data aceasta, roaba cu care Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup își duse la cimitir cea de-a doua soție fu atât de ușoară, încât avu impresia că mergea cu mâinile goale. Astfel luă el din nou drumul școlarilor, acela pe care venise Blanche cu trei ani în urmă. Veniră cu el cei doi fii, Margot și Jean-François-Țeavă-de-Fier. Mathilde rămase acasă, pretextând că cineva trebuia să se ocupe de Rose-Heloise și de Violette-Honorine, care n-aveau decât câteva luni. Rămase privind din înaltul grădinii care se întindea deasupra drumului, ținând în brațe fetițele adormite, cum se îndepărta sinistrul cortegiu printre unduirile grâului copt în care se cufundau păsări ce stricau recolta, în ciuda prezenței sălbatice și derizorii a celor două sperietori pe care frații ei le înfipseseră în lan. Dacă nu simțea nicio tristețe, nici nu se bucura de moartea lui Blanche. De multă vreme aversiunea ei se transformase în indiferență. Cât despre cele două micuțe cărora trebuia să le poarte de grijă, avea să se descurce cu ele. Puterea ei rămăsese neatinsă. Și chiar i se părea uneori, nu fără o anumită tulburare, că luase câte ceva din partea tuturor celorlalți.

Ceea ce mai rămăsese din sărmanul trup al lui Blanche fu înmormântat în cimitirul Montleroy, în mormântul în care se odihnea unchiul ei. Moș Toboșar se văzu astfel încă o dată silit să-și primească lângă el nepoata rătăcită din greșală în

lumea celor vii, acum ajunsă prin spaimă pe tărâmul de dincolo. Ea regăsea aici liniștea închisă între zidurile groase pe care creșteau iedera și rochița-rândunicii, departe de orice zgomot și de orice violență.

În ziua aceea clopotul sună îndelung deasupra satului; din cătun în cătun, bisericile își trimiteau mai departe ecoul lor solemn. Acest ecou venea de departe – clopotele dăduseră semnalul de la Paris, ricoșând prin toate clopotnițele bisericilor Franței, într-o interminabilă și maiestuoasă alarmă.

Nu pentru Blanche răsunau atât de grav clopotele, fiindcă dispariția ei, ca și viața ei, rămăseseră aproape neobservate de locuitorii de la Pământul Negru și Montleroy. Clopotele băteau pentru a anunța o altă moarte, mult mai grandioasă și mai fantastică. O moarte foarte demnă, care-și ținea capul sus și care era goală, neavând timpul să-și ia un nume, un trup și un chip. Și pentru a o celebra, nu se desfășura niciun giulgiu, niciun lințoliu, ci se întindeau drapele la ferestre. Albastru, alb, roșu, ca niște eșarfe frumoase de sărbătoare. Dar toate aceste batiste uriașe cu dungi aveau să fie în curând prea puține pentru a șterge toate lacrimile și sângele vărsat.

Ieșind din cimitir, familia Péniel auzi cum bătea clopotul în clopotnița bisericii Sfântului Petru. Dar clopotul ciobit suna degeaba, nu ajungea să scoată un sunet la înălțimea situației; avea ceva fragil, șovăitor, ca și cum teama și durerea lui Blanche îngropate acolo își făceau auzite vocile tânguitoare.

Oamenii ieșeau în pragurile caselor și cei care erau pe ogoare se ridicară drepti din încovoierea lor deasupra pământului. Fiecare își întrerupea lucrul, se oprea din mers sau din vorbă și toți se întorceau cu un aer de o uimire nemărginită spre clopotnița bisericii. Cei mai bătrâni își descoperiră capul primii, iar femeile cele mai bătrâne începură

să plângă cele dintâi. Unii bărbați strigară, ridicând pumnul și înălțându-și fruntea cu mândrie, alții rămaseră cu capul plecat, greoi și tăcuți, înfiți în pământ, ca și cum ar fi prins rădăcini acolo. Războiul tocmai le lansase marea sa invitație la răzbunare și la onoare, și fiecare răspundea după cum îl era sufletul. Dar tobele și trâmbițele balului care începea nu aveau să întârzie să pună la unison toate aceste inimi mai mult sau mai puțin acordate, reducându-le aproape pe toate la tăcere.

Victor-Flandrin, care se apropia de patruzeci de ani și era tatăl a șase copii, nu fu chemat să se înroleze. Oricum, prevederea tatălui său îl făcuse inapt de luptă. În schimb, fiii lui aveau să împlinească în curând șaptesprezece ani și erau niște băieți voinici cu trupuri solide, cu mâini pricepute și viguroase. Și pentru prima oară îi trecu prin cap lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup acest gând pe care niciodată nu-l crezuse posibil: îl păru rău că fiii lui nu moșteniseră de la el, în loc de strălucirea aurie a ochilor, infirmitatea mâinii sale mutilate. Ar fi vrut măcar să poată să împartă între ei umbra blondă pe care Vitalie i-o atârname de pași, pentru a-l apăra astfel de rele. Dar nici mutilarea, nici umbra nu erau ereditare și nu se puteau despărți de trupul lui. Erau numai ale lui, ale acestui trup căruia îl descoperea dintr-odată, până la amețeală, înspăimântătoarea singurătate, mai violent și mai dureros chiar decât după moartea Melaniei și a lui Blanche. Nu mai era, de fapt, singurătatea trupului lipsit de plăcerea și de tandrețea altui trup, ci aceea a trupului amenințat în elanul și în posteritatea sa. Și pentru prima oară i se insinuă în suflet o undă de milă, dacă nu chiar de iertare, pentru tatăl său.

După atâția ani de uitare, iată că tatăl său revenea. Timpul surghiunirii trecuse și amintirea lui își recăpăta drepturile – și se revela deodată la fel de bogată în imagini ca și lanterna magică.

Revedea chipul tatălui său desfigurat de sabia ulanului și rana de la capul lui pulsând de nebunie. Ajunse chiar și să-și închipuie fața tânărului călăreț, cu mustăcioara subțire și blondă cu vârfurile ridicate în sus și surâsul lui grețos de o dulce indiferență. Poate că trăia încă, poate avusese fii, care la rândul lor zămisliseră alți fii, toți înarmați cu aceeași sabie, având aceeași mustăcioară și același surâs și gata să înceapă din nou gestul strămoșului lor. Împotriva fiilor săi. Împotriva lui însuși.

3

Fără îndoială că ulanul avusese numeroși fii și încă și mai mulți nepoți, căci aceștia năvăliră în curând în hoarde, trecând deja frontierele și amenințând de această dată să închidă toată țara în menghina unui gigantic Sedan. Schimbaseră costumul strălucitor al strămoșului lor cu o uniformă croită sobru din stofă cenușie și înaintau cu capetele sus, vânând în trecere turmele de ființe omenești rătăcitoare, îngrozite, fugind din orașele incendiate.

Era cu adevărat de mirare să vezi, în plină vară, revărsându-se asemenea mișcări de transhumanță în ținuturile întinse, amestecând din ce în ce mai mult oameni și animale. Rândurile acestor fugari nu încetau să crească, într-atât zvonurile pe care le răspândeau în iureșul lor îi înspăimântau pe cei care le ascultau și îi făceau să li se alăture. Căci, dacă ai fi stat să-i ascuți, nu mai era oraș care să nu se fi înfrățit cu moartea de îndată ce călăreții cenușii intrau în el. Liege, Namur, Louvain, Bruxelles, Ardennes, toate aceste nume nu mai evocau acum pavaje de piatră, străzi, piețe și fântâni, ci numai cenușă și sânge.

Și cătunul Pământul Negru se trezi încă o dată smuls din colțul lui de uitare pentru a fi înălțat în balconul Istoriei în flăcări. De la Ferma de Sus se vedeau noaptea marile lumini ale rugurilor înroșind cerul la orizont, ca niște fulgurații ale zorilor prea repede și prea devreme ivite.

Iar timpul dintr-odată se înfășura, zilele și nopțile își încurcau ceasurile, bătând în orice clipă, cu mare zgomot, ore fanteziste, dacă nu de-a dreptul fantastice. De fapt, era aceeași oră mereu – aceeași imposibilă ultimă oră, care nu înceta să treacă în lumea cealaltă sute de soldați de-abia ajunși la vârsta bărbăției.

Atunci, bineînțeles, a fost nevoie ca toate lucrurile să fie grăbite în același ritm, începând cu dragostea. Mathurin se iniție astfel în arta cuceririi (pe care avea s-o exerseze în curând, la rândul lui, pe așa-zisele câmpuri de onoare) răsturnând o mulțime de fete pe câmpurile mult mai umile pe care creșteau grâul și lucerna. Una dintre aceste fete, o brunetă frumoasă cu ochii de un albastru-închis, se pricepu totuși să pună frâu dorinței lui rătăcitoare, reușind să-l lege numai de persoana ei. Se numea Hortense Rouvier, locuia în Montleroy, avea șaisprezece ani și niște sâni plini și rotunzi care-i lăsau în palme o amintire ce stăruia mult timp.

Când Mathurin se despărțea de ea, mult timp după aceea îi simțea încă în palme căldura și greutatea delicioasă a sânilor și gustul buzelor ei în gura lui înnebunită de sărutări. În unele seri i se întâmpla chiar să nu mănânce nimic, pentru a-i păstra gustul toată noaptea, și dormea cu capul ascuns în mâini, cu trupul îndurerat în același timp de neîmplinire și de plenitudine.

Cât despre Augustin, el se legă de la început de o fată cu firea la fel de blândă și de visătoare ca a lui, mai mare cu cinci ani decât el; era din cătunul Pământul Negru, din casa poreclită Casa Văduvelor. Acolo locuiau, într-adevăr, la marginea

satului, cinci femei cărora războiul, boala sau accidente le răpiseră soții. Juliette era a șasea, dar ea nu avusese niciodată un bărbat. Nu rămăsese nemăritată pentru că n-ar fi vrut-o nimeni, dar moartea lovise de fiecare dată cu atâta brutalitate bărbații din familia ei, încât lumea începuse să creadă că un blestem obscur le urmărea pe aceste femei îmbrăcate întotdeauna în negru. Bunicul ei murise de tânăr în bătălia de la Froeschwiller, apoi tatăl, încă și mai tânăr, căzuse pur și simplu de pe acoperiș într-o zi când se urcase acolo să dea la o parte o creangă de stejar doborâtă de furtună. Unchiul murise mai bătrân, dar căzuse mult mai de jos – chiar de la înălțimea sa, lovit de apoplexie. Cât despre fratele ei, acesta nu căzuse; poate pentru a se împiedica să cadă vreodată, se spânzurase într-o zi, fără un motiv aparent, în fundul hambarului. Sora mai mare a Juliettei îndrăznise totuși să se mărite, dar ajunsese și ea, fără întârziere, în clanul văduvelor: soțul ei fusese ucis într-un accident de vânătoare. Juliettei îi trecu astfel cheful să se mărite înainte chiar să se fi gândit la acest lucru și, la fel cum fratele ei se spânzurase ca să nu trebuiască să cadă, se închisese dintr-odată în singurătatea ei, ca să nu sufere mai târziu de altă singurătate și mai dureroasă, aceea a doliului. Dar Augustin apăruse atunci în viața ei, doborându-i zidurile de apărare, iar dorința exorcizase teama de blestem.

Joffre proclamase: „Victoria stă acum în picioarele infanteriei!” Dar victoria se lăsa așteptată cu o cochetărie atât de ucigașă, încât până la urmă infanteria pur și simplu se trezi fără picioare. Atunci se hotărî chemarea la război a tinerilor recruți, iar contingentul 1917 fu poftit înainte de vreme să li se alăture celor mai mari ca ei. Dar Augustin și Mathurin, pe care-i viza această chemare precoce, deja nu mai puteau să-i răspundă – pentru că deveniseră, fără să fi avut măcar timpul

să lupte, prizonieri ai războiului. Fără îndoială că nepoții ulanului aveau niște picioare formidabile, căci intraseră deja foarte adânc în teritorii, împingând și strâmbând frontierele care delimitau de-acum un foc fluctuant și continuu. Un foc căruia îl plăcea să incendieze orașe și sate, păduri, câmpuri și drumuri. Pământul, de jur-împrejur, nu mai era decât niște deșerturi imense, prea adânc și prea mult timp arse pentru a putea să mai crească pe el cea mai mică recoltă. Plugurile războiului deschideau brazde largi și lipicioase ca niște răni unde, drept orice sămânță, se aruncau rămășițe de trupuri omenești.

Pământul Negru nu mai era decât o zonă tăiată de țară, aruncată în afara timpului și a lumii, o zonă a armatei căreia Augustin și Mathurin nu puteau nici măcar să i se alăture pentru a lupta. Dușmanul care ocupa aceste pământuri își lua de altfel precauția de a-i deporta departe în interiorul propriului lor ținut pe bărbații prinși în această încercuire de foc, ajunși la vârsta la care puteau lupta. Astfel, Augustin și Mathurin, chiar în momentul când se simțeau chemați de o parte a frontului, se văzură strigați, de cealaltă parte. Atunci fericirea lor obraznică de a iubi în mijlocul prăpădului, nepăsarea cu care puterea și dorința lor creșteau printre ruine se cabrară brusc, cu violență. Războiul li se ridică dintr-odată înaintea ca un obstacol sfidător împotriva avântului tinereții lor, a pasiunii dragostei lor, a veșniciei pământului. Și așa crescuseră într-un colț de lume al nimănui, iar acum erau amenințați cu un exil într-un loc necunoscut și mai terifiant. Atunci mânia puse stăpânire pe ei și nu le mai dădu pace. Astfel se hotărâră să răspundă la chemarea lansată de cealaltă parte a frontului. „Dar n-o să puteți trece, le repeta fără încetare Victor-Flandrin, ținutul e ocupat, luptele fac ravagii în jurul nostru, soldații se află prin toate colțurile câmpiilor și ale pădurilor.” Dar toate avertismentele tatălui lor,

toate implorările Juliettei și ale Hortensei nu reușiră să-i facă să renunțe la planul lor.

„Ai să-mi scrii?” îl întrebuse Hortense pe Mathurin, neputând să se resemneze să-l vadă plecând; dar ea nu știa să citească mai mult decât știa el să scrie și, oricum, nicio scrisoare n-ar fi putut trece liniile. „Nu contează, insistă Hortense, ai să-mi scrii totuși. Augustin o să-mi scrie pentru tine ce ai să-i dictezi, iar Juliette o să-mi citească scrisorile. Și apoi, dacă trebuie, am să dresesz păsările, peștii, toate animalele, ploaia și vântul, și au să ne ducă scrisorile.” Îi dăruie o șuviță din părul ei lung. Juliette nu voi să-i dea nimic lui Augustin, de teamă să nu deștepte blestemul înfipt în Casa Văduvelor, care ar fi putut strecura moartea în talismanul cu care l-ar fi împodobit.

Plecară la căderea unei nopți de toamnă, strecurându-se prin pădurile ale căror margini tremurau și se înroșeau din când în când. Rătăciră de-a lungul nurilor, se amestecară cu hoarde de oameni înnebuniți ce-și părăsiseră satele arse și chiar cu turme de animale alungate din pășunile devastate. Se înveșmântară în umbră și în liniște și se culcară adesea printre morții risipiți pe drumurile pe care mergeau. Trecură prin ținutul tatălui lor, dar fără s-o știe; de altfel, nu era nimic de descoperit, de când plecaseră peisajul era același, războiul nivelase totul, făcând ca toate să fie la fel. Dar cu cât se îndepărtau mai tare de casă, cu atât mai mult inimile lor se întorceau acolo. Tot timpul cât dură această fugă, nu-și vorbiră și niciodată nu se despărțiră; pentru fiecare singurul lucru care conta era să audă și să simtă alături respirația celuiilalt.

Într-o zi ajunseră la capătul pământului și descoperiră marea. N-o văzuseră niciodată, erau oameni ai câmpiilor și ai pădurilor. Rămaseră un timp privind această enormă masă de apă de un gri

plumburiu, care mugea o tânguire răgușită și continuă, ca o implorare în gol. Lui Mathurin îl plăcu marea, care îl amintea de mugetul boilor săi. Lui Augustin nu-i plăcu; i se păru că avea gustul morții.

Când se repezi spre ei, cu respirația tăiată, nu-l recunoscuseră. Se prăbuși pe-o parte la picioarele lui Mathurin. Avea labele însângerate, iar blana neagră era pârlită, murdară de noroi, plină de răni. Ochii îi străluceau cu lucirea fixă și surdă a pietricelelor de pe fundul apei. La gât avea o trăistuță de piele pe care o găurise, probabil, un glonț. Gâfâia atât de tare, încât mugetul mării nu se mai auzi decât în surdină. „Folco!” exclamă în sfârșit Mathurin, ridicând câinele în brațe. Câinele lui, păzitorul boilor lui... îl găsea acolo, la capătul drumului lor, la marginile lumii. „Folco...” repeta el întruna, legănând animalul sfârșit de oboseală. Se apropiase și Augustin și îl mângâia pe Folco, zâmbind. „Are ceva la gât”, observă el. Câinele gemea încetișor. Augustin dezlegă trăistuța și o deschise, scoțând de acolo un sul gros de foi de hârtie pe care umezeala le lipise unele de altele. „Juliette!” zise el, trecându-și degetele peste scrisul drept și frumos care acoperea hârtia „Juliette? strigă Mathurin; dar asta înseamnă că a scris și Hortense! Citește, citește repede!” Dar literele nu se puteau citi, într-atât de udă și de îndoită era hârtia „Trebuie să le lăsăm să se usuce. După aceea am să le pot citi”, zise Augustin, strecurându-și sulul de hârtie sub haine.

Câinele adormise pe genunchii lui Mathurin, și mugetul lung al mării umplu din nou plaja pustie. Cei doi frați ațipiră și ei, umăr lângă umăr, privind marea, de un cenușiu violet, cum își retrăgea lent valurile din fața lor. Ploaia cădea acolo, la orizont, încrețind cerul ca o perdea mare de voal întunecat. Trecuseră prin zona imposibilă, se târâseră prin noroi, sub gloanțe, pe câmpurile rămase neseccerate, ale căror spice negre se încurcau

printre rămășițe de arme și printre degetele morților; se rătăciseră atât de adesea, încât se credeau iremediabil pierduți, mâncaseră rădăcini și băuseră apă din băltoace; dormiseră ghemuiți în vizuini, pe pietre înghețate. Iar acum erau acolo, teferi, nedespărțiți, așezați în fața mării care se retrăgea dinaintea lor, ca pentru a le deschide din nou spațiul și speranța.

Și chiar i se păru lui Mathurin că marea se liniștise și că mugetul ei era acum de o infinită tandrețe. O visă pe Hortense, trupul ei tandru și cald, simți în mâini greutatea delicioasă a sânilor ei și vântul mării aducându-i prospețimea umedă a sexului fetei.

Marea urcă și coborî de încă șapte ori înainte ca ei să se îmbarce. Ocolul pe care-l făcuseră pentru a-și ajunge din urmă armata nu înceta să se mărească și să devieze. Erau doi ucenici soldați, fără arme și uniforme, căutând războiul fără a-l ajunge vreodată.

Îl îmbarcară și pe Folco împreună cu ei. Când foile de hârtie se uscară, în sfârșit, iar Augustin putu să le desfacă, își dădu seama că umezeala ștersese atât de tare cerneala, încât nu mai rămăsese mare lucru din scrisoare. Cuvintele parcă se topiseră unele în altele. Gaura făcută de glonțul care trecuse prin trăistuța de piele se repeta, căscându-se din pagină în pagină. Vocea blândă a Juliettei părea a fi la fiecare rând pe cale să tacă, nu ajungeau la el decât frânturi, ca și cum ea ar fi ezitat, pierzându-și șirul gândurilor. Dar Augustin înțelese din acel murmur confuz ce voia să spună Juliette: îi vorbea de dragostea ei, de încrederea și răbdarea ei, îl dădea vești de la Pământul Negru.

Apoi tonul atât de reținut al scrisorii se schimbă brusc după câteva pagini, Juliette scria acum după dictarea Hortensei, strigând ardoarea dragostei sale și chinul despărțirii de Mathurin. Chiar și scrisul Juliettei părea ușor schimbat, ca și cum forța și

îndrăzneala cuvintelor dictate de Hortense ar fi înnebunit-o, și Augustin se simțea și el, la rândul lui, adânc tulburat citindu-le. Aceste cuvinte, de altfel, păreau să fi rezistat mai bine umezelii, fiind mai puțin șterse decât ale Juliettei. Apoi, dintr-odată, scrisoarea se termină, și pe foile următoare nu mai era scris nimic: erau împestrițate cu desene. Hortense, ajunsă brusc la capătul cuvintelor și nemaisuportând ideea de a trece prin doi intermediari ca să i se adreseze lui Mathurin, se gândise să deseneze. Vivacitatea acelor figuri naive exprima mai bine iubirea și dorința ei. Ultimul desen îl înfățișa pe Folco plecând de la Ferma de Sus în căutarea stăpânului lui: un câine negru năpustindu-se pe drumul pustiu și înghețat al școlarilor.

Cei doi frați făcură la fel ca Juliette și Hortense. Augustin scrisese o lungă scrisoare în care le povestea călătoria lor de oameni-umbre prin flăcări și prin ruine, drumul pe mare până în Anglia și de acolo întoarcerea pe continent. „Și când am să mă întorc pe pământul nostru eliberat, îmi încheia el scrisoarea, am să mă însor cu tine și vei părăsi pentru totdeauna Casa Văduvelor, și vei veni să trăiești cu mine în ferma tatălui meu.” Apoi scrisese în numele lui Mathurin. Acesta vorbea despre o dragoste atât de violentă, atât de carnală, încât îl tulbură adânc pe Augustin. Trupul Hortensei despuia de cuvintele și de imaginile fratelui său i se dezvăluia cu o fantastică impudoare și la rândul lui începu s-o viseze, deși toată ziua se gândea la Juliette. Dar Mathurin renunță în curând la cuvinte și începu și el să deseneze, colorând deosebit de intens imaginile, în pete contrastante.

Culori exagerate, strălucitoare ca fructele prea coapte. Culori care nu existau nici măcar vara pe câmpiile de la Pământul Negru, și poate că nicăieri în natură. Culori țâșnite numai din dorința lui. Trupul Hortensei pe care îl desenă astfel începu

atunci să se distorsioneze în imagini nebunești, amețite de culorile crude, într-o continuă metamorfoză. Când îi înmulțea brațele și picioarele, când îi dădea foc pletelor sau le umplea de roiuri de albine, când îi desena pe trup o mulțime de guri enorme. Uneori acest trup înflorește ca o grădină sălbatică; pe sfârcurile sânilor se deschideau maci, flori de scaieți portocalii îi ardeau la subsuori, clopoței și măceși se încolăceau în jurul membrelor ei, ciorchini de coacăze i se scurgeau de pe buze, libelule cu aripi albastre-violet își luau zborul de pe pleoapele ei, gălbenele aurii și șopârle de un verde acid i se înlănțuiau pe degete. Îi strivea căpșuni pe fese, îi îmburuia sexul și i-l acoperea cu iederă, îl înstela cu albăstrele, lăsând să se ivească întotdeauna din mijlocul acestui hățiș un bulb roz și cărnos ca un boboc de trandafir gata să se deschidă. Acoperi o mulțime de pagini cu astfel de desene.

Folco își relua drumul plin de primejdii, cu trăistuța de piele legănându-se la gât. Augustin și Mathurin se uitară după câinele negru care-o luase la goană pe drum și rămaseră așa, privind drumul, mult după ce animalul dispăruse. Nu mai puteau să-și ia ochii de la linia brună deschisă între copacii acoperiți de zăpadă, fugind la orizont, unindu-se cu cerul, spre țara lor. Privirile parcă li se smulseră din ochi, încercând să ajungă din urmă câinele; se duceau dincolo de raza vederii lor, se preschimbau chiar în corpul animalului. „Și dacă nu ajunge, dacă e ucis pe drum?” se chinuia fără încetare Augustin, dar nu îndrăzni să-și spună cu glas tare temerile, într-atât prezența încordată a lui Mathurin, alături de el, interzicea orice îndoială și părea în stare să sfideze imposibilul.

Mai întâi au fost trimiși într-o tabără de instrucție, unde îi inițiară în grabă în practicile războiului. Dar atât de grăbită și de înghesuită fu această instruire, încât nu le descoperi nimic din realitatea războiului. Sub numele primăvăratice de „Albăstrele” îi trimiseră, împreună cu tovarășii lor încă nedesprinși din copilărie, să li se alăture celor mai mari ca ei de pe front. Mathurin și Augustin își strecurară amândoi în fundul raniței, între hainele de schimb și gamelele de cositor, caietele în care unul scria, iar celălalt desena.

„Nu știu de ce-mi este mai frică, scria Augustin în ajunul plecării lor, să ucid sau să mor. În tabăra de instrucție întotdeauna ne prefăceam că ucidem, dar acolo vor fi în fața noastră niște oameni. Și va trebui să tragem în ei. Ce se întâmplă cu cineva după ce a ucis oameni?” Această întrebare îl obseda pe Augustin, i se întâmplă chiar, uneori, să vadă în vis capetele celor pe care avea să-i ucidă împodobind frontonul porții Fermei de Sus, precum altădată craniul calului Escaut fusese mărturia crimei sale și în același timp a crimei lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup.

Mathurin se miră de numele frontului pe care se duceau să lupte. „Drumul Doamnelor” – un nume atât de frumos, ca o invitație la o plimbare de duminică. Se gândea la Păduricea Dimineții în care de atâtea ori făcuse dragoste cu Hortense – mirosul trupului ei devenea și mai intens în mireasma iute și dulceagă a frunzelor și a crengilor putrezind încet printre mușchi. Desenă un drum mărginit de povârnișuri cu flori, pe care femei cu părul despletit și răvășit de vânt le culegeau și le legau în buchete. La capătul drumului se deschidea un trandafir imens, care scăpase neatins din vântul, din focul și din moartea care făceau ravagii în jur. „Drumul Doamnelor” – un drum de spini și de moarte pe care îl sfida și îl exalta frumusețea și mai violentă a unui trandafir de carne.

În trenul care-i ducea pe front își uitară totuși visele și imaginile, într-atât realitatea pe care-o descopereau le depășea imaginația și le-o tulbura. Pământul le arunca mereu în față spectacolul înfricoșător al rănilor lui, și cu cât peisajul era mai desfigurat și mai distrus, cu atât se făcea mai dureros uman, ca și cum pământul ar fi fost făcut din carne.

Și, într-adevăr, pământul și carnea se confundau într-o unică materie, noroiul. Linia li se arătă de departe. Cerul era de un cenușiu murdar, sfâșiat la bază de flăcări țâșnind ca dintr-o cârpă uriașă care ar fi luat foc. Această linie de fractură deschisă între cer și pământ se sublinia și mai tare printr-o neîncetată hărmălaie, bubuituri de tun, explozii de obuze și de mitralii. Nou-veniții, proaspăt ieșiți din tabăra de instrucție, au fost și ei aruncați în învălmășeală. Sute de trupuri au fost îngropate în fundul tranșeelor noroioase, pe care zăpada ce se încăpățâna să cadă tot timpul nu ajungea totuși să le albească niciodată.

Dar nu numai zăpada cădea în acest loc. Cădeau obuze, rachete, avioane uneori, cădeau oameni în fiecare clipă, bulgări enormi de pământ, așchii de lemn, pietre, fragmente de sârmă ghimpată. Soldații sfârșiră prin a aștepta să vadă căzând pe ei bucăți de cer, de nori, soarele, luna și stelele, căci acest colț de pământ părea înzestrat cu o forță de atracție extraordinară. Un loc al căderii, cu adevărat. În acest loc, în fundul unei tranșee, la lumina obuzelor tinerii recruți își sărbătoriră vârsta de douăzeci de ani.

Augustin și Mathurin nu se mai dezlipeau deloc unul de altul, se băteau cot la cot, de teamă să nu se piardă. Ceilalți începură numaidecât să glumească pe socoteala acestui cuplu de nedespărțit, numindu-i „Siamezii”. Dar nimeni și nimic nu ajungea să-i convingă să nu mai stea tot timpul împreună. Dragostea ajunsese să le despartă drumurile, ducându-i spre două femei atât de

diferite una de alta. Și totuși, se regăsiseră și mai profund legați chiar prin distanța pe care-o așeza între ei neasemănarea iubirilor lor. Dar nu putea fi vorba să moară fiecare pe seama sa, cel puțin nu acum, nu la douăzeci de ani, căci simțeau limpede că cel rămas avea să poarte tot restul vieții lui povara copleșitoare și dureroasă a absenței celuilalt.

Acest atașament maladiv care îl predestina mereu pe fiecare la prezența celuilalt nu-i împiedică totuși să fraternizeze cu tovarășii lor de luptă. Șapte dintre ei le deveniră cu adevărat apropiați: Roger Beaulieu și Pierre Fouchet, doi parizieni ce de-abia fuseseră mobilizați, Frederic Adrian, venit din Alsacia de cum se declarase războiul și care trecuse deja pe la Verdun, Dieudonne Chapitel din Morvan, țăran ca și ei, François Houssaye, un pictor peisagist ai cărui ochi reflectau până în adâncul tranșelor luminozitatea cenușie a cerului Normandiei, Michel Duchesne, care venea din Orleans, și Ange Luggieri, care era de-a dreptul pierdut, căci pentru prima oară trebuise să plece din Corsica. Prietenia lor avea acea ardoare pe care o deșteaptă primejdia și starea de urgență; câteva zile petrecute în adâncul acestor măruntaie de noroi și de sânge, suferind de lipsa apei, a hranei și a somnului, cu frica morții care putea veni în orice clipă, ajunseseră să țeasă legături mai trainice și mai profunde decât ar fi făcut-o o lungă prietenie cultivată cu fidelitate într-o întreagă viață liniștită. Era o prietenie făurită în grabă, crescând printre ruine ca o plantă de seră, care în fiecare zi își scoate la iveală flori neașteptate și își ridică și mai sus frunzele vii.

Augustin începu în curând să viseze la acele colțuri de lume de unde veneau prietenii lui; aceștia îi vorbeau fiecare despre ținutul lui, și numele lor se deschiseră spre niște geografii fabuloase pe care le descrie în caietul lui. Sena,

Loara, Rinul rostogoleau pentru el valuri uriașe cu poduri, copaci și insule; aceste valuri furau în trecerea lor prin orașe oglindirea îngerilor de piatră și a picioarelor femeilor. Pământurile înalte din Morvan și plajele întinse ale Normandiei îi evocau derive infinite ale vântului și ale apei, iar Corsica ridica, între albastrul cerului și albastrul fără nicio umbră al mării, trandafiriul viu și ocrul auster al rocilor sale. Nume, peisaje și culori necunoscute închipuite prin povestirile nostalgice ale camarazilor lui; și de-acum, cei doi frați care veniseră să se bată pentru a-și apăra colțișorul lor de pământ cocoțat sus, la frontieră, aveau să se lupte și pentru ținuturile de unde veneau tovarășii lor. După război, își zicea adesea Augustin, lumea avea să-și deschidă porțile pentru ei, și avea să plece împreună cu fratele său să descopere toate acele regiuni; aveau să plece prin Franța, precum cei doi băieți despre aventurile cărora citise atât de adesea în cartea lui Bruno.

Dar poveștile și legende se întrerupseră la puțin timp după ce începuseră, la fel ca și dorințele și planurile lor, căci toți tovarășii lor se opriră din povestit Pierre Fouchet tăcu primul. Tocmai văzuse, în ceața lăptoasă ce năclăia pământul de câteva zile, un șir de tiraliori culcați la pământ. Voi să sară spre a se adăposti într-o tranșee din spatele lui. Dar se încurcă în firele de sârmă ghimpată de pe marginea tranșeei și o rafală îl pedepsi pentru această stângăcie, găurindu-l din creștet la tălpi ca pe o strecurătoare. Dar nu tiraliorii doborâți la pământ trăsese în el, căci toți erau morți, de aceea zăceau acolo pe burtă, perfect aliniați. Și dacă ceața n-ar fi fost atât de deasă, ar fi văzut că purtau uniforme franțuzești. Rafala țâșnise de undeva din spatele lor.

François Houssaye muri încet-încet, bucată cu bucată. În urma unei răni grave care se cangrenă, îi tăiară talpa piciorului, apoi piciorul, apoi coapsa până la șold. Până când nu mai avuseră ce să taie

din el. Atunci cangrena năvăli nestăvilită spre tot restul trupului, și François Houssaye putrezi pe de-a-ntregul înainte chiar să-și fi dat duhul. Într-o altă zi, pe când Mathurin, Augustin și Dieudonne Chapitel stăteau umăr lângă umăr într-o tranșee, încercând să respingă atacul unui grup de infanteriști nemți, tăcerea căzu brusc, după ce mitraliera lătră o vreme ce li se păru nesfârșită. „Ce liniște! șopti Mathurin, parcă ar fi începutul lumii.” „Începutul sau sfârșitul?” zise Dieudonne, scrutând imensul peisaj de cratere fumegânde care se întindea cât vedea cu ochii. Dar nu era nici începutul, nici sfârșitul lumii, era numai o scurtă pauză, cât le trebuia nemților să-și încarce armele din nou și să-și potrivească ținta. Nici nu-și terminase bine Dieudonne întrebarea că un șuierat ascuțit de glonț îi retează vorbele. Apoi se lăsă din nou liniștea, ca pentru a sublinia răspunsul. „Vezi, îl zise Augustin lui Dieudonne, nu era sfârșitul lumii”. Dar Dieudonne nu mai zise nimic, își lăsă doar casca să cadă pe umărul lui Augustin. Casca era umplută cu vârf de o materie albicioasă și moale, aburindă, care se revărsă în mâinile lui Augustin. Dieudonne, cu craniul retezat perfect deasupra ochilor, privea în continuare linia orizontului.

Începând din aceea zi, în povestirile lui Augustin nu mai fu vorba decât de noroi și de sânge, de foame, de frig, de sete și de șobolani. „Ne-am petrecut trei zile ghemuiți în fundul unei găuri de obuz, încercuiți de o mitraliere continuă. Până la urmă am băut apa stătută din băltoacele noroioase și chiar am lins apă de pe haine. E un ger de crapă pietrele, mantalele noastre trosnesc de cruste de gheață. Împreună cu noi sunt și niște negri. Sunt și mai nenorociți decât noi, dacă așa ceva este cu puțință. Se îmbolnăvesc imediat și tușesc, tușesc tot timpul și plâng. Dacă oamenii ar ști cât de multă suferință e aici, dacă ar cunoaște

iadul de aici, atunci s-ar îmbolnăvi și ei și ar plânge fără să se mai poată opri. Blanche văzuse toate astea, ea înțelesese tot, chiar înainte să fi început. De-aceea a murit Blanche. Era prea blândă, prea drăguță, și de aceea a murit de tristețe. Cu adevărat, e prea multă durere. Mai alaltăieri unul dintre negri a înnebunit. Cinci dintre tovarășii săi, aruncați în aer de un obuz, au căzut lângă el în bucăți, strivindu-se în jurul lui. Atunci s-a așezat în mijlocul rămășițelor și a început să cânte. Să cânte așa cum cântă negrii. Apoi s-a dezbrăcat. Și-a aruncat pușca și casca, și-a smuls uniforma. S-a despuiat gol-goluț. Și acolo, în jurul cercului format din trupurile sfâșiate în bucăți ale tovarășilor lui, a început să danseze. Cred că boșii din fața noastră erau la fel de uimiți ca și noi. A ținut mult timp. Ninge. În tranșee erau unii care plângeau văzând asta pentru că n-avea importanță că nu înțelegeau cuvintele cântecului. Era atât de frumos. Mie-mi venea să strig, să mă duc la el, dar parcă eram paralizat. Și trupul lui, atât de lung și de subțire, atât de negru, era frumos. Frumos de-ți venea să înnebunești. Mathurin a zis așa: „Nu se mai poate, pământul o să înceteze să se mai învâртеască”. Ei bine, nu, pământul nu s-a oprit și s-a găsit un ticălos care a avut inima să-l doboare pe negrul cel înalt, să tragă în el, în omul acela gol-pușcă. Și nici măcar nu știu dacă s-a tras din partea noastră sau a lor. Am plâns. Și Mathurin a vrut să se ducă să-i caute trupul, ca să-l țină lângă el, să-l mângâie. Beaulieu și cu mine a trebuit să-l ținem, altfel l-ar fi ucis imediat. Blanche a făcut bine c-a murit imediat. Cel puțin pe ea au culcat-o în pământ curat, în liniște, sub flori. Aici suntem striviți în noroi și șobolanii mănâncă ce mai rămâne din trupurile noastre...”

Dar nu era atât de sigur că Blanche făcuse bine murind, căci până și pacea ei fusese violată. Exigențele ocupanților nu cunoșteau într-adevăr nicio limită și peste tot unde făceau legea puneau

stăpânire pe tot, luându-le oamenilor până și clanțele de la uși și de la ferestre, saltelele și chiar blana câinilor și a pisicilor. Tot răpindu-le astfel celor vii și ultimele bunuri pe care le aveau, cotropitorii ajunseră să se întoarcă spre morți, ca să-i jefuiască scotocind adânc în cimitire pentru a fi siguri că nimic nu fusese ascuns acolo, la adăpost de lăcomia lor. Astfel se întâmplă cu cimitirul Montleroy; mormintele familiei Valcourt și ale familiei Davranches fuseră și ele deschise și scotocite. „Trăiască-Împăratul” fu chiar nevoit să-și mai depună o dată armele – îi furară vechea pușcă ruginită și îi smulseră nasturii de la uniformă. Lui Moș Toboșar îl smulseră crucea de bronz pe care o purta pe piept și din clopotnița bisericii Sfântului Petru luară bătrânul clopot ciobit. Numai păpușa pe care Margot o strecurase în sicriu lângă Blanche scăpă din acest jaf. Un mănunchi de cârpe vechi, putrezite.

Augustin continuă să-și țină jurnalul ziua și noaptea, la întâmplare. Nu mai știa pentru cine sau pentru ce făcea asta în continuare. La început îl scrisese pentru ai săi, pentru familia sa și pentru Juliette, pentru a păstra o legătură cu ei, pentru a rămâne – cu toate că era soldat – înainte de toate fiul, fratele, logodnicul cuiva, un bărbat pe care forța iubirii îl ținea în viață. Dar viața dădea înapoi fără încetare, speranța se rarefia și mânia i se strecura în suflet. Acum nu mai scria pentru ai săi, nu mai scria pentru nimeni, pentru nimic, scria împotriva. Împotriva fricii, a urii, a nebuniei și a morții.

Ange Luggieri se lăsă ucis pentru o rază de soare. Iarna fusese atât de lungă și de aspră încât, atunci când primăvara încercă să mijească, Ange nu se putu stăpâni să-și scoată vârful nasului afară, aventurându-și mutra de copil încântat deasupra zidului de saci de nisip îndărătul căruia se adăposteau. „Ia mirosiți puțin aici, băieți, a venit

primăvara!” exclamă el, ridicându-și chipul spre cerul albastrui. Dar o grenadă întrecu în viteză timida rază de soare și îl luă capul soldatului Luggieri, al cărui surâs vesel se sfărâmă în țandări. Primăvara nu se descurajă pentru atâta lucru, se încăpățână să facă să înflorească în pământul spintecat părălute trandafirii, tufe de violete și de unișor aurit, ciuboțica-cucului și viorele a căror mireasmă plutea în derivă în aerul saturat de duhori de putreziciune și de praf de pușcă. Și parcă pentru a sublinia și mai tare frumusețea derizorie a acestei înfloriri, niște păsări invizibile începuseră să cânte. Se întorceau din nou pe pământul lor, fără să le pese de războiul care și-l revendica, cu atâta turbare; se auzeau, ca un răspuns la lătratul mitralierelor, ciripiturile ușoare ale pitulicilor și fluierăturile subțiri ale sturzilor și ale mierlelor. Dar pe câmpul de bătaie se răsفătau în voie alte animale, mai numeroase și mai vizibile. Acestea nu migrau odată cu rotirea anotimpurilor, ci numai când venea și se ducea războiul. Erau șobolanii, care uneori nici nu mai așteptau să moară soldații, atacându-i și pe răniții de pe țargi.

„De fapt, șobolanii suntem noi, scrise Augustin. Trăim ca niște șobolani, târându-ne zi și noapte prin mocirlă; prin ruine, printre cadavre. Ne preschimbăm în șobolani, numai că noi crăpăm de foame, în timp ce burțile lor sunt atât de pline, că atârnă până la pământ. Și mai sunt și păduchii și ploșnițele care fojgăie până și în gamelele noastre.” Până la urmă insectele începură să mișune în închipuirea soldaților, care se amuzau prinzându-le și apoi prăjindu-le la foc, după ce le botezaseră Hindenburg, Falkenhayn, Berlin, Munchen sau Hamburg și le decoraseră ceremonios cu crucea de fier. Cei care îl pândeau de cealaltă parte făceau la fel.

Câteva valuri de frig mai veniră asupra lor, sfidând primăvara, dar vara învinse până la urmă.

Războiul ținea de-o veșnicie și părea că n-avea să se mai termine niciodată. „Totul tremură. Pământul e ca un animal mare care vomită. Nu știu nici măcar ce zi este, ce oră este. Coloane de fum negru, sufocant, trec în trombă pe lângă noi. Cerul e negru ca o sobă enormă care n-a mai fost curățată de funingine de un secol întreg. Nici măcar soarele nu se mai vede, și totuși e cald ca într-un cuptor. Ni se ordonă să tragem, și atunci tragem. Dar habar n-avem în cine sau în ce țintim. Nu vedem nimic. Fumul ne arde ochii. Ținem pleoapele închise, umflate de țărână și de fum. Uneori îmi zic: «Ia uite, am murit, și încă mai trag cu pușca. O să trag așa o veșnicie întreagă. O să trag, o să trag, fără să mă mai opresc vreodată, căci nu va mai fi nicio Judecată de Apoi ca să pună capăt acestei orori. Asta e moartea, sunt aici, trăgând cu pușca». Asta îmi spun. Dar nu, fumul s-a împrăștiat, tirul a încetat. Nu era veșnicia. M-am frecat la ochi și când i-am deschis l-am văzut pe Adrian care se rostogolise până lângă mine. Am crezut că alunecase și că făcea haz, cu capul dat pe spate. Dar când m-am apropiat, am văzut. Avea maxilarul sfărâmat și nu mai avea nas. Își pierduse și o ureche și un ochi. Și cu toate astea l-am recunoscut, îi mai rămăsese un ochi, de un albastru foarte viu, ca o floriceică de cicoare. Încă un camarad ucis. Când va fi rândul meu, n-am să pot povesti cum a fost. Dar nu contează, deja nu mai e nimic de povestit. Întotdeauna e la fel. Voi, ceilalți, puteți inventa cum s-a întâmplat cu Mathurin sau cu mine când vom fi uciși. Pentru că acum știți totul. Și totuși, nu veți putea ști aproape nimic. Și apoi, poate că acest caiet nu va ajunge niciodată la voi.”

Dar data următoare nu-i veni rândul lui și nici lui Mathurin. Hazardul îl alese pe Michel Duchesnes și pe Pierre Beaulieu.

Cei ce stăteau de pază dăduseră alarma și soldații își puseseră în grabă măștile, dar Beaulieu

întârzie să și-o potrivească pe chip și un acces de tuse îl scutură atât de tare, încât nu mai reuși să recupereze întârzierea. Căzu în genunchi, îndoit, și se rostogoli prin noroi până ce tusea i se transformă în horcăit. O spumă roz îl apăru pe buze. Se mai răsuci un timp, cu mâinile crispate pe piept, rostogolindu-și ochii ieșiți din orbite, în timp ce bășicuțele roz care-i umpleau gura se spărgeau una după alta, cu un zgomot ușor, în jurul buzelor lui. Camarazii lui, neputincioși, se aplecau spre el cu fețe consternate, dar el nu văzu în clipa morții decât chipuri înfricoșătoare fără ochi sau trăsături, înfundate în măștile cu glugă sub care nu se mai deosebeau unul de altul. Cât despre Duchesnes, el dispăru dintr-odată. Un obuz căzu grămadă pe el și într-o secundă nu mai rămase din el nicio frântură de unghie, niciun fir de păr.

Nu mai există nici urmarea povestirii acestor dispariții, căci Augustin obosise să scrie. Tot povestind fără încetare moartea, cuvintele înseși se epuizaseră, golite de sens și de dorința de a rămâne mărturie. De altfel, se descotorosise de caiet și voi chiar să-l distrugă, dar Mathurin îl luase și-l păstra în fundul raniței lui. Cum el nu știa nici să scrie, nici să citească, scrisul cu care fratele lui acoperise toate acele pagini i se părea minunat, aproape magic. Uneori deschidea caietul și își trecea încetișor degetele peste foi, atingând cuvintele care altfel i se refuzau. Se gândea la Hortense, spera ca și ea să-și alunece într-o zi degetele peste aceste cuvinte imposibile care povesteau de ce se despărțiseră și cum riscau să nu se mai atingă niciodată.

Dorința sa îndreptată spre trupul Hortensei îl chinuia mai tare decât frica de moarte.

În sfârșit, li se dădu o permisie. Atunci, cum nu se puteau întoarce acasă, plecară cu unul dintre camarazi, care era dintr-un sat așezat la limita

zonei ocupate, nu departe de Pământul Negru, pe malul Meusei.

Revăzând acest fluviu, lui Mathurin îl veni o idee. Aruncă în apă caietul pe ale cărui ultime pagini desenase el însuși, lăsându-l să plutească la întâmplare pe valuri, după ce-l învelise în hârtie gudronată și-l închisese într-o cutie de fier de care prinsese niște flotoare. Acolo, în locul în care fluviul Meuse trece pe lângă Pământul Negru, cineva avea să găsească, poate, cutia plutind pe lângă maluri și avea să le-o ducă alor săi – poate. Dar în acest infim și derizoriu „poate” Mathurin își punea mai multă speranță decât își pusese vreodată în Dumnezeu, oricare ar fi fost el.

Și iată-i întorși în adâncul acelor vizuini pline de duhoarea cadavrelor cărora căldura intensă a verii le grăbea descompunerea. Uneori izbucneau furtuni către seară, confundându-și zgomotele și luminile lor fantastice cu acelea ale jocurilor de salve strălucitoare care izbucneau de peste tot. Ploile violente care se dezlănțuiau atunci transformau tranșeele în mlaștini. Cerul, pradă dublei convulsii – a furtunii și a războiului – semăna atunci cu pânțele unei reptile monstruoase pe cale să-și schimbe pielea. Această piele moartă și lipicioasă a cerului, simțea Augustin, era în egală măsură și pielea lui Dumnezeu.

Și totuși, Juliette îl mai implora încă pe acest Dumnezeu descuamat. Nu înțelesesă cum de reușise ea să le trimită plicul pe care cineva i-l dădu în miezul bătăliei. Cutia de fier lăsată să plutească pe Meuse fusese găsită prinsă în ierburile malului, în aval de Pământul Negru, și caietul îl fusese dat lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup.

Juliette scria în numele acestuia, al surorilor lor și al ei înseși. Dar ea scria fără nume și cuvinte, căci, citind povestea neterminată a lui Augustin,

simțise blestemul Casei Văduvelor ridicându-se și amenințând nu numai propriul ei destin, ci și pe acela al tuturor femeilor din lume. Vorbea deci în numele acestei frici și al durerii universale pe care nu se simțea în stare s-o învingă singură și pe care o așeza atunci în mâinile Domnului. „Din mâinile sfâșiate ale Domnului, scria ea, răul nu poate decât să cadă și orice suferință va dispărea în găurile rănilor lui. Am plâns atât de mult, zile și nopți întregi, când am citit cele povestite de tine. Și pe urmă m-am oprit. Fiindcă am înțeles că nenorocirea era prea mare, prea grea pentru noi, și că era un păcat și o trufie să voim s-o purtăm singuri. M-am dus la biserică și am îngenunchat înaintea statuii de lemn a lui Christos de pe altar, și acolo mi-am aruncat frica, disperarea, totul. Și am simțit tot răul care ne aduce atâta suferință rostogolindu-se departe de mine, căzând în rana care i se deschide în coastă. A căzut până în inima Lui, arzând acolo. Acum nu-mi mai e teamă. Ai să scapi, o știi, o simt, și aștept să te întorci.” Dar aceste cuvinte nu mai aveau niciun sens pentru Augustin, credința plecase din sufletul lui, și în sinea sa o blestema pe Juliette pentru că se lăsase înșelată de această minciună. Nu mai împărtășea decât revolta tatălui său.

Hortense nici nu plânsese, nici nu se rugase. Îi venea doar să țipe. Să urle mai tare decât toți soldații plecând la atac, năruindu-se sub gloanțe. Să strige și mai tare decât războiul. Da, ea era o grădină, o grădină sălbatică foșnind de insecte, de căldură și de țipete de păsări, plină de mărăcinișuri în floare și de cuiburi de animale, umflată de umbre umede. Și cea mai tare mireasmă, cea mai adâncă, e întotdeauna aceea a trandafirilor. Desenase pentru Mathurin imaginea cea mai exuberantă pe care o închipuise vreodată. Era un trup mișunând de culori, cu brațe și picioare multiple; toate erau în mișcare, precum spițele

strâmbe ale unei roți al cărei mijloc era un trandafir cu petalele pe de-a-ntregul desfăcute.

Înainte să-și strecoare desenul împăturit în plic, dormise o noapte întreagă cu foaia de hârtie strâns lipită de sex.

Se ridicau zorii. Erau trei soldați târându-se pe terenul găurit de obuze, presărat cu copaci frânți și cu sârmă ghimpată argintată de rouă, care lucea ca niște tufișuri de spini în lumina trandafirică a zorilor. Dâre lungi de un alb lăptos brăzdau cerul la răsărit. O ciocârlie se avântă în înalt, modulându-și primul cântec al zorilor. Acest zbor oblic în cer dădu semnalul altora, de partea cealaltă a orizontului, chiar în vest. Mai întâi se auzi un zgomot surd, apoi o fluierătură lungă ce repede deveni ascuțită. Cei trei bărbați întoarseră capul spre norul acela de păsări ciudate cu ciocuri roșietice și luminoase, ascuțite ca săgețile. „La pământ! Sunt mine!” strigă unul din grup, rostogolindu-se într-o gaură plină cu apă. Păsările se repeziră deodată drept spre ei. Se auzi o bubuitură fantastică, iar explozia care o însoți îl culcă la pământ pe unul dintre ei, în timp ce celălalt fu proiectat foarte sus în aerul roșiatic, ca și cum ar fi vrut să răspundă, la rândul lui, la chemarea ciocârliei, urcând spre asaltul zorilor.

Din acest zbor căzu pe pământ o ploaie de pietre, de cioburi de arme, de pământ sfărâmat și un braț. Un singur braț cu mâna încă întreagă, purtând la încheietură plăcuța de identitate prinsă cu un șiret. Brațul căzu lângă cel care fusese trântit la pământ de explozie. Dar acesta nu se uită la numele înscris pe plăcuță, nici la șuvița de păr negru înfășurată în jurul șiretului. Văzu numai că era brațul fratelui său și brusc uită care dintre ei doi era el, cel care rămăsese teafăr și absurd de singur. Culese de jos brațul, se uită lung, zăpăcit, la mâna ce semăna atât de mult cu ale sale și apoi îl vârî sub manta. O nouă explozie îl aruncă iarăși

la pământ și de data aceasta se rostogoli în șanțul cu apă, în care se înfundă până la genunchi. Toamna se apropia și frigul începuse deja să se strecoare în apă și în noroi, dar nu din pricina frigului îl clănțăneau dinții, ci de tandrețe – o tandrețe nebunească ce-i devasta sufletul și memoria și-l făcea să tremure din tot trupul.

O tandrețe care-i umplea ochii de lacrimi nemișcate și-l silea să zâmbească, fără să se mai poată opri. Un surâs ciudat, la fel de încremenit ca și lacrimile, blând până la idiotenie. Rămase astfel, pe jumătate ghemuit în apă, clănțănind din dinți și surâzând în gol, fără să dea nicio atenție la ce se întâmpla în jurul lui. Celălalt camarad care sărise în șanț înaintea lui zăcea acolo, explozia unei mine îi găurise tâmpla și el ar fi rămas acolo mult timp, până la sfârșitul războiului poate, dacă tovarășii lui nu l-ar fi găsit a treia zi și nu l-ar fi luat cu forța cu ei. Cum nu se mai oprea din tremurat și clătinat și părea să-și fi pierdut mințile cu totul, îl duseră în spatele frontului. Picioarele lui, atâta timp ținute în apă și în noroi, se umflaseră, făcând aproape să plesnească cusăturile bocancilor. Trebuiră să-l ducă și să-l culce în infirmerie. Brațul pe care-l ținuse în tot acest timp, cu încăpățănare, sub mantou se mumificase ciudat. Pielea lui devenise albă și rece ca o piatră lustruită, precum cele din colierul tatălui lor. În palmă i se formase o pată rozacee și rotundă.

În noaptea în care unul dintre frați își aflase moartea, Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup se trezi, tresărind din pricina unei dureri ascuțite în ochiul stâng. Mai întâi simți o arsură vie, apoi un frig intens sub pleoapă. Dar numai câteva zile mai târziu observă Margot că una dintre cele șaptesprezece pete de aur din ochiul tatălui dispăruse.

Hortense nu se deșteptă din somn. Dimpotrivă, se cufundă într-un somn atât de profund și chinuit de atâtea vise cu flăcări și sânge, încât dimineața

își simți tot trupul dureros, ca și cum cineva ar fi snopit-o în bătai în noaptea aceea. De altfel, trupul ei păstra urmele acelei nevăzute lupte nocturne, căci pielea sa, de la cap până la picioare, se acoperise de nenumărate vânătăi rozalii. Părea a fi fost pictată pe tot trupul de un artizan priceput la tatuaje cu trandafiri. Juliette nu simți nimic neobișnuit în noaptea aceea; dar dimineața, când deschise obloanele, i se păru câteva clipe că vede în locul soarelui, în înaltul cerului, un imens craniu de cal de un alb ca de cretă.

Începând din ziua aceea toți simțiră, chiar și Mathilde și Margot și bătrânul Jean-François-Țeavă-defier, că ceva se întâmplase, că unul dintre gemeni fusese, fără îndoială, ucis. Dar niciunul nu îndrăzni să dea glas acestei temeri, de teamă să nu sfideze destinul. Și așteptarea lor spori, oscilând mai mult ca niciodată între fîică și speranță. Această îndoială de nemărturisit dură încă un an, și în tot acest timp ei nu primiră nicio veste.

5

El se ivi într-o după-amiază de iarnă atât de limpede și de rece, încât bătaia privirii, de la Ferma de Sus, părea a nu avea limite, într-atât peisajul din jur se decupa cu o claritate uimitoare.

Venea pe drumul școlarilor, al cărui pământ înghețat făcea să răsună până departe zgomotul pașilor săi. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, care tăia lemn în curte, fu dintr-odată oprit de această bătaie surdă, ca de ciocan, a pașilor care urcau drumul. Cine putea să vină până la fermă pe frigul ăsta? Rar se întâmpla să-i viziteze cineva. Singurătatea fermei era acum la fel de mare ca aceea care domnea altădată la bordul vasului tatălui său. Continuă totuși să taie lemnele, și loviturile de

secură căpătară în curând cadența pașilor care se apropiiau, urcând colina. Dar cel care venea înainta atât de greoi și de încet, încât parcă se tot apropia și nu mai ajungea niciodată.

Se auzi un zgomot dinspre grajduri; un muget lung punctat de lovituri surde, ca și cum animalele se dădeau cu capul de lemnul ieslelor. Victor-Flandrin își înfipse toporul într-o buturugă și se îndreptă spre drum. Văzu în josul lui silueta imensă și încovoiată a unui bărbat, ținând un baston în mână. Nu văzuse niciodată un bărbat atât de înalt prin partea locului. Și totuși, ceva, n-ar fi putut spune ce, îi era familiar în silueta necunoscutului. Observă în primul rând picioarele bărbatului. Erau enorme și nu erau încălțate nici în cizme, nici în saboți, ci împachetate în cârpe legate cu sfori și cu șireturi de piele, ceea ce dădea mersului acelui uriaș legănarea greoaie a unui urs mergând în două picioare. Avea o barbă deasă și încurcată, albită de promoroacă, și ducea pe umăr un sac mare.

Victor-Flandrin aștepta. Când celălalt ajunse la câțiva metri de el, ridică fruntea și rămase nemișcat. Cei doi bărbați se uitară unul la altul. Privirile le erau dure și fixe, așa cum sunt privirile unor străini obișnuiți cu singurătatea, care se întâlnesc pentru prima oară, și în același timp aveau intensitatea dureroasă a căutăturii celor care se cunosc până în adâncurile cele mai ascunse ale sufletului. Ochii bărbatului care venise străluceau cu acea flacără febrilă care tremură în privirea animalelor hăituite. Lui Victor i se păru chiar a descoperi în ei ceva din acea blândețe terifiantă care mărește și face să încremenească ochii boilor îngroziți de furtună. Pupila ochiului drept se strânsese într-un punct negru, iar cea a ochiului stâng se dilatase complet într-o mare pată aurie, ca și cum acel ochi ar fi fost atât de tare lovit de întuneric, încât nu se mai putea adapta din nou la lumina zilei.

Victor-Flandrin nu dădu nicio atenție tremuraturii brusc ce puse stăpânire pe bărbatul din fața lui, căruia începuseră să-i clănțane dinții, într-atât de fascinat era de ciudățenia ochilor lui. „Tu ești? întrebă până la urmă, șovăitor; apoi adăugă, cu o voce înăbușită...fiule”... Dar n-ar fi putut spune care dintre cei doi era. Celălalt continua să-l fixeze cu privirea lui halucinantă care părea a vedea totul cu cea mai mare acuitate, și în același timp părea să nu vadă nimic. Clănțănă mereu din dinți, strâmbându-și fața într-un fel de zâmbet.

Noapte-de-Aur înaintă și ridică încetișor mâna spre el. „Fiule...” repetă el ca într-un vis, atingând ușor chipul tremurător și înghețat al acestui fiu, căruia nu putea să-i spună pe nume. Celălalt ridică brusc capul, cu un aer sălbatic și uimit. „Nu sunt fiul tău, strigă el. Sunt fiii tăi!” De data aceasta, Victor-Flandrin îi luă chipul în mâini și îl ținu strâns. Voia să știe, să înțeleagă. Dar privirea dublă a celuilalt, pe jumătate diurnă, pe jumătate nocturnă, pe jumătate vie, pe jumătate moartă, îi abătu toate întrebările.

Cele două chipuri erau atât de aproape, încât mai aveau puțin și se atingeau. Zăpada în jurul lor reflecta până la orbire lumina cerului, vântul gonia repede o turmă de nori cenușiu-albăstrii a căror umbră aluneca pe câmpurile scânteietoare și mai departe, acolo în vale, pe firul aproape nemișcat al fluviului Meuse. Dar Victor-Flandrin nu vedea nimic altceva decât fața pe care o ținea strâns în mâini, mai imensă și mai goală decât peisajul pustiu care se întindea în jurul lor. Și pe acest chip plutea o umbră. În ochiul stâng, a cărui pupilă aurie rămânea fixă și dilatată, trecea o pată întunecată. Noapte-de-Aur își înăbuși un strigăt. Căci această pupilă căscată era o oglindă arzătoare care făcea să ia foc nu numai ce se reflecta în ea, ci și imaginile gravate în fundul ei. Imagini urcând precum niște păsări bete se repezeau drept în cer

din șanțurile unei memorii înnebunite. Iar aceste imagini erau niște chipuri, și Victor-Flandrin le văzu acolo pe acelea ale fiilor săi, dar și fețele unor bărbați tineri și necunoscuți. Toți aveau același aer înspăimântat și luau foc imediat cum apăreau, explodând numaidecât, dispărând, țâșnind apoi din nou. Își văzu chiar și propria-i imagine ivindu-se prima dată, după mai mult de douăzeci de ani. Și la răscrucea acestor chipuri, i se păru deodată a recunoaște un chip pe care atâta timp îl crezuse uitat. Era acela al tatălui său, Theodor-Faustin, cu gura lui strâmbată de sabia ulanului, crispată într-un hohot de râs nebunesc. Acest râs dement, dureros, Victor-Flandrin nu mai voia să-l audă niciodată, și lăsă brutal chipul fiului său, aproape respingându-l, dar nu avu timp să se întoarcă și să fugă. Își simți genunchii ca retezați de o slăbiciune de neînvins și se prăbuși dintr-odată la picioarele fiului lui. Voia să strige: „Nu!”, să alunge imaginea, toate imaginile, să scape de chipul de nebun al tatălui său, dar nu putu decât să repete cu o voce imploratoare: „Iartă-mă... iartă-mă... iartă-mă”. Nu știa nici cui, nici pentru ce își cerea astfel iertare.

„Dar, la urma urmei, zise Mathilde când se strânseră cu toții în jurul mesei din bucătărie, trebuie să ne povestești. Care dintre cei doi ești tu?” „Nu știu și nici nu vreau să aflu”, răspunse fratele care simțea că nu poate să-și dea un nume, despărțindu-l astfel pe cel viu de cel mort, căci aceasta ar fi însemnat să înceteze să mai existe. Nu mai supraviețuia decât cu prețul acestei dedublări interioare. „Atunci cum o să te strigăm?” continuă Mathilde. Celălalt se mulțumi să ridice din umeri, îl era indiferent „Dar celălalt... Îndrăzni să întrebe Margot, celălalt chiar a murit?” Această întrebare pe care o așteptau cu toții îl făcu să tresară și să tacă. „Iată-l”, zise fratele rămas, scoțând din sac o cutie de fier lunguiață pe care o puse în fața lor pe

masă. Ceilalți priviră obiectul acela ciudat, fără să spună nimic. „O păpușă! O păpușă! se gândi Margot, înspăimântată. Fratele meu a devenit și el o păpușă!” „Sărmanul băiat”, murmură Jean-François-Țeavă-de-Fier, care stătea atât de încovoiat la celălalt capăt al mesei, încât nimeni nu-l auzi. Numai una dintre fetițe, Violette-Honorine, așezată în genunchi, ridică spre el capul, cu un aer uimit. Sora ei, Rose-Heloise, adormise lângă ea pe bancă. Fratele deschise cutia. Scoase din ea un pachet lung învelit într-o bucată de pânză pe care o desfășură, apoi puse în mijlocul mesei un obiect curios și două plăcuțe de identitate legate cu șnur, cu numele fiecăruia dintre cei doi frați Péniel. „Ce-i asta?” întrebă Rose-Heloise, care se trezise. Nimeni nu-i răspunse; toți aveau ochii ațintiți asupra brațului pietrificat. Atunci acel fenomen, care avea să se repete mai târziu adesea în viața Violettei-Honorine, se întâmplă pentru prima dată. Pata rozacee pe care o avea la tâmpla stângă se acoperi cu o sudoare fină de sânge și un firicel roșu, subțire i se scurse pe obraz. Copila își frecă tâmpla și zise simplu: „E sânge”, dar nu o durea. Într-un fel obscur, ea simțea de pe-acum că acel sânge nu era al ei. În ziua aceea numai Jean-François-Țeavă-de-Fier își dădu seama de ce se întâmplă cu fetița, dar nu zise nimic. O luă în brațe și ieși din bucătărie.

Nu numai supraviețuitorul era singurul care voia să nu se știe numele celui mort. Refuzul lui își găsi ecoul în acela al Hortensei și al Juliettei. Amândouă veniră să-l vadă, dar niciuna nu-l recunoscă pe bărbatul pe care-l iubise și pe care-l așteptase atât. Acesta era mult prea înalt, slab și încovoiat, cu o barbă în dezordine și picioare diforme. Dar toate acestea n-aveau nicio importanță, și fiecare declară că era bărbatul ei. El nu declară nimic, ci răspunse în mod egal dragostei celor două femei. Una îl numea

Augustin, cealaltă Mathurin. Accepta să-i spună pe nume numai ele două, căci vocea lor se preschimba întotdeauna în trup, un trup care se amesteca cu al lui până la uitarea suferinței oricărei despărțiri. În brațele Juliettei, redevenea Augustin și găsea blândețea odihnei. Când se lipea de trupul Hortensei, devenea Mathurin și cădea, cu strigăte fantastice, în căldura și în violența unui vid orbitor. Dar din partea celorlalți nu accepta un nume la singular; de aceea, până la urmă îl numiră „Doi-Frați”.

Începu să lucreze din nou pământurile Fermei de Sus, dar întotdeauna singur, și se retrase într-o aripă părăsită a clădirii. Victor-Flandrin venea uneori la căderea serii și se așeza în fața fiului său. Amândoi stăteau așa, față în față, mult timp înainte de a începe să vorbească. Și încă nu se apropiau de cuvinte decât după infinite ocolișuri, ca și cum s-ar fi temut să nu dea peste cine știe ce cuvânt interzis care ar fi făcut imposibilă continuarea discuției. Vorbeau despre vreme, despre câmpuri, despre animale. Cutia în care erau închise brațul dispărutului și cele două plăcuțe de identitate era pusă pe o etajeră deasupra scândurii care-i servea drept pat. Doi-Frați refuzase ca această ultimă rămășiță a fratelui său să fie îngropată – și nu avea să fie decât atunci când moartea va fi consumat și cealaltă jumătate a dispărutului care continua să dăinuie în el, supraviețuitorul.

Uneori cele două micuțe veneau să se joace în liniște în fața ușii lui. Doi-Frați le iubea, căci îl aminteau de mama lor, blânda Blanche, la mormântul căreia se ducea în fiecare săptămână în cimitirul de la Montleroy. Mai ales una dintre fetițe îl tulbura; privirea îl era limpede până la transparență și, atunci când ridica ochii spre el, se simțea deodată alinat în suferința lui, împăcat din nou, pentru câteva clipe, cu sine însuși și cu celălalt din el însuși. Privirea Violettei-Honorine, în extrema ei tandrețe, era ca un suflu în stare să

tulbure și să ia pe sus orice greutate, să pună orice lucru, orice durere, în suspensie, în uimire, până la încântare. Privirea Violettei-Honorine „nu era din lumea aceasta”, pretindea bătrânul Țeavă-de-Fier, care avea pentru fetiță o dragoste nemărginită.

6

O ploaie fină ca stropii duși de vânt ai valurilor mării, de un gri cenușiu, plutea asupra locurilor. Hortense își aruncă un șal pe umeri și ieși cu capul gol; luă drumul Casei Văduvelor și merse drept acolo, hotărâtă, cu un ciudat surâs încăpățânat în colțul buzelor. Când ajunse în curte, văzu un vârtej mișcând perdelele de la ferestre și simți asupra ei privirea celor cinci văduve. „Șase văduve!” rectifica întotdeauna Hortense, încăpățânându-se s-o numere și pe Juliette printre ele.

Era prima oară când venea în această casă de la întoarcerea lui Doi-Frați, care făcuse ca dintr-odată Juliette să-i devină rivală. Când bătu în ușă, i se păru că auzea loviturile repercutându-se în casa goală, ca într-o uriașă cuvă umedă, și se dădu puțin înapoi de pe prag. Juliette veni să-i deschidă; avea cearcăne albastre în jurul ochilor și pletele-i erau desfăcute. Cele două femei se priviră un moment în tăcere. „Intră”, îl zise în cele din urmă Juliette. „Nu, răspunse brusc Hortense. Am venit numai ca să-ți spun că...”, dar nu mai găsi cuvinte să-și termine fraza. Cealaltă aștepta, își plecase capul. Înțelese. „A mișcat, reluă Hortense cu o voce sacadată, a mișcat în burta mea în dimineața asta. Acum sunt sigură. Asta voiam să-ți spun. E copilul lui Mathurin. Al lui Mathurin și al meu.” Juliette ridică fruntea „Da? făcu ea, rezemându-se de ușă. Apoi adăugă, cu o voce atât de joasă, încât Hortense abia o auzi. Și eu aștept un copil. De la

Augustin.” Hortense o prinse brutal de umăr, dar o respinse aproape numaidecât. „Minți! urlă ea. Nu se poate! Augustin a murit. A murit, auzi? A murit acolo cum au murit toți bărbații care s-au apropiat de casa asta blestemată!” Mathurin al meu a venit înapoi, și al lui e copilul pe care-l port în pânțec!” Juliette scutură capul încet „Nu, zise ea. A murit acolo câte puțin din fiecare, știi bine. Și s-au întors amândoi, dar pe jumătate. De aceea, și noi trebuie să acceptăm să-l împărțim între noi.” „Niciodată!” strigă Hortense. Apoi îl întoarse spatele și plecă iute sub ploaia mărunță și rece.

Când Doi-Frați auzi această veste dublă, se simți copleșit și fericit în același timp; uneori viața își recăpăta puterile și speranța înăuntrul lui, dar alteori moartea își lua avânt, ca o durere ascuțită.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup le primi pe cele două femei la ferma lui. Juliette veni prima. Nu mai voia să stea în cătunul de jos, în Casa Văduvelor, unde o bântuiau spaima teribile. Îi era teamă ca nu cumva copilul ei să cadă imediat după naștere și să moară. Margot primi să împartă camera cu ea, iar Mathilde se mută în aceea a fetițelor pe care le creștea. Hortense nu întârzie să-i calce pe urme rivalei sale și veni și ea la fermă. I se aduse un pat într-un colț al bucătăriei, dar adesea, noaptea, fugea de acolo pentru a se întâlni cu Doi-Frați.

Cu cât sarcina ei înainta, cu atât Juliette se simțea cuprinsă de nevoia irațională de a mânca insecte. Prindea întruna greieri și lăcuste sau fura musculițele prinse în pânzele păianjenilor ca să le ronțăie. Cât despre Hortense, ea era muncită de o asemenea foame de pământ și de rădăcini, încât umbla toată ziua pe câmpuri și prin păduri pentru a mânca pământul umed de la poalele copacilor sau din scobiturile urmelor de căruță.

În primăvara aceea avu loc logodna lui Margot cu Guillaume Delvaux. Băiatul era de la oraș și nu

venise decât de puțin timp în Montleroy, ocupând postul de învățător la școala din sat.

Copiii nu-l iubeau deloc și îl porecliseră imediat Măciucă, fiindcă nu se despărțea niciodată de un băț lung de lemn suplu pe care-i plăcea să-l facă să șuiere în aer când trecea printre bănci. Oamenii din sat și cei de la Pământul Negru nu-l iubeau nici ei din pricina manierelor sale destul de fanteziste și al aerului cam încrezut. Nu se întâlnea cu nimeni, nu ieșea niciodată, nu mergea nici la biserică, nici la cârciumă. Până la urmă, oamenii își dădură cu părerea că se îndeletnicea cu cine știe ce treabă ocultă, și unii chiar le puseră copiilor lor la gât amulete, ca să-i ferească să nu-i deoache Măciucă.

Margot îl întâlnise când le ducea pe cele două micuțe la școală. Fără îndoială că nu purta nicio amuletă, căci se lăsă prinsă de farmecul necunoscutului, fără să-i opună nici cea mai mică rezistență. El nu părea să-i dea nicio atenție și nu vorbea cu ea niciodată. Totuși, într-o zi o opri în fața gardului școlii și îl spuse: „Domnișoară Péniel, aș vrea să-ți spun ceva. Vino în seara asta după ce se termină cursurile. Te voi aștepta în clasă”. Cum ea rămăsese zăpăcită în fața lui, o întrebă: „Ai să vii?” Ea dădu din cap în semn de încuviințare și se îndepărtă fără să mai spună nimic. Nu se întoarce la Ferma de Sus în ziua aceea, ci merse drept înainte pe drum fără să se oprească, cu mintea golită de gânduri. Un prăpăd al golului. Dar timpul se înscriesese în mintea ei și dintr-odată se întoarce ca o nisiparniță pe care-o răstorni. Când trecu prin curtea școlii, nisiparnița era golită, curtea pustie, iar ora întâlnirii sosise.

Intră în clasa scăldată în penumbră și nu văzu pe nimeni. Pe tabla cea mare, și acum încadrată de harta Franței și de planisfera cu pete roz ale căror frontiere fuseseră reajustate după bunul-plac al istoriei, era desenat cu cretă portretul ei. Era un portret din semiprofil, cu ochii închiși. Se apropie de imaginea ei și simți că somnul chipului desenat

o cuprindea încetișor. Se așeză pe marginea estradei, își puse mâinile pe genunchi și începu să cânte încet, legănându-și ușor umerii, ca să nu adoarmă cu totul. În toropeala ei se revăzu pe când era fetiță, așezată cuminte în bancă lângă Mathilde, ascultându-l pe învățător cum descria pe hărțile de pe perete minunile celor trei Franțe – cea metropolitană, cea africană, cea annamită. Dar și mai fantastică încă se revela astăzi cea de-a patra Franță – Franța-Margot, Franța-Guillaume.

Atunci ieșise din umbra unui colț al sălii și înaintase spre ea.

Urcă pe estradă și se îndreptă spre tablă, ca și când n-ar fi văzut-o. Ea se opri din cântat, dar nu se mișcă. „Un chip văzut din semiprofil e tulburător, zise el contemplând portretul, nu se știe dacă se va întoarce într-o parte, îndepărtându-se, sau dacă își va îndrepta fața spre tine. Ce crezi?” „Dar chipul ăsta are ochii închiși, zise Margot. Poate să se întoarcă în toate părțile, oricum n-are să vadă nimic.” „Și ce-ar vedea dacă i-aș deschide ochii?” întrebă Guillaume luând buretele. „Te-ar vedea pe dumneata”, zise Margot. „Și ce-ar face, s-ar întoarce în profil sau cu fața?” insistă el, în timp ce desena din nou ochii. „Va rămâne cu fața”, zise ea „În cazul acesta trebuie să șterg totul și să încep din nou. Dar am nevoie de un model pentru noul portret. Vrei să pozezi pentru mine?” De data aceasta ea nu răspunse nimic. Se ridică, se apropie de el, îl luă buretele din mână și se apucă să șteargă încet portretul. Când nu mai rămase decât o dâră alburie pe lemnul vopsit în negru, îl dădu înapoi buretele și rămase cu fața la el. „Uite, zise ea stând foarte dreaptă, cu spatele la tablă. Poți să începi acum. N-am să mă mișc.” Atunci, el o luă de păr, îl dădu ușor capul pe spate și își trecu încetișor buretele pe toată fața și pe gât, năclăindu-i pielea cu cretă.

Margot închisese ochii și se lăsă acoperită încet cu cretă. Tot astfel, nu se împotrivi deloc când el

începu să-i descheie încet corsajul. Când deschise din nou ochii, întunericul umplea sala de clasă, în care nu se mai vedeau decât umbre. Era în picioare în mijlocul estradei, goală, cu pielea acoperită din cap până-n picioare cu praf alb de cretă. „Acum, după ce te-am îmbrăcat cu cea mai frumoasă rochie de mireasă, zise atunci Guillaume, fără să-și părăsească tonul de învățător, trebuie să-ți pun inelul.” O luă de mână, o duse la catedră și îl cufundă în cerneală arătătorul mâinii stângi. „Dar nu la degetul acesta se pune inelul”, îl atrase atenția Margot. „Nu, dar cu acest deget arăți ce vrei. Este degetul dorinței. Singurul care contează”, îl răspunse Guillaume. Margot îndreptă atunci degetul și roind de cerneală violet spre el și i-l puse pe buze. La rândul său, el își vârî degetul în călimară și, folosindu-l ca pe o pensulă, îl pictă în violet sfârcurile sânilor, loburile urechilor și pleoapele, ca și părul pubian.

Când se întoarse la Ferma de Sus, începeau să se ivească zorii. O găsi pe Mathilde așezată pe treptele din fața casei. Își scoase pantofii și se apropie fără zgomot de sora ei adormită. În lumina slabă a zorilor, chipul Mathildei i se păru mai mult ca niciodată asemănător cu al său, oboseala și somnul îi estompaseră duritatea ce înăsprirea de-a lungul anilor chipul surorii sale. I se păru că vede portretul pe care Guillaume îl desenase pe tablă, dar de data aceasta imaginea avea să-i deschidă ochii asupra ei, asupra nebuniei și păcatului ei. Vru s-o strige pe Mathilde, dar în loc de asta își murmură propriul nume: „Margot! Margot! Ce faci aici?”

Mathilde tresări și se ridică numaidecât. Își privi stupefiată sora, dar nu putu să spună nimic. Își mușcă buzele ca să nu strige, ca să nu înceapă să plângă. Margot, mânjită toată cu cretă și cu cerneală, o privea cu un aer absent. Dar Mathilde își veni în fire și, luându-și cu fermitate sora de

mână, o duse în casă și-i spuse: „Hai. Trebuie să te speli și să dormi”. Apoi repetă încă o dată, cu o voce surdă: „Să te speli și să dormi”.

Mathilde nu-i puse nicio întrebare lui Margot, dar dimineață îi spuse: „Azi le duc eu pe Rose și pe Violette la școală. Rămâi la fermă și pregătește prânzul”. Margot nu răspunse nimic și o lăsă pe soră-sa să plece în locul ei.

Mathilde intră în clasă cu copiii și se așeză pe o bancă în fundul sălii. Rămase acolo toată dimineața, fără să se miște, fără să-și ia ochii de la învățător. El nu înțelegea ce voia femeia asta în care o vedea pe Margot, fără s-o recunoască totuși. Cum auzi clopotul sunând în curtea interioară și școlarii ieșiră să facă tumbe prin curte, Mathilde se ridică, traversă sala de clasă și se înfipse în fața lui Guillaume. El se uită la ea un moment și până la urmă îl zise: „Nu te recunosc. Ești atât de diferită de cum erai ieri!” „Eu nu sunt Margot, spuse ea pe un ton sec. Sunt Mathilde, sora ei geamănă.” Guillaume se uită întâi la ea cu mirare, apoi începu să se învântească în jurul ei, jucându-se cu bățul. „Ciudată familie mai sunteți! exclamă el ironic. Deci întotdeauna sunteți doi câte doi? Una două, una două, una două... Ar trebui să mergeți de mână!” Începu să râdă încet, batjocoritor, dar Mathilde îl întrerupse imediat. Se întoarse brutal spre el, îl smulse bățul din mâini și îl frânse pe marginea catedrei. „Nu-mi place cum râzi, nu-mi place nici cum te porți, îl zise ea, aruncând bucățile rupte pe estradă. În familia mea știm cum să mergem, și ținem capul sus. Foarte sus. De altfel, va trebui să-ți ridici capul foarte sus dacă o să te duci la tatăl meu să-i ceri mâna lui Margot. Dar înainte mai exersează, căci încă ești foarte scund și riști să-ți sucești gâtul când va trebui să stai în fața tatii!” Nu-i lăsă timpul să răspundă ceva. Se întoarse pe călcâie și plecă numaidecât. Ceva mai târziu, Guillaume Delvaux veni să-i

ceară mâna lui Margot de la Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup. Nu rămase cu gâtul strâmb văzându-l, dar se simți groaznic. Nu putea să uite umilința la care-l supusese Mathilde și nu știa prea bine dacă cererea lui în căsătorie venea din dragoste pentru Margot sau dintr-o dorință violentă de a-i sfida sora.

Cât despre Margot, ea nu cunoștea nicio îndoială. Îl iubea pe Guillaume până la orbire, până la uitare de sine. Din ziua în care el îl înălbise trupul cu cretă, nu mai era decât o pagină strălucitoare și goală, încordată în așteptarea acelei scriituri noi care avea să facă din viața ei o carte în mișcare, în sărbătoare și cuprinsă de nebunie. Căsătoria o fixară pentru începutul noului an, de ziua lui Margot.

7

Ajunseră în șir indian pe strada care urca la Ferma de Sus. Grâul era atât de înalt de fiecare parte a drumului, încât cele cinci văduve mergând sub cer păreau a fi niște spice negre smulse din câmpuri și împinse de vânt departe de orice recoltă. Străbătură curtea în liniște și, după ce se șterseră îndelung pe picioare pe prag, intrară. În casă răsunau deja gemetele celor două femei cărora li se apropia ceasul. Văduvele urcară până la încăperea în care se odihnea Juliette. Hortense era alături, o duseseră în camera lui Victor-Flandrin. „Plecați de-aici!” strigă Juliette, văzând cum se apropiau de pat siluetele negre. Dar nu mai avu putere să lupte, atât de vie era durerea, și se lăsă fără să mai opună vreo rezistență în mâinile femeilor care făceau ce le spunea moașa.

Răsună un strigăt formidabil: Hortense și Juliette țipaseră în același timp, dar una își coborî

tipătul până ajunse să aibă un sunet grav, cealaltă urlă din ce în ce mai ascutit. Când acest strigăt dublu încetă, nu se auzi decât un ecou. Doar în camera Hortensei țipă un nou-născut. În camera Juliettei nu se mai auzi niciun alt strigăt, ci doar un zgomot fantastic, o foșnire de aripi și de țârâituri. Era un zgomot care semăna ca freamătul mării sau al vântului. Mii de insecte minuscule, de un verde-deschis fosforescent, țâșniră din trupul deschis al Juliettei. Își luară zborul în trombă pe fereastra deschisă și se abătură asupra lanurilor de grâu, din care nu mai rămaseră în curând decât spicele goale și uscate.

Cât despre Hortense, ea născu un băiețel. Era un copilăș frumos, puternic și vioi, dar avea pe spate o cocoașă ciudată. Îi puseră numele Benoît-Quentin.

Când văduvele coborâră din nou drumul printre lanurile devastate, erau șase. O luaseră pe Juliette cu ele. Cum se eliberase de fructal pierdut al măruntaielor ei, Juliette se ridicase în așternut, sărise din pat și alergase la fereastră. Văzuse norul de insecte verzi, abătându-se asupra grâului și distrugând recolta. Văzuse soarele urcat abrupt deasupra pământului, căscat precum gura unui strung înfierbântat până la roșu. Se uitase fix la soare, până la orbire aproape, și văzuse toate lucrurile, toate formele topindu-se în lumina prea intensă, ca într-o baie de var nestins. Atunci, cu ochii arși de lacrimi, se întorsese către femeile care țineau încă în mâini cârpele inutile și ligheanul și carafele cu apă. „Lăsați astea! le poruncise. Acum trebuie să plecăm.” Femeile împăturiseră scutecele în liniște, trăseseră draperiile patului imaculat, aranjaseră camera „Mă întorc împreună cu voi”, zisese ea. Apoi adăugase: „Mi-e frig!” Sora ei îl dăduse un șal, dar îi era mereu frig. Atunci celelalte patru o înveliră în șalurile lor negre, dar tot îi era frig. Frigul acesta nu o părăsi decât atunci

când i se aduse nou-născutul, pe care îl luă în brațe și îl alăptă.

Pentru că se dovedi că Hortense nu-și putea hrăni copilul. Sâni ei nu aveau lapte, erau plini cu noroi. Doar Juliette avea lapte, și ea îl alăptă pe Benoît-Quentin. Hortense trebui deci să plece și ea de la Ferma de Sus și să se mute în Casa Văduvelor pentru a nu se despărți de fiul ei. Acceptă să rămână acolo până ce copilul ajunse la vârsta înțărcatului. Și în tot acest timp Doi-Frați fu văzut în fiecare zi coborând, după ce-și termina lucrul, până la Casa Văduvelor. Își mânca în liniște cina alături de cele șapte femei, apoi urca în camera unde era fiul lui și îl legăna în fiecare seară până adormea. După aceea lua din nou drumul Fermei de Sus, iar Hortense venea uneori să se întâlnească cu el la miezul nopții.

Benoît-Quentin avea o dublă pată de aur în ochiul stâng și o cocoașă în spate.

Margot își cusu ea însăși rochia de mireasă. Plecă la oraș să cumpere țesături, perle, podoabe. Dar nu-i arătă ce cumpărase decât Mathildei, care o ajută să-și facă rochia. Și ieși cu adevărat o operă de artă; rochia ei nu ținea de arta croitoriei, ci de aceea a sculpturii și a anluminurii. Și lucrul la ea ținu câteva luni. Astfel își împodobește Margot toată dragostea ei, trupul ei înnebunit de dorință și de așteptare. Rochia ei de mireasă deveni un poem de albeață, de reflexe și de strălucire. De altfel, nu era o rochie, ci o îmbinare extravagantă de jupoane. Erau treisprezece fuste care se suprapuneau, având mărimi și forme diferite. Cea mai lungă era de satin cu desene în relief, iar marginea avea franjuri în formă de ghindă făcute din mătase, apoi alternau fuste de în, de catifea, de moar, de percal și de țesătură fină de lână, fiecare fiind ajurată cu dantelă și împodobită de un hăț de firețuri, de panglici și de noduri. Rochia era strânsă în talie de o centură lată de tafta, brodată cu inițialele G. și

M. Cele două litere erau făcute din mici perle de sticlă și se înlănțuiau într-un minunat arabesc. Apoi făcu un corset de satin, o bluză de dantelă cu guler înalt, închisă la încheieturi și pe ceafă cu nasturi de sidef și o tunică de catifea pe care-o împodobi cu pene și cu trandafiri de tul. Apoi croi un voal dintr-o țesătură ușoară de batist, lung de trei metri, și îl acoperi cu broderii fine, înfățișând sute de stele, de flori și de păsări. Apoi cumpără blană albă din care își făcu un manșon și un bandou larg pentru a-i ține voalul pe cap, și își împodobi cu blană și botinele. Toate acestea costară atât de scump, încât toți banii ei de zestre se cheltuiră înainte de nuntă. Dar Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup credea că atâta bucurie și frumusețe erau lucruri atât de rare pe acest pământ, încât trebuie să le cinstești atunci când se întâmplă, chiar și numai pentru o zi, de aceea socoti că nebunia de îndrăgostită a fiicei lui merita o asemenea risipă.

Nunta trebuia să aibă loc în prima zi a Anului Nou. Și într-adevăr în acea zi, când Margot ieși din curtea fermei, sărbătorindu-și în același timp cei douăzeci de ani ai ei și rochia-i fabuloasă, și când luă loc alături de tatăl ei în trăsură la care erau înhămați doi boi cu coarnele împodobite de panglici albe, străbătând apoi câmpia pe care sclipea zăpada, s-ar fi putut crede că frumusețea însăși coborâse pe pământ, iar bucuria avea să vină printre oameni.

Margot avea în mână un buchet mare de vâsc și, când intră în biserica din Montleroy, se duse să pună o crenguță pe mormântul mamei ei și alta pe mormântul lui Blanche. Își amintea de cele două femei preschimbate în păpuși: una țepănă ca o păpușă de lemn, înfășurată în mod caraghios într-o țesătură cu flori, alta sfărâmată ca o biată păpușă de sticlă. Le invită pe amândouă să participe la nunta ei, la fericirea ei, la metamorfoza ei. Căci ea

nu era încă decât o păpușă de cretă împopoțonată cu țesături frumoase, cu podoabe și cu blană, dar în curând avea să devină un trup, în fața lui Dumnezeu și a eternității, și să-și consume acest trup nou în goliciune și în abandon.

Biserica Sfântul Petru trase clopotul cel nou, care-și risipi sunetul voios peste sat, în timp ce familia Péniel se aduna în curtea bisericii. Margot, la brațul tatălui său, se uita țintă spre locul de unde avea să apară Guillaume. Toți ceilalți nu aveau ochi decât pentru ea, atât de frumoasă era în extravaganța ei. În curând locul se umplu de lume, toți sătenii de la Pământul Negru și din cătunurile din jur veniră s-o admire pe fiica lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, și toți descopereau culoarea albă pe care niciodată n-o văzuseră astfel. Margot purta această culoare cu atâta măreție, încât toată albeața din lume, strălucirea soarelui sau aceea a zăpezii păreau să izvorască din rochia și din voalul ei. Trona în fața ușii bisericii, ca o regină a zăpezii din poveștile pentru copii. Iar Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup o ținea strâns de braț, rege-țăran uluit de frumusețea fiicei sale și mândru s-o arate oamenilor pământului.

Dar timpul trecea și Guillaume întârzia să vină. Margot începu să tropăie mărunț pe piatra înghețată a curții bisericii, ca să-și încălzească picioarele. Dar tropăiala aceasta discretă căpătă o rezonanță fantastică ce acoperi în curând exclamațiile de admirație ale mulțimii și bătaia veselă a clopotelor. Toți tăcură și se uitară înmărmuriți la botinele fine și albe bătând prea tare, răsunând mai tare decât o mie de tobe. Oriunde s-ar fi aflat Guillaume atunci, ar fi trebuit să audă chemarea.

De altfel, un răspuns sosi până la urmă. Un băiețel se strecură prin mulțimea înghesuită în piață, făcându-și loc cu coatele până în curtea bisericii. Acolo, cu respirația tăiată, îl întinse un plic miresei și se întoarse repede. Margot despături

foaia de hârtie. Guillaume scrisese trei rânduri scurte, cu scrisul lui îngrijit până la prețiozitate, o adevărată capodoperă a caligrafiei. Ea citi: „Margot, nu mă aștepta. N-am să vin. N-am să te mai văd niciodată. Uită-mă. Guillaume”.

Într-adevăr, Măciucă se ținu de cuvânt, nimeni nu-l mai văzu vreodată și nimeni n-a mai aflat ce s-a întâmplat cu el.

Margot împături încet scrisoarea, o strecură în centură, apoi își dădu puțin capul pe spate și începu să râdă. Un râs frumos ca un clinchet de clopoței de sticlă. Apoi, smulgându-se de la brațul tatălui ei, începu să se rotească, legănându-și ușor umerii și capul și bătând pământul cu călcâiele. Voalul i se umflă și pluti cu mișcări lente, în timp ce fustele se ridicau și se deschideau ca niște corole. Își ridicase brațele și se învârtea din ce în ce mai repede, ca un titirez. Astfel învârtindu-se, ajunsese în biserică, făcând să se dea înapoi umbrele dinăuntru cu fustele ei învârtejite. Râsul și pașii ei precipitați aveau un ecou ciudat sub bolți. Zărind confesionalul în spatele stâlpilor, se repezi la el, rotindu-se mereu, și smulse vechea perdea violetă, mucegăită de umezeală, aruncându-și-o pe umeri ca pe o prelată. Mai dansă câteva minute prin biserică, răsturnând scaunele și băncile, apoi se năru, cu un strigăt cumplit de ascuțit, ca o marionetă cu sforile retezate.

„Margot! Margot! Ce ai?” strigă Mathilde, pe care teama o ținuse în portalul bisericii. Ținea în pumni, lipite de șoldurile ei, mânuțele Rosei-Heloise și ale Violettei-Honorine, care priveau cu gura căscată fustele albe foșnitoare ce rămăseseră nemișcate acolo, la capătul celălalt al bisericii.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup intră în biserică și se duse până la Margot. Când ridică în brațe trupul inert al fiicei lui, i se păru atât de ușor, încât aproape își pierdu echilibrul ridicându-se. Cu pași nesiguri purtă până la altar acest trup eliberat de orice greutate și îl așează acolo. Apoi răsturnă

vazele, sfeșnicele și obiectele de cult și, luând crucifixul de lemn aurit, îl sfărâma lovindu-l de tabernacol și urlă: „Astfel îți place ție, Dumnezeu al nenorocirii, să-ți vezi copiii loviți de durere și de moarte? Atunci privește, privește-o bine pe fiica mea, pe copilul meu, căci până la urmă nu va mai fi nimic de văzut. Când ne vei fi pierdut pe toți și pământul tău va fi pustiu!”

Afară, mulțimea se adunase în curte ca o hulă de capete și de umeri, și murmurau cu toții, dar nimeni nu îndrăzni să treacă pragul pe care stăteau încă Mathilde și cele două fete.

Pentru a doua oară Violette-Honorine simți sângele transpirând pe tâmpla ei stângă și curgând încet de-a lungul obrazului. De data aceasta nu zise nimic. Știa acum că acest sânge nu era al ei, că izvora din rana altui trup, din durerea unui alt suflet. Și de data aceasta Jean-François-Teavă-de-Fier fu singurul care observă mila pierdută a copilei, nebunia privirii ei. Se apropie de ea și îl puse timid mâna pe umăr. Vru să vorbească, dar nu găsi cuvinte, nu ajunsese decât să bâiguie câteva frânturi confuze și îl strânse și mai tare umărul, până ce ajunsese să se agațe de el cu toată greutatea. Rămase astfel aplecat spre profilul încordat al copilei, ca orbit de firicelul subțire de sânge care ieșise ca o sudoare din pata roz de pe tâmplă. Se simțea el însuși dus de acest val de tandrețe făcută din îngrijorare și din suferință, și deodată, i se păru că devenea mic de tot, chiar mai mic decât Violette-Honorine.

Dar o mișcare a mulțimii îl încercui și se trezi despărțit de fetiță. Victor-Flandrin ieșea din biserică, ducându-și fiica în brațe, și toți se dădură la o parte din calea lui, apoi mulțimea se închise ca o apă neagră, murmurând un nume care n-avea s-o mai părăsească pe Margot niciodată. „Mireasa Nefericită, iat-o pe Mireasa Nefericită”, ziceau ei, urmărindu-i curioși cu privirea pe Noapte-de-Aur-

Bot-de-Lup care ducea în brațe marea păpușă de cârpe albe, învelită în vechea perdea violetă a confesionalului.

A PATRA NOAPTE

NOAPTEA SÂNGELUI

Dumnezeu a creat lumea și toate lucrurile, dar nu le-a dat niciun nume. Din delicatețe, a păstrat tăcerea și și-a lăsat Creația să strălucească în lumina foarte pură și nudă a simplei sale prezențe. Atunci a lăsat această mulțime de lucruri nenumite la bunul-plac al omului, și omul, abia trezit din amorțeala lutului, începu să pună nume lucrurilor ce-l înconjurau. Fiecare dintre cuvintele pe care le inventa atunci dădea lucrurilor o înfățișare și un relief nou; numele umbriră lucrurile cu o căptușeală de lut, în care începuse deja să se întipărească jocul asemănărilor și al unor confuze diferențe.

De aceea nu există nici măcar un cuvânt care să nu poarte în cutele lui ascunse vârtejuri de lumini și de ecouri, care să nu tremure la chemarea sfâșietoare a altor cuvinte. Astfel numele trandafirului se închide și se deschide, apoi își scutură petalele, ca și floarea însăși. Uneori câte o petală se desface captând numai pentru ea toate reflexele luminii, făcând ca frumusețea florii să devină dureroasă. La fel, se întâmplă ca o singură literă să ia cu asalt întreg cuvântul și să-l întoarcă pe dos.

Când numele trandafirului arde de atâta dorință și începe să devină trup, se deschide până la

invertirea sa în eros. Atunci numele înnebunește sub presiunea altor vocale și dintr-odată se strânge pentru a se ascuți, transformându-se în verb: a îndrăzni.

Eros. A îndrăzni să dorești trandafirul, darul trandafirului.

Dar verbul, la rândul lui, începe să meargă și se rotește. Când numele trandafirului se agită astfel și intră în rotație, devine roată. Atunci numele trandafirului se zgârie în propriii lui spini și începe să sângereze. Uneori sângele trandafirului se colorează de lumina zilei și scipește ca saliva limpede a unui râs. Altădată sângele trandafirului se amestecă cu noaptea și atunci îl năpădește o sudoare amară și întunecată.

A îndrăzni. Rana trandafirului. Trandafir violent, trandafir violentat.

Trandafir-sânge, roșu ca de sânge, strălucitor, care, imediat ce se scurge, se face brun, apoi negru.

La Pământul Negru, numele lucrurilor, al animalelor și al pomilor, numele oamenilor nu încetau să se decline, să plutească în derivă în meandrele asonanțelor și ale ecourilor.

Asonanțe uneori atât de neașteptate, atât de ciudate chiar, încât se sfârâmau, devenind disonanțe.

Trandafir-sânge, trandafir-noapte. Noapte-sânge și foc-vânt-sânge. Trandafir-roșu-răgușit

1

Margot nu reuși niciodată să treacă de ora deșteptării sale, ea rămase pentru totdeauna pe pragul acelei dimineți luminoase care-i

întâmpinase cei douăzeci de ani și pregătirile pentru nuntă. Deschise ochii încet, foarte încet, apoi se ridică pe pat și mai încet încă. Și trupul, și vocea ei începură astfel să descompună gesturile și cuvintele cu încetinitorul, la marginea nemișcării și a liniștii, în care timpul adormi. Datorită acestui lung și adânc somn al timpului putu ea să îndure cei treisprezece ani pe care-i mai avea de trăit, rezumându-i într-o singură și unică zi.

Margot rămase întotdeauna la douăzeci de ani, cu privirea din acea dimineată de ianuarie și îmbrăcată cu rochia de mireasă. Nu încetă niciodată să aștepte ora sfântă a căsătoriei și să pornească spre biserică. Nu spuse niciodată alte cuvinte decât cele pe care le pronunțase în dimineata aceea și repetă la infinit fiecare pas și fiecare gest pe care-i făcuse atunci.

Când se apropia seara, se părea totuși că o îndoială se insinua brusc în ea și un timp trupul și vocea ei se smulgeau din amorțeala lor și își descopereau un ritm mai rapid. „Unde sunt ei?” întreba deodată, „Cine?” o întrebase Mathilde prima oară. „Guillaume și Margot, bineînțeles, răspundea atunci Margot. Cred că sunt departe acum. Au luat trenul, dar n-au spus nimănui unde se duc.” Apoi adăuga: „Au dreptate. O călătorie de nuntă trebuie să rămână secretă. Dacă nu...” „Dacă nu, ce?” întreba Mathilde. Dar Margot nu știa ce să răspundă și lăsa fraza în aer. „Dacă nu... dacă nu... nu știu. Dragostea e un secret, asta-i. Nu trebuie să pui prea multe întrebări.” Apoi întorcea capul și visa la nesfârșita călătorie de nuntă a lui Guillaume și a lui Margot.

Cât despre Mathilde, ea nu visa și nu-și închipuia deloc că dragostea e un secret. Și pentru ea dragostea era ceva cu totul contrariu unui secret, era o trădare, o minciună, cea mai vicleană pe care oamenii au inventat-o vreodată. Și se hotărî să-și smulgă din inimă până și cele mai

infime rădăcinițe ale dragostei și să ucidă orice dorință din trupul ei. În noaptea care urmă nunții neîmplinite a lui Margot, se trezi cu o durere violentă în pânțele și în șale. Durerea aceea o știa bine, fiindcă o îndura de ani întregi, dar de data aceasta i se păru teribilă, cumplită. Dintr-odată sângele său menstrual i se păru oribil, se simțea murdărită în carnea ei, insultată în ființa ei întreagă. Trebuia să oprească imediat acest sânge otrăvit, pentru totdeauna, altfel nu va mai înceta niciodată să curgă, să-și răspândească pe pământ roșul lui impur, căldura lui grețosă – căldura însăși a dragostei. Se sculase din pat și alergase afară, în cămașă de noapte și desculță, și se tăvălise în zăpadă până ce tot frigul nopții intrase în ea și o înghețase. Își frecase pielea de pe sâni, de pe pânțele, de pe ceafă și șale cu bucăți de zăpadă înghețată. Apoi, când își simțise sângele din trup retrăgându-se în adâncul ei și rămânând nemișcat, se tăia se cu un colț de piatră ascuțită. Nicio picătură de sânge nu curse din rană. Menstruația ei nu mai reveni niciodată și toată viața trupul Mathildei rămase cu sălbăticie închis în frigul care-i împietrise măruntaiele și sexul.

Anotimpurile își urmau totuși mersul, în ciuda acestui frig de nezduncinat care își făcuse cuib în Mathilde, strecurându-se pe nesimțite pe sub privirea nemișcată a lui Margot. Victor-Flandrin urmărea acest drum tenace și continuu pe care-l descria timpul pe pământ și mergea cu pas egal după acest ritm. El nu zise niciodată nimic despre nebunia lui Margot, dar mult timp se gândi că, dacă l-ar fi găsit pe acela care făcuse din fiica sa această Mireasă Nefericită, de nevindecă, n-ar fi șovăit să-i taie capul, precum calului Escut. Iar capul l-ar fi agățat de poarta fermei sale, ca o sfidare aruncată oamenilor fără cuvânt și fără inimă, și mai ales acelui Dumnezeu și mai lipsit de inimă care îngăduise să se întâmple asta.

Duminica, la ora la care toți locuitorii de la Pământul Negru se duceau la biserică să asculte slujba, Victor-Flandrin lua drumul pădurii. Învățase să tragă cu pușca cu mâna stângă și devenise repede un excelent trăgător. Niciodată nu i se întâmpla să-și rateze ținta, doborându-și prada din prima dată. Știa să dea de urma vânatului mai bine ca orice câine și aștepta acel moment infim în care animalul, prins în cătarea puștii, nu avea cum să mai scape de glonț. Extrema precizie a gestului și a privirii și fulgerătoarea lor îmbinare îl exaltau gustul pentru vânătoare. Îi plăcea să audă pocnetul sec al împușcăturilor, repercutându-se printre copaci, îi plăcea să simtă acea tresărire scurtă și surdă a armei lângă umărul lui, îi plăceau mirosul și culoarea roșiatică a limbii aceleia vii de foc țâșnind din gura puștii.

Și mai presus de toate îi plăcea să vadă prăbușindu-se brusc trupul atât de viguros al animalelor. Vâna orice animal, fie că era vorba de rațe, de iepuri, de veverițe ori de vulpi, corbi și căpriori. Să sfarme avântul animalului în zbor sau în goană, să-l doboare, ca să se rostogolească acolo, la picioarele lui. Dar vânatul lui preferat erau mistreții. Nu mai văzu niciodată lupi; de altfel, chiar dacă ar fi văzut, n-ar mai fi tras niciodată în ei, ca și cum credința în Vârcolac s-ar fi strecurat și în el, inversându-se. Nu-i mai era frică deloc de acest animal care-i fusese călăuză în pădure, călăuza sa spre pământ, spre lumina zilei și spre dragoste. Și poate că Vârcolacii i-ar mai fi putut fi călăuze spre alte zone, spre alte trupuri neașteptate.

Nu-i era teamă nici de mistreți, dar aceste animale cu trupuri fantastice, cu părul des de culoarea funinginii, cu capetele lor în formă de triunghi, înarmate cu colți uriași întorși în afară, erau o sfidare pentru el, un fel de seducție violentă. Îi țintea întotdeauna drept în frunte, doborându-i dintr-un foc, atunci când se repezeau spre el. Îi

plăceau curajul și încăpățânarea lor. Animalul atins făcea un salt ciudat, deviind puțin de la traiectoria lui, pentru a se năruî brusc și pieziș față de direcția din care-l lovea moartea. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup simțea până în adâncul propriului său corp șocul surd al acestor trupuri răsturnate într-o clipă în moarte. Și atunci avea o senzație de fericire nebunească care îl făcea aproape să urle. Era o fericire plină de furie și de întuneric, un mare asalt al fericirii aspre pe care-l primea în plin în inima lui încordată de moarte și de revoltă. O fericire întunecată și grea ca pământul gras pe care-l râmau mistreții ca să scoată din el rădăcini. Acest pământ în care se topiseră atâtea ființe apropiate lui, devenind la rândul lor pământ. Și chiar acest noroi, această opacitate pe care o aduceau în el morții încerca el să o înlăture doborând mistreți. De altfel, nu ucidea niciodată scroafe sau pui de mistreț, nu trăgea decât în masculi ai căror piept și ceafă neobișnuit de masive, cu o coamă zbârlită de păr aspru, i se păreau umflate de noroi, de sânge negru și de vânt pietrificat.

Într-o zi descoperi lângă o mlaștină locul unei turme, din care se desprinsese un mistreț de o mărime neobișnuită. Avea mai mult de un metru în înălțime și cântărea cât o stâncă enormă. Animalul i se păru de altfel a fi tăiat într-un bloc de granit. Când, văzându-se hăituit, se repezi spre el, țâșni cu puterea oarbă a unei stânci rostogolite pe o pantă abruptă. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup simțea deja răsuflarea fierbinte a fiarei pe mâinile lui, atunci când trase. Lovit chiar între ochi, animalul grohăi strident și se proiectă o clipă câțiva centimetri în aer, apoi căzu dintr-odată și se rostogoli pe o parte.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup se apropiase atunci de mistrețul doborât, se ghemuise pe vine lângă el și, ridicând în mâini capul greu, cald încă, plin de grăsime, începuse să bea din sângele care țâșnea din rană. Și băuse tot acel sânge, de parcă n-ar fi băut sângele unui animal învins, căruia căuta să-i

ia astfel puterea, ci propriile sale lacrimi, teama și mânia. Băuse până la uitarea de sine, până la uitarea doliului și a singurătății sale – până la uitarea uitării. Băuse până ce simțise în gură gustul atât de violent dulceag pe care-l capătă carnea morților îngropați în pământ. Și se ridicase beat de descoperirea acelui gust.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup nu știe niciodată cine era femeia pe care o întâlnise în ziua aceea, ieșind din Pădurea Iubirilor Ușuratece. De altfel, privirea pe care o aținti asupra ei era la fel de neterminată și de surprinsă ca aceea pe care animalele o îndreaptă asupra oamenilor. Văzu o imagine a ei bruscă și neclară, dar imaginea aceasta îi lovi cu atâta violență ochii, încât nu putu să se întoarcă de la ea și să treacă mai departe. Se lovi subit de acea pată mare de culori întunecate care se mișca pe fondul înverzit al lizierei. Stătea aplecată, strângând într-un coșuleț ciuperci și plante pe care le smulgea din jurul copacilor bătrâni. Văzu că ea se ridică încet, când îl auzi apropiindu-se. Se ridică sprijinindu-și o mână pe șale, iar cu cealaltă ștergându-se pe frunte. Fără îndoială că își dădu seama de expresia lui foarte ciudată în acele clipe, de privirea de animal, în același timp înspăimântată și teribilă, căci își coborî mâna pe care și-o trecea pe frunte până la gura deschisă într-un strigăt pe care nu apucă să-l scoată. Își strecură mâna de pe șale către pânțele și o strânse acolo ca pe o enormă cataramă de centură. El înaintă drept spre ea, foarte calm, și femeia începu să se dea înapoi cu pași mici care se tot împiedicau. Acest mers de-a-ndăratelea dură mult, căci niciunul, nici celălalt nu grăbea pasul, iar distanța dintre ei rămânea mereu aceeași. Dar până la urmă, femeia se împiedică de o rădăcină și căzu deodată pe spate, fără măcar să aibă timp să se sprijine în mâini în cădere.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup îl dădu la o parte mâinile de la gură și de pe pânțele. Îi scoase veșmintele și îi depărtă genunchii. Femeia părea atât de încremenită de uimire și de spaimă, încât nu opuse nicio rezistență la lupta surdă care se dădea împotriva ei. El se năpusti asupra ei cu o sălbăticie încăpățanată, strângând-o ca și cum ar fi voit să intre cu totul în ea, să se topească înăuntrul ei sau s-o sfarme. I se părea că pătrunde această femeie până în adâncul măruntaielor ei, până în sângele cărnii și al inimii ei, până la pământul de sub trupurile lor. Și simți o plăcere pe care nu o cunoscuse niciodată, atât de copleșitoare, încât se cufundă numaidecât într-o amorțeală adâncă, ce o cuprinse și pe femeie. De altfel, trupurile lor erau atât de sălbatic amestecate unul cu altul, încât senzațiile pe care le aveau nu puteau fi decât comune. Și totuși, când se trezi, la căderea nopții, Victor-Flandrin zăcea singur pe burtă pe pământul umed, și mult timp crezu că visase. Nu-și aminti exact ce visase, și se ridică clătinându-se din acel somn năucitor care-l doborâse cu fața la pământ, cu pânțele lipit de pământ și de rădăcini, fără să-și dea seama ce face, acel somn care-i lăsase un gust cleios, ca de sânge, în gură.

2

Hortense nu mai apăru niciodată la Ferma de Sus, și nici în Casa Văduvelor. Dispăru fără să spună nimic nimănui, fără să-și ia cu ea fiul pe care totuși îl iubea cu atâta gelozie și pe care i-l lăsa Juliettei.

Dar sânul Juliettei secă, în cele din urmă. Benoît-Quentin se apropia de doi ani când nu mai voi cu niciun chip să fie alăptat la sân. Chiar în această perioadă plecă Hortense. Nimeni nu știu

niciodată unde plecase, nici ce se întâmplase cu ea. Unii spuneau că au văzut-o în alte orașe, dar numele locurilor nu erau niciodată aceleași, de parcă ea ar fi devenit o adevărată vagaboandă. Alții chiar au pretins, în lunile ce urma ră dispariției ei, că o văzuseră însărcinată. Dar, după spusele lor, Hortense avea un pântec de mare și privirea atât de dureros de albastră, încât nu se putea da crezare unor asemenea vorbe. Apoi nimeni nu mai vorbi despre ea.

Cât despre Juliette, ea își pierdu mințile și toată puterea ei de a mai trăi, după ce întârzi băiețelul, și se lăsă să alunece într-o stare de totală indolență. Își întoarse fața de la Benoît-Quentin cu aceeași indiferență cu care copilul îl refuzase sânul. Curând nu mai voi deloc să se ridice din pat și își petrecu toată viața într-un șir de nesfârșite zile goale, cuibărită în așternuturi. Cele cinci văduve care o înconjurau se hotărâră atunci să-l ducă pe copil la Ferma de Sus; simțeau că băiețelul nu putea să mai stea mult timp în casa lor, între zidurile care aduceau, în mod fatal, nenorocire oricărui bărbat care locuia acolo. Și apoi, nu-l iubeau deloc pe acest copil cu spatele diform; de altfel, nici nu era de-al lor. Era vlăstarul acelei nebune care umbla prin păduri și care le umilise atât de adesea, iar acum plecase Dumnezeu sau Diavolul știe unde. Cât despre tatăl lui, acesta nici măcar nu știa exact cine era. În afară de asta, îl bănuiau pe copil că ascunde în cocoasă cine știe ce îngrozitoare monstruozitate – poate chiar o putere în stare să aducă asupra capului lor, al femeilor, blestemul necruțător care-i atinsese până atunci pe bărbații lor. Oare nu cumva blestemul începuse, lovind-o pe Juliette cu letargia și melancolia aceea? Așa că înveliră copilul într-un șal mare și-l duseseră la ferma lui Péniel. Astfel Benoît-Quentin, după ce se văzuse pricopsit cu două mame, se trezi fără niciuna. Dar ferma familiei Pernei era mare și Rose-Heloise și Violette-

Honorine îl primiră cu bucurie pe micuț Mathilde nu trebui să se ocupe de el, căci Doi-Frați îl luă pe fiul său la el și îl crescuseră singur. Și chiar își regăsi, prin Benoît-Quentin, o forță și o bucurie neașteptate și începu să trăiască mai intens decât până atunci.

Adesea copilul se neliniștea de diformitatea sa și îl întreba pe tatăl lui ce era cu povara aceea ce-l apăsa și îl făcea pe ceilalți copii din cătun să-și bată joc de el. Atunci Doi-Frați lua băiețelul pe genunchi și îl legăna încetișor, mângâindu-i părul cu atâta tandrețe, încât copilul își uita necazurile. Și apoi tatăl îl spunea niște povești atât de frumoase, încât uneori lui Benoît-Quentin ajungea să-i placă diformitatea sa. Doi-Frați îl povestea că în cocoașa lui era închis un secret mare și minunat – înăuntru dormea un alt băiețel. Un frățior înzestrat cu o frumusețe deosebită și cu mari talente, și că acest frate mai mic, dacă Benoît-Quentin știa să-l iubească și să-l poarte toată viața cu încredere, va veghea asupra lui și îl va apăra de toate nenorocirile. Și de fapt, în adâncul sufletului său, Doi-Frați se bucura de infirmitatea fiului său, căci, fiind astfel strâmb din naștere, niciodată n-ar fi putut fi înrolat și trimis într-un nou război. Micii cocoșați nu sunt făcuți să poarte uniforme și să se acopere de glorie, ci pentru a duce în sufletul lor visul, amintirea și grația.

Curând, Benoît-Quentin mai căpătă niște frați. N-aveau decât câteva zile când îi găsiră. Cineva care dispăru imediat veni într-o noapte și-i așeză pe pragul casei lui Péniel. Jean-François-Țeavă-de-Fier dădu peste ei dimineața. Erau trei și, în mod paradoxal, își semănau la fel de tare pe cât erau de deosebiți. Parcă erau trei copii ale unui singur bebeluș, absolut identice în ceea ce privește forma trupului și trăsăturile feței, dar având tenul și culoarea părului și a ochilor cu totul diferite. Unul avea pielea mată cu părul foarte negru și ochii de

un albastru translucid, altul avea tenul palid, părul blond de tot și ochii de un negru translucid. Cât despre al treilea copil, el era pur și simplu albinos.

Copiii aceștia nu semănau cu nimeni – erau de o frumusețe orbitoare, aproape inumană în perfecțiunea ei, aproape animalică prin sălbăticie. Și totuși, un semn arăta din cine se trăgeau; fiecare avea o pată de aur în ochiul stâng. Aceasta ajungea pentru a le dovedi originea, în lipsa oricărei explicații. Mathilde, pe care o înștiințase Jean-François-Țeavă-de-Fier, se duse să-l anunțe pe tatăl ei. Intră fără să bată în camera lui și se opri în fața patului, strigând: „Treziti-vă! Veniți să vedeți nenorocirea pe care din nou ne-ați adus-o pe cap! De data asta sunt trei! Trei, auziți? Trei bastarzi iviți de nu se știe unde! Dar de data aceasta, vă previn, n-am să mă mai ocup de ei! N-au decât să crape! De altfel, or să crape, fără îndoială, căci târfa lor de mamă i-a lepădat aici și n-o să aibă cine să-i alăpteze. Aici n-avem doică!”

Victor-Flandrin nu înțelese mai întâi nimic din țipetele și amenințările fiicei sale, dar când coborî și îi văzu pe cei trei copii, își aminti de acel vis pe care crezuse că-l visase cu multe luni în urmă. Nu-și aminti totuși de femeia aceea pe care o violase atunci în Pădurea Iubirilor Ușurate – ea i se înfățișa în continuare sub forma unei pete neclare de umbră. Oare era cu putință ca dintr-un vis să se nască niște copii adevărați?

„Cine sunt acești arhangheli ai nenorocirii?” exclamă Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, privindu-și extravaganta progenitură înzestrată cu o frumusețe înfricoșătoare. Apoi își reveni și declară: „E bine, iată încă trei copii Péniel. Nu contează de unde vin, important este că se află aici. Și fie că trăiesc sau mor, oricum va trebui să aibă un nume”.

Cei trei copiii primiră numele de Michael, Gabriel și Raphael – și trăiră. Îi crescură cu lapte de vacă și nu păreau a suferi deloc din pricina asta.

Se dovedi că beau la fel de bine lapte de capră, de scroafă și de oaie, ducându-se singuri să sugă la ugerile animalelor când creșcuseră îndeajuns ca să se poată târî până la ele. Obișnuirea perfectă a celor trei copii cu laptele animal și plăcerea cu care-l beau îl confirmară Mathildei sila pe care-o simțea față de cei trei bastarzi. De altfel, aceștia nu se amestecară niciodată cu ceilalți copii ai familiei, trăiau închiși cu sălbăticie în ei înșiși și inventară între ei un limbaj de neînțeles pentru oricine altcineva. Foarte curând se schiță în acest clan o înțelegere deosebită între Michael cel blond și Gabriel cel brun, care nu se despărțeau niciodată. Cât despre Raphael, copilul albinos, umbla singur și vorbea tot singur, cu o voce atât de clară și cântătoare, încât își era de ajuns sieși. Și nu-l urma nicio umbră, căci trupul lui era atât de transparent, încât nu arunca umbră pe pământ. Și toți trei înțelegeau limba animalelor, a căror tovărășie păreau s-o prefera aceleia a oamenilor, și știau la rândul lor să se facă înțeleși de animale. Uneori Raphael li se alătura fraților lui și, clătinându-și ușor capul și legănând din umeri, începea să cânte. Vocea lui albă avea accente și tonuri nemaiauzite, care-i stârneau pe Gabriel și pe Michael să danseze. Cântecul și dansul puteau dura atât de mult, încât cei trei copii intrau până la urmă într-o stare profundă de transă.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup simțea pentru cei trei fii ai lui, născuți dintr-o mamă necunoscută, o iubire foarte ciudată, în care se amestecau admirația, spaima și îndoiala. Îi simțea zămisliti nu atât din carnea lui, ci dintr-un colț ascuns al inimii – unul dintre acele adâncuri în care gândirea nu pătrunde și nu poate să pună în ordine haosul de dorințe nebunești și de viziuni fulgerătoare care încolțesc acolo. Nu erau ei oare născuți dintr-un vis, dintr-un vis greu cu gust de sânge și de noroi? Mai mult decât pe cei trei, Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup îl considera ca fiind fiul său pe Benoît-

Quentin, căci acesta era într-adevăr copilul dragostei și al doliului, zămislit din carnea și din istoria familiei Péniel și a Pământului Negru. Și apoi, Benoît-Quentin avea un zâmbet atât de tandru, ca și cum ar fi vrut să-și ceară iertare că nu era ca toți ceilalți, că avea acea cocoașă pe spate – un zâmbet care le topea inima celorlalți. Pe când cei trei erau doar fiii dorinței, nu și ai iubirii. Ai unei dorințe oarbe, fantastice, al cărei sânge și al cărei strigăt încă le simțea pulsând în el.

Trebuia totuși ca cineva să încerce să-i strângă laolaltă pe toți copiii aceștia risipiți de care Mathilde, singura femeie de la Ferma de Sus care ar fi fost în stare s-o facă, nu se mai interesa deloc. Toată grija și toată atenția sa se îndreptau spre sora ei Margot. În fiecare dimineată o trezea ca s-o pregătească de nuntă, ajutând-o să-și îmbrace cele treisprezece jupoane, să-și împletească părul și să-și lege șireturile botinelor. Iar aceasta o întâmpina de fiecare dată cu eterna sa privire din ianuarie 1920 și îl zâmbea cu un aer de copil radios. Atunci începea ziua foarte lentă a Miresei Nefericite, ale cărei gesturi, mimând cu încetinitorul graba plecării la biserică, întârzia cu precauție momentul acestei iluzorii plecări. Mathilde nu se mânia niciodată pe sora ei și nu căuta niciodată să pună capăt acestui joc disperat, singurul lucru în stare s-o țină în viață pe preaiubita ei soră Margot. Și astfel, în fiecare zi, își regăsea și ea orgoliul din ianuarie 1920, orgoliul umilit și inima ei batjocorită din acea zi în care-și văzuse sora, acest dublu al ei înseși, trădată și condamnată parcă la moarte.

Acest dublu al ei înseși spre care se îndrepta toată dragostea ei pentru sine și care în ziua aceea se ridicase atât de mult în frumusețe și în bucurie, pentru a putea fi aruncată mai bine jos, aruncată în nebulie, așa cum o cârpă e azvârlită în urzici. Și în fiecare dimineată își regăsea intacte ura și dorința

sa de răzbunare. Despre cei trei bastarzi pe care Dumnezeu știe de unde-i culesese tatăl ei, Mathilde bănuia că în ei se ascundea un spirit rău, gata să trădeze și să rănească, precum făcuse altădată Măciucă, și își răsfrângea asupra lor toată ura ei neputincioasă.

Victor-Flandrin se hotărî deci să-și tocmească o servitoare a cărei sarcină să fie tocmai aceea de a se ocupa de copii și să ajuta pe deasupra la treburile fermei. Dar nici la Pământul Negru, nici la Montleroy, și nici chiar în satele dimprejur nu reuși să găsească o fată care să primească să vină la Ferma de Sus, ca servitoare. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup și hoarda lui de copii dubli, cu ochii galbeni, deșteptau mai mult ca niciodată în oameni neîncrederea și teama. De altfel, până la urmă oamenii sfârșiră prin a crede că bine făcuse Măciucă să fugă înainte să cadă în colții acestor lupi din familia Péniel.

Victor-Flandrin auzi vorbindu-se despre castelul Carmin, care se afla la celălalt capăt al ținutului. În acest castel trăia, zice-se, o colonie de fete de toate vârstele zămislite din iubiri nelegitime, care erau educate acolo până la vârsta la care puteau să muncească în uzine, în ferme sau în prăvăliile de prin partea locului.

Bătrânul marchiz Archibald Merveilleux du Carmin întemeiasse această instituție cu mai bine de douăzeci de ani în urmă. Această casă de binefacere se numea „Surioarele Preafericitei Adolphine”, căci fusese creată la dorința fiicei mai mici a marchizului, Adolphine, care murise la cincisprezece ani.

Cu câteva luni înainte de moartea tinerei Adolphine, un incendiu distrusese una dintre aripile castelului Carmia. Luase foc în timpul unui bal în cinstea Ameliei, fiica mai mare a marchizului, care împlinea în ziua aceea optsprezece ani. Focul izbucni la sfârșitul balului.

Amelie, rotindu-se în brațele cavalerului ei, răsturnase dansând un sfeșnic ale cărui flăcări îl cuprinseseră faldurile rochiei, preschimbând-o într-o torță vie. Cavalerul său de-abia avusese timp să o lase din brațe, dar mama Ameliei, marchiza Adelaide, se repezise s-o salveze pe fiica ei. Amelie își sfârșise deci dansul întrerupt în brațele mamei sale, a cărei rochie se aprinse și ea, și cele două femei închiseseră balul într-un vals orbitor, înlănțuite una de alta de mii de degete de foc.

Focul se întinsese în toată sala, luând cu asalt fețele de masă, mobilele și perdelele, alungind musafirii pe ferestrele ale căror geamuri explodau în țandări.

Adolphine nu luase parte la bal. Era în camera ei, închisă acolo din pricina bolii care avea să-i aducă moartea. Văzuse numai o lumină roșietică umplând fereastra camerei sale, și în febra ei i se păru că noaptea fusese contaminată de boala de care suferea ea și începuse să scuipe sânge. Dar Archibald Merveilleux du Carmin văzuse. Își văzuse soția și pe fiica sa cea mare contorsionându-se și dispărând în flăcări, văzuse ferestrele zburând în țandări și acoperișul năruindu-se, văzuse oamenii luând-o la fugă, urlând, prin parcul iluminat de flăcări și caii cabrându-se violent în grajduri și zvârlind din copite, cu nechezaturi puternice, pentru a împiedica parcă asaltul luminilor înnebunitoare. Unii chiar își rupseseră picioarele și trebuiseră să-i ucidă ca să nu se mai chinuie. Apoi văzuse focul stingându-se și culcându-se, sătul, pe imensa litieră de jărat și de cenușă. Își văzuse castelul mutilat și, printre dărâmături, trupurile pe de-a-ntregul arse al soției și al fiicei sale mai mari, purtând încă neatins la urechi și la gât bijuteriile cu diamante.

Atunci văzuse pământul deschizându-i-se sub picioare și căzând în această prăpastie imediat închisă fericirea, dragostea și credința sa. Dar Adolphine voise să exorcizeze răul care pusese

stăpânire pe tatăl ei, smulgându-i promisiunea că avea să reclădească aripa distrusă a castelului pentru a le primi acolo pe fetițele abandonate sau orfane din ținut, căci astfel, îl zicea ea, avea să aibă mai multe fete decât pierduse. Și mai ceruse ca trupul ei să fie înmormântat în capela acestui orfelinat, ca să se odihnească astfel printre micile ei surori postume.

3

Archibald Merveilleux du Carmin își ținu promisiunea pe care i-o făcuse fiicei lui, dar îl interpretează și îl realizează dorințele cu o totală libertate.

Adolphine începuse să schițeze într-un caiet, în linii mari, proiectul ei destinat să le ajute pe copilele dezmoștenite și în egală măsură să salveze de disperare sufletul revoltat al tatălui ei. Dar trebuise să renunțe să-și continue opera de mântuire, căci mâna îl cădea tot timpul pe paginile deschise, nemaiputând să scrie decât cuvinte de nedeslușit, întrerupte de crize de lacrimi și de accese de tuse în timpul cărora scuipa sânge. Într-o zi aruncă brusc caietul cât colo și strigă: „Nu vreau să mor! Nu vreau, nu vreau...” Dar intrase în agonie, nu mai putea să mai lupte și nici să-și termine opera.

Aceste ultime cuvinte strigate de tână fată înspăimântată au fost, desigur, singurele pe care le-a auzit și le-a ținut minte tatăl său, și în lumina plină de opacitate a acestor strigăte citi el caietul pe care fiica sa nu-l terminase de scris. De altfel, nu reuși să citească în el decât fraze și cuvinte risipite: „Capela Notre-Dame-des-Tendresses...”, „Toate fetițele vor fi sub protecția Sfintei Fecioare Maria, mama lui Dumnezeu...”, „dormitorul Ameliei”, „zilele sfinte să fie zile de sărbătoare

pentru ele...”, „sala Adelaide...” „și astfel voi fi printre ele în capelă...”, „astfel toți vor fi pentru toți o alinare...” Dar marchizul citi mai ales petele de lacrimi și de sânge și din aceste cuvinte-murdărie își hrăni imaginația pentru a îndeplini dorințele fiicei sale – unica sa fiică și cea de pe urmă.

Într-adevăr, puse să se construiască și chiar să se mărească aripa incendiată și înmormântă inima Adolphinei în capela Notre-Dame-des-Tendresses. Numai că porunci ca această capelă să fie construită la capătul clădirii, în subsol. Capela subterană fu în întregime îmbrăcată în marmură neagră și luminată doar de flacăra lumânărilor. În mijloc se înălța altarul unde trona o raclă superbă în care se afla inima celei moarte. La capelă se ajungea coborând o scară de piatră interminabilă care se oprea într-o sală mică, cu un plafon atât de jos, încât trebuia să te apleci ca să treci prin ea. În această sală-vestibul erau expuse mormântul marchizei, cel al fiicei sale Amelie, ca și o imensă raclă de sticlă în care se afla trupul îmbălsămat al Adolphinei.

Inspirația morbidă a marchizului marcă astfel toată clădirea, până în cele mai mici colțuri ale ei. Nu era niciun perete, în dormitor sau în sala de mese, care să nu fi fost pictat în gri-închis, niciun pat care să nu fi fost de fier, nicio rochie din altă țesătură decât postavul negru. Pentru toaleta fetițelor porunci să se instaleze în mijlocul dormitoarelor un șir de lighene de lemn care semănau cu niște adăpători, în care se vărsa numai apă înghețată. Regulile de disciplină și de tăcere pe care le impuse erau mai stricte decât într-o mănăstire.

Când imensul mormânt fu gata, marchizul declară deschisă Instituția, „Surioarelor Prefericitei Adolphine” și în curând aduse acolo toate fetițele născute prin partea locului din iubiri lipsite de viitor. Copilele ajungeau acolo fără să aibă nimic

al lor, nici măcar o identitate. Marchizul înființă atunci un cod pentru a pune nume acelor mici obiecte de carne care erau încredințate instituției sale. Hotărî că fiecărui an îl va corespunde o literă a alfabetului, dar cum litera A era numai a familiei sale, începu seria cu litera B. Acest prenume trebuia să fie urmat de numele sărbătorii creștine care avea loc în momentul când copila era primită în castel, și în sfârșit încheiat de numele Maria, sub ocrotirea căreia era așezată întreaga turmă de orfeline. Această trinitate de prenume se grupa în jurul unui nume de familie comun tuturor, care nu era altul decât „Sfânta-Cruce”. Pe aceste copile lepădate, neghină ivită din iubiri fără de lege sau credință, le ura din toată inima lui îndoliată, cu tot orgoliul lui năruit, cu toată credința sa pierdută, și se hotărî să facă din viețile lor absurde și nelegiuite un iad foarte discret și foarte cuminte, saturat de mirosul negru al sfînteniei.

Pe Victor-Flandrin îl primi marchizul care îl făcu cînstea să-i arate grădina, serele, imensa volieră populată de cucuvele și grajdurile. De acestea marchizul era cel mai mândru. Arborii săi centenari strivind cu umbrele lor de un albastru-întunecat sau purpurii umbra cenușie și ridicolă a vizitatorilor în trecere pe acolo; florile sale exotice cu petalele cărnoase ca niște limbi dulci; cucuvelele cu penele pe atît de deschise la culoare pe cît de întunecate le erau strigătele; și mai presus de toate caii săi. Aceștia aveau privilegiul de a împărtăși litera inițială din prenumele stăpînului lor. Marchizul îl prezentă unul cîte unul musafirului său: Amor-Acrostih, Atlas-Ambasador, Abis-Apostolic, Alarmă-Arabesc și Absint-Albină. Erau dintr-o rasă atît de fină, atît de zvelți, încât Victor-Flandrin rămase uimit. Atîta delicatețe într-un animal îl surprindea, pe el, care nu cunoscuse niciodată decît caii de ham și boii de jug.

Archibald Merveilleux du Carmin nu îngăduia însă niciodată să fie vizitată instituția, ale cărei

lăcașuri erau ținute mai ascunse decât încăperile unei mănăstiri. Vizitatorii erau primiți într-o sală alături de clădirile orfelinatului și acolo le erau prezentate tinerele familiei Sfânta-Cruce, ajunse la vârsta la care puteau să muncească.

Era o încăpere mare, cu plafonul înalt, cu pereții văruiți și având la apus niște geamuri uriașe care lăsau să treacă prin ele, după-amiezile, o lumină vie, roșietică.

Marchizul îl pofti pe Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup să se așeze alături de el pe o bancă având un spătar înalt și sculptat. Pe o masă, în fața lor, se aflau niște caiete mari. Fiecare avea altă culoare și pe cotor era scrisă o literă neagră. Marchizul își trecu încet degetul de-a lungul teancului și se opri către bază. Luă din teanc trei caiete, unul verde-deschis, unul gălbui și altul maro, corespunzând literelor G., H. și I. „Hai să vedem, zise el, punându-și pe nas extravagantul lornion din secolul trecut. Fetele astea au între paisprezece și cincisprezece ani. O să găsești cu siguranță printre ele servitoarea de care ai nevoie. O să ți le arătăm.” Dar Victor-Flandrin preciză că ar fi vrut o fată mai mare, care să fie în stare să se ocupe de copii. „Hmm, făcu marchizul, au mai rămas puține fete de vârsta asta. Toate au fost plasate.” Trase din teanc un alt caiet, cu copertele roșii, purtând pe el litera E „Au mai rămas cinci orfane din anul E., zise el după ce se uită în caiet. Au optsprezece ani. Nu mai e niciuna mai mare, cele din anii precedenți au plecat toate. Am să poruncesc să le cheme pe acestea cinci.” Apoi mai adăugă, potrivindu-și mai bine lornionul: „Dar să știi, rău faci că nu alegi una mai tânără. Fetele astea cinci care au rămas nu mai sunt aici decât pentru că nimeni nu le-a vrut. Sunt cu adevărat niște resturi, bune doar de aruncat. În sfârșit, o să vezi și dumneata singur. Te poți răzgândi oricând”.

O guvernantă orchestră defilarea celor cinci fete bune de aruncat. Marchizul, cufundat în caietul lui

roșu, făcu apelul și fiecare, auzindu-și numele, înaintă cu treizeci de pași și schiță o reverență stângace. „Emilienne-Joia-Verde-Maria!” – o blondă scundă, umflată ca o gogoasă și acoperită de eczemă, se înfățișă. „Ernestine-Rusaliile-Maria!” – fata se uita atât de cruciș, încât nu o puteai privi. „Edwige-Buna-Vestire-Maria!” – o roșcată înaltă și rahitică trecu, șchiopătând. „Elminthe-Întâmpinarea Domnului-Maria!” Înaintă o fată care nu avea pe tot trupul niciun fir de păr. „Eugenie-Vigilia-Maria!” Fata începu să cloncăne cu un aer idiot, triumfător, care-i accentua expresia năucită de mirare a chipului.

Marchizul se întoarse spre Victor-Flandrin și îl întrebă: „Ții în continuare să angajezi una dintre fetele astea? Ți-am spus – sunt bune de aruncat!” Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup nu răspunse imediat; se mai uită câteva clipe la cele cinci orfane înșirate în fața lui, apoi se hotărî. „Da!” zise el în sfârșit, arătând-o cu degetul pe fata cu pielea de țipar, al cărei nume imposibil îl și uitase. În fața acestui răspuns, marchizul tresări ușor și începu să clipească ciudat, dar Victor-Flandrin nu fu atent la această reacție a lui. El alesese și acum se grăbea să părăsească acel loc pe cât de ciudat, pe atât de sufocant.

Tot timpul cât dură drumul de întoarcere, Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup și fata nu schimbă nici măcar un singur cuvânt. De altfel, privirea Elminthei-Întâmpinarea Domnului-Marie era ciudat de fixă și de aspră și această fixitate era și mai accentuată de lipsa genelor și a sprâncenelor. Ținea strâns pe genunchi o boccea mare de pânză cenușie. Se uită la mâinile ei: nu erau mâinile unei fete făcute să muncească la o fermă. Erau extraordinar de lungi și de subțiri, cu tendoane și vene fine ca niște nervuri, cu falangele noduroase. Cât despre unghii, erau atât de delicate, încât semănau cu elitrele unor insecte roz. Noapte-de-

Aur-Bot-de-Lup continuă s-o privească pe fată pe furiș. Până la urmă n-ar fi putut spune dacă i se părea frumoasă sau urâtă, cu pielea ei prea goală, cu craniul pleșuv și pleoapele fără gene. O găsea pur și simplu ciudată, dar vena albastră care șerpuia de-a lungul tâmplei ei i se păru deosebită. Nici măcar la copiii foarte mici nu văzuse vreodată una la fel. Pentru această venă fata îl plăcu și cum, cu niciun chip, nu-și putea aminti numele ei, îl dădu el un altul: Sânge-Albastru.

Cât despre Mathilde, ea nu ezită nicio clipă să definească înfățișarea servitoarei pe care o aducea tatăl său – i se păru de-a dreptul hidoasă și o porecli cu cruzime Fără-Păr, ca și cum biata fată n-ar fi târât deja după ea atâtea nume ridicole.

Raphael, Gabriel și Michael erau în acea vreme prea mici ca să-i uimească ciudățenia dădacei lor. Oricum, când crescură mai mari, o tratară cu aceeași indiferență pe care o aveau față de toți, nici mai mult, nici mai puțin. Dar Elminthei-Întâmpinarea Domnului-Maria nu-i păsa deloc de judecățile și de sentimentele celorlalți la adresa ei, ci își făcea treaba în fiecare zi cu îndemânare și detașare. Nepăsarea aceasta era, de altfel, trăsătura cea mai evidentă a caracterului său. Niciodată n-a fost văzută revoltându-se, pierzându-și firea sau răbdarea, și nu arăta niciodată nici cea mai mică oboseală, bucurie, tristețe sau plictis. Fie că o strigau Sfânta-Cruce, Sânge-Albastru, Fără-Păr, „Țiparul” sau „Peștele”, ea răspundea „Iată-mă”, cu un ton neschimbat, așa cum altădată răspundea la numele și poreclele cu care o chemau guvernantele și surorile ei într-o nefericire la castelul Carmin. Pentru cei din afară era pur și simplu „fiică de curvă” și deci „sămânță de curvă”. Se obișnuia cu orice, păstrând aceeași dispoziție mereu egală cu ea însăși, și îl privea pe cei care-o strigau cu aceeași privire rece și îndepărtată, pe care absența genelor o făcea să semene cu aceea a unei statui. Afișa cu atât mai mult această aparență

netulburată de prezență docilă, cu cât se știa mai absentă.

Căci era cu totul absentă din lume, pentru că fugise din ea la vârsta de cincisprezece ani, în urma unui vis. Acest vis pe care-l visase în mijlocul somnului nu avusese decât o singură imagine: o eclipsă de soare.

Văzuse un disc negru asaltând astrul pe cale de a se topi, acoperindu-i încet-încet pentru a nu mai lăsa, până la sfârșit, decât o margine mișcătoare. Atunci se înălțase un cântec. Un cântec cu adevărat minunat înăuntrul ei. Tot trupul ei, preschimbat într-o groapă, imensă și goală, devenise un spațiu pur de rezonanță, în care se desfășura acest cântec ce urca din tălpile picioarelor ei până-n creștet. Și tot timpul cât durase acest parcurs, voci diferite se înălțaseră din corul care-și continua fără încetare cântecul surd. La glezne mai întâi, voci de femei prinseseră putere și strălucire, apoi voci de bărbați, infinit de joase, li se alăturaseră la înălțimea genunchilor. Când ajunsese în dreptul pântecelui, cântecul fusese sfârâmat de niște bătăi de clopot pe urma cărora se înălțase vocea unei singure femei, foarte gravă, de parcă ar fi fost mâncată de rugină. Apoi reîncepuse să cânte tot corul, ducând pe valurile sale cântecul solitar, și din nou scăzuse, lăsând să străbată până la înălțimea inimii ei vocea unui bărbat.

Era o voce ușoară, modulând accente tânguitoare, precum glasul unui cerșetor sau al unui idiot. Cântecul cursese apoi de-a lungul gâtului ei pentru a năvăli puternic, ca o revărsare de ape, în cap, unde se învârtise îndelung înainte de a se culca, ca o haită de câini tremurând, sub pleoapele ei și în gură. Dar vocile răzlețe începuseră din fiecare colțișor al trupului său, reverberându-și ecourile până la strigăt uneori, alteori până la liniște. Vocea cerșetorului în adâncitura călcâiului, ca o plângere blândă, vocea

femeii la încheietura cotului, de culoarea ruginii, glasul foarte limpede al copiilor înăuntrul mâinilor, la ceafă și la frunte – și apoi această voce atât de ciudată, nici de bărbat, nici de femeie, pe jumătate de bărbat, pe jumătate de femeie, în sexul ei.

Dimineața, când se trezise, lumea se retrăsese departe, foarte departe, din trupul, din mintea și din inima ei. Găsise patul plin de părul de pe capul și de pe corpul ei, ca și cum acest corp, abia format, napârlise lepădându-și pielea veche. Și pierduse în același timp și orice amintire. Nimic nu se petrecuse înainte de acest vis. Se trezise spălată de orice trecut, curățată de orice istorie.

A doua noapte așteptase întoarcerea visului, dar nu se mai petrecu nimic nici atunci, nici mai apoi. Visul nu revenise decât după o săptămână, și nu-l avea decât în nopțile de vineri. Nu încredințase nimănui secretul acestui vis și nimeni nu bănuia că ea era spațiul unui asemenea cântec.

Era ziua în care se spălau rufele. Elminthe-Întâmpinarea Domnului-Maria amesteca într-un cazan mare plin cu rufe, aburind într-un colț al curții, lângă grajduri. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, care pleca la câmp, se opri o clipă. Fata avea gesturi suple și un fel de sinuozitate în mișcări, datorită brațelor lungi și subțiri ca niște șerpi. Dar dintr-odată avu o mișcare și mai șerpească, atunci când aruncă lângă peretele grajdului batista înnodată plină de albăstreală pe care-o scufundase în apă pentru a înviora albeața rufelor. Pe perete rămase o pată de un albastru viu, care ricoșă în ochii lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, parcă orbindu-l. Se duse drept la servitoare și se înfipse în fața ei, de partea cealaltă a cazanului. „Sânge-Albastru!” zise el. Fata se ridică, scoțându-și din cazan brațele înroșite, și își șterse cu dosul palmei fața șiroind de sudoare. „Da”, răspunse ea. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup căuta să-i prindă privirea, însă aburii care urcau din cazan îl încețoșau figura

„Sânge-Albastru, reluă el, vrei să te măriți cu mine?” Fata își ridică mâinile până la tâmpile, își dădu puțin capul pe spate, apoi își cufundă din nou brațele în cazan. Vena albastră de pe fruntea ei umedă strălucea fantastic. „Cum vreți”, îl răspunse ea, reluându-și lucrul. „Dar tu, insistă Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, tu vrei?” „Nu știu”, mărturisi ea pur și simplu, fără să se întrerupă din spălat. Apoi repetă cu o voce absentă, uitându-se ciudat în gol: „Nu știu... eu... nu știu”.

4

Noapte-De-Aur-Bot-De-Lup nu încercă să înțeleagă mai mult sentimentele servitoarei sale. Ea îi zvârlise în inimă un albastru destul de violent, ca să se hotărască să se însoare cu ea – și se însură. „Aveți grijă, îl preveni Mathilde, pe care această nouă căsătorie o jignează până-n adâncul sufletului, cu gura ei de broască... o să nască numai mormoloci!”

Și Victor-Flandrin descoperi secretul Elminthei-Întâmpinarea Domnului-Maria. Auzi urcând cântecul în trupul femeii sale, văzu suflul acestor voci umflându-i sânii și străbătându-i mâinile și picioarele și coastele în undulații fantastice. Văzu vena albastră la tâmpla ei unduindu-se ca o algă sub apă și în ochii ei deschizându-se irisurile ca niște eclipse. Simți în brațele lui pielea foarte goală – parcă șiroind de netedă ce era. Se cufundă în adâncimile umbroase ale gurii și pântecelui ei și se lăsă dus de valurile cântecului. Iar cântecul acesta îl pătrundea și pe el, răsunându-și în el ecourile, făcând să-i curgă prin vine un sânge asemănător cu lava. Și când nu mai rezista sub flagelul plăcerii care îl strivea șalele și îl biciuia

pântecele, un strigăt răgușit țâșnea din el, cu violență.

Lui Sânge-Albastru îl plăcea acest strigăt, îi plăcea și mai mult decât cântecul fantastic ce-i locuia trupul și răsuna cu atâta putere în ea, ridicând deasupra cărnii sale un mare freamăt, asemănător cu acela al cucuvelelor albe bătând din aripi noaptea în voliera castelului Carmin. Atunci lumea apărea din nou în arhipelaguri de prezență pe fondul pustiei în care se retrăsese și redescoperea lucrurile. Învăță să-l iubească pe Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup și chiar să se lege de fermă și de unii dintre cei care-o înconjurau. Dintre copii, cel mai mult îl iubea pe Benoît-Quentin. Lui îi încredința secretul cântecului ei și copilul, la rândul lui, îi spusese secretul său: îi vorbea de frățiorul misterios care trăia în cocoașa lui. „Va veni o zi, îi spunea ea, în care micuțul tău frate va începe să cânte. Atunci vei fi cel mai fericit băiețel! Oamenii vor veni din toate părțile să asculte cântecul și vor plânge auzindu-l, atât de blând și de frumos va fi, și la toți le va părea rău că nu au și ei o cocoașă, ca tine.”

Predicțiile batraciene ale Mathildei nu se împliniră. Elminthe-Întâmpinarea Domnului-Maria nu născu niște mormoloci, ci doi copii care nu aveau altă particularitate decât cea pe care-o primiseră drept moștenire toți copiii lui Péniel. Și viața începu să se scurgă la Ferma de Sus precum înainte de război. Pământul ieșea încet din epuizare și din rănile pe care i le făcuseră ocupanții, turmele se înmulțeau din nou, casele se ridicau din ruină, iar Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup își reluă chiar spectacolele de magie luminoasă din podul casei.

Numai Mireasa Nefericită continua să trăiască în afara timpului, târându-și cât era ziua de lungă nebunia și fustele pe câmpuri pentru a vedea trenul ce trecea pe la cinci după-amiaza în direcția

orașului magic, unde o aștepta noaptea nunții ei. Anii nu se măsurau pentru ea decât după zdrențuirea fustelor. În fiecare an mai pierdea câte una.

Când ultimii fii ai lui Péniel, Baptiste și Thadee, ajunseră la vârsta la care trebuiau să se ducă la școala din Montleroy, Violette-Honorine hotărî că venise timpul să răspundă chemării care o chinuia atât de tare încă din copilărie. Nici mânia tatălui ei, nici lacrimile lui Jean-François-Țeavă-de-Fier nu reușiră s-o convingă să nu plece acolo unde se știa așteptată. La șaptesprezece ani plecă spre Carmel, urmată de sora ei care prefera s-o însoțească în acel exil decât să se despartă de ea „Tu erai mica mea regină, fericirea mea, îl zise Jean-François-Țeavă-de-Fier, ce-am să mă fac eu acum fără tine? Cine-o să aibă milă de mine, cine o să fie bucuria mea?” Violette-Honorine îl dăruî bătrânului o pereche de turturele pe care le îmblânzise, și el le construi o colivie atât de mare, încât ocupau un colț întreg al căsuței în care stătea.

Elminthe-Întâmpinarea Domnului-Maria se trezi într-o dimineață profund tulburată. Imaginea mării eclipse solare care-i inaugura visul din fiecare vineri se sfâșiasc brusc. Discul negru se rostogolise și soarele apăruse din nou – și nu mai era soare, ci un trandafir negru-violaceu, iar în mijlocul cântecului său urcaseră sunete stridente de tubă și de corn de vânătoare.

Această tulburare a visului său semănă în ea o fascinație pentru trandafiri, astfel încât începu să cultive cu pasiune aceste flori. Își făcu în spatele grajdurilor un colț de grădină pe care-l împrejmui cu un gard de lemn și lucră bucăți de pământ luni întregi, răsădind acolo toate speciile de trandafiri de care putuse să facă rost. La prima înflorire, locul fu năpădit de un hățiș de trandafiri.

Erau trandafiri urcători, trandafiri în tufe cu flori mari, trandafiri pitici și alții cu tulpini înalte. Atunci se apucă să-i altoiască și să-i încrucișeze, căutând fără încetare să îmbunătățească forma, mărimea și culoarea bobocilor și a florilor. Unul dintre cei mai frumoși era un trandafir plângător, pe care-l obținuse încrucișând un trandafir urcător cu ramuri suple pe o tulpină de măceș. Dar se străduia să exploreze și să perfecționeze nu atât formele, cât culorile. Și toate aceste culori mergeau în convergență către o singură nuanță – negrul-violaceu – fără a reuși totuși s-o atingă într-adevăr. Doar visul ei putea să facă să înflorească un asemenea trandafir.

Mireasa Nefericită venea uneori să se furișeze în grădina cu trandafiri. Se ghemuia pe vine, într-un colț, acoperindu-și genunchii cu ce mai rămăsese din vechile ei jupoane zdrențuite, și își plimba veșnica privire din ianuarie 1920 pe deasupra hățișului de trandafiri de culoare închisă. „Spune-mi, ai să-mi dai din ei pentru nunta mea? Dar aş vrea niște trandafiri albi ca rochia mea”, o întreba de fiecare dată pe Elminthe-Întâmpinarea Domnului-Maria, care-i dădea atunci, drept răspuns, un braț întreg de trandafiri. Iar cealaltă începea numaidecât să scotocească în interiorul florilor, smulgând chiar câteva petale pe care apoi le mesteca îndelung, cu un aer visător.

Toți copiii se repeziră în curte când auziră uruitul motorului și sunetele de claxon. Văzură o mașină neagră mărimdu-se pe când urca drumul și nu se dădură la o parte de lângă poartă până când mașina trecu pe sub ea și intră în curte, într-un nor de praf. Gabriel și Michael alergară după ea, fermecați de forma acelui animal mare și solid, în armură de metal negru strălucitor, și de mirosul tare de benzină pe care-l răspândea. Se învârtiră mult timp în jurul mașinii, mângâindu-i coastele, fără să-i dea nici cea mai mică atenție bărbatului

care ieși din ea. Acesta aruncă o privire rece și mohorâtă spre droaia de țânci care gravita în jurul mașinii lui. Avea un costum deschis la culoare, o pălărie de pai și mănuși de piele de un cenușiu pal, de care trăgea caraghios ca să le scoată din mâini. „Aici e ferma lui Victor-Flandrin Péniel? întrebă el în sfârșit, dar fără să i se adreseze nici unuia dintre copii în mod special. „Da, aici este, și iată-mă”, răspunse Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, venind în întâmpinarea musafirului său. „Mă bucur că te revăd, zise celălalt, întinzându-i mâna. Eram prin ținutul vostru și m-am gândit să-ți fac o vizită.”

Elminthe-Întâmpinarea Domnului-Maria, care lucra în grădină în acel moment, recunoscuse dintr-odată acea voce și se ridică brusc dintre tufișurile de trandafiri pe care tocmai îl tăia.

În tresărire ea se răni la încheietură, zgâriindu-se într-un spin. Nu recunoștea numai vocea, recunoștea și cuvintele – unele dintre acele cuvinte. Le recunoștea până la greață. „Mă bucur că te văd, îi zisese el atunci, apropiindu-se. Nu vrei să facem o plimbare?” Și fără să-i lase timp să răspundă, o dusesse încet de mână în spatele volierei cucuvelelor. Acolo o silise să se așeze pe iarbă și declarase, mângâindu-i părul: „Dacă ești drăguță, foarte drăguță, am să-ți arăt camera ei. Ți-ar plăcea să vezi camera Adolphinei?” Dar ea nu găsea cuvinte să-i răspundă, niciun sunet măcar; și simțea cu spaimă mâinile bărbatului în părul ei, apoi pătrunzându-i în corsaj și atingându-i sânii. „Știi, îi spusese el cu voce surdă, tu semeni cu ea... Avea părul la fel ca al tău, un păr minunat, negru și buclat cu reflexe roșcate, cum ai tu... da, așa e, semeni cu ea, am văzut de mult...”

Cucuvelele scoteau în spatele ei țipete răgușite și sfâșietoare.

Se năpustise brusc asupra ei și o rostogolise sub el, scotocindu-i sub fuste. Atunci totul în ea se închisese cu violență, trupul îl împietrise, încordat ca un arc, și el nu putuse să-i descleșteze gura, și

cu atât mai puțin să o pătrundă „Târfă! Târfă mică și murdară!” îi strigase el în plină față, ridicând-o, și o palmuise de mai multe ori la rând, până când ea căzuse inertă în iarbă. Tot timpul îi răsunaseră în auz strigătele întunecate ale cucuvelelor care-și zbăteau aripile albe în volieră. „Blestemato, îi strigase, semeni cu ea, dar nu ești ea. Nu ești ea și mi te împotrivești! Nu ești ea și semeni cu ea și mă chinuiești degeaba. Târfă murdară, vrăjitoare ce ești!” Chipul lui plecat peste al său era la fel de alb ca păsările închise în volieră, și ochii înnebuniți și strălucitori de lacrimi erau și mai galbeni decât ai cucuvelelor. Visul pe care-l avusese în noaptea aceea o spălase de orice amintire și de atunci nu-l mai privise pe marchiz decât cu privirea goală și indiferentă pe care-o îndrepta asupra tuturor.

Dar dintr-odată memoria ei plesnea, se distorsiona în mirosul urât al amintirilor îngropate sub mai mult de zece ani de uitare, și se simți murdărită în dragostea ei, în copiii ei, până chiar și în trandafirii ei.

„Cum o duce servitoarea dumitale, întrebă Archibald Merveilleux du Carmin, ești mulțumit de ea? N-am mai auzit nimic despre ea. I-am și uitat numele, cum o cheamă? Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup se mulțumi să răspundă: „Acum se numește doamna Péniel, m-am căsătorit cu ea și sunt foarte fericit”. Marchizul tresări: „Cum? E adevărat?” întrebă el, privindu-l pieziș pe Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup. Chiar ești un om ciudat, domnule Péniel. Am auzit eu vorbindu-se, dar nu mi-a venit să cred până acum. Căci, în sfârșit, să te însori cu o asemenea fată... o fată care... care...” Dar nu găsi niciun cuvânt s-o numească și brusc, fără nicio legătură, ceru cu un ton sec ce suna a poruncă: „Aș vrea s-o văd. Pe soția dumitale”. Dar Elminthe-Întâmpinarea Domnului-Maria fugise departe de fermă. Se năpustise pe drumul școlarilor și se ascunsese pe câmp, culcată pe jos, într-o urmă de căruță.

Mașina plecase de mult timp, când ea se hotărî în sfârșit să se întoarcă la fermă. În fața femeii sale, Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup nu făcu nicio aluzie la vizita marchizului. De altfel, când îi strânse mâna ultima dată, acesta îi lăsă o impresie de neliniște profundă, aproape de silă, pe care nu și-o putea explica. Nu-i mai puse nicio întrebare lui Sânge-Albastru despre fuga ei de neînțeles și nu văzu imediat rana subțire pe care o avea la încheietură. Păstrase tot timpul tăcerea față de soțiile sale, fiecare dintre căsătoriile lui se întemeiase pe împărtășirea acestei tăceri. Mai mult decât celelalte două, Sânge-Albastru nu-i puneă niciodată întrebări și vorbea despre sine și mai puțin încă. Părea să fi fost făcută, cu trup și suflet, din tăcere, până la pielea ei atât de netedă, care dădea celor mai mici gesturi ale ei înfățișarea unduitoare a unui pește înotând în fundul apei. Și, de altfel, tăcerea fusese calitatea pe care-o iubise cel mai mult la soțiile sale.

Dar liniștea, atunci când cineva locuiește prea mult în ea, sfârșește prin a se sfâșia într-un strigăt. Și chiar acest lucru i se întâmplă Elminthei-Întâmpinarea Domnului-Maria. În vinerea următoare, visul i se transformă a treia oară – eclipsa se sfârșeamă în bucăți, descoperind nu un trandafir, ci figura Adolphinei mumificată în raclă. Se strâmba într-un zâmbet înfricoșător și își răsucea mâinile și umerii, râzând. Râdea atât de tare, încât acest râs înăbușea cântecul pe care-l auzea în vis. Doar sunetele de corn și de tubă mai răzbăteau încă, stridente. Trupul ei nu mai era un spațiu de rezonanță, ci un haos întretăiat de disonanțe. Când se trezi, șiroind de sudoare, se simți străbătută de contracții dureroase care-i întindeau mușchii. Pentru a treia oară trupul ei se schimba – toți mușchii i se întindeau ca un arc. Și își regăsea memoria, întreaga memorie. Vedea fulgerător în mintea ei, cu o precizie

surprinzătoare, fiecare zi a vieții ei de când se născuse. Văzu chiar și chipul mamei sale care o abandonase imediat ce se născuse pe lume. Vedea în cele mai mici detalii sălile, culoarele, scările, capela și parcul castelului Carmin. Și toate aceste spații răsunau curios de gol în ea; oasele-i deveniseră rețele de coridoare pustii, cu o infinitate de uși care se tot trânteau, mai-mai să-și iasă din țâțâni. Vedea acolo defilând turma surorilor ei de mizerie, îmbrăcate în rochii negre, cenușii sau maro. Își vedea fiii, Baptiste și Thadee, și pe micul Benoît-Quentin, cum nu-i văzuse niciodată. Îi vedea până în adâncul ființei lor și o apucă o milă imensă pentru ei, o milă care-i sfâșie inima. Îl vedea pe Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup din clipa primei lor întâlniri, și chipul lui frânt de oboseală noaptea când făcea dragoste cu ea. Revedea fiecare dintre trandafirii pe care-i făcuse să înflorească și biata privire de ianuarie a Miresei Nefericite, rătăcind printre tufe ca o albină beată. Toate aceste imagini se proiectau în ea cu violență, trecându-i prin trup ca niște săgeți. Memoria ei se juca de-a arcașul și îl încorda mușchii până la maximum, făcându-i să se rupă unul după altul sub această extraordinară tensiune. Până la urma întregul corp luă forma unui arc. Și își trimise pentru ultima dată visul ca pe un proiectil formidabil de ascuțit – cântecul o străpunse în trombă, transformându-și în goana lui toate sunetele într-o stridență unică ce se năpusti în discul negru al eclipsei. Atunci se auzi un zgomot fantastic de cimbale lovite de cei doi aștri desprinși de la locul lor, și din această ciocnire țâșni trandafirul violaceu care se deschise ivindu-și miezul rotitor, de un galben fluorescent. Fălcele îi clănțăniră cu atâta forță, încât toți dinții i se sfărâmară unii de alții, retezându-i limba. Dar ultimul tir își nimerise ținta, o atinse drept în inimă, care cedă și ea, ca toți ceilalți mușchi din trupul ei.

Trebuiră s-o scufunde pe Elminthe-Întâmpinarea Domnului-Maria de mai multe ori în apă caldă pentru a-i înmuia trupul, căci Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup refuză să ia de la capăt mutilarea pe care bătrânul Valcourt și Melanie trebuiseră s-o suporte după moarte. Și astfel cimitirul Montleroy o înghiți pe cea de-a treia soție a lui Péniel, la fel de dezarticulată și de decăzută ca o păpușă de cârpă umplută cu tărâțe, cum fuseseră și celelalte. Cât despre grădina cu trandafiri, nu supraviețui morții celei care-o crease. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup o pustii cu coasa și ultimele furtuni de vară isprăviră această distrugere.

Raphael, Gabriel și Michael, pe care – hotărât lucru – nimic nu-i putea atinge, trecură cu o totală dezinvoltură peste moartea celei care-i crescuse ani întregi. Numai că se îndepărtară și mai mult de frații lor, și înaintară și mai mult pe potecile pe care și le croiseră la marginea dragostei. Într-adevăr, din dragoste ei nu cunoșteau decât drumurile lăaturalnice cele mai piezișe, aruncate în afara tandreței și a răbdării. Drumuri croite abrupt, deasupra dorinței, suspendate deasupra vidului, la limita goanei și a nebuniei – pe care se aruncau fără să mai știe de ei. Și aceste drumuri, precum potecile magice care șerpuiesc în pădurile legendei, nu se deschideau decât înaintea lor, pentru a se închide imediat în urmă.

Își simțeau – mai ales Gabriel și Michael – trupul ars de un foc necunoscut, prins în viteză până la amețeală, și nu găseau odihnă decât la marginile pasiunii pe care și-o consumau prin dans, prin luptă, prin goană sau vânătoare prin păduri.

Cât despre Baptiste și Thadee, erau încă prea mici ca să măsoare sensul și însemnătatea a ceea ce pierduseră prin moartea mamei lor. Primiră cu simplitate această rană obscură, fără să-i dea prea multă atenție pentru moment

Astfel Benoît-Quentin se trezi singur în fața misterului și a angoasei dispariției Elminthei-Întâmpinarea Domnului-Maria și îngrămădi în ciudata lui memorie în formă de cocoașă toate amintirile pe care le avea despre ea. Iar mai târziu el a fost acela care le-a dezvăluit lui Baptiste și Thadee o cale prin care să se poată întoarce spre mama lor dispărută și să poată veni înapoi în prezent. O cale a visului, pe care îl desfășura pentru ei ca pe un sul de mătase ușor foșnitoare, înmiresmată cu un parfum confuz de trandafiri.

Tot el se ocupă și de Jean-François-Țeavă-de-Fier, pe care bătrânețea îl închidea în cușca ei încetul, cu încetul, făcându-l să se apropie și mai mult de perechea lui de turturele. Până la urmă se retrase cu totul în coliba lui și nu se mai aventura decât până în prag, ca să ia aer. Seara îi plăcea să aducă un scaun până la ușă și să stea acolo un timp privind cerul, simțind miresmele de la sfârșitul zilei și ascultând zgomotele pământului întorcându-se către noapte. Adesea, Benoît-Quentin venea să stea puțin de vorbă cu el. Bătrânul și copilul se jucau atunci de-a amintirea, și memoria unuia aluneca într-a celuilalt ca o revărsare de apă vie care trece, tulburând-o, printr-o apă stătătoare ce-și ridică la suprafață nămolul.

5

Iar Noapte-De-Aur-Bot-De-Lup fu iarăși pus la încercare de singurătate. Tocmi la fermă un băiat pentru a-l ajuta la treburi, căci numai el și Doi-Frați nu mai puteau face față, acum când bătrânețea îl condamnă pe Jean-François-Țeavă-de-Fier la nemișcare, iar Sânge-Albastru nu mai era.

Își vedea copiii – toți copiii lui fără mame – crescând în jurul lui, atât de departe de el. Singurătatea lui, mereu regăsită, mereu sporită, nu înceta să statornicească peste tot și în toate distanța.

Nu se mai ducea la vânătoare, nu mai aprindea lanterna magică. Își ara pământurile, îngrijea animalele, secera și culegea recoltele și în fiecare noapte cădea într-un somn opac, lipsit de vise și de memorie. Uneori primea câte-o scrisoare de la cele două fiice ale lui intrate la mănăstirea Carmel, și Doi-Frați le citea în familie, dar el nu auzea nimic din aceste vorbe plămădite în umbra și în liniștea mănăstirii. Oare erau chiar fiicele lui acele călugărițe îndepărtate care-și renegaseră familia, pământul, tinerețea, trupurile, totul, și renunțaseră chiar și la numele lor?

Unde erau deci Violette-Honorine, devenită sora Violette-a-Sfântului-Giulgiu, și Rose-Heloise, al cărei nume era acum Rose-a-Sfântului-Petru? Fiicele lui, două străine cu trupuri de neatins, cu fețe nevăzute; două călugărițe în exil din dragostea smintită pentru Cel care nici măcar nu exista – care probabil că nu exista.

Dar oare surorile mai mari erau mai mult fiicele lui? Nebunia o făcuse pe una dintre ele să se întoarcă de la tot ce nu era iubitul ei pierdut, și o ură pe care nu și-o putea explica o îndepărtase pe cealaltă de el pentru totdeauna. Și din primii săi născuți ce mai rămăsese – acel biet om în același timp dublu și incomplet? Iar cei trei micuți sălbatici cu inimi fugare, veniți din pădure cu privirile lor de animal, aceștia cine mai erau? Mai rămâneau Baptiste și Thadee și nepotul lui, Benoît-Quentin, pentru care simțea cea mai mare tandrețe. Căci acesta, deși fusese nedreptățit încă din naștere să poarte o cocoașă în spinare, primise și un dar minunat – acela de a se face iubit, căci totul în el era blândete, bunătate, și avea o infinită delicatețe a sufletului și a minții. Numai el putea să-i aline

singurătatea dureroasă și grea, ca și cum acest copil diform s-ar fi încărcat cu povara tuturor relelor, a doliurilor și a suferințelor, pentru a-i ușura pe ceilalți de ele. Uneori îl trecea prin minte lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup gândul, în același timp trist și dulce, că nepotul său nu ducea, poate, în cocoasă decât surâsul atât de alinător al Vitaliei.

Mathilde se neliniști prima. Se lăsase deja întunericul și Margot tot nu se întorsese; or, ea întotdeauna venea acasă, din rătăcirile ei pe câmpii, înainte să se termine ziua. Pentru că Margot se temea de umbrele serii, care-i întunecau privirea ei de ianuarie și făceau să incolțească în sufletul său îndoiala – și dacă Guillaume plecase fără ea, dacă nu o așteptase și se urcase în tren singur? Își ridica ușor fustele și se întorcea repede spre fermă, căutând adăpost împotriva fricii ei la Mathilde, care o liniștea întotdeauna. Din fuste nu i mai rămăsese de altfel decât una, cea mai lungă, cea făcută din satin cu arabescuri și cu franjuri de mătase în formă de ghindă. Această ultimă fustă nu mai era decât o bucată veche de satin găurită de tot, numai zdrențe. Margot mai purta încă antica perdea violetă aruncată pe umeri.

Plecară cu toții s-o caute. Toți din familia Péniel și câțiva oameni din sat, însoțiți de câini, se împrăștiară cu lămpi și torțe pe câmpuri, strigându-o: „Margot! Mireasă Nefericită!”

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup se îndreptă spre Pădurea Ecourilor Moarte. Se înfundă în desișuri, fără să mai fie atent pe ce căi o lua, și rătăci îndelung în căutarea fiicei lui, sperând să apară la fiecare zgomot pe care-l auzea în noapte, dar toate aceste zgomote erau surde și nu erau iscate decât de animale. Chemările lui nu afluă niciun răspuns și numele lui Margot, pe care îl striga din trei în trei pași, dispărea îndată înăbușit în liniștea deasă a arborilor înghesuiți unul într-altul. Până la urmă se așeză pe o stâncă, la marginea unui luminiș, ca să

se odihnească. Era de-a dreptul rătăcit. O lumină foarte vagă începu să mijească foarte departe pe cer. Se prăbuși din nou, și mai greoi, pe piatră, copleșit deodată de oboseala tuturor acelor ore de mers și de căutare. Închise un moment ochii, dar aproape imediat simți o durere vie în irisul stâng, ca un vârf ascuțit de foc ce l-ar fi străpuns, apoi urmă o senzație de frig cumplit.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup tresări și deschise ochii mari. Cunoștea această durere, o cunoștea până la lacrimi. Și de cealaltă parte a luminișului, pe care-l scăldau acum zorii cenușii ai zilei, văzu trecând două luminițe slabe trecând. Două lumini blânde și familiare, precum privirea de ianuarie pe care Margot o plimba pe deasupra lucrurilor și a ființelor, de la nunta ei neîntâmpnată. Voi să se ridice, să înainteze spre lumina aceea care plutea, să-i strige numele fiicei sale, dar rămase ținut pe piatră, nemaiputând decât să plângă, să plângă până la istovire, fără măcar să știe de ce.

Visă cu ochii deschiși, doar dacă nu cumva Margot era aceea care visa prin el.

Visă un pat mare, întins cât o cameră, cu un baldachin și perdele de catifea violetă. Patul acesta se legăna încetișor, purtat de valurile unui fluviu. Recunoscuse apele fluviului Meuse, care începură în curând să se lărgească, revărsându-se peste maluri, din ce în ce mai noroioase. O femeie îmbrăcată într-un jupon alb, așezată în mijlocul patului ale cărui perdele pluteau ca niște valuri, își pieptăna părul cu îndemânare. Pieptenele era de fapt scheletul unui pește cu oasele fine și argintii. Peștișori mici de culoarea cretei îl cădeau din păr pe când se pieptăna, și dispăreau în apă, înotând ciudat în zig-zag. Orice vegetație a dispărut de pe maluri. Deasupra fluviului se ridică valuri înalte de pământ pietros, înconjurată de sârmă ghimpată. Vede, dar foarte neclar, siluete de bărbați profilându-se în spatele gardului de sârmă ghimpată, și mai departe niște acoperișuri de

barăci de lemn, pe coșurile cărora iese fără încetare un fum negricios. Siluetele gesticulează dezarticulat, răsucindu-și membrele în toate părțile, ca și cum oamenii ar fi dansat sau ar fi implorat cerul.

Femeia s-a oprit din pieptănat. De altfel, nu mai are nici plete. A îngenuncheat pe marginea patului și, cu trupul aplecat deasupra apei, își spală cu gesturi mari părul în fluviu, ca pe un cearșaf de lehuză. Sângele care se scurge din pletele ei înroșește încet-încet fluviul.

Dar mai sunt și alte femei care spală, îngenuncheate într-un fel de compartimente mici de lemn așezate de-a lungul fluviului. Își aruncă rufe în apă și le freacă puternic, le lovesc cu niște maiuri rotunde, le storc, le cufundă din nou în apă, încep totul de la capăt. Rufe lor nu sunt nici din țesătură, nici din păr, ci sunt făcute din piele. Sunt piei – fâșii mari de piele omenească.

Patul s-a împotmolit în mlaștini de cenușă. Baldachinul se înclină de-a curmezișul. Femeia a dispărut și spălătoresele la fel. Un țigan care are în mână un bici plimbă în lesă, pe apa plină de cenușă, un urs alb ridicat pe labele dinapoi cu o bonetă pe cap, o bonetă când rotundă, când pătrată.

Ursul e așezat în mijlocul patului, cu boneta pusă strâmb pe-o parte, acoperindu-i colțul ochiului. Cântă la un acordeon minuscule, bătând din cap.

Țiganul, îmbrăcat grotesc în rochia de mireasă a lui Margot, se preface că înaintează, mergând pe loc. „Geamuri! Geamuri!” strigă el cu o voce nepăsătoare. Geamurile pe care le poartă în spate sunt gravate cu desene. Sunt portrete de femei. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup le recunoaște, sunt chipurile: Melaniei, al lui Blanche, al lui Sânge-Albastru și al lui Margot. „Geamuri! Geamuri!”

O altă femeie trece alergând, urmărită de patru copii mici.

Toți sunt goi și aleargă cu mâinile ridicate deasupra capului; numai femeia își ține brațele încrucișate pe sâni.

„Cenușă! Cenușă!” Dar de data aceasta nu țiganul e cel care-și cântă refrenul, ci ursul. Sau, mai exact, un om având cap de urs, cu o pălărie mică fără boruri, în dungă. Are niște ochi de copil rătăcit. Au apărut din nou spălătoresele. Merg în șir indian pe malul fluviului, purtându-și boccelele de rufe pe un șold. „Trandafiri! Trandafiri! Trandafiri!” strigă ele cu voce joasă, pe un ton incantatoriu. În lungul șir, lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup i se pare că o recunoaște pe Hortense. „Trandafiri! Trandafiri! Trandafiri!” Tânguirea spălătoreșelor este ca un vânt ușor și lent într-o seară de mai.

O ploaie de cenușă, de un gri extrem de blând și de mătăsos, cade din cer fără zgomot

Patul cu baldachin, fluviul, malurile, spălătoresele, țiganul și ursul – totul a dispărut. Rămâne în locul lor o păpușă cu ochii de sticlă, așezată pe un scaun fără spătar, vertiginos de înalt. „Sânge! Sânge!” strigă păpușa cu o voce șuierătoare. „Ssssânge, sssssânge, cenușă.”

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup se trezi brusc. Tot timpul cât ținuse visul avusese ochii deschiși. Zorii zilei se iveau deja, trandafirii, la marginea cerului. Se ridică și plecă mai departe.

În acest timp Nicaise, băiatul de la fermă, împreună cu Benoît-Quentin, scotociseră prin Păduricea Dimineții, iar Doi-Frați căutase prin Pădurea Iubirilor Ușurate. Nu găsiseră nimic. Cât despre Mathide, ea plecase în direcția colinei unde sora ei avea obiceiul să meargă să privească trenul trecând, la sfârșitul după-amiezei, spre călătoria ei de nuntă ce nu avea să se întâmple niciodată. Dar Margot nu era nici pe colină. Era de negăsit.

Mathilde străbătu colina în lung și-n lat toată noaptea. Pe când se întorcea, își descoperi sora.

Probabil că alunecase alergând și căzuse într-o râpă, lovindu-se în cădere cu capul de o piatră. Zăcea în fundul unei găuri mlăștinoase, culcată pe spate, în liniștea dimineții în care se modula numai freamățul ușor al broaștelor. Una dintre ele, lucioasă și mică, țopăia repede pe umărul lui Margot. Ultima fustă a Miresei Nefericite se sfâșiasse de tot în rostogolirea printre pietrele ascuțite și măracini și se învâртеjise în jurul picioarelor ei dezgolite. Rămăsese cu ochii deschiși, având, mai mult ca niciodată, frumoasa lor privire de ianuarie.

Mathilde rămase mult timp aplecată deasupra râpei, privind cu un aer absent trupul nemișcat al surorii ei și broscuța verde ce-i tot sărea pe umăr. Fluieratul trenului răsunând în vale o smulse brusc din starea aceea de amorțeală. Se ridică și strigă: „Mathilde! Mathilde!”, strigându-și propriul nume în loc de numele surorii ei. Dar în acel moment nu mai putea face deosebirea între ea însăși, care nu mai era nimic, și cealaltă, care fusese întotdeauna mai presus de sine. „Mathilde! Mathilde!” zicea ea, chemându-se prin liniștea morții care o lovise atât de bizar, intrând în acel trup care era al doilea trup al ei. Se striga pentru a se smulge din coșmar, din tăcere, pentru a se readuce la viață – striga pentru a se învia pe sine și pe sora ei. Dar o altă voce se certa cu a ei, strigând-o: „Mathilde, Mathilde...” murmura această voce în pustiul inimii ei, și era atât de stinsă, atât de rece și de sfâșietoare, încât pielea ei fu străbătută de frisoane, iar părul îi albi brusc, ca și cum vocea i-ar fi smuls dintr-odată tinerețea.

Atunci, pentru prima oară în viața ei, Mathilde începu să plângă. Lacrimile pe care le vărsa erau de sânge, căci în sfârșit se scurgea din trupul ei tot acel sânge refuzat, interzis, care-i sufocase carnea și sufletul timp de treisprezece ani.

În lunile de după moartea lui Margot, Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup se hotărî să plece într-o călătorie. Pământul Negru, unde totuși își întinsese mereu stăpânirea, i se părea dintr-odată prea strâmt. Prea mulți morți sufocau acest pământ pe care încercase să-l facă al său de mai bine de patruzeci de ani. Iar trenul în care Mireasa Nefericită nu se urcase niciodată îl luă Victor-Flandrin. Încredința ferma lui Doi-Frați, lui Nicaise și Mathildei și îl luă pe Benoît-Quentin cu el. Se duseră la Paris. Și acolo, în marele oraș, se pierdură în mulțime, printre zidurile de piatră, ca într-o sărbătoare. Își luară o cameră într-un mic hotel situat lângă Cheiul Florilor.

Lui Benoît-Quentin îl plăcu orașul, căci acolo nimeni nu părea să dea nicio atenție diformității lui. Mai ales femeile i se părură extraordinare. Îi plăceau mersul lor viu, veșmintele uneori atât de surprinzătoare, tocurile înalte, felul lor de a vorbi, cu nasul în vânt, cu un mic accent ascuțit. Și apoi, fluviul era atât de diferit de cel pe care-l știa în ținutul lui. Nu mai avea apele lente, îngreunate de nori și de melancolia câmpiilor întinse străbătute în liniște, ci era un fluviu la fel de grăbit ca și mersul femeilor, scânteind de luminile orașului. Puteai tot timpul să treci de pe un mal pe altul. Benoît-Quentin învăță pe dinafară toate numele podurilor care traversau Sena, de la Charenton la Issy-les-Moulineaux, și la fel și numele cheiurilor.

Orașul îl uimea întruna; pentru el era ca o gigantică lanternă magică, proiectând în orice clipă noi imagini – însă erau imagini care aveau corp, greutate și volum, miros și zgomot. Descoperea acolo, în plină lumină și în plin freamăt al vieții, tot ce întrezărise în penumbra podului, în serile de magie luminoasă. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup îl luă peste tot. Se plimbară prin gările cu holuri imense în care soseau neîncetat trenuri înspumate de aburi albi venind din toate colțurile Europei, prin marile depozite, prin cimitire mai albe și mai

populate decât cătunul lor; se duseră la grădina zoologică, la velodrom, în abatoare și în hale, intrară în stadioane, în patinoare, în muzee, în spitale și chiar în curțile clădirilor. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup îl duse de mai multe ori pe băiat la hipodrom. Lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup îl plăcea să privească acolo caii, și mai minunați decât aceia pe care-i văzuse altădată la marchizul du Carmin. Benoît-Quentin contempla femeile. Totdeauna cu pălării pe cap și bijuterii scânteietoare, femeile acestea aveau, în momentul în care caii treceau prin fața lor, un fel de a-și îndrepta trupurile și de a-și ridica frumoasele lor capete care-l fermecau pe Benoît-Quentin. Ele însele semănau cu niște ciudate animale care păreau a fi în același timp insecte, păsări exotice, feline și grifoni. Era îndrăgostit de toate femeile care se confundau în visele lui cu podurile, cu fluviul, cu străzile și cheiurile.

Dar mai presus de orice îi plăcură parcurile și grădinile, cu apele lor țâșnitoare, cu statuile pline de vrăbii și bazinele înconjurate de copii care se jucau cu vaporeșe. Și cu lungile alei umbrite de castani pe care pașii femeilor ce treceau făceau să scârțâie pietrișul într-un sunet încântător.

Erau atâtea de văzut în grădini, lucruri de mirosit, de gustat, de atins și de auzit, încât nu se mai plictisea să se întoarcă acolo, dând târcoale mai ales în jurul chioșcurilor verzi cu acoperișuri ascuțite de unde atârnavă ciorchini de baloane de toate culorile, moriști de vânt, coarde de sărit, cercuri mari de lemn, găletușe, lopeți, titireze și jocuri de badminton. Pe tejghelele lor înguste înflorea un talmeș-balmeș și mai minunat de borcane pline cu bile colorate, zahăr candel, șnururi de lemn-dulce, acadele strânse în buchet, tuburi de sticlă pline de semințe de anason albe și roz, ciubere cu nuci de cocos și cutii de carmel. Și mai erau și negustorii de castane coapte, de plăcinte, de turtă-dulce și de pateuri, care se

învârteau pe lângă teatrele de marionete, pe lângă leagăne și călușei, amestecându-și vocile răgușite, pline de indolență și de ispită, cu acelea ale oamenilor care închiriau trăsurici trase de capre, de măgăruși sau ponei.

Dar cea mai frumoasă voce dintre toate era aceea spartă, care ieșea din mica flașnetă așezată în mijlocul unora dintre caruseluri pentru a ritma hora lentă a copiilor-călăreți.

Benoît-Quentin nu îndrăznea să se dea în călușei, i se părea că e prea mare pentru asta, și apoi, cu cocoșa lui, ar fi ajuns repede de râsul celorlalți copii. Se așeza pe un scaun, la umbra copacilor, și se uita cum se învârtesc micuții călăreți ai visului pe caii lor pestriți – cai aurii, maro sau negri, mai mult sau mai puțin cambrați sau tropăitori, elefanți cenușii sau albi, cămile și lei de culoare portocalie, girafe și porcușori foarte roz și rotunzi. Un ciucure mare, roșu, se zbătea la capătul unui băț lung întins în aer de către păzitoarea turmei de lemn, și mișcările lui îl făceau pe copii să țipe ascuțit, ridicându-se în scări și încercând să-l prindă.

Într-o zi, într-unul dintre caruseluri, în parcul Montsouris, Benoît-Quentin văzu o fetiță călare pe un elefant alb. Trebuie să fi avut vreo cinci ani, avea părul foarte blond și foarte buclat, strâns în creștet cu o panglică de tafta albastră, și purta o rochiță-șorțuleț în carouri albastre și albe. Chipul îl era uimitor de mic și de palid, având o expresie de o ciudată gravitate. Gura îl era pe atât de mică pe cât de mari îl erau ochii – prea mari și prea întunecați pentru fața ei. Stătea foarte dreaptă și cuminte pe elefantul ei, strângând frâul cu sânguință. Păzitoarea călușeilor o observase și ea și se lăsase cucerită de înfățișarea ei de păpușă cuminte, căci de fiecare dată agita îndelung în fața ei ciucurele roșu, astfel încât ea să-l poată prinde ușor. Dar fetița nu lăsa deloc frâul și părea chiar să nu dea nicio atenție ciucurelui pe care toți ceilalți

călăreți îl râvneau cu ardoare. Când călușeii se opreau, nu cobora de pe elefant; își vâra mâna într-un buzunăraș plin de tichete și îi mai întindea unul păzitoarei, pentru încă un tur. Până la urmă, aceasta o întrebă, după ce se termină cel de-al cincilea tur: „Hei drăguț, n-ai vrea să mai schimbi puțin animalul, să te urci pe un căluț sau pe un leu?” Fetița strânse și mai tare frâul și își apăsă genunchii pe coastele elefantului ei. „Nu, răspunse ea, nu vreau. Îmi place mult elefantul.” Femeia izbucni în râs și continuă să adune tichetele, fredonând: „Înainte elefantul!”

Benoît-Quentin văzu că fetița lăsa din când în când frâul pentru a mângâia încetișor urechile și ochii elefantului, în timp ce îi murmură ceva. N-o mai scăpa din ochi, urmărindu-i și cel mai mic gest, uitându-se cu atenție la chipul ei; se îndrăgostise de copila aceea. Îl înnebunea dorința de a se apropia de ea, de a o întreba încetișor cum o cheamă, de a o ridica în brațe ca s-o învârtască. Părea a fi atât de lipsită de greutate, atât de fragilă, ușor de dus în brațe. Sfârși chiar prin a împărtăși visul fetiței – ca elefantul să învie, să coboare din carusel și s-o pornească pe aleile parcului, legănându-se și mișcându-și trompa încolo și-ncoace. El ar ține animalul de frâu și ar însoți-o, pășind în tăcere pe lângă ei. Astfel ar străbate tot orașul și apoi ar merge de-a lungul Senei, până la mare. Dar nu îndrăznea să se ridice și să vină spre ea, îi era teamă să n-o sperie cu cocoașa lui. Și se gândi cu tristețe că era păcat că fetița nu preferase dromaderul maro care se învârtea în buiestru cu un iepure mare cu ochii verzi, la trei rânduri în spatele fetiței. Asta l-ar fi făcut să capete un pic de încredere derizorie în el. Se apucă atunci să caute din ochi, în mulțimea de femei strânse în jurul caruselului, pe aceea care ar fi putut fi mama fetiței. Dar nu găsi niciuna care să semene cu ea.

O femeie bătrână se apropie de el și îl făcu să tresară. Avea un chip ciudat, brăzdat în lung și-n lat de riduri, capul înfășurat într-o basma cu flori atât de decolorată, încât ajunsese cenușie, de un cenușiu murdar, și scotocea cu o mână în buzunarul mare al șorțului, bombat și clinchetind de bănuți. Era femeia care lua banii pentru scaunele din grădină, venise să-și ceară dreptul. Palma plină de bătăături pe care o întindea spre el îl îngrozi. Era ca și cum ea i-ar fi arătat liniile proprii lui mâini în oglinda deformantă și malefică a palmei ei. Își strânse pumnii de frică. Se aștepta aproape să primească o palmă, atât de amenințătoare era mâna. Bătrâna bombăni și își sună iritată buzunarul șorțului ei mare plin de monede. Benoît-Quentin se grăbi să scoată un ban din fundul buzunarului pentru a o face pe bătrâna vrăjitoare să plece. Când în sfârșit își întoarse privirea spre călușei, fetița dispăruse. O altă puștoaică, cu părul împletit în cosițe lungi, îl luase locul pe elefant. Lui Benoît-Quentin aproape că i se tăie răsuflarea de surpriză și de mânie. Se ridică grăbit și plecă să caute în mulțime silueta copilei. O văzu îndepărtându-se pe o alee transversală, ținută de mână de o femeie într-o rochie verde care-i descoperea picioarele până la jumătatea gambelor. Femeia purta sub braț o mapă mare de desen. Se repezi spre ele și o acostă pe mamă brusc, fără să spună bună ziua și fără să-și ceară scuze. „Doamnă, zise el cu respirația ușor tăiată din pricină că alergase, fetița dumneavoastră...” Dar nu-și termină fraza, nemaștiind ce să spună. „Ce vrei?” îl întrebă femeia, un pic surprinsă. Era foarte brunetă, cu părul tuns scurt, iar ochii îl erau prea mari și prea întunecați pentru fața ei. Vorbea cu un accent străin puternic, ce-l tulbură pe Benoît-Quentin. „Eu... eu... numele ei, băigui el până la urmă. Aș vrea să știu care e numele ei.”

Stătea acum cu capul plecat în fața mamei și a fetiței, oribil de rușinat de îndrăzneala lui ridicolă

și de cocoașa sa și mai ridicolă încă. „Și de ce vrei să-i afli numele?” insistă femeia, care-l privea curioasă și amuzată. „Fiindcă este atât de frumoasă...” șopti Benoît-Quentin mai cocoșat ca niciodată, gata-gata să izbucnească în lacrimi. „Liebchen, zise femeia aplecându-se spre fetiță, spune-i băiatului cum te cheamă!” Fetița îl privea pe Benoît-Quentin la fel de serioasă ca atunci când își călărea elefantul. „Mă cheamă Alma”, zise ea, după un timp. „Alma, exclamă Benoît-Quentin uluit, Alma, ca numele podului?” Mama ei râse și îl spuse: „Da, ca numele podului. Iar eu mă numesc Ruth. E rândul dumitale acum să te prezinți”. „Eu... nu mai știu”, mărturisi Benoît-Quentin, complet derutat. Voia să fugă cât îl țineau picioarele, dar stătea acolo ca paralizat, cu brațele atârând, incapabil să-și amintească propriul său nume. „Vrăjitoarea bătrână, își zicea în gândul lui, înnebunit, vrăjitoarea cu scaunele mi-a furat numele!”

„Îl cheamă Benoît-Quentin. Benoît-Quentin Péniel”, zise cu o voce liniștită Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup care venea către ei. Se întorcea de lângă un grup de jucători de bile adunați ceva mai încolo. Sosirea bunicului său îl eliberă deodată pe Benoît-Quentin de teamă și de rușine și se întoarse spre fetiță, cu un zâmbet strălucitor. Iată, și el avea un nume și o familie. Fetița nu zâmbea. Se uita ținută la el cu privirea ei neagră, cu ochii mari și gurița strânsă, ceea ce-i accentua și mai tare disproporția trăsăturilor. Dar gravitatea copilului nu reuși să-i îndepărteze lui Benoît-Quentin surâsul triumfător. Se simțea fericit, infinit de fericit, și nici măcar nu dădu vreo atenție vorbelor pe care le schimbau între ei Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup și femeia numită Ruth.

Când își văzu tatăl și pe Benoît-Quentin întorcându-se acasă însoțiți de o femeie și de o fetiță cu ochii prea mari pentru chipul ei, de un albastru de culoarea ardeziei, Mathilde se cabră în prag și își înălță capul cu un aer sălbatic. „Ei bine, tată, iată-vă întors acasă, și încărcat cu multe pachete pe deasupra! Ce-o să faceți cu astea două?” Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup urcă treptele în liniște, în timp ce ceilalți trei așteptau, nemișcați, lângă scară. Când ajunse aproape de Mathilde, îl răspunse. „Du-te și pregătește-ne ceva de mâncare și de băut. Călătoria a fost lungă. Suntem obosiți.” Apoi, întorcându-se spre necunoscută și spre copilă, spuse: „Ți-o prezint pe Ruth și pe fetița ei, Alma. De-acum fac parte dintre ai noștri. Or să rămână aici, la Ferma de Sus”. Pe Mathilde o străbătu o ciudată mișcare din tot trupul și își aruncă brusc capul pe spate, ca și cum ar fi primit o palmă invizibilă sau ar fi vrut să se ferească de ea. „Ah! exclamă ea cu un ton acru. Iată ce cadou frumos ne aduceți de la Paris. Ei bine, mie nu-mi place și nu-l vreau. De altfel, casa asta nu v-a răbdat niciodată nevestele, le-a alungat întotdeauna cu picioarele înaintel!” Apoi adăugă, fixând-o cu privirea pe nou-venită: „Poate că tatăl meu nu v-a spus, dar le poartă nenorocire femeilor. Nu știe decât să le toarne copii, și câte doi de fiecare dată! Apoi lasă moartea să le ia ca pe o boccea de rufe murdare, mărindu-i astfel turma de orfani. Asta e, tatăl meu are vocație de văduv! De-asta ați face mai bine să plecați imediat, înainte să vă duceți lângă celelalte trei doamne Péniel la cimitir. Zău, ați face mai bine să vă suiți în tren și să plecați de aici!”

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup stătea alături de fiica lui, cu pumnii strânși de-a lungul trupului. Nu răspunse nimic. Ruth fu aceea care vorbi. „Tatăl dumneavoastră mi-a povestit tot, zise ea cu voce liniștită. Nu mi-e teamă și vreau să rămân cu el

aici.” Mathilde o întrerupse, uimită de accentul ei, și se întoarse furioasă spre taică-său. „Pe deasupra mai e și străină! O nemțoaică, de parcă n-ar fi destul! Acum vă luați femeile de la dușmani? Frumos, n-am ce zice!” „Mathilde, îl ordonă Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, cu o voce înăbușită de mânie, îți poruncesc să taci! Sunt încă tatăl tău.” Benoît-Quentin interveni și el în discuție. „Mai întâi că nu sunt nemțoaice. Ruth e din Austria”, preciză el, ca și cum această distincție ar fi putut-o îmblânzi pe Mathilde. Și apoi, dacă nu-ți plac, cu atât mai rău pentru tine. Nouă ne convine și vrem să rămână. Asta e tot.” „Atunci să rămână! Să rămână străinele astea ale voastre!” consimți Mathilde. Apoi adăugă: „Să rămână și să vină și moartea!” Pe urmă se răsuci pe călcâie și intra în casă. Când se întoarse, rochia ei scoase un zgomot sec, de parcă faldurile-i ar fi fost de lemn.

Alma, care ascultase discuția cu aerul ei grav și atent, tresări brusc la sunetul pe care-l făcu rochia Mathildei și începu să geamă încetișor. „Mayn Libinke, îl zise mama ei, luând-o în brațe, *vos vet der sof zayn?*”^[3] Fetița nu răspunse nimic, își aținti doar degetul către ușa pe unde dispăruse femeia aceea atât de înfricoșătoare, cu chipul încă tânăr și părul alb de tot, cu vocea ei rea și rochia-i de lemn. Benoît-Quentin se apropie de ele și o prinse de mână pe fetiță. „Nu trebuie să-ți fie frică, îl zise el. Uită-te în jurul tău. Toate aceste câmpii, pământurile, râurile și pădurile sunt ale tale. Sunt pentru tine, să alergi prin ele și să te joci. Și eu voi fi întotdeauna alături de tine, ca să te apăr. Și-am să-ți fac un elefant alb de lemn, ca cel de la călușei. Vrei, spune?” Alma zâmbi ușor și încuviință din cap. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup se întoarse spre ei și, luând-o pe Ruth de umeri, o pofți să intre cu el în casă.

Când trecu pragul, Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup regăsi în umbra dinăuntru o prospețime și o pace cărora le uitase gustul, pe care chiar le crezuse pierdute pentru totdeauna. O strânse în brațe pe Ruth și o sărută. Încă nu putea să creadă că există această dragoste nouă și nu înceta să se uimească de faptul că i se dăduse o asemenea fericire. Nici măcar nu știa cum se întâmplase, atât de brusc venise și la fel de simplu. Merseseră încet, mult timp, pe aleile parcului Montsouris, și se simțiseră atât de bine împreună, încât își continuaseră plimbarea până seara pe străzile Parisului. Și cinaseră toți patru pe terasa unui mic restaurant, în cartierul d'Auteuil. Apoi, cum nu se puteau hotărî să se despartă, se întâlniseră mai târziu, după ce-i culcară pe copii, și se plimbaseră braț la braț, ca doi prieteni vechi, de-a lungul străzilor pustii, vorbind de toate și de nimic. Cu siguranță că Victor-Flandrin nu vorbise nimănui, niciodată, atât de mult despre viața lui, el care păstrase întotdeauna tăcerea cu fiecare dintre soțiile lui. Dar în accentul acestei străine era parcă o invitație la destăinuiri, la o vorbire continuă, lipsită de orice secret și plină de voioșie. Uneori ea își căuta cuvintele și amândoi se opreau câteva clipe, încercând să-l găsească, și fiecare dintre cuvinte avea atunci pentru el o rezonanță nouă, un ton vesel, când în sfârșit îl găsea într-un hățiș de vocabule.

Aceste cuvinte luaseră până la urmă în gura lui gustul înnebunitor al sărutărilor, și când zorii se lăsaseră peste ei doi, se surprinsese dorind-o pe femeia de lângă el. Și fără să se mai gândească, se întorsese spre ea, îl luase capul în mâini și o sărutase. Atunci toate cuvintele deveniseră de carne și se îmbrăcaseră cu o rochie verde.

Rochia aceea verde încă îl orbea și îi ardea mâinile – nici măcar nu așteptă ca ea să închidă ușa camerei în care o dusese pentru a i-o smulge de pe trup. Dar cu acest gest nebunesc prin care o

dezgolise atât de brusc pe Ruth, el însuși se dezgolise, până în suflet, ca și cum ar fi fost jupuit. Pentru prima dată dragostea se preschimbă pentru el în suferință, căci atâția ani și atâtea diferențe îl despărteau de tânăra femeie, încât se temea să nu o piardă de îndată ce o găsisese. Suferința aceasta pusese stăpânire pe el când se trezise, în timp ce Ruth, adormită încă, se odihnea lipită de el, cu capul pe umărul lui. Își strecurase încet mâna în părul ei ciufulit și simțise pulsându-i în vârful degetelor căldura somnului ei – căldura tinereții ei. Văzuse rochia verde întinsă pe jos, în mijlocul camerei, și îl apucase spaima ca nu cumva rochia aceea să-și ia zborul pe fereastra deschisă, printre coșurile ce se înălțau pe acoperișuri, ducându-i dragostea în buzunare pentru a o arunca hrană păsărilor. Atunci se ridicase din pat ca să ia rochia de pe jos și să închidă fereastra „*Dortn, dortn, di Nacht... shtil un sheyn... dortn, dortn..*”^[4]

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup se întorsese. Ruth dormea în continuare și murmură în somn. Venise spre pat, cu rochia în mâini, și se așezase lângă ea. „*Dortn, repetase ea, der Vint blozt... in Blut... in Blut un Nacht...*”^[5] Chipul ei căpătase o expresie dureroasă și strigase dând din cap: „Neyn! Neyn! Neyn!...” și se ridicase tresărind, ațintind asupra lui Victor-Flandrin o privire înfricoșată și uimită. El o luase în brațe și, legănând-o încetișor, o liniștise. „Nu e nimic, lasă, un vis urât. Doar un vis urât. Uite ce frumos e afară. E o zi minunată!” „Da, da...” șoptise ea. Vocea ei părea să vină de foarte departe, încă împiedicată de somn și de angoasă. Apoi își revenise și răsese, văzându-și rochia ghemuită pe genunchii lui Victor-Flandrin. „Ce faci cu rochia mea! Ai mototolit-o ca pe o cârpă!” Și el, deodată stânjenit, bolborosi: „Rochia ta? A, da, ia-o. Și eu am visat urât... Dar nu e nimic. Iată acum ne-am trezit amândoi.”

Și ziua începuse iarăși. O zi frumoasă, senină și vie. Lumina se agăța de fațadele caselor de piatră

în frânturi galbene, palide ca niște reflexe de valuri. Îi duseseră din nou pe copii în parc, iar ei stătuseră pe terasa unei cafenele. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup își amintea fiecare amănunt al acelei zile. Chelnerul cu platoul lui pe care clincheteau pahare, măsuța mică de marmură pe care pusese sifonul din sticlă albastră cu apă de Seltz și băuturile lor. Cutiuța de fier pictată în care Ruth își punea țiğările și râsul minunat al Almei, jucându-se cu Benoît-Quentin. Negustoreasa care trecea strada, împingându-și căruciorul plin de legume, cicliștii lunecând de-a lungul trotuarelor, vânzătorul de ziare, apoi vânzătoarea de baloane care se apropiase de masa lor. Tresărirea bruscă a ploii care începuse să cadă fără să împiedice soarele să încălzească, și câinele roșcat ce venise să cerșească o bucățică de zahăr.

„Unde e satul tău, mai precis?” întrebuse brusc Ruth, fără nicio legătură cu discuția lor. „Departe, foarte departe de aici. Foarte departe de orice, de altfel. E sus, la nord, puțin spre est, lângă frontieră. Pe lângă fluviul Meuse. Sunt și păduri, multe păduri. Altădată pe-acolo dădeau târcoale lupii. Și apoi, războiul trece întotdeauna pe acolo.” „Și e frumos?” „Nu știu. E ținutul meu. În sfârșit, a devenit ținutul meu de mult timp.” Și nu mai adăugase nimic, căci îl apucase dorința de a-i spune să vină cu el acolo, să-l vadă, dar nu îndrăznise. Îi era rușine. Cătunul lui, bietul de el, atât de negru, atât de pierdut, și ferma lui cocoțată în plină bătaie a vânturilor, bântuită de doliu și de copiii, unul mai sălbatic decât altul – nu putea fi un loc în care să vină o femeie ca Ruth. „Ce-ar fi dacă aș veni și eu acolo, să-ți văd ținutul tău de păduri?” întrebuse ea. Și o spusese cu un ton atât de vioi, atât de sigur, încât părea deja gata să plece.

O conduse pe Ruth până în camera sa. „Știi, zise ea când intră în cameră, e foarte frumos ținutul

tău.” „Dar n-ai văzut încă nimic!” exclamase el amuzat. „Nu-i nimic. Îmi place mult aici. Casa ta, camera ta. Și, până la urmă, ținutul ești tu.”

Ea căuta de mult acest loc. Un loc unde să se odihnească, unde să închidă în sfârșit cartea prea grea și prea zgomotoasă a zilelor ei, a tuturor acelor zile, mii de zile pe care le petrecuse fugind și cerșind. Puțin conta faptul că ținutul acela nu era mai întins decât trupul unui bărbat, din moment ce se găsea acolo destul loc pentru ea. Un loc adevărat, liniștit și foarte retras, făcut din dorință și din tandrețe. De altfel, țările cu spații întinse, înzestrate cu glorie și cu putere, nu mai însemnau nimic pentru ea. Știa că asemenea țări puteau oricând să înceapă brusc să se îngusteze, până când nu mai rămânea din ele decât o piele de măgar. Se născuse în mijlocul unuia dintre cele mai mari imperii, crescuse în splendorile lui deja râncede de nepăsare; și până la urmă nu lăsase în urmă decât câteva palme de pământ pustiit. Totul începuse printr-o chestie tulbure în care era vorba de sânge vărsat, de sânge pierdut. În aceeași zi, imperiul începuse să tremure ca un enorm și foarte bătrân animal rănit – se trăsese asupra lui, pe la spate, dintr-un punct numit Sarajevo – și propriul ei trup începuse să se miște, undeva în pânțe o rană ciudată i se deschisese și sângerase. Un sânge care se răspândise acolo departe, și imperiul declarase războiul; puțin sânge cursese dinlăuntrul trupului ei, și cei din jur declaraseră că de-acum era femeie. Acea zi stropită de două ori de sânge săpase adânc în ea o amintire confuză, făcută din uimire și din durere – și din violență: sfârșitul gloriei și al păcii, sfârșitul copilăriei ei. Imperiul în război, noul ei trup de femeie. Și cu cât ea se transforma mai tare în femeie, cu atât mai mulți bărbați mureau. Dintre cei trei frați ai ei, plecați să lupte pe front, unul singur se întorsese și supraviețuitorul acesta nici măcar nu se întorsese întreg. Își lăsase pe front amândouă picioarele și o

bună parte din rațiune. Atunci, refuzând ruinele și doliul, trupul ei de femeie devenise la rândul lui un trup al războiului.

Căci devenise brusc prada unor imagini fantastice, în culori stridente, și sute de alte trupuri începuseră să-i cuture corpul, cerându-i să le dea viață. Și pentru a răspunde acestor chemări, se înarmase cu creioane, pensule, culori și cuțite, și hăituisese acele forme pe pânză și pe hârtie, în lut, în piatră și în lemn. Dar formele nu încetau să se tot distorsioneze, să-și dezgolească, tăind în carne vie, puterea dezbrăcase trupurile, dezarticulase membrele, deschisese mari gurile, sfâșiasse ochii acestor trupuri. Le violentase chipurile scobindu-le, răvășindu-le – o violență croită pe măsura nebuniei și a milei care o consumau.

Atunci tatăl ei se ridicase între ea și hoardele de chipuri și de trupuri chinuite. Mare îi era vina, declarase el, căci îndrăznise să calce Legea trecând peste interdicția de a reproduce figura omenească, și pe deasupra își îngăduise să desfigureze nepermis de mult aceste închipuiri care erau deja un sacrilegiu în sine. Păstrase vie amintirea acelei scene, o amintire dublă până la contradicție: tatăl ei țâșnind brusc în camera ei, cu umerii atât de înalți și de largi, încât întunecase lumina când ajunsese în dreptul ferestrei. Tatăl ei îmbrăcat tot în negru, ca un refuz al oricărei culori și al oricărei lumini. Își tot răsucea barba și mai neagră decât hainele, pe când o dojenea cu vocea lui surdă, în același timp amenințătoare și plângăreață. Tatăl ei cu ochii umezi de mânie și de tristețe. Începuse să bată cu pumnul în masă, răsturnând pensulele și culorile, apoi să se lovească cu pumnii în piept, ca și cum ar fi vrut să-și desprindă inima de la locul ei. Un sunet mai, dur, ieșise din hainele lui negre, din barba de culoarea cernelii negre. Și barba tatălui ei nu i se păruse niciodată atât de lungă, atât de deasă – ca o coamă de femeie răsturnată cu capul în jos.

Astfel văzuse apărând fulgerător pe fața tatălui său un chip de femeie inversat, ai cărei ochi erau două guri, iar gura – doi ochi strălucind de lacrimi și de furie. O femeie spânzurată cu capul în jos, cu pletele desfăcute, risipite pe pieptul tatălui ei. Cărei femei îl tăiasse el capul, furându-i pletele? Mamei ei - desigur, erau pletele mamei ei, ale mamei ei cu craniul ras sub peruca de soție. Și acum el voia să-i fure și ei părul, să o despoaie de puterea, de imaginile și de trupul ei multiplu pentru a o reduce la un trup simplu, ascultător. Dar nu se mai putea, căci ea era acum stăpânită de ceva mai puternic decât tatăl ei, și diferit de sine însăși, aparținea puterii unui vis imens populat de imagini umane în culori bogate și pline de violență. Și visul acesta o investise pe ea, fiica cea mică și unică a unui negustor habotnic de mănuși, pălării și manșoane de toate felurile, Joseph Aschenfeld, cu un trup tutelar, ținând sub protecția și sub inspirația ei acele triburi de bărbați și de femei cu trupuri sălbătice, cu fețe chinuite.

Chiar în seara aceea pictase în grabă un portret al tatălui ei. Îi pictase fața ca de ipsos și îi croise ochii, gura și nările ca pe niște crăpături de pământ ars sau de metal ruginit. Apoi își retezase părul scurt pe ceafă și își lipise pletele pe pânza încă umedă, de-a curmezișul portretului, ca o lovitură de bici. După care fugise, lăsând acolo figura tatălui batjocorit, desfigurat de urma ei cea mai vie. Și de atunci nu încetase să fugă, din oraș în oraș, trăind la întâmplare, din nimic și din aer.

Trecuse prin Europa, străbătând-o în toate direcțiile, locuise la Berlin, la Zurich, la Moscova, la Roma, la Praga, la Londra și la Vilna. Nu de tatăl ei fugise astfel – de altfel, el nici n-o căutase. Când își găsisse portretul acela jignitor, înfipt ca o sfidare în camera goală, acceptase dispariția fiicei sale printr-un gest de radiere extremă: își sfâșiasse veșmintele și își presăruse cenușă pe cap și, desculț, cu spatele încovoiat, se așezase pe o

băncuță în mijlocul camerei, ridicându-se doar din vreme în vreme să recite *kaddish*-ul^[6], cum o făcuse deja pentru cei doi fii ai lui care muriseră.

Ea fugise de portretul tatălui ei, acel portret dublu și terifiant în care se amestecau tot atâta durere și milă câtă violență și neînduplecare.

De fapt, nu fugise numai din pricina acelui portret; mai era și portretul familiei sale, al ei înseși și al poporului său. Un chip multiplu în care se amestecau una într-alta fețe de bărbați și de femei, de morți și de vii – fețe întotdeauna ridicate spre cer sau lipite de pământ. Fețe ridicate mult către un cer neîndurător și gol, ca un zid mare de piatră, sau aplecate foarte jos, către un pământ nesupus și neprimitor. Fețe care nu se întorceau niciodată, deși mereu în luptă, hăituite de frică și de doliu.

Cunoscuse singurătatea prietenilor fără niciun viitor, iubiri fără memorie, dar cu trecutul încărcat de umbre și de zgomote. Cărpise haine, spălase podele și vase, le citise cu glas tare din cărți unor bătrâne doamne și le dictase copiilor, pozase pentru pictori și pentru sculptori și vânduse uneori câteva dintre propriile-i desene și tablouri pe terasele cafenelelor. Și apoi venise Alma, atât de discretă și de mărunță, încât faptul că nu avea tată nu i se păruse lui Ruth greu de suportat. Și acest copil apărut din hazardul unei legături trecătoare îi schimbase cu totul existența.

Fusese o schimbare pe nesimțite, imperceptibilă, dar hotărâtoare. Ruth își pierduse încetul cu încetul revolta și impulsul de a fugi, se eliberase de violență și de teamă, și hoardele de imagini chinuite care locuiau în sufletul și în ochii ei de atâția ani o părăsiseră, în sfârșit. Uneori mai trecea încă prin mintea ei câte-o urmă din ele, ca niște strigăte întârziate prin visele sale.

Când o întâlnise Victor-Flandrin, Ruth trăia de trei ani la Paris cu fiica ei, făcând tot felul de

meserii ca să-și câștige traiul de azi pe mâine și continuând să deseneze din când în când. Contururile pe care le schița deveniseră mai fine, culorile se luminaseră până la transparență. Nu mai făcea decât schițe, mereu neterminate, luându-și ca model copacii, aleile, statuile sau acoperișurile care se decupau pe ceruri înalte și palide. Nu mai desena portrete. Și iată că Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup apăruse și îi întinsese brațele, ca un ținut nesperat care își deschide frontierele pentru a-i primi pe refugiați. O țară fără ascunzișuri. Avea aproape treizeci de ani mai mult decât ea, dar sufletul lui păstrase o tinerețe ciudată, pe cât de sălbatică, pe atât de naivă, pe care ea o pierduse de mult timp.

Și de aceea surâdea acum, sprijinită în coate pe pervazul ferestrei, privindu-l pe Victor-Flandrin cum îi așeza valizele pe pat. Avea să-și ancoreze pentru totdeauna rățăcirile în el. Vremea fugii trecuse, singurătatea ei dispăruse. „Da, zise ea încă o dată, întorcându-se spre câmpurile și pădurile care se întindeau sub fereastră cât vedeai cu ochii, îmi place mult aici. E atâta liniște...”

7

Și Ruth cunoscuse într-adevăr liniștea pe care o căutase atâta. Își fixă atât de bine rățăcirile în iubire și în pământul lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, încât le îngropă acolo, și din această înrădăcinare adâncă se născură patru copii. În primul an al venirii ei la Ferma de Sus, aduse pe lume doi băieți, Sylvestre și Samuel, cărora li se alăturară în anul următor două fete, Yvonne și Suzanne. Pe chipul nici unuia dintre acești copii nu era nicio urmă de asemănare cu portretul de care fugise timp de aproape zece ani – înrudirea aceea

fusese sfârșită și o alta se crease în locul ei. Cei patru copii aveau semnul familiei Péniel în ochiul stâng. Doar Alma rămase fără tată și fără niciun semn; ochii ei prea mari, de culoare ardeziei, nu aminteau decât de mama ei și poate, dincolo de ea, de mama mamei ei, blânda Hannah, ale cărei trăsături se ștergeau încet în fundul unui magazin de mănuși, pălării și manșoane de toate felurile, undeva la colțul unei străduțe din Viena. Dar Alma aflase în Benoît-Quentin un frate atât de iubitor, atât de devotat, încât până la urmă făcuse ca acest pământ să fie și al ei. Îi cioplise un elefant din lemn și îl vopsise în alb, cum îi promisese, și îi făcuse și roți. Mult timp o plimbase pe Alma pe elefant pe toate drumurile ce șerpuiau în jurul fermei. Dintre toți copiii de la fermă, pe ea o iubea cel mai mult Benoît-Quentin. O considera ca fiind a sa, în același timp soră și fiică, și uneori, în tulburarea nopților, i se întâmpla de pe-acum s-o viseze și ca femeie.

Odată cu venirea lui Ruth, ceva din lumea exterioară își făcu intrarea la Ferma de Sus, și fortăreața lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, atât de multă vreme și atât de sălbatic închisă într-un timp nemișcat, se deschise în sfârșit zgomotelor și mișcărilor din afară. Ziarele și revistele și mai ales radioul făcură ca Pământul Negru să ridice în sfârșit ancora din portul lui înțepenit în uitare la marginea țării, dacă nu chiar a lumii, și aduseră întrucâtva familia Péniel, pentru prima dată, în bătaia valului istoriei. Numai copiii mai mari rămaseră pe mal, refuzând această plutire pe care o considerau pe cât de zadarnică, pe atât de falsă. Într-adevăr, ce-i păsa lui Doi-Frați de zvonurile istoriei care se țeseau în cele patru colțuri ale lumii, când dintr-odată totul putea să izbucnească în țandări și sunete stridente, fără ca cineva să aibă timpul să strige „nu!” Cât despre Mathilde, istoria se opri brusc pentru ea la moartea lui Margot; acum era prea târziu, pentru totdeauna.

Lanternă magică se umplea încet de praf în pod, în timp ce alte cutii, și mai fermecate, făceau să se audă ritmuri și cântece și întipăreau pentru veșnicie surâsul portretelor de familie pe suprafața lucioasă a hârtiei. Ruth își lăsase încetul cu încetul pânzele și pensulele și se consacrase artei fotografiei. Triburile de imagini rânjitoare care o bântuiseră atât de mult timp se despărțiseră de ea cu totul, topite în uitare. Ruth dăduse viață unor ființe adevărate făcute din carne și sânge, împodobite de copilărie și de sănătate, făcute din râsete și cântece. Și de-acum înainte privea numai chipurile celor care o înconjurau, căutând să descopere prin portretele lor urmele ascunse ale altor imagini și ale unor asemănări aproape imperceptibile.

Michael, Gabriel și Raphael asimilă foarte repede toată această forță nouă care ajungea la ei prin ecourile din afară, și deveniră niște adepți înflăcărați ai radioului și ai gramofonului. Lui Michael și lui Gabriel le plăcea mai ales jazzul, în ritmurile căruia găseau o cadență și un elan pe măsura trupurilor lor aflate tot timpul în mișcare, pline de dorință. Dar în curând nevoia nebunească de viteză, de spațiu și de violență, care-i urmărea din copilărie, depăși orice măsură. Până la urmă plecară din casa părintească, părăsindu-i pe ai lor, pe care de altfel nu-i consideraseră niciodată astfel, și se înfundară la întâmplare în adâncul pădurilor, rămânând acolo. Preferau oricărei alte tovarășii pe aceea a animalelor sălbatice, a căror limbă o înțelegeau și o vorbeau. Se hrăneau cu carnea și cu sângele animalelor. Ei înșiși vorbeau foarte puțin, comunicând mai mult prin sunete și prin gesturi decât prin cuvinte. Niciodată nu își mărturisiră dragostea uriașă pe care o aveau unul pentru altul; era o dragoste prea întreagă, prea violentă pentru a putea încăpea în cuvinte. O iubire ce nu putea fi exprimată decât prin puterea trupului. Cei doi

deveniră amanți chiar mai înainte de a deveni bărbați.

Cât despre Raphael, el nu-și urmă frații în pădure, dar nici la fermă nu rămase. Plecă și el, căci vocea lui, și mai albă decât îl era pielea, îl sortise exilului. Vocea lui avea nevoie de alte spații și de alte cântece. Plecă la oraș și se strădui să-și ducă la perfecțiune acest dar al minunatei sale voci, exersând. Nu se uni niciodată cu altcineva decât cu propria-i voce, care era mai mult decât viața lui, mai mult decât singura lui dragoste, și această voce-iubită făcu din el unul dintre cei mai extraordinari contratenori care au existat vreodată. Dar vocea sa îl ajută să facă și mai mult decât atât – să străbată liniștea și misterul morților. Pe când frații lui înțelegeau și vorbeau limba animalelor și nu trăiau decât din rumoarea confuză a sângelui, el învăța să audă vocea tăcută a celor dispăruți, să le răspundă și chiar să-i cheme. Și din acest dialog secret cu morții se iveau acele accente nemaiauzite ale vocii lui, pe care nimeni nu le putea asculta fără să-și piardă câteva clipe mințile, fără să i se taie respirația. Pentru că vocea lui atinsese perfecțiunea însăși, devenise un miracol al metamorfozei.

Dar nu toți copiii familiei Péniel se înstrăinară de casă și de ai lor. Cei doi fii ai Elminthei-Întâmpinarea Domnului-Maria rămaseră legați de acel loc și nu plecară niciodată din ținut. Singura lor extravaganță a fost aceea de a se îndrăgosti, unul de o fată, celălalt de cer. Aceasta se întâmplă în aceeași zi, în anul când împliniră șaisprezece ani.

În ziua aceea se duseseră amândoi la oraș pe bicicletă; pasiunea care avea să-i lovească îi aștepta la colțul străzii principale, într-o prăvălie cu vitrina albastră pe firma căreia scria „Librăria Boromee”, de unde Ruth îl rugase să cumpere câteva cărți de colorat pentru copiii ei. Nici nu

apucase Baptiste să deschidă bine ușa librăriei, că rămase cu clanța în mână, iar sunetul de argint al clopoțelului începu să clinchetească ciudat în mintea zăpăcită a lui Thadee. Astfel rămaseră în prag, nemaștiind măcar de ce veniseră acolo. „Doriți ceva?” întrebă o voce din încăperea din spate. O fată cu cosițe împletite în jurul capului veni în întâmpinarea lor. Avea o carte întredeschisă în mână. Baptiste, strângând în pumn clanța stricată, aruncă o privire spre coperta cărții, dar nu putu citi titlul până la capăt: Prințesa din... Apoi își ridică privirea spre fată; ea avea ochii migdalați de culoarea frunzelor moarte și o aluniță deasupra sprâncenei drepte. Dintr-odată se îndrăgosti nebunește de ea și în același timp își pierdu puțină stăpânire de sine care-i mai rămăsese. „Ei bine?” zise ea, pentru a-i încuraja să vorbească, dar cei doi clienți rămâneau muți. Drept orice răspuns, Baptiste îi întinse clanța. „Nu-i nimic, zise ea, se întâmplă tot timpul. O s-o pun la loc.” Cum ea părea stânjenită acum de cartea din mână, Baptiste ieși în sfârșit din muțenie și îi propuse să i-o țină până potrivea clanța. Thadee se îndepărtă puțin și începu să se uite prin librărie, în timp ce Baptiste deschidea cartea fetei la pagina la care ea pusese un semn. Pasajul peste care dădu îl tulbură atât de mult, încât începu să-l citească cu voce joasă, de parcă ar fi împărtășit cuiva un secret. „Domnul de Nemours fu atât de surprins de frumusețea ei încât, când se apropie și ea îl făcu o reverență, nu se putu împiedica să nu-i arate admirația lui. Când începură să danseze, din sală urcă un murmur de admirație. Regele și regina își amintiră că ei doi nu se văzuseră niciodată până atunci, și li se păru ciudat să-i vadă dansând împreună fără să se cunoască. Când se termină dansul, îi chemară fără să le lase timp să vorbească cu cineva și îi întrebă dacă nu voiau să știe fiecare cine era celălalt, și dacă nu bănuiau nimic.” Apoi închise cartea și i-o întinse fetei, care stătea încă lângă ușă,

cu mâna pe clanță, ca și cum ar fi vrut să plece. „Chiar acolo ajunsesem când ați venit, zise ea luând cartea înapoi, dar cum ai citit dumneata asta!” „Pentru că sunt la fel de uimit ca domnul de Nemours”, răspunse Baptiste. „Și de ce? întrebă fata, mișcând în sus și în jos clanța. Aici nu e Luvrul și nu e niciun bal.” „Dar ești dumneata... și...” începu el, dar vocea i se gătui imediat și nu mai putu vorbi. Fata îi aruncă priviri piezișe, mânuind din ce în ce mai nervos clanța, care până la urmă se desprinsese din nou. Amândoi se aplecară în același timp s-o ia de pe jos. Erau acum atât de aproape unul de altul, încât nu îndrăzneau să se miște, nici măcar să se privească, și stăteau acolo, ghemuiți pe vine, cu ochii ațintiți asupra clanței.

Thadee nu dăduse nicio atenție scenei; răsfoind la întâmplare cărțile expuse pe o masă mare în mijlocul prăvăliei, se oprise în fața unei fotografii înfățișând o eclipsă de soare și rămăsese absorbit pe de-a-ntregul în contemplarea acelei imagini. Doar când începu să întoarcă paginile cărții, ceilalți tresăriră, ca și cum foșnetul acela ușor ar fi ajuns să-i scoată din stânjeneala lor, și imediat întinseră mâna spre clanță ca s-o ia de pe jos. Dar nu reușiră decât să se prindă de mână și rămaseră din nou nemișcați, pradă unei tulburări crescânde. Baptiste îl strângea atât de tare mâna fetei, încât fără-ndoială că o durea, dar ea nu zise nimic și nu încercă să se desprindă. „Hei, Baptiste! îl strigă deodată Thadee, cufundat în cartea pe care-o găsisese. Ia vino să vezi! E nemaipomenit!” Baptiste se ridică brusc și fata la fel. „Vino să vezi, insistă Thadee, exaltat, îți spun că e nemaipomenit!” Cum fratele lui tot nu răspundea, se întoarse nerăbdător și-l văzu pe Baptiste împietrit în fața ușii lângă fată, ținând-o în continuare strâns de mână. „Ei!” zise el simplu, surprins de această neașteptată intimitate a fratelui său cu o necunoscută. Fata păru și ea la fel de uimită, ca și cum n-ar fi observat decât acum extraordinara asemănare a

gemenilor, și întoarse capul de câteva ori de la unul la altul. Și toți trei izbucniră într-un hohot de râs nebunesc. „Ei bine, întrebă în cele din urmă Baptiste, spune-mi ce ai văzut atât de fantastic.” „Da, adăugă fata, acum e rândul dumitale să ne citești puțin.” Și Thadee se lansă într-o povestire confuză în care era vorba despre eclipse, planete în mișcare și stele căzătoare, de un castel fabulos ridicat pe o insulă stacojie în care domnea un astronom enorm, cu nas de argint, de un elan mort fiindcă băuse prea multă bere, de un glob mare de bronz în care se înscria cerul, de călătorii ale unor prinți, regi și savanți prin zăpezi și prin păduri, de o străduță de aur din Praga și de isprăvile unui pitic înzestrat cu o nebunie înțeleaptă și cu darul previziunii.

Începând din acea zi, Baptiste și Thadee veniră adesea în oraș, ducându-se drept la librăria Boromee, unul pentru a-i face curte fetei librarului, celălalt pentru a se întâlni cu Tycho Brahe^[7].

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup își lăsa copiii în voia dragostei lor. Timpul era mai puțin ca niciodată stăpân pe el și străbătea zilele cu pași de uriaș. Pământurile lui se întindeau atât de departe acum, încât umbra lui blondă putea să rățăcească în voie pe drumuri, fără a fi lătrată de câinii altui stăpân.

Memoria lui era întinsă și adâncă – nu exista nici măcar una dintre miile de zile ale vieții lui căruia să nu-i fi păstrat o amintire vie. Multe dintre aceste zile fuseseră pentru el suferință și doliu, dar Ruth răspândea asupra prezentului o lumină atât de vie, o bucurie atât de puternică, încât tot trecutul era răscumpărat. Departe de a-l determina să le uite pe acelea pe care le iubise altădată, prezența lui Ruth le făcea și mai clare chipurile, fixându-le nu în portrete, ci în peisaje nesfârșite. Melanie, Blanche, Sânge-Albastru – toate erau acolo, erau ale lui, spații imense în sfârșit smulse din

întuneric, sânge în sângele lui și tandrețe pentru veșnicie în inima lui.

Melanie, Blanche, Sânge-Albastru – numele lor răsunau din nou clar ca numele câmpurilor roditoare, ale pădurilor și ale anotimpurilor. Nume și chipuri împăcate cu viața și cu prezentul datorită acelei alchimii a memoriei sale pe care Ruth știuse s-o creeze în el.

Lumea, dacă nu era în echilibru cu Dumnezeu, își găsisese totuși o temelie. Ruth era punctul de sprijin și de echilibru, sau mai exact punctul focal spre care se îndreptau toate lucrurile, locurile și chipurile pentru a se odihni în blândețe și în fericire.

A CINCEA NOAPTE

NOAPTEA CENUȘII

În acel timp, cei din familia Péniel deveniseră cu totul oameni ai pământului, ai unui pământ cu denivelări secrete, adânc pătruns de ceață și de ploaie, bântuit de păduri întunecate și săpat de un fluviu cu apele cenușii pline de meandre. Un pământ care rămăsese sălbatic, care murmură la căderea serii vechi legende cu vrăjitori, cu zâne, cu haimanale de neînvins și spirite rătăcitoare. Un pământ de atâtea ori devastat de războaie, încât stătea întotdeauna de veghe – pământ-memorie în alarmă, în care pulsa mereu sângele trecutului.

Dar cerul de deasupra lor era mereu același, ca pe vremea în care încă erau oameni de apă dulce. Un cer imens străbătut de vânt, de un cenușiu de culoarea ardeziei, presărat cu norișori rotunzi, luminoși, precum burta unui cal fantastic, alergând fără încetare deasupra pământului.

Acest cenușiu al cerului îl purta fiecare în sine, în cel mai adânc colț al sufletului, dintotdeauna. Se reverbera până în sângele lor, în vocile și în privirile lor. Inimile le erau și ele de culoarea ardeziei, tocite la fel de mult de lumina zilei ca și de penumbrele nopții.

Își spălaseră îndelung inimile în apele teribil de blânde ale canalurilor, apoi le duseseră în adâncul pădurilor și pe câmpie, le ascunseseră în pământ

printre pietre și rădăcini. Și inimile lor prinseseră rădăcini și ele, înflorind chiar, ca niște trandafiri sălbatici care se coloraseră cu aceeași nuanță a sângelui.

Roșu ca sângele.

Numelor lucrurilor și ale trandafirilor li se adăugau tot mai multe noi și ciudate desinențe, până când ajungeau imposibil de pronunțat. Într-adevăr, s-au aflat niște oameni care au falsificat atât de tare libertatea de a da nume lucrurilor și jocul asemănărilor, încât le-au schimbat cu totul. Și apoi le-au dat alte nume și au plumbuit toate lucrurile cu o căptușeală de sânge negru în care nu se mai întipărea decât un joc de deosebiri.

Ei au făcut să rimeze sângele cu cenușa și neantul.

Roșu ca sângele.

Numele trandafirilor și ale oamenilor se sfâșiară în strigăte și căzură în tăcere.

Sânge-cenușă, sânge-noapte-și-ceață.

Atunci chiar omul își pierdu numele, și la fel și Dumnezeu.

Sânge-Dumnezeu, fără Dumnezeu^[81].

Dumnezeu-cenușă

Cenușă și pulbere.

1

Dar lumea văzută de Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, lumea aceea pe care privirea lui Ruth o scosese la lumină, avea să cunoască o gigantică și fulgerătoare eclipsă. Și nu Ruth îi desluși semnele prevestitoare și nici Thadee, ucenicul-astronom care-și petrecea nopțile scrutând stelele de pe cer, ci altcineva – aceea care renunțase atât de tare la tot, încât se lepădase de ființa ei, înlocuindu-și

numele cu o vocabulă dublă și cumplită -Violette-a-Sfântului-Giulgiu.

Într-o zi primiră o scrisoare de la sora ei, Rose-a-Sfântului-Petru. „S-a întâmplat atât de brusc, atât de ciudat, încât nimeni nu înțelege aici ce s-a petrecut și ce se petrece în continuare. Sunt mai mult de trei săptămâni și nu se mai sfârșește, de aceea m-am hotărât, în sfârșit, să vă scriu. Au venit mai mulți doctori s-o vadă, dar nici ei nu înțeleg nimic. Boala de care suferă e inexplicabilă și pare de nevindecat. Dar cum să vindeci o boală ale cărei pricini sunt necunoscute?

Ea nu se plânge, cum nu s-a plâns niciodată în viața ei. Și totuși, suferința îi este imensă. Dar suferința aceasta îi vine din inima ei, numai din inima ei, asta cred eu. De parcă Dumnezeu a vrut să-i sfâșie inima aceleia care dintre noi toate cele de aici, îi este cea mai devotată, cea mai iubitoare. Sângele care îi cursese din tâmplă de mai multe ori pe când era copil a început din nou să curgă. Dar nu sunt doar câteva picături, ca altădată, ci e precum sângele unei răni izvorând fără încetare, fața îi este tot timpul scăldată în sânge. Este atât de slăbită, încât trebuie să stea tot timpul în pat și nu mai poate nici măcar să meargă, să mănânce, nici să vorbească. Împărtașania pe care i-o dă preotul în fiecare zi a ajuns singura ei hrană.

Uneori totuși șoptește ceva, dar atât de încet, încât trebuie să te apleci spre ea și să-ți apropii urechea de gura ei ca să auzi ce spune. Ce murmură ea atunci este atât de confuz, încât de-abia poate fi înțeles. De altfel, nici măcar nu sunt fraze, ci cuvinte pe care le repetă, mereu aceleași ca «rău, Dumnezeu, lume, ruine, cenușă, agonie». Aproape că nu-i mai poți privi ochii, atâta teamă și durere se citește în ei. Are privirea cuiva care vede lucruri îngrozitoare, lucruri care nu pot și nici nu trebuie să fie văzute. Stau cu ea cât mai mult timp posibil. Dar nu cred că mă vede, nu mai recunoaște

pe nimeni. Există în ea o vedenie care pârzolește totul și care îl sângerează pe obraz ca o rană...”

Scrisoarea Rosei continua tot astfel, acoperind mai mult de cinci pagini cu un scris strâns și încordat. Niciodată nu scrisese familiei sale o scrisoare atât de lungă, niciodată nu încălcase atât de mult legea tăcerii, de când intrase la mănăstire. Dar deja în ea se sfârâma altceva, ireversibil.

Noapte-de-Aur nu înțelese din această scrisoare decât că fiica lui era grav bolnavă, și fără îndoială că se întâmplase din pricina acelei vieți singuratice pe care și-o impusese de dragul unui Dumnezeu imaginar – acest Dumnezeu care nu se prefăcea că există decât pentru a-i înșela, umili și mârni pe oameni. Și își regăsi mânia de altădată îndreptată împotriva acestui Dumnezeu, care-și arătase prea mult violența și cruzimea. Era gata să se ducă să-și ia cu forța fetele de la mănăstire și să le aducă acasă.

Dar Doi-Frați își aminti de Blanche, mama Violettei-Honorine, de felul cum intrase în agonie, de boala de care murise – de viziunea nebunească din pricina căreia murise. Și înțelese ceea ce restul refuzau cu toții să înțeleagă – în afară de Ruth, a cărei memorie începu dintr-odată să ivească, din adâncul atâtor secole pe care nu mai putea să le numere, toate acele profiluri, care din nou se înghesuiau în transparență în visele ei, turme rătăcite alungate de un vânt cenușiu prin pustiu și prin întuneric.

Amintirea alor săi începu să izvorască în ea ca o apă tulbure din adâncimile pământului, lichifiind și schimbând imaginea tuturor lucrurilor. I se părea că atât peste chipurile copiilor ei, cât și peste portretele lor se așeza o altă imagine. Mai ales fotografia exacerba această impresie; prin fixitatea acestor portrete smulse din timp se profilau urmele altor chipuri mai vechi, pe care le crezuse uitate. Toate aceste fotografii pe care le făcuse și le

developase de atâția ani, pentru a nu uita ceea ce vedea în fața ochilor într-un moment anume, o uluiau acum. Căci, privindu-le, ceea ce regăsea în ele erau mai puțin expresiile fugitive ale copiilor ei, pe care voise să le capteze de pe o zi pe alta, cât expresii mult mai pregnante și mult mai vechi.

Vedea acolo chiar ceea ce uitase – pe toți ai săi, cei de care fugise, cei pe care trebuise să-i părăsească și să-i renege. Își dădea seama că uitase și că o asemenea uitare nu era totuși posibilă. Uitarea se întorcea, se înstăpânea ca memorie infinită, de-a dreptul. Toate acele momente pe care le ținutise ca pe niște mici fragmente de veșnicie în albumele ei de fotografii începeau să miște, să murmure. Ceva din ele se dizolva, se transforma, porneau în derivă înapoi, ducându-i prezentul familiei ei în imensități obscure care se deschideau tot mai mult către trecut.

Pe fețele fiilor ei, păstrând încă rotunjimile copilăriei, vedea ogindindu-se chipurile fraților ei, unul mort la optsprezece, celălalt la douăzeci de ani pentru gloria unui imperiu care dispăruse odată cu ei, și chipul fratelui ei Jacob, care înnebunise. Oare acesta mai era în viață, mai stătea în casa părinților ei? Dar nu, știa bine că nu mai puteau fi acolo nici el, nici părinții ei. În toată țara aceea nu mai era nicio casă care-i putea adăposti pe ai ei; trebuiseră să fugă, cu steaua aceea nenorocită cusută pe piept ca o țintă galbenă, o biată inimă de cârpă ce putea fi ușor sfâșiată. Dar atunci unde se duseseră, sau măcar avuseseră timp să fugă? Poate că numai mama ei găsisese forța și curajul de a pleca pe drumuri necunoscute, ea care, dintr-o teamă maladivă până și de propria-i umbră, nu părăsise niciodată penumbra încăperii din spate a prăvăliei familiale. Mama ei, a cărei prea mare blândețe se reflecta în fiecare trăsătură a chipului fin al Almei. Pe mama sa o cunoscuse de fapt atât de puțin; acum i se părea că reia din nou legăturile, dacă nu chiar că abia acum începea s-o cunoască, prin fiica

ei care avea să împlinească în curând vârsta pe care o avea ea însăși când fugise de familia și de țara ei, de Dumnezeu și de istoria ei.

Familia, istoria și Dumnezeu ei – toate acestea apăreau în fotografiile pe care le făcea tot timpul, le retușa, le mărea, încercând prin asta să-și recapete din nou acea memorie ce devenise obsedantă. Memoria ei ce tresărise și înnebunise surd când venise scrisoarea Rosei în care descria uimitoarea agonie a Violettei-Sfântului-Giulgiu, ca și cum sângele tinerei călugărițe se revărsa peste tot și peste toate, înroșind până și chipul tatălui ei, care o obseda mai mult decât toate celelalte.

Tatăl ei, a cărui barbă nu-i mai părea acum decât un lung plânset de noapte. O noapte care devenise, fără îndoială, după atâția ani, de culoarea cenușii. O noapte albă – noapte de insomnie și de așteptare pustie.

Era ca și cum sângele tinerei călugărițe ar fi țâșnit din tot și din toate – val al prezentului deodată tulburat de noroi și violentat de viitor.

„...Isere, prefectura Grenoble/Jura, prefectura Lons-le-Saunier/Landes, prefectura Mont-de-Marsan/Loir-et-Cher...” Litania aceasta se rostea cu o voce de școlar în mintea lui Doi-Frați, neobosit, bătând ca o tobă în ceasurile de insomnie. Căci își pierdu somnul, ca și cum ar fi trebuit să vegheze zi și noapte pentru a fi gata să-și salveze fiul, singurul său fiu, de îndată ce va suna clopotul bisericii Sfântului Petru. Doar diformitatea lui Benoît-Quentin îl liniștea; armata nu va croi niciodată o uniformă pentru un cocoșat, își zicea el.

Cât despre Benoît-Quentin, el era chinuit de altceva – de dragostea lui pentru Alma. Căci trupul lui diform, nu înceta el să se tânguie, nu era deloc făcut pentru dorință.

Numai lui Jean-François-Țeavă-de-Fier nu-i spuse nimeni ce se întâmpla cu aceea care fusese și rămânea bucuria inimii lui infinit de simple – cea pe care o numea sufletelul lui. Bătrânețea întârzia în el atât de mult, încât părea să fi trecut undeva în afara timpului. Îi plăcea și acum să-și pună un scaun pe prag, la lăsarea serii, și să se așeze acolo, cu fața la pământurile acelea pe care le lucrase atât de mult timp, deși ochii îi erau morți acum și nu vedea nimic altceva decât propriile-i amintiri. Și nici nu mai auzea aproape deloc zgomotele care urcau din pământ, strigătele animalelor și vocile celor care-l înconjurau. Nu mai auzea decât cântecul turturelelor sale. Păstrase întotdeauna o pereche în amintirea Violettei-Honorine. De altfel, i se părea că el însuși se transforma în cușca în care stăteau turturelele și că acestea se legănau acolo, pe marginea inimii lui, ciripind întruna.

Și când sună clopotul, el nu-l auzi. Moartea nu-și mai putea găsi drum, nici ecou în inima lui în care își făcuseră cuib turturelele. Ele îl păzeau de orice nenorocire, de orice alarmă.

Și totuși, dangătul răsună foarte tare de data aceasta, căci clopotul cel nou al bisericii Sfântului Petru nu mai era fisurat pentru că fusese turnat în plenitudinea victoriei și a păcii regăsite.

Dar fisura nu dispăruse cu totul – se mutase în altă parte; acum nu mai era în bronzul clopotului, ci în liniștea și pacea oamenilor. De aceea clopotul răsună cu glas atât de plin și de ferm peste câmpuri, anunțând tuturor vestea cea mare: venise din nou vremea dușmanului, vremea sângelui și a fricii, și de data aceasta, venise cu pas de uriaș.

Și clopotul sună atât de tare, încât Gabriel și Michael îl auziră din adâncul pădurii unde se aflau și luară drumul cătunului, nu pentru a se întoarce printre ai lor, ci pentru a pleca. O plecare departe, o adevărată plecare. Pentru că cei doi frați-amanți și frați de sânge simțiseră din instinct că în sfârșit

venise vremea să-și aducă pasiunea, violența și strigătul în plină lumină și să lupte în lumea largă.

Și tabăra pe care-o aleseră pentru a-și împlini opera, marea lor operă, fu aceea a dușmanului. Lucrarea aceea de sânge nu putea să se îplinească decât de partea urii celei mai vii, a fraternității îngâmfate și distrugătoare. Căci ei trebuiau să distrugă. Să distrugă, să distrugă și iar să distrugă. Până li se tăia respirația, până la capătul puterilor și al furiei. Această furie care zgâria să iasă afară, în inima și în trupul lor, dintotdeauna.

2

Venise iar vremea dușmanului, și nici de data aceasta nu-l văzuseră sosind. Numai că nu mai trăgăna lucrurile ca altădată, ci se instalează imediat cum venise. Era încă primăvară și totul se petrecuse atât de repede, încât anotimpul își păstra încă toate farmecele, în ciuda ruinelor și a primilor morți răspândiți peste tot.

Cătunul Pământul Negru, cățarat pe colina lui deasupra fluviului Meuse, rămăsese neatins. Doar că se dezrădăcinase, se îndepărtase și mai mult de restul ținutului, și părea acum cu totul pierdut în adâncurile pădurilor, precum un animal hăituit care-și ține respirația în fundul viziunii. De altfel, țara însăși se dislocase, se risipea în arhipelag. Erau tot trei Franțe, dar nu mai erau aceleași; Franța se întreia acum din interior, împărțindu-se în mai multe zone. Una dintre ele era numită liberă, alta era declarată ocupată, iar a treia era interzisă. Mai erau și alte zone; niște oameni plecaseră pe vapoare cu bucăți de pământ în buzunare pentru a le planta în altă parte, la noroc, în sere din Anglia sau din Africa Iar orașul, marele

oraș în care Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup își întâlnise ultima și cea mai fierbinte dintre iubirile sale, era prizonier acolo departe, în rușine și în suferință.

Acolo. Numai exista „aici” și nici „astăzi”. Nu mai erau decât locuri numite „acolo”, imposibil de situat și la fel de imposibil de străbătut, și zile de mâine în care se căsca teama precum o prăpastie. Această nouă cartografie întocmită în grabă nu înceta să-i surprindă pe oameni; un orașel căruia nimeni, în afară de bolnavii de ficat, nu-i cunoștea numele, se trezi dintr-odată catapultat pe primul loc al acestei geografii devastate de catastrofe.

Toată regiunea Pământului Negru, trecând în zona interzisă, părea a-și fi schimbat latitudinea. Latitudine-război, în urma căreia peisajul se modifică întru totul. Pământul parcă fu atins de hemoragie; recoltele, oamenii și turmele au fost duse în valuri uriașe de partea cealaltă a frontierei. Sate întregi dispărură după capriciile unui cadastru întocmit de pe o zi pe alta, cu tiruri de mitralieră, cu foc și bombardamente. Arhitecturi fantastice se iviră peste tot – buncăre, baze aeriene, tabere, cazărmi, șine de cale ferată. Peisaje de beton, orizonturi de sârmă ghimpată. Locuințele și ogoarele își schimbau brusc proprietarul și destinația. Dușmanul stăpânea în casele cele mai bune, alungându-i pe oamenii pământului pentru a implanta în locul lor coloniști veniți din îndepărtatele regiuni din Est și pentru a pune la muncă hoardele de prizonieri luați din toate țările.

În primele timpuri, ocupantul, mândru de victoria sa, păru să facă dovadă de o oarecare civilitate și se strădui chiar să-și alăture gloriei sale acest popor risipit de învinși care se târa pe jos, în umbra fricii și a ranchiunei. Dar situația aceasta nu ținu prea mult; victoria celui mai puternic nu era de fapt un câștig și un drept decât pentru sine; pentru ceilalți nu era vorba decât de-o jefuire a

pământurilor și a libertăților considerată ca provizorie, și făcută să fie astfel cât mai repede cu putință. În fața acestei nesupunerii, dușmanul își declară pe față ura și violența prin afișele roșii. Străzile orașelor și ulițele satelor astfel presărate cu afișe deveniră pridvoare ale terorii și ale morții.

Pământul Negru, care nu avea propriu-zis străzi și a cărui singură clădire publică era vechiul spălător, fu câtva timp ignorat de ocupant și locuitorii cătunului aproape că uitaseră prezența dușmanului, pe care nu-l văzuseră decât prin geamurile mașinilor mari și negre care treceau din când în când, în grabă, pe drumuri. Și totuși, oamenii nu uitaseră nimic din timpurile de altădată, în care dușmanul stătuse în ținutul lor, și simțeau limpede că moartea dădea târcoale pe acolo în ciuda aparentei liniști, moartea care probabil că stătea ascunsă cu viclenie într-un colț, gata să sară asupra lor. Întotdeauna fusese astfel. Numai că nu știau precis de unde, nici când, nici cum avea să țâșnească. De aceea îi întorceau spatele și tăceau.

Și moartea de care se temeau veni până la urmă. Apăru în chip bizar, țintindu-i nu pe cei vii, ci chiar pe cei morți. Căci aceasta înseamnă latitudinea-război – surpriză și deriziune.

Cu puțin înainte de ivirea zorilor, un avion se prăbuși din plin peste cimitirul din Montleroy. De data aceasta biserica nu-și mai pierdu doar clopotul, ci toată clopotnița. Cât despre cimitir, acesta fu pe trei sferturi distrus. Când se făcu dimineată, găsiră printre ruine trupurile ciopârțite ale celor pe care pământul le topise de mult timp carnea de pe oase. Trupuri fără fețe și fără sex, aruncate talmeș-balmeș până pe acoperișurile caselor vecine și în copaci, de pe crengile cărora începură să cadă frunzele.

Acesta a fost, pentru enoriașii din Montleroy, marele cules al primei lor toamne petrecute în latitudinea-război. Trebuiră să adune resturile

morților lor și să le îngroape din nou, grămadă, într-o groapă comună săpată sub supravegherea armatei dușmanului, pe care nu-l interesa decât un singur cadavru – acela al avionului ce se prăbușise.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup simți până în adâncul trupului această violare a cimitirului care se transformase într-o catacombă anonimă. Toată memoria sa fusese astfel spintecată, profanată. Toată memoria și iubirile sale trecute.

Melanie, Blanche, Sânge-Albastru și fiica lui, Margot – dintr-odată numele acestea îi făceau rău, îi întunecau și îi înăbușeau sufletul. Trecutul, tot trecutul lui zăcea într-o groapă comună, smuls din istorie, deportat în afara memoriei.

De data aceasta era cu adevărat imposibil ca oamenii să se mai prefacă a ignora ce se petrecea în jurul lor: moartea și nenorocirea se întorseseră. Nu mai dădeau târcoale din umbră, ci ieșiseră prima dată la atac. Iar atacul acesta se întâmplase într-un fel surprinzător și viclean – pe la spate, dinspre trecut. Dar acum aveau să pornească lupta împotriva celor vii, aveau să-i asalteze pe de lături, apoi să lovească din plin, drept din față.

Astfel, Pământul Negru se scufundă și mai mult, de data aceasta de-a dreptul în latitudinea-moarte.

Lui Benoît-Quentin i se păru că aude o tânguire foarte înceată, venind de cealaltă parte a focului, când, în mijlocul rugului, elefantul alb căzu pe o parte și se sfărâmă în țandări. Privea, până la limita nebuniei, chipul subțire al Almei distorsionat de flăcările care dansau în fața ei. Ochii fetei parcă nu fuseseră niciodată atât de mari. Nici măcar nu simțea mâna tatălui său care i se crispase pe umăr; Doi-Frați stătea atât de strâns lipit de el, de parcă ar fi vrut să-l facă să intre în propriu-i trup, să-l ascundă acolo.

Focul arse mult timp. Pentru că era atât de uriaș, trebuia să consume o fantastică piramidă de

mobile, de haine și de obiecte. Zăpada din jur părea străbătută de lungi frisoane trandafirii sub flăcările ce se înălțau deasupra. Era ciudat de frig și de cald în același timp în jurul acestui rug.

Cele două fete, Yvonne și Suzanne, își înfundaseră fețele în fustele mamei lor și o zgâriau pe brațe de frică. Nu voiau să vadă, nu puteau să vadă. Ruth stătea nemișcată și plângea în tăcere. Vedeau fără încetare ridicându-se chipuri și mâini în aer, apoi zdrențuindu-se în fumul negru care urca din mijlocul flăcărilor. Toate albumele ei arsese. Lacrimi și jocuri de flăcări – ochii ei aproape că nu mai vedeau nimic. Și fumul acela negru, ca o barbă neagră risipindu-se în vânt cu mici trosnituri.

Doar Mathilde stătea ceva mai departe de grupul femeilor, cu brațele încrucișate pe piept, cu părul ei alb strălucind în bătaia focului.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup era înconjurat de fiii lui – Sylvestre, Samuel și Baptiste. Se clătina imperceptibil, ca un somnambul ezitând între vis și trezie. Măinile pe care Ruth i le pusese pe ochi în dimineața aceea încă îl umbreau pleoapele. „Ghici cu ce sunt îmbrăcată astăzi?” îl întrebase ea. Când își luase mâinile de pe ochii lui și el se întorsese, văzuse rochia verde, cea din prima lor noapte împreună. „Îți amintești?” „Bineînțeles că-mi amintesc. Îți vine la fel de bine ca în ziua aceea”. Și era adevărat, de parcă nici Ruth, nici rochia nu s-ar fi schimbat deloc după aproape zece ani. Deși acea rochie continua să poarte în faldurile și în buzunarele ei acea umbră sălbatică care-l înspăimântase atât de tare atunci când se trezise. Umbra verde care acum se înroșea în fața flăcărilor, în care cele două fete își ascunseseră chipurile. Umbra spaimei.

Chiar și bătrânul Jean-François-Țeavă-de-Fier fusese scos din căsuța lui și târât până acolo. Susținut de Thadee și de Nicaise, băiatul de la fermă, încerca să simtă focul cu vârful degetelor pe care le întindea înaintea lui, tremurând. Auzea

tot timpul în urechi piuitul ciudat ca un țipăt pe care cele două turturele îl scosese, atunci când soldații aruncaseră colivia în mijlocul flăcărilor.

După ce focul se stinse, în sfârșit, ofițerul care orchestra această ceremonie, așezat cu picioarele încrucișate pe unicul scaun care fusese cruțat tocmai în acest scop, se ridică și dădu alte ordine. O a doua triere avu loc, dar de data aceasta nu-i mai separară pe bărbați și pe femei, ci pe cei care trebuiau să plece de cei care puteau rămâne. Apoi îi triară din nou pe cei care trebuiau să plece. Ruth și cei cinci copii ai ei trecură de o parte; băieții în stare să muncească pentru Reich de cealaltă parte, Baptiste, Thadee și Nicaise. Cocosatul, fiind prea diform, fu lăsat acolo unde era. Dar ofițerul socoti că era apt să servească măcar o singură dată gloria ocupantului. Îi dădu o armă și îl ordonă să-l ucidă pe bătrânul Jean-François-Țeavă-de-Fier, vinovat de a fi ascuns două turturele, posibili mesageri ce puteau să zboare viclean împotriva vântului istoriei ce înainta în triumf, acea istorie pentru care el, ofițerul, lupta din toate puterile sale.

Benoît-Quentin ținea revolverul în palme și se uita la el cu un aer rătăcit. Era singur în mijlocul curții, în fața grămezii de jăratic ce fumega încă. Singur între ofițer și Jean-François-Țeavă-de-Fier, care căuta cu disperare ceva de care să se agațe ca să nu cadă. Ofițerul ordonă să i se aducă scaunul și chiar îl ajută să se așeze. Toți ceilalți fuseseră împinși mai departe, lângă pereții casei și ai clădirilor din jur. Nu le era dat decât să fie spectatori.

Ofițerul își mai strigă o dată ordinul. Benoît-Quentin nu părea să-l fi auzit sau, oricum, avea aerul că nu înțelegea. Întorcea capul când spre ofițer, când spre Jean-François-Țeavă-de-Fier, ținând în continuare arma în palmele întinse. Îl dureau spinarea, i se părea că ceva va mișca în cocoașă. „O să-mi crape spinarea și din ea o să

iasă un braț care o să tragă.” Gândul acesta îl speria și îl liniștea în același timp. „Un braț o să iasă...” „Fă ce-ți zic ei, îi șopti până la urmă Jean-François-Țeavă-de-Fier. Eu sunt bătrân, atât de bătrân, haide. Mi-au omorât turturelele, așa că pot să mor și eu acum. Nu contează... Haide, micuțul meu, trage, trage o dată... repede.” Șoptea clătinând încet din cap, zâmbind ciudat, cu un aer trist și absent Benoît-Quentin o căută cu privirea pe Alma. O zări acolo, departe, sprijinită de zidul grajdului, între frățiorii ei mai mici. Ochii îi erau atât de mari, încât albăstreau tot zidul.

Ofițerul își repetă ordinul pentru a treia și ultima oară. Răbdarea lui era aproape de sfârșit, îi spuse lui Benoît-Quentin că, dacă într-un minut nu îndeplinea sarcina care i se dăduse, avea să fie și el executat pentru nesupunere. Privirea Almei albăstrea toate zidurile acum, și zăpada, cât vedea cu ochii. Benoît-Quentin nu vedea nimic altceva, nu auzea și nu simțea nimic altceva: numai albastrul de culoarea ardeziei, risipindu-se din ochii Almei peste tot spațiul și tremurând înăuntrul propriului său corp, ca un lung plânset tăcut îl dureau tare spatele, îi venea să urle de durere, i se părea că un pumn lovea dinăuntru din toate puterile pentru a-i sfărâma cocoașa.

Luă încet arma în mână dreaptă; era grea și nu știa cum s-o mânuiască. Ridică brațul, se dădu înapoi cu câțiva pași, întinse brațul drept în fața lui și puse încet degetul pe trăgaci. „Ha!” făcu ofițerul satisfăcut și se apropie puțin de scaun pentru a vedea mai bine scena, cu mâinile încrucișate la spate. Jean-François-Țeavă-de-Fier scoase atunci un sunet ciudat, un fel de ugit ca acela al porumbeilor lui. Stătea încovoiat pe scaun, cu mâinile pe genunchi, cu capul în piept, ca și cum se pregătea deja să cadă.

Benoît-Quentin aruncă o ultimă privire spre Alma, apoi potrivi arma ținând-o cu amândouă mâinile. Ținti drept între ochii condamnatului și

trase în secunda următoare. Totul se petrecu foarte repede; trăsese drept la țintă și celălalt se prăbuși imediat cu fața în jos. Jean-François-Țeavă-de-Fier continua să fluiera ca turturelele pe scaunul lui. Benoît-Quentin aruncă arma pe jos.

Se auziră strigăte din toate părțile și o mare învălmășeală lângă pereții grajdului și ai hambarului. Dar soldații făcură ordine aproape numaidecât, prin lovituri cu patul puștii.

Câțiva soldați alergară spre Benoît-Quentin, care stătea nemișcat. Așteptau drept asupra lui uneltele acelea bizare cu care dăduseră foc grămezii de obiecte și de mobile, cu nicio oră în urmă. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup îl apucă pe Doi-Frați cu forța și îl lipi de peretele hambarului, ținându-l cu fața întoarsă.

Răsună apoi un zgomot şuierător și surd. Benoît-Quentin văzu țâșnind spre el cele trei jeturi de flăcări lichide și fluierătoare. Nu mai avu timp decât să privească pentru ultima oară ochii Almei. Apoi totul fu cuprins de foc. Trupul lui se aprinse dintr-odată, flăcările îl linseră din cap până-n picioare. Uguitul lui Jean-François-Țeavă-de-Fier se stinse într-un țipăt ascuțit. Luase și el foc și acum ardea de viu pe scaun.

Benoît-Quentin vru să-i strige numele Almei, să o cheme – să-i mărturisească în sfârșit cât de mult o iubea și cât o dorea, în acest moment mai mult ca niciodată. Dar în locul numelui Almei, unica și minunata lui dragoste, strigă un alt cuvânt care-i veni în minte când se rostogolea pe jos, devorat de flăcări. „Bătrâna cu scaunele”, urlă el. Tocmai o văzuse, sub pleoapele arse, pe bătrâna din parcul Montsouris, scoțând din buzunarul enorm al șorțului ei plin de bănuți un aruncător de flăcări cu care dădea foc celor care stăteau pe scaune și elefanților albi.

Sheyn, bin ich sheyn,

Sheyn iz mayn Nomen... ⁽⁹⁾

Alma începuse să cânte cu o voce subțire, ca de fetiță mică. Avea privirea cuiva care și-a pierdut mințile. Îi porunciră să tacă, dar ea nu-și încetă cântecul.

*...Bin ich bay mayn Mamen
A lichtige Royz.
A Sheyn Meydele bin ich
Royte Zekelech trog ich.
Gelt în di Tashn
Vayn în di Flashn...* ^[10]

Primi o lovitură în piept care-i tăie respirația, dar își relua îndată refrenul, cu o voce și mai fragilă încă... *Shrayen ale sheyn, sheyn bin ich, sheyn...* De data aceasta o împușcă în gât. Cântecul se sfârși într-o clocoteală de sânge, pe când Alma se prăbușea încet între frații și surorile ei ai căror pantofi se înroșiră de sângele său.

Copiii și Ruth nu avură timp să reacționeze, căci îi vârară în mașini, cu strigăte și lovituri, în același timp în care îi urcau în alte mașini pe Baptiste, Thadee și Nicaise. Numai mica Suzanna murmură alergând, hăituită de strigăte, dar atât de încet, încât nimeni nu o auzea:

„Bin ich bay mayn Namen a lichtige Royz...”

3

Nu mai rămăseseră în curte decât Mathilde, Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup și Doi-Frați. Convoiul plecase de mult, dar ei rămâneau în continuare nemișcați. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup își ținea încă fiul cu fața la perete; nu îndrăznea să-l lase, atât de violent îi bătea inima lui Doi-Frați. Îi era teamă că, dacă și-ar fi descleștat brațele din jurul

fiului său, acesta s-ar fi rupt în bucăți ca un butoi de lemn fără cercuri. Dar dintr-odată își pierdu puterile și i se făcu un gol în minte, brațele îi căzură ca niște cârpe. Toată ființa lui se întredeschise spre un abis de fleșcăială și idioțenie. Simțise în trupul fiului său zgomotul surd al inimii ce încetase brusc să mai bată. Și imediat o durere ascuțită îi străpunse ochiul stâng.

Doi-Frați se prăbuși încet, cu fruntea zgâriindu-se de perete, și căzu în genunchi.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, cu brațele atârând, zăpăcit, ca și cum s-ar fi trezit dintr-un vis, privi curtea, grămada de cenușă din mijloc și cele două trupuri arse unul lângă altul, o privi pe Alma chircită lângă zid, cu capul aureolat de un nimb imens de sânge întunecat. „Atunci... zise el cu un ton blând și uimit, s-a sfârșit? Totul s-a terminat?” Chiar și ziua se apropia de sfârșit, umbrele serii urcau lent colina. Poate că întrebarea lui le era adresată chiar umbrelor. Arătă cu degetul drumul școlarilor și zise: „Pe acolo s-a întors. Îmi amintesc. Mergea atât de greu. Nici măcar nu l-am recunoscut. Parcă a fost ieri...” Și, într-adevăr, i se părea că totul se petrecuse cu o zi înainte – Melanie, Blanche, Sânge-Albastru, Ruth și toți copiii, cei cincisprezece copii pe care îl zămislise, și Benoît-Quentin. Ieri.

Oricum, de acum înainte n-aveau să mai fie decât zile de ieri, nimic altceva decât zile de ieri. Timpul însuși arsesse odată cu lucrurile, cu mobilele, cu trupurile. Nu mai exista prezent și nici viitor. Nu mai era decât un vis fantastic, aruncat în afara timpului.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup se întoarse către fiul lui, îngenunche lângă el și îl ridică în brațe. Își regăsea puterea, îl revenea memoria – o memorie însemnată de tot atâta doliu și suferință câtă tandrețe. Îl duse pe Doi-Frați până în fața casei și se așeză pe scări, cu trupul imens al fiului său răsturnat pe genunchii lui. „Totul s-a sfârșit, repetă

el. Totul s-a sfârșit cu adevărat” Și vorbi îndelung cu voce scăzută, uneori zâmbind. Vorbea cu toți ai lui, cu toți morții lui, cu toți cei dragi care trecuseră în lumea de dincolo. Vorbea și nopții, vântului care se pornise, ninsorii care începea să cadă. „Tată, întrebă deodată Mathilde, ce-o să facem... cu toate trupurile?” Apoi adăugă: „Pământul e înghețat. Nu se poate săpa...” Cuvintele, atât de simple totuși, erau greu de rostit, atâta greutate căpătaseră, iar vorbirea se îngreunase și ea, devenise șovăitoare. Parcă avea gura plină de noroi.

Toate trupurile. A săpa. Cuvintele erau atât de grele, de negre, mai înghețate decât pământul. Mergea în lung și-n lat prin curte, cu brațele strâns încrucișate pe piept, neștiind măcar împotriva cărui frig lupta astfel – al nopții sau al morții. Nu îndrăznea nici să intre în fermă; știa că acum casa era goală, porțile sfărâmate ca și ferestrele, podelele smulse. Nu putea să se întoarcă în casă, căci nu mai exista nicio casă. Nu mai exista decât afară.

Tată. Toate trupurile. A săpa. Cuvintele nu încetau să i se înșurubeze în țeastă, la fel de goale ca și casa, cu sunetele lor opace. I se zbăteau între tâmpile, ca ușile deschise trântite de vânt. Un cuvânt se desprinsese și începu să sune mai tare decât celelalte. Tată... tată... tată...

Dar tatăl ei n-o privea, poate că nici nu o vedea. Vorbea cu noaptea și cu morții. Ei îi era frig mai mult decât morților și era infinit mai singură decât aceștia. Tată, tată, tată... trebuia oare să moară și ea pentru ca tatăl ei, în sfârșit, s-o ia în brațe și s-o mângâie, să-i aline suferința aceea imensă care îl făcea atât de rău? Trebuia să moară și ea?

Și atunci o cuprinse dorința să se culce și ea printre toate trupurile sfărâmate, să zacă precum trupurile acelea. Se duse drept la grămada de cenușă acoperită de un strat subțire de zăpadă și se întinse peste ea. „Dedesubt, își spuse, dedesubt

focul poate că încă mocnește. Dedesubt trebuie să fie cald... cald”. Începu să sape cu mâinile în cenușă, scotocind printre resturile arse pentru a găsi jărat. Nu reuși decât să-și zgârie mâna într-o bucată de fier. Rana aceasta îl amintea că era în viață, trezind-o din amorțeală, și o făcu să-i treacă numaidecât gustul pentru cenușă.

Obiectul în care se zgâriase era o cutie lungă de fier, mâncată de flăcări. O recunoscuse imediat și de aceea nu o deschise. Era cutia pe care Doi-Frați o adusesse din celălalt război. Nu mai conta acum al cui braț – al lui Augustin sau al lui Mathurin – se fosilizase înăuntru. Vârî la loc cutia în cenușă și se ridică. „Dar ce caut eu aici? își zise ea, scuturându-și rochia plină de cenușă. Locul meu nu e aici. Eu am rămas în viață. Vie. Sunt vie. Eu și tatăl meu suntem vii. Cenușa e pentru morți. Cei din trecut și cei de astăzi. Nu e pentru mine!”

Degeaba se înălța acel braț al trecutului, înmănușat în fierul ros de flăcări, n-avea s-o prindă. Să înhațe celelalte trupuri. Toate trupurile acelea moarte. Și pentru că pământul înghețat nu se deschidea să-i primească, n-aveau decât să ardă toate în foc. „Tată! strigă ea, întorcându-se spre Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup. Nu putem sta așa! Trebuie să ardem trupurile. Dacă nu, au să vină fiarele să le mănânce. Pământul e prea înghețat, nu putem săpa.”

„Pământul... repetă Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, ca un ecou îndepărtat, pământul...” Nici măcar nu i răspundea Mathildei, vorbea pur și simplu în somn. Căci adormise pe prag, cu ochii larg deschiși, strângându-l încă în brațe pe Doi-Frați. Îl ținea ca pe un copilăș, pe fiul lui, primul lui născut, care totuși avea trupul atât de mare, picioarele atât de grele.

Dormea și visa. Visa pământul. Acest pământ pe care nu se născuse – și poate tocmai de aceea nu voise să-l înghită, iar acum refuza să-i primească morții. Rămânea deci un om de apă dulce care nu

făcuse niciodată decât să treacă printre oamenii pământului, rătăcindu-se. Pământul nu putea fi pătruns, nu putea fi nici măcar locuit. Desigur, săpase mult timp în pământ; timp de șapte ani coborâse în fundul puțurilor din mine și mai mult de cincizeci de ani îl lucrase, îl arase, îl însămânțase. Dar toate se dovedeau acum niște zgârieturi care se închideau îndată și se ștergeau repede. După ce fusese un luntraș respins de fluviu, nu mai era acum decât un țăran pe care pământul îl respingea, un iubit și un tată pe care dragostea îl respingea, un om viu pe care viața îl respingea, iar moartea nu voia să-l primească. Nu avea loc nicăieri. De aceea nu se grăbea deloc să se ridice de pe pragul unde dormea cu ochii deschiși.

Visa pământul. Spicele lui de aramă și de aur, ierburile verzi și albastre, izvoarele și pădurile sale, florile lui de culoarea unghiilor, a ochilor, a buzelor și a sângelui. Din toate acestea nu rămăsese nimic.

„Pământul... pământul”, murmură Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup în vis. Zorii începeau să se ivească; lumini incerte de un alb-trandafiriu apăreau la orizont.

Și totuși nu lumina crescândă a dimineții îl trezi, ci strălucirea roșie a flăcărilor. Mathilde aprinsese un foc mare chiar în locul în care soldații înălțaseră rugul cu o zi în urmă. Strânsese paieile din grajdurile de mult timp golite de animale și îngrămădisise acolo toate frânturile de lemn pe care le mai găsisese. Târâse apoi în foc trupurile Almei, al lui Benoît-Quentin, al lui Jean-François-Țeavă-de-Fier și chiar pe acela al lui Doi-Frați, pentru care trebuise să se lupte cu tatăl ei adormit, ca să i-l smulgă. Toate aceste trupuri erau grele de povara cumplită a frigului și a morții, dar atât de ascultătoare în același timp. Și apoi apropierea morții, din care se smulsese atât de brusc chiar în momentul în care fusese gata să renunțe, îi dădea

Mathildei o putere nouă, fantastică. Contempla acest al doilea foc – purificator și benefic de astă dată. Un foc frumos care unea din nou ceea ce despărțise rugul din ajun, care-i elibera pe morți din carapacele lor de moarte pentru a-i lăsa să se risipească în vânt.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup se ridică și înaintă încet spre foc. Nu spuse nimic. Privi și el urcând flăcările acelea ciudate în care dispăreau încet-încet, trosnind, trupurile copiilor săi și acela al bătrânului său tovarăș. Nici măcar nu se răzvrătea, nu mai simțea mânie, nici ură împotriva lui Dumnezeu. La ce bun, din moment ce, până la urmă, nu exista Dumnezeu, iar cerul era la fel de pustiu ca și pământul, la fel de gol cum era casa lui. Nu exista alt Dumnezeu, decât toți aceia pe care-i iubise atât, care acum ardeau în pace în fața ochilor săi. Contempla lenta metamorfoză a lui Dumnezeu în cenușă și nu spunea niciun cuvânt.

Se făcuse ziuă de-a binelea; cerul avea aceeași culoare cenușie mătăsoasă, bătând în alb, ca și grămada de cenușă, de parcă și el arsese toată noaptea. Vântul începuse să bată odată cu venirea dimineții și împrăștierea cenușii.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup și Mathilde se întoarseră în sfârșit în casa pustie. Vântul intra prin geamurile sparte, suierând de-a lungul pereților; pustietatea și liniștea locului dădeau acestor suierături o rezonanță ascutită și le purtau ecoul din cameră în cameră. Erau ca niște voci fără cuvinte și fără ritm, reduse doar la sunetul lor. Voci smulse din trupuri, voci lipsite de guri care fugeau în toate părțile. Un roi de voci albe, înnebunite de imensa lor zădărnicie.

Mathilde se întoarse spre tatăl ei, care stătea în picioare în mijlocul camerei, cu brațele atârând și capul în pământ. „Toți anii ăștia, toate întâmplările astea ca să ajungem din nou aici!” exclamă ea deodată în sinea ei, cuprinsă de uimire. Pentru că

tocmai îl văzuse pe tatăl ei așa cum fusese cu treizeci și cinci de ani mai înainte, în fața patului mamei ei. Doar că umerii lui erau atunci mai largi și mai căzuți. Avea să izbucnească în hohote de plâns, cum făcuse în ziua aceea? Dragostea pe care i-o purta tatălui ei nu mai era acum decât violență și infinită milă care se zbătea în inima ei chinuită. Își luă capul în mâini, camera începu să se învâртеască, pereții să facă valuri-valuri. Da, ea își ținuse promisiunea, îi fusese întotdeauna credincioasă tatălui ei, rămăsese alături de el. Nu-l părăsise nici pentru dragoste, nici pentru moarte. Din cei cincisprezece copii pe care-i născuseră femeile sale, ea era singura care rămăsese lângă el împotriva tuturor furtunilor sorții. Și care-i fusese, până la urmă, răsplata pentru statornicia ei? Doar indiferență și trădare. Simți violența învingând mila și transformându-se în furie. Apoi totul explodează într-un sentiment implacabil de batjocură. Își mușcă pumnii ca să nu țipe și căzu deodată în genunchi, izbucnind în râs. Toți anii aceia, toate acele drame de iubire, de gelozie, de doliu, pentru a se întoarce din nou acolo de unde plecaseră! Bătea în podea cu pumnii și își scutura capul râzând în hohote. Noapte-de-Aur se apropie de ea și îl spuse: „Mathilde! Mathilde! Ce ai? Oprește-te, te rog! Ridică-te, termină odată!” Râsul acela îl durea, suna fals, era un râs rău. Îngenunche lângă ea și o luă de mână. „Eu sunt aici! începu ea să strige printre hohote. Eu sunt aici și acum, eu, eu! Când toți ceilalți au dispărut, eu sunt tot aici! Dar pentru ce, spune pentru ce? Tu nu m-ai iubit niciodată, nici tu, nici nimeni altcineva. Ha! Eu sunt aici și nimeni nu știe, nimeni nu mă iubește...” Părul despletit îi acoperea fața, căzându-i în ochi și peste gură. Își ridică mâna ca să-l împingă pe tatăl ei, dar mâna i se agăță cu putere de umărul lui. El o luă în brațe și o lăsă să plângă lipită de el. Lacrimile ei îl curgeau pe gât, arzătoare, până sub cămașă.

După ce se liniști, ea se ridică aproape dintr-un salt, își dădu la o parte, cu o mișcare iute, părul de pe frunte și spuse cu o voce fermă: „Trebuie să începem să muncim acum! Pentru că trebuie să luăm totul de la capăt”. Nici de data aceasta, Mathilde nu se lăsase învinsă.

4

Și începură din nou să muncească, cu mâinile goale, fără altă rațiune decât nevoia de a lupta pas cu pas împotriva pustiului și a celui mai cumplit plictis.

Dar curând viața lor își află o motivație nouă, odată cu venirea unei tinere fete. Apăru într-o seară la ei acasă, neavând altceva decât hainele de pe ea și copilul care începuse să miște în pânțele ei. Venise pe jos de la oraș și mersese o zi întreagă ca să ajungă la Pământul Negru. Pentru că și orașul arsese. Niște bombardiere trecuseră pe acolo, aruncând asupra orașelului mai multe bombe decât case existau în el. Nu mai rămăsese piatră pe piatră din toată așezarea, pustiită acum, nu mai exista nimic din librăria Boromee cu frumoasa ei vitrină albastră, nici acoperiș, nici ziduri, nici cărți, nu mai erau nici măcar librarul și soția lui, striviți sub dărâmături. Numai fiica lor, Pauline, scăpase și, odată cu ea, copilul lui Baptiste cu care fata rămăsese însărcinată. De aceea venea să caute adăpost la Ferma de Sus. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup o primi în casa lui, precum altădată le primise pe Hortense și pe Juliette.

Sosirea Paulinei le împrumută chipuri și trupuri tuturor acelor voci lipsite de guri care întârziiau și acum prin camerele goale; căci fata era atât de încordată în așteptare, încât până la urmă elanul ei îl cuprinse și pe Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup. Ea îl

smulse din frigul imensei lui singurătăți. Nu se putea îndoi de întoarcerea lui Baptiste; trebuia ca până la urmă războiul să se sfârșească, repeta ea mereu, cum și celălalt război luase sfârșit. De altfel, oare nu începuse să umble zvonul că ocupantul avea acel chip întunecat și chinuit care prevestea apropierea înfrângerii sale? Nu se auzea că dușmanul își dădea duhul de oboseală, înfundându-se la nesfârșit în marile deșerturi de zăpadă care se întindeau departe, atât de departe spre est, și cu cât înainta, cu atât se apropia de pierzanie? Baptiste și Thadee nu erau pe front, fuseseră deportați pur și simplu într-un lagăr de muncă, undeva în Germania. Trebuiau deci să-i aștepte, să le dorească întoarcerea cu atâta putere, încât această dorință să devină în sfârșit realitate, și asta cât mai repede posibil.

Cum nu putea să forțeze destinul și să-i aducă pe cei exilați înapoi la fermă, dorința încăpățanată a Paulinei puse stăpânire și pe Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, ca o febră care avea să-i mocnească în suflet până la sfârșitul războiului. Îi duseseră pe ai săi nu știa unde, desigur, nici pentru ce, dar fără îndoială că nu pentru a-i ucide. Ceea ce se petrecuse în curte în ziua percheziției, în ziua aceea de foc și de sânge, nu era decât rezultatul nebuniei unui ofițer și al unui șir de înspăimântătoare neînțelegeri. Dar nu era o lege, ci numai un accident monstruos care nu putea nici să continue, nici să înceapă din nou. Și totuși, simțise de patru ori, în ultimul timp, acea durere fulgerătoare în ochiul stâng pe care o cunoștea prea bine. Însă încercase să nu-i dea atenție, refuzând să-i acorde acestei dureri vreo semnificație.

Uneori ajungea să-și spună că ai săi poate că erau mai la adăpost de război în aceste lagăre pe care dușmanul însuși le păzea, și că poate sufereau mai puțin de lipsuri și de foame decât dacă ar fi rămas în ferma lui pustii.

Dacă ajungea uneori să-și închipuie întrucâtva ce putea fi un lagăr de prizonieri sau de muncă silnică, nu putea, în schimb, să-și imagineze ce erau lagărele în care erau duși evreii. De altfel, nu înțelesese niciodată ce însemna să fii evreu, și propaganda antisemită pe care o făcea dușmanul nu-l lămurise deloc despre această problemă pe care nu și-o pusese până atunci niciodată. La începutul legăturii lor, Ruth îi declarase într-o zi: „Știi, eu sunt evreică”. Nu, nu știa, și nici măcar nu înțelegea de ce trebuia să i-o spună. Singura deosebire pe care o vedea atunci între ei era diferența de vârstă și numai acest lucru îl preocupase în vremea aceea. Dar până la urmă uitase până și de asta, fericirea pe care i-o aducea traiul împreună cu Ruth le amestecase vârstele ca pe două ape infinite de blânde și de lent curgătoare. Și totuși nu găsea niciun răspuns pe măsura acestei întrebări absurde și sfârșea întotdeauna prin aceeași concluzie: Ruth era soția lui, iubita lui, și se va întoarce acasă, împreună cu cei patru copii ai lor, imediat ce strănepoții ulanului vor fi îngropați sub acele zăpezi de la capătul lumii pe care încercau să-l cotopească.

Da, Ruth trebuia să vină înapoi, cu copii cu tot. Și nu numai pentru ei înșiși, ci pentru cei doi cu a căror moarte nu putea să se obișnuiască. Căci, mai mult decât la fiul său și la bătrânul Jean-François-Țeavă-de-Fier, se gândea la Benoît-Quentin și la Alma. Nu putea să creadă ce-i văzuseră ochii în ziua aceea, Benoît-Quentin, cel mai blând dintre tovarășii lui, cel căruia îl datora ultima lui dragoste – Benoît-Quentin, cu trupul scăldat de flăcări. Și Alma, copila veșnică, cu apele ochilor mai întinse decât timpul, adolescența cu inima și mai mare decât ochii, Alma, cântând o tânguire de sânge.

Pentru aceștia doi, preschimbați în cenușă, trebuia s-o regăsească pe Ruth, pentru ca ei doi, mai mult decât propria lor dragoste, să o trăiască și

pe aceea pe care copiii lor nu avuseseră timp s-o trăiască. Simțea că numai alături de Ruth își putea găsi alinarea, uitarea suferinței. Căci numai ei puteau de-acum, împotriva morții, să dea un chip celor care fuseseră și rămâneau cele mai minunate părți din ei înșiși. Și ceilalți aveau să se întoarcă, fiicele lui Blanche și fiii lui Sânge-Albastru, chiar și fiii lui născuți din împerecherea cu femeia aceea necunoscută în hățișurile Pădurii Iubirilor Ușurate, deși de la aceștia din urmă nu avea nicio veste de când începuse războiul.

Spre toamnă, Pauline aduse pe lume un băiat. Îl numi Jean-Baptiste. Această nouă naștere de la fermă, unde veniseră pe lume toți copiii Péniel de o jumătate de secol aproape, îi readuse speranța în suflet lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup. Nu degeaba ridicase la loc zidurile, nu degeaba pusese din nou ușile în țâțâni și obloanele la ferestre. Între aceste ziduri care nu mai adăposteau vidul și exteriorul, ci un înăuntru, un adevărat înăuntru, răsunase un nou strigăt, un trup nou începuse să se miște, cerându-și din toate puterile dreptul la viață și la timp. Acest țipăt îl tulbură mai mult decât țipetele primilor săi născuți, căci, mai mult ca niciodată, înțelese auzindu-l frumusețea vie și amară a lumii care începea încă o dată. Un țipăt cu adevărat al originii, fecundând cu speranță și cu forță așteptarea nebunească ce-l făcea să vegheze întruna. Acum nu se mai îndoia de întoarcerea tuturor alor săi. Țipătul nou-născutului nu era altceva decât vestirea, fără cuvinte încă, a acestei întoarceri.

Pauline, mai mult chiar decât Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, vedea în fiul ei vestitorul acelei speranțe îndârjite de care se agățau amândoi. Era copilul tinereții ei, zămislit la marginea visului, într-o zi cu ploaie și cu trupuri dezgolate.

Cât de bine își amintea de ziua aceea – Baptiste și ea plecaseră la plimbare pe bicicletă. Ieșiseră din

oraș și merseseră drept înainte spre pata de un cenușiu închis și luminos care se întindea la orizont, ca și cum i-ar fi așteptat și trebuiau să se grăbească s-o întâlnească. Dar pata se vărsase toată pe cer, înainte ca ei s-o fi ajuns, și vântul începuse să zgâlțâie cerul ca pe o imensă prelată cenușie, împrăștiind păsările înnebunite care țipau. „O să plouă. Trebuie să ne întoarcem și să ne grăbim spre casă”, zisese Baptiste, punând piciorul pe pământ. Dar prima picătură de ploaie căzuse chiar în acea clipă. O picătură atât de mare, atât de rece, încât i se strivise pe frunte și alunecase până la gură, lăsându-i pe buze un gust de piatră și de scoarță de copac. Și gustul acesta îl fulgerase prin corp, scormonindu-i carnea și sufletul cu o dorință delicioasă de violență. „Nu, mai bine rămânem! zisese ea deodată, cu o voce surdă și hotărâtă. Ploaia o să fie atât de frumoasă, o să plouă atât de tare! Și apoi, e deja prea târziu.” Îl luase de mână repede și alergaseră spre șanț. Ploaia izbucnise și le bătea umerii și fețele. Își aruncaseră bicicletele pe marginea drumului. Alunecaseră pe valul de pământ și se rostogoliseră până în fundul șanțului unde iarba devenise deja noroioasă. Pielea ei era atât de însetată de ploaie, de frig și de febră amestecate, de mângâieri și de sărutări, încât se dezbrăcase pentru a se dăruia cu totul trupului lui Baptiste și apei. Una dintre roțile bicicletei răsturnate pe marginea șanțului se învârtise mult timp în gol; privise până la ameteală, pe deasupra umărului lui Baptiste, roata aceea învârtindu-se sub ploaie, ca un soare de oțel.

Acolo își zămislise fiul, în adâncul unui șanț mătăsos de ploaie, de mușchi și de noroi, într-o zi cu trupuri foarte dezgolate. Era amintirea vie, care creștea pe zi ce trecea, a acelei zile frumoase de iubire nebună. Dragostea ei, dorința ei răspândite pe tot pământul din jur de infinita șiroire a ploii – cu cerul deasupra lor, în ei, ca o tobă gigantică făcându-și auzite bătăile surde și întunecate.

De altfel, așa îl porecli pe fiul ei, Tobiață. Și Tobiață era mai mult decât mesagerul speranței și păzitorul dragostei sale; era vestitorul victoriei ce avea să vină și al bucuriei pe care trebuiau s-o regăsească. Căci prima oară rostise cuvântul magic al copilăriei, „ma-ma”, chiar în ziua în care auziseră vestea capitulării dușmanului învins acolo, în zăpada și în frigul de pe frontul de est, și făcuse primii pași în ziua în care, din nou învins în cealaltă parte a lumii, dușmanul părăsea pământurile Africii. Încă puțin și copilul avea să vorbească, să înceapă să alerge și să cânte – și atunci avea să vină rândul propriului lor pământ să fie în sfârșit eliberat de sub ocupație. Și atunci Baptiste avea să se întoarcă acasă.

Cu cât treceau zilele, cu atât copilul creștea, iar speranța lor devenea mai mare, deși în același timp dușmanul, simțind refluxul gloriei sale pe care o crezuse milenară, se înverșuna, dimpotrivă, să-și afirme din nou prezența cu arestări, jafuri și execuții. Multe sate și chiar orașe arătau acum ca niște cătune, deoarece casele arseseră și străzile fuseseră părăsite. Războiul nu se mai mulțumea să se târască pe jos, prinsese aripi și zbura acum prin cer. Toate acele avioane ce zburau noaptea păreau cu adevărat să fie una cu cerul, un fel de nori coborâți din înălțimi și veniți să-și verse asupra pământului ploile lor de oțel și de foc, și uneori niște ciudate păsări albe care se agățau în crengile copacilor în cădere. Unul dintre ei căzuse într-o noapte chiar pe acoperișul casei, rănindu-se la picior. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup îl ascunsese în casa lui cât timp îi îngrijiseră rana. Vorbea într-o limbă pe care nimeni n-o înțelegea la fermă, și totuși îl făcu să înțeleagă ce căuta. Cum se vindecă, Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup îl duse, pe timp de noapte, în Pădurea Ecourilor Moarte; pentru că pe vremea aceea pădurile nu adăposteau doar animale sălbatice și amintirea încă vie a

lupilor, dar și hoarde întregi de oameni care se rupseră de istorie și veneau să se ascundă acolo. Degeaba îi hăitua dușmanul, degeaba îi extermina uneori, când ajungea să-i prindă, niciodată nu se terminau. Trenurile nu încetau să deraieze, podurile săreau tot timpul în aer, convoaiele explodau, soldații mureau. În latitudinea-război mersul tuturor lucrurilor este astfel tulburat și nimic nu se clădește decât prin distrugere.

Doar pământul rămânea același, neschimbat – trup multimilenar înzestrat cu o putere fantastică, gata să-și continue fără greș ciclurile sale eterne. Acest lucru i se revelă până la urmă lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, chiar la marginile exilului său nemișcat, îi trecuse dintr-odată prin minte, ca o teribilă fulgerare, într-o zi când se întorcea de la câmp cu o legătură de lemne pe umeri. Se oprise, atât de uimit, încât i se tăia respirația. Gândul imposibil al lui Dumnezeu tocmai se întorsese în sufletul lui. Dar nu mai era acel Dumnezeu care sălășluisese atât de sus, deasupra lunii, ca o pasăre uriașă de foc ce-și făcuse cuib dincolo de lumină și de timp și care, o dată pe an, șiroia pe fruntea oamenilor. Nu mai era acel Dumnezeu în care credea Pauline, acel Dumnezeu de carne și de îndurare la care se ruga în fiecare zi îngenunchată lângă patul fiului său. Era un Dumnezeu fără chip și fără nume, cufundat în pământ, făcut din piatră, din rădăcini și din noroi. Un Dumnezeu-Pământ, înălțându-se în păduri și în munți și la fel de bine curgând în apa fluviilor sau strecurat în vânturi, în ploi și în mlaștini. Iar oamenii nu erau nimic altceva decât gesturile mai mult sau mai puțin largi ale acestui trup obscur încolăcit în visul lui nesfârșit. El însuși, Victor-Flandrin Péniel, ce era el, dacă nu acest gest greu căzând încet către adâncimile nopții, după ce descrisese câteva cercuri neterminate și semănase în trecere câteva cioburi din acest vis infinit, mai întins și mai lung decât propria-i viață?

Nu era decât un gest printre mii de alte gesturi. Și războiul care se tot întorcea, precum secerișurile, echinocțiile sau menstruația femeilor – războiul era și el ceva divin, un gest ca și Dumnezeu-Pământ mișcându-se fără sfârșit în somnul lui tulbure. Dar morții erau încă și mai pătrunși de divinitate decât cei vii, decât dragostea, pădurile, fluviile sau războaiele, căci ei erau niște gesturi săvârșite, deși încă neterminate, gesturi închise în sânul Pământului. Erau chiar somnul Dumnezeului-Pământ, blândețea nemaiauzită a visului său.

Își lăsase să cadă legătura de crengi uscate și rămăsese înfipt în mijlocul câmpului, nemişcându-se nimic decât amestecul acela extraordinar de greutate și de ușurătate care i se rotește prin trup. Și la fel, un amestec de glumă și de gravitate. Privise mult timp în jurul lui și respirase cu o putere imensă, ca pentru a măsura mai bine tot acest spațiu care-l înconjură. Acest spațiu din care el avea să dispară într-o zi fără a lăsa nicio urmă, ca o adiere de vânt prin frunzișul unui fag. Și avusese senzația ciudată că toată ființa lui i se scurgea în picioare. Căci, până la urmă, prezența sa în lume nu avea să depășească niciodată suprafața minimă a tălpilor lui. Și începuse să bată pământul cu picioarele, o tropăitură surdă și apăsătoare, ca pentru a-i chema pe toți acei morți cu trupurile topite în țărână, să-l trezească o clipă pe Dumnezeu-Pământ din somnul lui orb. Apoi începuse să meargă din nou, reluându-și speranța odată cu mersul, simțind la fiecare pas greutatea suverană a trupului său de bărbat viu în care dorința era încă infinit de vie. Nu se mai simțea respins de fluvii, de pământ și de dragoste, ca la începutul noului său anotimp în latitudinea-război, ci pur și simplu aruncat la marginea cea mai îndepărtată a visului tenebros și nebunesc pe care-l presimțise – și pe care voia să-l trezească.

Poate că tropăitul lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup sau poate grația lui Tobită, ce ȝopăia în curtea fermei, învinseseră somnul lung al Dumnezeului-Pământ amortit în gestul lui brutal prin care, timp de atâția ani, dăduse pământului numele război și sortise morții mulțimile de oameni.

Din nou lumea îndrăznea să înfrunte pe față marea lumină a verii, pentru că se simțeau întăriți de toate cuvintele acelea purtate ca un ecou în toate colțurile teritoriului care începea să capete din nou formă: „Au debarcat!” „Parisul a fost eliberat!” „Se apropie...”

Vremea dușmanului se apropia de sfârșit. Ocupantul făcea cale întoarsă și fugea în dezordine spre frontierele cărora în sfârșit le învăța locul. Dar în această retragere grăbită se mai opriră de câteva ori la întâmplare prin satele pe care le străbăteau, străduindu-se să nimicească și pietrele și oamenii care mai rămăseseră acolo.

Astfel se întâmplă la Pământul Negru. Un convoi în retragere se hotărî brusc să se oprească acolo. Camioanele se alinieră, soldații coborâră din ele, se încolonară, apoi improvizară, cu o perfectă rigoare și un simț rafinat al punerii în scenă, o operă orchestrată în trei acte.

O operă de sânge și de cenușă. În primul act, scotocind cu cea mai mare minuție din pivniță până în pod, goliră casele de toți locuitorii lor, pe care îi repartizară apoi pe stradă în jurul puțurilor. După ce-i așezară astfel pe figuranții întâmplători, trecură la actul al doilea. Făcură să țâșnească glasuri răgușite și roșii în toate casele, aruncând cu dărnicie în ele grenade incendiare. Decorul era acum magnific pus la punct, și când corul vocilor roșii se înteți, porunciră să înainteze în partea din față a scenei eroii dramei.

Bărbații, care erau foarte tineri sau foarte bătrâni, au fost conduși la fântână. Li se ordonă să îngenuncheze în lădițele de lemn umplute cu paie așezate pe marginea bazinului și să lovească ritmic apa, apoi marginea bazinului, cu bățătoarele spălătoarelor. Actul al treilea își atingea punctul culminant. Pe margini, decorul își proiecta flăcările înalte; femeile strânse într-un singur trup inform în jurul puțului ascultau, cu înfățișarea rătăcită, ciudatul ritm bătut de bărbații lor îngenuncheați în jurul fântânii. Doar un grup mic de femei stătea ceva mai la o parte. Șase femei tăcute și țepene, cu brațele încrucișate peste șalurile lor negre. De mult timp nu mai aveau pe cine să plângă aceste văduve cu ochii uscați, cu trupurile trosnind de singurătate, cu inimile înțepenite de doliu. Contemplau cu răceală blestemul casei lor de văduve întinzându-se asupra întregului sat.

Deodată avu loc o bruscă schimbare de ton; țacănitul mitralierelor sfâșiase zgomotul bățătoarelor de lemn, făcându-l să înceteze aproape numaidecât. Plescăitul trupurilor căzând greu în apă fu urmat imediat de țipătul ascuțit, sfâșietor de tare, al femeilor.

Cum soldații își terminaseră ultimul act, mereu în ordine și într-o tăcere impecabilă, se retraseră și își continuară drumul. Nu urcaseră până la Ferma de Sus. Pentru că nu aveau prea mult timp; nu improvisaseră acest scurt spectacol de operă decât pentru a parafa, în ultimul minut, la punctul cel mai de jos al istoriei gata să se răstoarne, disprețul lor suveran față de noii învingători.

Când sosiră eliberatorii, nu mai aveau ce să elibereze. Nu găsiră, în mijlocul aceluia cătun prefăcut în cenușă, decât un grup de femei înnebunate, bălăcindu-se îmbrăcate prin apa roșie și vâscoasă din fântână, din care se chinuiau să scoată niște baloturi grele de haine în mod ridicol

umplute cu trupuri. Printre acești eliberatori se afla și Nicaise. Nu ajunsese niciodată în lagărul de muncă spre care se îndreptau după ce dușmanii jefuiseră Ferma de Sus. Sărise din mers din trenul pentru vite în care îl încărcaseră nemții, aruncându-se cu capul înainte în noapte, împreună cu alți câțiva camarazi. Și începuse să alerge numaidecât, să alerge drept înainte, și nu se întorsese când trenul se oprise cu o fluierătură lungă și când puștile începuseră să țacăne cu îndârjire în urma lui. Alergase cu elanul, răbdarea și instinctul unui câine sălbatic hăituit de vânători, ca și cum faptul de a fi mers într-un vagon pentru vite l-ar fi făcut să capete o forță și o inteligență animalice. Un câine sălbatic mai viguros și mai viclean decât câinii dresați ai vânătorilor de oameni care îl răpiseră. Când unul dintre acești câini îl prinsese din urmă și îl apucase de picior pentru a-l denunța și a-l preda stăpânilor săi, se întorsese spre animal, îl apucase, la rândul lui, de gât și îl sugrumase.

Alergase toată noaptea, orbește. I se părea că de atunci nu încetase să alerge, ca și cum mii de alți câini ai morții se ținuseră tot timpul pe urmele lui, zi de zi. Și chiar atunci când reușise să ajungă la mare, pentru a se imbarca împreună cu alți tovarăși de întuneric, pe care-i întâlnise pe când fugea, i se păruse că și pe apă continua încă să alerge. Iar când se întorsese, parașutat în plină noapte în mijlocul pădurilor lui, și atunci i se păruse că alerga în cer. Războiul făcuse din el un om care fugea încontinuu, fără să se întoarcă niciodată, fără să se oprească niciodată. Această rezistență la fugă, accentuată dincolo de limitele normale, îl salvase din toate capcanele întinse de dușman.

Dar iată că, în sfârșit, sensul goanei sale se inversase; acum nu mai fugea înaintea dușmanului, ci în urma lui. Devenise vânătorul, urmăritorul. Și astfel intră în Pământul Negru, satul în care se născuse. Totuși, trebuia să-și dea seama că nu

învăţase să alerge destul de repede, căci de data aceasta duşmanul fugea de două ori mai iute decât el. Chiar înainte de a pune piciorul pe pământ, înţelese că sosea prea târziu, iremediabil prea târziu. Din cele şaptesprezece case de la Pământul Negru nu rămăsese decât una singură, cea mai izolată, ferma cea mare cocoţată acolo, la liziera pădurii ocrotitoare. Din toate celelalte nu mai rămăseseră decât ruine fumegânde. De data aceasta pierduse cursa. Nu avea să se întoarcă în casa părinţilor săi ca un alergător triumfător şi eliberator. Şi se simţi atât de greu, atât de dureros stânjenit de propriul lui trup de bărbat viu, care scăpase din primejdie de mai mult de o sută de ori. Atât de greu şi ridicol.

Stătea încremenit lângă fântână, incapabil să facă măcar un pas spre vechiul spălător răsunând de strigăte, de plânsete şi de plescăituri de apă improşcată în toate părţile. Trupul lui nu-i mai asculta, nici nu ajungea măcar să facă două lucruri în acelaşi timp: a vedea şi a merge erau două lucruri imposibil de împăcat. Privea şi nu putea să se mişte. Unii dintre soldaţii care intraseră şi ei în bazin ieşeau imediat şi începeau să vomite lângă perete.

Ieşiră şi femeile. Le cunoştea pe toate, şi totuşi nu putea să recunoască pe niciuna. Toate aveau chipul desfigurat de aceeaşi nebunie, rochiile ude, murdare de sânge, ca şi cum toate s-ar fi ridicat după o monstruoasă naştere colectivă. Printre ele se afla şi mama lui, sau mai curând o sosie a ei, înfricoşătoare şi grotescă. O femeie mare şi bătrână, clătinându-se, despletită, şiroind de apă roşie şi dând convulsiv din mâini în timp ce horcăia. Băiatul simţi o silă violentă şi trebui să se sprijine de zidul scund al fântânii. Ce fătase oare mama aceea antică şi nebună?

Ea trecu prin faţa lui, fără să-l zărească. Oare nimeni nu mai putea să meargă şi să vadă în acelaşi timp? Ea mergea înainte şi nu putea să

vadă nimic. Vru s-o strige, dar niciun cuvânt nu-i ieși din gât, doar un strigăt. Un strigăt ciudat care-l înspăimântă chiar și pe el, fiindcă semăna cu țipătul unui nou-născut. Țipătul fu înhățat de fântână și căzu acolo, cu un ecou întunecat, enorm, alterat de vid.

Mama lui nu auzi țipătul, ci ecoul lui. Se opri, se întoarse și își recunoscu în sfârșit fiul în trupul tânărului chircit lângă fântână. Se repezi la el și îl scutură de umeri, apoi îl sili să ridice capul, strigându-i numele. „Nicaise! Nicaise!” repeta fântână cu vocea ei cenușie.

El deschise din nou ochii și o văzu. De data aceasta o recunoscu. Era chiar ea, mama lui, cu privirea ei bună și zâmbetul iubitor. Îi regăsise chipul, adevăratul ei chip. Se ghemui lângă ea, înfundându-și fața în căldura pieptului ei. Din rochia ei udă se răspândea un miros fad și greșos – sângele tatălui său și al fratele său mai mic. Dar respinse acest miros și nu-l mai simți decât pe acela blând și calduț al pieptului mamei lui.

Ferma de Sus fusese cruțată. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup își deschise casa refugiaților care nu aveau unde găsi adăpost în altă parte. Din hambarul și grajdul golite de unelte și de animale făcu un fel de dormitoare în care se instalară femeile cu copiii lor. El și Nicaise rămăseseră singurii bărbați din cătun. Nu avea nicio veste de la cei cinci fii mai mari, și nici de la Ruth și copiii ei. Acum, patriarh domnind peste o turmă de femei nebune, se simțea și mai părăsit decât toate acele văduve și fete orfane. Pentru că așteptase atât de mult întoarcerea alor săi, pentru că o tot aștepta, simțea că inima lui își pierde orice răbdare, iar dorința i se transforma în revoltă.

Întoarcerea începu în cursul lunilor următoare, dar se opri repede. Primul care se întoarse era Baptiste. Nu avusese curajul să sară din tren precum Nicaise, nici să încerce o evadare din

lagărul în care îl închiseseră. Thadee evadase chiar de la începutul internării sale în lagăr și nimeni nu știa ce se întâmplase cu el.

Baptiste își suportase lunga detenție și-și îndeplinisese munca forțată cu o totală supunere. Și pentru ce ar fi fugit și unde? Pentru el nu exista decât un singur loc unde putea trăi – era Pauline.

Pauline, locul lui, pământul lui, imensitatea lui. Până să se întâlnească cu ea nu exista spațiu și nici măcar timp. A fugi din lagăr pentru a se întoarce la ea ar fi fost zadarnic, fiindcă ea trăia în locul în care domnea dușmanul; l-ar fi înhățat numaidecât și l-ar fi despărțit din nou de ea. Așa că mai bine rămăsese acolo, purtându-și exilul în același loc, decât să-și mărească și mai mult chinul rătăcind, căci nebunia dragostei lui pentru Pauline ar fi întrecut atunci orice măsură; ar fi căutat-o peste tot în fuga lui, în spatele copacilor din păduri, la colțul fiecărei străzi. Și mai ales ar fi riscat să fie ucis, și nu era posibil, căci atunci ar fi pierdut-o pentru veșnicie. Deci, pentru că nu era cu puțință pentru el nici să moară, nici să trăiască departe de ea, se închisese în așteptare, scutind timpul de orice durată și impunându-și o totală absență din sine. Nici măcar nu fusese atent că o parte din el suferea de foame, de frig, de oboseală și de boli. Toate acestea se întâmplaseră, fără să fie înregistrate de gândirea lui obsedată doar de Pauline, undeva, în regiunile pustii ale trupului său nefericit. Până la urmă tovarășii lui de lagăr îl porecliseră Nebunul din Dragoste, fiindcă nu vorbea decât de ea, până și în somn. De altfel, în somn mai mult striga decât vorbea – îi striga numele Paulinei, o chema pe nume din disperare și de dorință, căci noaptea culca în fiecare dintre visele lui trupul gol al fetei dăruit ploii, dragostei și dorinței. Acel trup, acea piele șiroind de ploaie și foarte nudă, care deveniseră de neatins, îl obsedau sufletul și carnea până la țipăt.

Și iată că se întorcea, în sfârșit, fără altă glorie decât aceea de a fi rămas absolut credincios dragostei sale, fără altă poreclă de război decât aceea de Nebunul din Dragoste. Revenea ca o umbră mult timp despărțită de trupul ei, care în momentul în care își regăsește și își recapătă astfel învelișul și viața, începe să tremure cumplit de bucurie.

Dar nu știa că va găsi acasă un corp dublu. Pauline îl întâmpină cu băiețelul în brațe. „Vezi, îi spuse ea, întinzându-i copilul. Eram doi care te așteptam. Datorită lui nu m-am îndoit niciodată și nu mi-am pierdut speranța. Fiul nostru îți seamănă atât de mult! Mă uitam la el cum crește și vedeam cum te întorci la mine prin el!”

Thadee nu se întoarce decât după mult timp. Întoarcerea aceasta târzie o anunțase totuși printr-o carte poștală pe care scria doar atât: „Sunt în viață. Deși trebuie să învăț din nou să trăiesc. Am să mă întorc. Încă nu știu când, căci va trebui să fac o lungă călătorie mai înainte de a putea să vin înapoi. Trebuie să mă vindec. Vă îmbrățișez. Dar câți dintre voi am să mai pot să îmbrățișez?”

Cartea poștală trecu mult timp din mână în mână. Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup, Baptiste, Pauline și Mathilde o citeau pe rând și fiecare se oprea asupra câte unui cuvânt, mirându-se. De ce trebuia să învețe din nou să trăiască, din moment ce era în viață? Ce era cu ocolul despre care vorbea și de ce boală trebuia să se vindece? Și ce făcea pe țărmurile lacului Constanța? Cartea poștală fusese trimisă de la Lindau.

Pe Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup îl chinuiau și alte întrebări. Nu avea nici măcar o veste de la Ruth și de la copiii lor. De ce nu se întorcea, acum că încetase războiul? De ce nu scria măcar o carte poștală? Oare călătoria despre care vorbea Thadee era menită s-o găsească? Pe ea.

Baptiste și Pauline hotărâra să aștepte întoarcerea lui Thadee pentru a-și sărbători nunta. El fusese martorul întâlnirii lor, trebuia să fie și martorul unirii lor. Și Tobită se prinse și el în jocul așteptării; și-l închipuia pe unchiul acela, care spunea că trebuia să învețe din nou să trăiască, ca pe un bărbat ce se întorsese în copilărie, devenind din nou mic – la fel de mic ca și el. Avea să fie tovarășul lui de joacă.

Bărbatul pe care-l văzu sosind Tobită nu era deloc mic, era la fel de înalt ca și tatăl lui, cu care semăna leit. Dar se întorcea însoțit de doi copilași. O fetiță de doisprezece ani și un băiețel de aproape cinci ani. Aveau niște nume la fel de ciudate ca înfățișarea lor. Se numeau Tsipele și Chlomo, vorbeau, sau mai degrabă șușoteau, o limbă de neînțeles și se țineau tot timpul de mână, ca și cum le-ar fi fost frică să nu se piardă. Ochii lor, pe care-i țineau mereu plecați, cu sălbăticie, păreau să se teamă de lumina zilei și de chipurile oamenilor.

„I-am promis tatălui lor că, dacă ajung să-i găsesc, o să-i iau cu mine și o să-i cresc. Nu mai au pe nimeni pe lume”, spusese Thadee despre cei doi copii.

Tatăl lor fusese tovarășul lui. Dormiseră pe aceeași rogojină, mâncaseră din aceeași gamelă, purtaseră aceeași haină țesută din rușine și frig și înduraseră împreună aceeași lentă agonie mai mult de un an. Dar tovarășul lui murise, pe când el rămăsese în viață. Murise în picioare, într-o dimineată pe când se făcea apelul. Numărul lui rămăsese fără răspuns, căzuse în registrul cifrelor pierdute. Aceasta se întâmpla la Dachau. Thadee se înarmase atunci cu promisiunea pe care i-o făcuse pentru a rezista celui alt apel pe care-l lansa în lagăr, în fiecare zi și în fiecare ceas, moartea, ca o strigare la licitație.

Dacă războiul îl sortise pe Nicaise fugii și pe Baptiste nemișcării, pe Thadee îl menise ocolișurilor. Cum evadase din lagăr, întâlnise un

grup de partizani și luptase alături de ei până în ziua când fuseseră denunțați de un trădător, și dușmanul îi încercuise. Aproape toți pieriseră, dar moartea făcuse un lung ocol, înainte să ajungă la el. Fusesse deportat într-un lagăr. Și tot ocolindu-l, moartea sfârșise prin a-l uita, sau cel puțin îl pierduse din vedere. Era departe acum, dar și viața rămânea aproape la fel de departe de el. Trebuise să meargă s-o caute acolo, într-un sătuc pierdut la marginea unei mări cenușii. Și o găsisese, deși fragilă și încă înspăimântată. Stătea nehotărâtă în privirea dublă și aplecată a acelor copii cu ochi verzi-albaștri, care trăiseră mai bine de doi ani ascunși în fundul pivniței unui han, în spatele unui zid făcut din saci, din lăzi și din butoaie.

Servitoarea, care se afla de când se știa în serviciul familiei lor și căreia deodată i se interzisese să mai servească niște stăpâni declarați impuri și transformați în sclavi, îi ascunsese în pivnița hanului unde se angajase. Cobora în fiecare seară să le aducă hrană luată din farfuriile cu resturi. Astfel se hrăniseră cu rămășițe, cu teamă și cu tăcere. Căci în colțul lor plin de întuneric și umed uitaseră să se joace, să râdă, să vorbească. Și până la urmă, uitaseră chiar să sufere și să mai dorească ceva. Își uitaseră copilăria și se dezvățaseră să trăiască.

În atâtea luni deveniseră niște umbre înzestrate cu privirea și auzul păsărilor nocturne. Și acum păstrau din această lungă reclusiune gesturile infinit de lente și de șovăitoare, ochii înspăimântați, gurile mute. Mai mult decât Thadee, trebuiau să învețe din nou să trăiască.

Tobiță, care strălucea de zburdălnicia copilăriei, nu află în ei tovarășii pe care-i spera. Dar umbrele acelea zgribulite, care de-abia murmurau, lipsite de tot, până și de copilărie, aveau față de el acest imens privilegiu: erau frate și soră, uniți printr-o dragoste absolută din care el nu se putea împărtăși, la care nici măcar nu putea să ajungă.

Această dragoste atât de adâncă ce-i lega pe Tsipele și pe Chlomo era pentru el un mister și o fascinație. Nu-i păsa că își regăsise tatăl și pe deasupra și un unchi. El voia o surioară pe care și-o imagina cu trăsăturile mamei lui, miniaturizate și devenite astfel și mai minunate. Toată frumusețea și dragostea acestei fete n-ar fi fost decât pentru el.

În curând începu să-și hărțuiască neconținut mama cu această dorință a lui. „Mamă, o implora el, cu un fel de violență ciudat de blândă și de sfârșietoare, care-o uimea pe maică-sa, vreau să am și eu o surioară!”

Pauline se căsătorise în sfârșit cu Baptiste; de ziua nunții ei, purta în pânțe copilul pe care fiul său și-l dorise atât. De data aceasta, Tobită nu mai făcu din așteptare un joc, ci o veghe geloasă și atentă. Copilul care trebuia să se nască era deja al lui și era, fără îndoială, o surioară.

Cât despre Ruth și copiii ei, absența lor dublată de tăcere sfârși prin a se justifica până la urmă; dispariția lor primi un nume. Dar era un nume atât de greu de pronunțat și de conceput, încât Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup nu știa prea bine cum să-l ia înapoi pe toate fețele, mai mult decât răsucise în mâini cartea poștală pe care Thadee o trimisese de la Lindau. Dar oricare ar fi fost sensul cuvintelor, nu făceau decât să-i sfâșie și mai tare inima

Pentru că acest nume, ca atâtea altele, era înconjurat de sârmă ghimpată, de fum negru, de miradoare, de colți de câine și de schelete omenești.

— Sachsenhausen. Un nume care ștergea dintr-o singură trăsătură numele lui Ruth, Sylvestre, Samuel, Yvonne și Suzanne. Un nume definitiv.

Li se promisese gloria, iar ei promiseseră vitejie și credință. Plecaseră spre câmpiile imense pentru această glorie promisă, pentru credința pe care o juraseră. Dar numai vântul bătea pe câmpii și doar frigul îl aștepta acolo. Plecaseră în vremea la care lebedele sălbatice se adunau în stoluri ca să migreze, la rândul lor, spre alte pământuri. Iar oamenii nu se întâlniseră niciodată cu lebedele, nici nu ajunseseră în locul de unde își luaseră zborul, căci totul acolo se petrecea mereu mai departe. Frigul își tot întindea pustiul, zonele acelea albe, albe până la nebunie, până la limitele imposibilului. Oamenii trebuiseră să se oprească în fața uriașului fluviu care mărginea ținutul cel mai înghețat și cele mai vaste singurătăți, dincolo de care se adunau lebedele migratoare.

Totuși, oamenii și lebedele se îndreptau către același punct cardinal – către est. Unii mergând, alții zburând, în cadența unor cântece la fel de sonore și de răgușite. Și felul în care se deplasau era asemănător: mersul oamenilor era îngreunat de arme și în curând încetinit din cauza frigului și a rănilor, zborul păsărilor stânjenit de aripile lor prea mari, bătând cu stângăcie aerul înainte de a se smulge din teribila forță de atracție a pământului. Și luptaseră la fel împotriva vântului cu ace de gheață și împotriva înghețului, strângându-se trup lângă trup. Dar în lungul lor drum oamenii își pierduseră încet-încet chipurile, transformându-se în niște animale de gheață cu gesturi țepene și sângeroase, cu luminile ochilor mâncate de sare, în timp ce, în zborul lor în sfârșit eliberat din strânsoarea pământului, după o cursă grea, și presărat cu popasuri pe apa înghețată a lacurilor, pe care trebuiau s-o spargă cu ciocul, lebedele se transfiguraseră din ce în ce mai mult, devenind niște superbe animale pe jumătate aeriene, pe jumătate acvatice. Niște îngeri profani cu inimile albăstrite de cer și de mare, la infinit. Și oamenii

merseseră. Cântaseră și uciseseră. Tinerețea lor avea culoarea sângelui și inimile lor nu cunoșteau decât o singură dragoste – aceea a luptei cu mâinile goale împotriva îngerului tuturor violențelor. Și dragostea lor era atât de arogantă, atât de veselă în sălbăticie, atât de crud fermecată, încât uitaseră că erau oameni. Se credeau supraoameni, când în realitate nu erau decât niște războinici cu inimile încătușate în orgoliu și în insolență, cu frunțile împodobite de insigne negre și cu trupurile acoperite de arme ca de niște carapace.

Mergeau sub semnul capului de mort și cântau Cântecul Diavolului, râzând în hohote:

*SS marschiert im Feindesland
Und singt ein Teufelslied...
...Wo wir sind, da ist immer vorne
Und der Teufel der lacht noch dazu.
Ha Ha Ha Ha Ha Ha Ha Ha Ha!
Wir kämpfen für Freiheit
Wir kämpfen für Hitler...*^[11]

Dar nici acela în numele căruia se duceau să răspândească moartea, nici Diavolul, al cărui râs fratern îl invocau, nu le purtase grija. Numele unuia, vârat în nebunia unui titlu extravagant și la fel de caraghios, începea să rânzească și să sune a gol. Râsul celuiilalt își bătea joc de râsul lor și hohotea în spatele lor sortit unei morți tragice.

Se credeau o armată glorioasă și nu erau decât niște asasini părăsiți de ai lor și osândiți de toată lumea. Dar ei nu știau asta, nu voiau să știe. Înaintau strigând pustiului onoarea și credința lor reduse la neant: „*Wenn alle untreu werden / so daß immer noch ouf Erden fur / bleiben wir doch treu / euch fahnlein sei.*”^[12]

Dar drapelul lor nu mai flutură curând decât în vântul derutei, tot coborând mereu în bernă. Fugind din marile orașe din est care, deși

incendiate, rămâneau sălbatic de nesupuse, se întoarseră către vest. Dar nu pe același drum; ei nu erau soldați care puteau face cale-ntoarsă, și de altfel o asemenea întoarcere era imposibilă, căci se amăgisera în așa hal cu povești despre dragoste și despre glorie, încât fiecare pas al lor se pierduse pentru totdeauna.

Plecară spre mare. Nu mai exista nicio țară care să le fie patrie. De acum înainte toate locurile, pentru ei, purtau numele pustiului și al războiului. Doar un oraș își striga încă numele spre ei, găsind ecou în inimile lor. Un oraș în care nu fuseseră totuși niciodată, pierdut la marginea lumii și deja la marginea istoriei Berlin, capitala credinței, a onoarei și a fidelității lor.

Dar mersul lor înapoi, cu ocolișuri, nu se mai sfârșea. În jurul lor câmpia se întindea fără margini, de o tristețe implacabilă. Vântul amestecat cu ninsoare bătea pe acolo, în șuierături stridente, doar pentru a sublinia și mai tare liniștea, pentru a face ca vidul să fie nesfârșit.

Merseră mult timp; atât de mult, încât adormiră mergând, turme de umbre împovărate de arme și de zăpadă alunecând prin păduri, cețuri și întuneric. Timp de zile și nopți întregi merseră astfel ca somnambulii, fără să spună niciun cuvânt. Dar ce-ar fi putut spune într-un asemenea spațiu de frig? Fețele le erau atât de înghețate, încât gurile lor pline de promoroacă nu mai știau să scoată decât ceață alburie, horcăituri de vată. Ochii le sângerău de lacrimi trandafirii, în care privirile lor își pierdeau memoria. Nu-și mai aminteau să existe pe pământ alte peisaje decât aceste întinderi palide sclipitoare ca niște lacuri de șist, nici alți copaci decât brazi și mesteceni.

De altfel, acești copaci erau mai mult decât niște copaci; erau niște uriași cu fire nestatornică, uneori funești, alteori protectori. Cu aceeași indiferență brazii se adunau în jurul lor ca să-i adăpostească sau trăgeau asupra lor. Căci uneori copacii se

amuzau trăgând în ei, din adâncul frunzișurilor lor dese în care se ascundeau dușmanii.

Ajunseră la marginea mării în vremea în care lebedele sălbatice, simțind cum frigul era detronat încet-încet, se adunau cu mari țipete în insulele Levantului, pe lacurile albastrite de apropierea primăverii. Și cântecul lor, scandând cumplitul efort al migrației, rămânea mereu asemănător cu acela al oamenilor care se încăpățâneau încă să-și cânte cântecele lor de vitejie și de credință atât de zadarnice.

Oamenii și lebedele, mergând cu greu către vest, se întorceau fiecare spre țara lor de legendă sau de instinct.

Vântul își schimbă gustul și bătaia, dar frigul și violența lui rămaseră aceleași. Căpătă un gust de sare și îl biciui pe bărbații care supraviețuiseră acelui drum lung cu ploi țesute în largul vârtejurilor înghețate ale Mării Baltice. Vântul purta și țipetele obsedante și zborul jos al păsărilor de mare.

Trecură prin câmpii nisipoase, presărate cu lacuri, păduri și mlaștini, înțesate de sate cu acoperișuri de paie, cu ulițe înguste și foarte drepte. Dar primăvara, căreia lebedele deja îl sărbătoreau întoarcerea acolo, departe, țâșnind în zbor în cerul liber, întârzia să apară în acele locuri. În câmpiile pustii zăpada nu se mai topea, iar satele erau și ele pustii. Acoperișurile de paie nu scoteau fum, străzile sunau a gol, ferestrele erau toate închise. Umezeala rodea mesele și paturile în fermele părăsite, și la fel și lemnul orologiilor ale căror limbi rămăseseră nemișcate. Vacile uitate în grajdurile dărăpănate își mugeau durerea, legănându-și ugerele enorme, plesnind de lapte pe care nu-l mulgea nimeni. Pe pereții caselor de pescari plasele atârnav inutile, ca niște pachete mari de alge moarte aruncate de valuri pe țărm. Marea, pământul, orașele – totul respingea viața.

Țăranii și pescarii, sătenii toți fugiseră. Și la fel oamenii din orașe, mai ales cei din marele oraș, spre care micii soldați ai Diavolului se îndreptau atât de curajoși împotriva curentului mulțimilor în surghiun, împotriva curentului istoriei, cântând mereu:

*Wo wir sind, da ist immer vorne
Und der Teufel der lacht noch dazu.
Ha Ha Ha Ha Ha Ha Ha Ha!...*

Orașul. Intrau, în sfârșit, în marele oraș la care visaseră atât. Și poate începeau să sperie unii dintre soldați, înaintând încovoiați sub gloanțe, poate că vor avea norocul și onoarea să-l vadă pe el, pe omulețul căruia îi juraseră credință și vitejie. Se spunea că acesta coborâse în măruntaiele orașului său sfâșiat, în fundul palatului său de beton.

Printre cei care păstrau în inimile lor această speranță se aflau Obergrenadier Gabriel Péniel și Obergrenadier Michael Péniel. Aventura lor se apropia de sfârșit și ei știau asta. Și se bucurau.

Nu merseseră tot acest drum, nu uciseseră și nu luptaseră, nu sfidaseră frigul, gloanțele, oboseala decât pentru a ajunge în acest loc, în acest ceas. Pentru a veni să moară aici, printre ruinele fantastice ale marelui oraș – acest oraș din care-și făcuseră patria lor diagonală. Pentru a veni să moară aici, alături de el, prințul cu ochii iluminați de ură adâncă și de neant. Pentru el părăsiseră pădurile de la Pământul Negru, pentru el își renegaseră țara și familia. Pentru el merseseră atât de mult timp, cu chipurile șiroind de sudoare, de ninsori, de febră și de ploaie. Acum chipurile lor aveau să șiroiască de sânge, să exulte de sânge. De acest sânge atât de violent care le ardea inima și trupul, dintotdeauna. Pentru el, pentru acest alchimist al marii opere de sânge și de cenușă, pentru el, pe care-l știau condamnat, pierdut, pentru el intrau în oraș, cântând.

Ultima luptă a durat mai puțin de o săptămână. O luptă pe străzile cu pavajul distrus, pe lângă casele pustiite, din înaltul acoperișurilor pe jumătate năruite, din fundul pivnițelor dărăpănate. O luptă în timpul căreia arse marele oraș ca o imensă bibliotecă plină de cărți de piatră, până când orice memorie, orice urmă a gloriei sale se consumă, nemairămânând decât înfrângerea și rana pentru a fi citite și văzute. Cerul era de culoarea cărămizii și a prafului, străzile de culoarea flăcărilor, zidurile de culoarea sângelui, iar oamenii aveau culoarea varului, a ruginii și a cețurilor.

Cei doi Obergrenadiere Péniel alergau din baricadă în baricadă, din verandă în verandă, din acoperiș în acoperiș, fără să mai piardă timpul pentru a se opri să mănânce, să bea sau să doarmă. Nu mai aveau timp decât să tragă, să tragă fără încetare, să doboare și să incendieze. Sfârșitul marelui lor vis de glorie și de triumf se apropia, de aceea trebuiau să grăbească ritmul ultimelor imagini, să-și intensifice visul, să-l facă să strălucească, să trosnească, să izbucnească.

Nu mai erau soldați, ci niște francțirori beți de luptă și de flăcări, jucându-se de-a distrugerea. Căci ei trebuiau să distrugă, să distrugă iar și iar, fără sfârșit, ca un sculptor care lovește piatra și o sfarmă pentru a scoate din ea o formă încă necunoscută, o forță magică. Trebuiau să distrugă repede pentru a înălța dintre pereții Orașului, din cerul pământiu, din ultimele ceasuri ale tinereții lor și ale luptei lor, forma pură, forța brută a dragostei lor. Piatră de cremene. Vârf al săgeții înfipite în cel mai secret colț al inimilor lor încă de când se născuseră și cu mult înainte de nașterea lor. Piatră de cremene de culoarea sângelui, siderală și telurică în același timp, milenară. Piatră de sânge.

Zorii se ridicau. Michael și Gabriel, refugiați la etajul trei al unei clădiri de pe strada Prinz Albrecht și apărând singuri acest colț împotriva atacului neîntrerupt al dușmanului, încetară deodată să mai tragă. Simțiseră ceva imposibil de definit trecând prin zgomotul obuzelor și prin opacitatea cerului de culoarea funinginii violete. Ceva ca o liniște nemaiauzită, o transparență pură. Venea de nicăieri și se repezea înspre ei. Numai spre ei, drept spre ei, străbătând orașul și războiul. Și mai era și altceva care se apropia de ei. Era un tanc enorm. Înainta încet, croindu-și cu greu drum printre grămezile de moloz și de schelete ale mașinile de război arse, cu tunul gigantic adulmecând pereții, precum trompa unui animal preistoric. Tancul era în fața lor, descoperit, ar fi fost de ajuns să tragă. Să tragă încă o dată, o dată mai mult.

Dar cei doi Obergrenadiere Péniel nu țintiră. Își lăsară armele cu același gest. Mâinile lor simțeau deodată o mare dorință de vid și de liniște. Se luară de mâini și rămaseră acolo nemișcați, privind marele animal de oțel legănându-se încetișor printre ruinele străzii, simțind transparența, liniștea orbitoare curgându-le pe chipuri, spălându-le inimile. În marele apartament pustiu în care se aflau, toate zgomotele, chiar și cele mai înăbușite, le vorbeau. Mai ales șuieratul apei transpirând de-a lungul pereților crăpați. Închiseră un moment ochii, zâmbind. Atâta blândețe li se strecura în inimă. Această transparență, această liniște le recunoșteau acum. Era vocea fratelui lor.

Celălalt. Cel căruia îi furaseră sângele. Fratele alb de tot, atât de fragil, atât de singuratic. Era vocea lui, magnific de înaltă. Și care nu înceta să urce sus de tot, să străpungă liniștea, să se avânte către lumina cea mai pură. Lumină albă, mătăsoasă de frig, de vid. Zâmbeau neîncetat, minunându-se de atâta liniște și de atâta blândețe. Îi apucă un

tremur fermecător. Se simțiră cuprinși de tandrețe, de pasiune pură.

Vocea fratelui, a celuilalt, cel mai mic, făcea să se înalțe din adânc, până la urmă ceea ce toată violența lor, tot sângele pe care-l vărsaseră nu reușise încă să scoată la iveală. Această piatră de cremene altoită în mijlocul inimilor lor. Această piatră de sânge, de strigăt, de pământ. Această piatră de moarte. Iată că acum apărea, strălucitoare. Iată că se smulgea din întuneric, din furie pentru a le oferi, pe ascuțișul care le pătrundea în inimi, darul surâsului și al lacrimilor.

Vocea fratelui, a celuilalt, venită din cealaltă parte a războiului și a urii. Și pereții dărăpânați din jurul lor, șiroind de umezeală, se transformară în chipuri. Chipuri care semănau cu lacrimile, chipuri-lacrimi. Sudori și lacrimi șiroind imperceptibil în murdăria varului, a pielii. Și pereții se deschiseră ca niște ferestre uriașe asupra Orașului. Orașul nebun. Orașul condamnat, decăzut. Toate ruinele căpătară chipuri, toți morții își regăsiră chipurile și numele. Vocea lui Raphael se auzea din ce în ce mai ascuțită, imploratoare. Ca un cântec al mării iertări și al alinării absolute. Vocea fratelui mai mic, pur accent al îndurării. În momentul când totul era pierdut, consumat.

Michael și Gabriel nu mai erau nici soldați, nici francirori. Nu mai erau nimic. Redeveneau copii, doi copii pierduți în marele oraș și în istorie. Doi copii tremurând de vis și de tandrețe. Stăteau cu fața la fereastra fără geamuri și fără cadru, strângându-și mâinile până la durere. Piatră de lacrimi și de surâs. Acum nu mai trebuiau să distrugă, ci să dispară. În vocea fratelui lor, cu vocea fratelui lor. Să transpară. Vocea metamorfozei. Să alunece dincolo, să pătrundă misterul dispariției. Să accepte și să renunțe.

Explozia a fost teribilă. Marele animal, tot adulmecând, își descoperise prăzile și suflase foc asupra lor. Fațada izbucni în țândări ca un geam

uriaz și acoperișul se prăbuși. Totul se năru. Cei doi Obergrenadicre Péniel căzură și ei, aruncați de explozie până în pivnița, sub un morman de pietriș și de grinzi.

Trupurile lor strivite sub ruine n-au fost găsite niciodată. Se amestecaseră cu cenușa marelui Oraș, cu cenușile istoriei și ale uitării, precum trupul celui căruia îi lăudaseră și îi serviseră numele cu atâta credință zadarnică și deșartă amăgire.

7

Pentru Noapte-De-Aur-Bot-De-Lup nu mai exista nicio lume. Nicio lume pentru el. Dispariția lui Ruth și a celor patru copii ai lor aruncase lumea mai jos decât pământul, mai jos decât orice. Nu mai existau nici măcar noaptea și liniștea, ci întunericul și muțenia. Sachsenhausen. Cuvântul acesta bătea ca un ciocan în mintea lui, fără încetare, zi și noapte, nelăsând loc nici unui alt cuvânt. Niciun gând, nicio imagine nu ajungeau să se formeze în el, nici mai ales să se așeze. Sachsenhausen. Bătea ca un zgomot opac al propriei lui inimi – același ritm orb. Săptămânile, lunile treceau și nimic nu se schimba, zgomotul se încăpățâna să-și bată cadența aceea surdă, atât de monotonă. Sachsenhausen. Sachsenhausen.

Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup își petrecea zilele stând pe o băncuță întors spre perete, într-un colț al camerei lui. Și zilele, și nopțile. Stătea cu capul în mâini, cu coatele pe genunchi. Capul îl era atât de greu, atât de greu de vid, și din pricina eternelor lovituri de ciocane dinăuntru nu mai putea să stea nemișcat. Cum își lăsa capul din mâini, cum începea să se clatine înainte și înapoi, lent, ca pendulul unui orologiu pe care nimic nu-l putea

opri. Nu mai știa ce înseamnă foamea, somnul sau setea. Nici măcar nu mai suferea. Era ca și cum s-ar fi aflat dincolo de suferință. Alunecase într-o zonă de neant. Îndura teribila scurgere a timpului, oră de oră, secundă de secundă. Un timp aruncat în afara timpului, golit de durată, nul. Sachsenhausen. Mentea lui era la capătul puterilor, totul în el era la capătul puterilor, și totuși nimic nu ceda. Chiar și trupul lui lipsit de hrană și de somn rezista. Era ca un trunchi înfipt în colțul camerei lui goale, un trunchi de copac-fosilă.

Oricum, altceva nu mai putea să facă. Nu-și mai aparținea, nu mai gândea, nu mai simțea. Îndura cuvântul Sachsenhausen. Îndura încercarea nopții absolute – Noaptea în care a dispărut totul. Noaptea a tot ceea ce fusese nimic, și era sortit purei insomnii – unei prezențe nebunești saturate de absență. Nu putea să nu fie acolo – în nicăieri, veghind ceas de ceas – în niciodată, în imposibil. Nu putea să nu vadă chiar ceea ce nu se lasă văzut – să nu vadă însuși neantul de a vedea totul. Vedea Noaptea, cerneală în același timp opacă și translucidă, cerneală ce existase înaintea oricărei scriituri sau după aceea Noapte-de-cerneală neagră în care nimic nu se mai scrie, nu se spune, nu se citește. Noapte-de-cerneală analfabetă în care nu se petrece nimic.

De fapt, poate că nu el era acela care veghea astfel în noapte – era noaptea însăși care veghea prin el, în el. Nu mai era decât un loc gol – gheretă de os și de piele părăsită, în care noaptea însăși intrase ca santinelă pentru a sta de pază cu propria-i imensitate și limită. Sachsenhausen. Noapte. Noapte. Noapte.

Mathilde, cei doi frați ai ei și Nicaise munceau să pună din nou ferma pe picioare, să redea viața pământurilor și satului. Încă o dată Pământul Negru se ridica din cenușă. Câțiva bărbați se întorseseră din lagărul de muncă și încet-încet

încercau cu toții să construiască din nou, s-o ia de la capăt. Așa fusese întotdeauna la Pământul Negru.

Tsipele și Chlomo reveneau, parcă pe pipăite, la viață, învățau din nou copilăria, dragostea și încrederea – dar încă șovăind, încă sălbatici. Îl urmau pe Thadee ca două umbre mute, neîndrăznind încă să se apropie de alții, să intre în legătură cu ființele acestea străine pentru ei. Și se țineau mereu de mână, tăcuți și plini de gravitate. Siluetele lor subțiri îl obsedau pe Tobită, care le vedea până și în vis, trecând pe un fond de întuneric, inaccesibile. Dar un alt chip îi apărea, de asemenea, venind spre el acum și surâzându-i lui singur, numai lui. Un chip de fetiță cu codițe blonde, cu ochii migdalați, de culoarea frunzelor moarte, privindu-l din spatele geamurilor. Căci întotdeauna surioara îl privea din spatele unei ferestre cu geamurile aburite. Cum se apropia de fereastră ca s-o deschidă, sau măcar să șteargă aburul, se trezea din somn tresărind. Dar nu-și pierdea speranța. Aștepta. Curând ea va fi acolo, pe de-a-ntregul a lui, numai a lui.

Veni o nouă scrisoare de la Rose, foarte scurtă de data aceasta „Agonia Violettei s-a terminat. A ținut cinci ani. Cinci ani de suferință și de sânge. S-a stins încetisor, surâzând, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Căci surâdea în moarte, și nimic n-a putut să șteargă acest surâs. Sângele a încetat deodată să-i curgă din tâmplă, și s-a întâmplat un lucru extraordinar: chiar și pata a dispărut. A căzut – pata a căzut de pe tâmpla ei ca o petală uscată de trandafir. Aici surorile vorbesc de miracol și se minunează. Dar eu nu mai cred în miracole, toate astea n-au niciun sens. Vin prea târziu. Nu mai cred în nimic. Am intrat la mănăstire ca s-o însoțesc pe Violette și nu am rămas aici decât pentru a nu mă despărți de ea. Acum că a murit nu vreau să mai rămân. Am cerut să fiu dezlegată de

jurământ. În curând am să plec. Încă nu știu când, nici ce voi face după ce ies din mănăstirea Carmel. Dar nu mai are nicio importanță.”

Pe Mathilde cea rece și distantă vestea acestei morți o îndureră cel mai mult dintre toți. Ea le crescuse pe cele două fete ale Blanchei, și mai ales, ea știa ce însemna pentru un copil din familia Péniel să fie separat dintr-odată de geamănul lui, de dublul lui. Doar ea înțelegea disperarea pe care trebuia s-o simtă Rose-Heloise, fiindcă îndura de mai mult de zece ani acea suferință nebună, imposibil de alinat, a părăsirii și a singurătății. Violette-Honorine murise, după zece ani, la aproape aceeași vârstă ca și Margot. Această amintire, această repetiție o tulburară adânc pe Mathilde. Dar încă o dată își reveni printr-o nouă sporire a durității și a singurătății ei. Era singură, mai mult ca niciodată. Ceilalți nu aveau să pătrundă niciodată în inima ei. Nu mai rămânea acolo decât tatăl ei – ca întotdeauna. Tatăl ei nebun – iubirea ei imposibilă, ura ei, pasiunea înghețată de gelozie. De altfel, le interzise tuturor să intre în camera lui Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup. Doar ea urca acolo de trei ori pe zi, ca să-l vadă. N-avea decât să stea acolo, încovoiat pe băncuța scundă, cu capul în mâini și fața întoarsă spre perete. Să rămână acolo cât voia, cât trebuia să rămână. Îl cunoștea, avea să se ridice. Întotdeauna se ridicase, ca și ogoarele lor din Pământul Negru. Puterea lor era nesecată, rezistența și încăpățânarea de a trăi de neînvins. Se va ridica și o va părăsi din nou, o va trăda încă o dată. Știa asta. Și tocmai pentru acest lucru îl ura atât și nu putea să se detașeze. Tatăl ei, care prin doliu devenise copilul ei. Lucrul ei. Un copil nebun, atins de absență și de muțenie. Dar pentru un timp era al ei, numai al ei.

Nu mai pomeniră niciodată numele lui Michael și al lui Gabriel. Nimeni nu știa și mai ales nu dorea să știe ce se alesese de ei. Le ajungea că

aflaseră despre înrolarea lor în Divizia Charlemagne, despre trădarea patriei și a poporului lor. Nu mai vorbiră niciodată de ei, numele lor fuseră smulse din memoria familiei, amintirea lor aruncată la gunoi. Pentru totdeauna fuseră exilați în neantul venit celor blestemați. Cât despre fratele lor Raphael, și lui i se pierdu urma.

Zvonuri ciudate umblaseră despre el, dar venite de foarte departe, prin glasurile ziarelor. Se spunea că într-o seară de început de mai, la New York, își pierduse și vocea și mințile în timpul unui spectacol – Orfeu de Monteverdi – în care avea rolul Speranței. Se spunea că niciodată vocea lui nu fusese atât de pură, atât de minunată. Și mai ales atât de tulburătoare; astfel încât oamenilor din sală, și până și muzicienilor și altor cântăreți din culise și de pe scenă, li se tăia respirația, lăsând să se risipească în spațiu o liniște aproape terifiantă. Astfel încât, spuneau zvonurile, Orfeu, cufundat până la nebunie în pasiunea rolului său, mai mult strigase decât cântase, cu o voce înnebunită de lacrimi, când îi venise rândul să intoneze „Dove, ah, dove te’n vai”^[13], după ce Speranța îi cântase ultimele cuvinte înainte să dispară:

*Lasciate ogni speranza, voi ch'entrate.
Dunque, se stabilito hai pur nel core
Di porre il piè nella città dolente...
Da te me'n fuggo e torno
A l'usato soggiorno...*^[14]

Și toți din sală simțiseră cum contratenorul era cu adevărat pe cale să dispară, acolo, sub ochii lor, că ieșea din rolul lui și se transforma în Speranța pe care-o întruchipa. Toți simțiseră că se ducea înaintea lui Orfeu, că el era cel care pătrundea în Orașul plângerii și al cenușii. Dar nimeni n-ar fi putut spune în căutarea cărei Euridice pleca, nici

măcar în ce ținut al imposibilului și al invizibilului.

Traversase spațiul și corpurile tuturor și dispăruse. Pentru că vocea lui, care ducea prea departe și prea sus, îl părăsise. Se mai povestea că din acea seară în care-și pierduse vocea și mințile, rătăcea cerșind prin suburbiile New Yorkului. Era cerșetorul alb, cu ochii blânzi și trandafirii, care mergea drept înainte pe străzi, cu gura deschisă, cu gura mută, însoțit de doi câini mari, unul negru și altul de culoarea paiului, iviți nu se știe de unde.

Dar vocea lui Raphael devenise și ea cerșetoare. Se târa prin lume, peste mări, prin păduri, câmpii și orașe, într-o adiere atât de albă, atât de ușoară, încât nimeni nu-i dădea atenție în afară de cei care aveau memoria prefăcută în cenușă, gura istovită de liniște, sufletul frânt. O adiere de vânt tânguitoare.

*Dunque, se stabilito hai pur nel core
Di porre il piè nella città dolente...
Da te me'n fuggo e torno
A l'usato soggiorno...*

Nici măcar nu era cu adevărat o voce, ci frânturi de voce, o suită de ecouri. Și această voce zdrențuită cerșea o inimă care să o asculte, o inimă în care să pătrundă și să se odihnească, în sfârșit.

*Dunque, se stabilito hai pur nel core
Di porre il piè nella città dolente...*

Cei în care își găsi adăpostul această voce cerșetoare în timpul rătăcirilor ei nu erau mai presus decât ea. Erau niște oameni de mult timp deschiși tuturor vânturilor, tuturor formelor de vid, tuturor tăcerilor. Oameni de cenușă și de pulbere.

Vocea veni până la Pământul Negru. Zile întregi dădu târcoale Fermei de Sus, șoptind prin curte și

pe lângă pereți, apoi într-o noapte se strecură pe sub ușă. Rătăci prin camere, urcă scările, se furișă prin încăperi. Dar nu avu cum să intre în somnul celor care dormeau închiși în visele lor. Se găsi totuși cineva care s-o audă. E adevărat că acesta nu dormea, ci numai tăcea, așezat aproape de pământ, cu capul în mâini.

Vocea se strecură de-a lungul spinării lui, ca un frison, până la ceafă, și acolo i se înfășură de gât ca un murmur sfâșietor. Bărbatul tresări, simți un frig mare iradiindu-i din șale spre ceafă, de la ceafă la frunte. Își deschise mâinile, le luă de pe față și privi în jur, uluit, ca un om care se trezește după un somn lung.

Afară era noapte. O noapte frumoasă, neagră ca cerneala, translucidă, presărată cu stele strălucitoare, foarte înalte. În cameră era întuneric. Ascultă. Dar vocea i se topise deja în sânge. I se păru că aude un alt zgomot totuși. Venea din camera lui Baptiste și a Paulinei. Un geamăt al femeii. Se ridică încet, își relua echilibrul. Se descălță și ieși din cameră, fără să facă zgomot. Coborî scara, ieși din casă, închise bine ușa. Noaptea era cu adevărat frumoasă, limpede și înghețată. Intră în hambar, căutând ceva acolo, și ieși îndesând în buzunar o pungă mică de hârtie. Se îndreptă către Pădurea Ecourilor Moarte. Umbra lui i se învârtea în jur, foarte blondă. Mergea cu picioarele desculțe și capul gol, nu avea pe el decât un pantalon și o cămașă de pânză.

*Da te me'n fuggo e torno
A l'usato soggiorno...*

Nu-i era frig. Frigul îi curgea în sânge, era chiar sângele lui. Pătrunse în pădure. Aici întunericul era de nepătruns, dar el vedea în amănunt fiecare fir de iarbă, scoarța copacilor, insectele. Noaptea era în ochii lui. Înaintă până ajunse într-un luminiș. Acolo se opri, se așeză pe pământ lângă o stâncă

mare de pe marginea drumului. Scoase din buzunar punga de hârtie, o deschise și începu să mănânce cu pumnii boabele de grâu roșu, până ce-și simți gura încleiată și îl apucă greața. Se rostogoli pe-o parte, capul îi căzu în frunzele umede, în mușchi, printre crengile uscate. Fruntea îl șiroia de sudoare.

NOAPTE NOAPTE NOAPTEA

O femeie se ridică dintre trunchiurile copacilor
Poartă o rochie roșie de un roșu închis. Roșu de sânge, răgușit
Își leagă șoldurile în mers
El o vede din spate.
Nu o vede decât pe ea, îl umple toată privirea
Nu-i vede decât fesele, cu adevărat minunate, legănându-se încet sub pânza roșie ca sângele ce-i ritmează, fluid, mișcarea șoldurilor.
Ea își vâra mâinile în buzunare, scotocește, scoate din ele tot felul de obiecte.
O mulțime de obiecte, pe care le aruncă pe rând:
Sunt panglici, chei, tacâmuri de argint, sfeșnice, bile verzi și violacee, plete de femei, mănuși, fructe, pantofi de damă, cosoare.
Sunt atâtea lucruri, și totuși buzunarele rochiei roșii par mereu goale.
Femeia aruncă întruna lucruri, îl umple toată privirea
Vântul a început să bată. Un vânt înfricoșător.
Cerul e negru, vârgat de nori lungi orizontali, galbeni ca șofranul.
Un bărbat, foarte înalt, încovoiat, merge la orizont profilat pe cer.
Duce un alt bărbat
Sau poate o femeie pe umeri.
Trebuie să lupte împotriva vântului.

Femeia în rochie roșie a dispărut
Tot timpul văzută din spate.
Acum aruncă din buzunare niște fotografii și niște statuete mici de piatră.

Și apoi niște lămpi,
lămpi de sticlă și de hârtie colorată
care luminează cu lumini surde portocalii
în iarba neagră.
Ca niște licurici.
O gară. Noaptea.
O gară simplă de țară.
Sosește un tren,
trăgând un lung convoi de vagoane.
Trenul este chiar atât de lung
încât trece dincolo de peron.
Ultimele vagoane stau în plin câmp.

Sunt vagoane vechi de lemn, cu bare groase de fier. Vagoane pentru vite sau pentru transportul de materiale. Locomotiva pufăie și şuieră, scuișând nori alburii, plini de cenușă, care ondulează pe lângă ea. Fumul iese de pretutindeni de sub burta trenului dintre șinele ierburilor. Fumul plutește deasupra peronului pustiu și locomotiva mugește tânguitoare.

Pereții vagoanelor au început să se miște ca niște trupuri de animale la capătul puterilor gâfâie

Scândurile de lemn mâncate de carii acoperite de mușchi înnegrit de funingine tremură și trosnesc încetișor

Ochi mii de ochi strălucesc în spatele scândurilor. Toți au aceeași privire O privire unică rotundă de tot fixă de tot, adâncă de tot

Aleargă de-a lungul vagoanelor

În fumul alburii

mâinile lui alunecă pe pereții umezi

lemnul e atât de putred atât de moale

încât miroase a spumă a prăjitură încearcă să intre în vagoane

dar nu găsește nicio ușă nicio fereastră

privește printre crăpăturile scândurilor

dar ceea ce vede este mereu

același lucru

priviri fără chip

gesturi fără trup
pierdute în vid în noapte
aceleași
nu găsește ceea ce caută
pe cei pe care-i caută
pe ai săi.

Intră în Oraș marele Oraș intră în el pe fluviu pe
un fel de plută atât de plată încât nu depășește
suprafața apei o apă neagră vâscoasă în care nu se
oglindește nimic în jur nu sunt decât ruine și
cenușă bucăți de case se înclină ciudat și apoi
deodată se năruie fără zgomot domnește o liniște
perfectă pe un pod acolo zărește din nou bărbatul
care poartă în spate un bărbat sau poate o femeie
pe umerii săi înalți și slabi amândoi stau aplecați
membrele lor sunt lungi osoase și se leagănă lipsite
de grație în gol siluete negre aspre curând urmate
sau încrucișându-se cu alte siluete asemănătoare
pluta alunecă încetișor în mirosul puțin acru de
apă-murdară rece de la pod la pod revede același
om aceeași scenă

De la pod la pod noaptea se lasă mai neagră
și durerea sa crește
Acolo, în trunchi, în pânțele
arde
strălucește
Mici boabe de grâu roșu
i-au dat foc
sângelui
cărnii lui
Se rostogolește pe jos
Un tremur violent îl agită umerii
Iată-l cuprins de convulsii

Pluta se rotește în loc prinsă într-un vârtej
invizibil dintr-odată mii de zgomote se trezesc în
oraș clopote bătând obloane ce se trântesc la toate
ferestrele, zgomote de trenuri trecând pe sub
poduri de fier, țipetele tramvaielor pe străzile

înguste, câini urlând la lună urlete de copii strigăte
de bărbați și de femei claxoane și sirene

dar în curând un zgomot le învinge pe toate
celelalte

pașii unei femei în pantofi cu tocuri mergând
grăbită printr-un

tunel

bocănituri rezonanțe

ochii lui sunt încețoșați de sudoare

toate imaginile se strâmbă

imaginile se suprapun se agită se sfâșie între ele

se simte devenind din ce în ce mai greu

încărcat de noroi de noapte

cu focul iadului în măruntaie

pământul se răstoarnă totul cade

se rostogolește își rănește umărul în stânca ieșită
în afară

toată amestecătura de grâu roșu devenită lavă
incandescentă

îl urcă în gură îl umple din nou gura cu fruntea
lipită de stâncă începe să vomite mult timp

amestecătura de grâu roșu

Roșie rochia femeii cu fese legănătoare

care dansează dansează într-o piață pustie

sudoarea îl șiroiește pe trup peste tot

își înfige mâinile în pământ

îi e sete

mușcă pământul

sau pumnul lui

nu mai știe

vântul se ridică din nou cu o forță nebănuită

dar în trupul lui

numai în trupul lui.

El vede o carte

Enormă

legată în piele neagră

O carte înaltă cât un om

O carte cu umeri de om

O carte apucată de convulsii

Cartea
 răsunând de vânt de şuierături
 când grave când ascuțite
 se răsucește se contorsionează
 ca un animal bolnav
 Paginile ei trosnesc
 cuvintele se jupoaie în vânt
 se scurg în salivă în dăre negre de sânge
 Îi curge din gură. Horcăie. Îl doare. Crede că
 poate să vorbească să strige să cheme. Nu nimic.
 Horcăie îl curg balele vomită. Un sânge negru
 lipicios.
 Se răsucește din nou pe spate sufocându-se
 încercând să țină ochii deschiși.
 Noapte. Noapte. Noaptea.
 Luminișul se rotește încet, carusel de copaci și
 de animale pe care călăresc copii nebuni cu siluete
 fantastice.
 Cu sudoarea lui înghețată se amestecă o altă
 apă,
 fierbinte aceasta. Lacrimi.
 Și iată-l pe bătrânul Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup
 cum începe să-și cheme bunica, plângând.
 „Vitalie! Vitalie!”
 șoptește el, ca și cum doar cel mai vechi nume,
 acesta, rezistase uitării, îngropării
 Dar numele e acolo, aproape, fierbinte,
 răspunzându-i:
 „Sunt aici. Dormi. Dormi acum”.
 Și numele îl învelește cu umbra lui blondă, îl
 acoperă.
 Și de sub ceafa lui, până în locul unde a săpat
 a mușcat pământul,
 la poalele stâncii ieșite în afară
 țâșnește apa.
 O apă limpede și foarte rece
 care-i scaldă capul
 îi spală chipul
 îi răcorește gura

„Dormi, dormi, micuțul meu, micuțul meu
copilaș...”

repetă vocea Vitaliei.

În același ceas – în timp ce un izvor țâșnea în luminișul din Pădurea Ecourilor Moarte, sub ceafa lui Victor-Flandrin Péniel, zis și Noapte-de-Aur-Bot-de-Lup – acolo, la Ferma de Sus, Pauline aducea pe lume cel de-al doilea copil al ei.

Era băiat, un băiat frumos, plin de viață și de putere, cu părul zbârlit, de culoarea mării și a chihlimbarului. Scoase un țipăt asemănător cu sunetul de tubă și își mișcă cu voiciune mânuțele și piciorușele în aer, unde-l ridică tatăl lui, ca și cum ar fi îndepărtat de la început din jurul lui toate umbrele.

Îi puseră numele Charles-Victor.

Era ultimul născut din neamul lui Péniel. Copilul de după război. Copilul de după toate războaiele. Acela în care se închidea Cartea Noptilor – Cartea Numelor și a Strigătelor.

Dar cartea nu se închidea pentru a se termina, pentru a tăcea.

Ultimul cuvânt nu există. Nu există ultimul nume, ultimul strigăt.

Cartea se întorcea. Avea să se răsfoiască invers, să stea un timp degeaba și apoi să înceapă din nou. Cu alte cuvinte și chipuri noi.

Charles-Victor Péniel, cel pe care toți aveau să-l numească mai târziu Noapte-de-Ambră, era la rândul lui menit să lupte în noapte. La mijlocul de noapte al Noptii.

Sfârșit

Colecția **Cotidianul.** 24

Ritmul extraordinar în care Sylvie Germain povestește întâmplările acestui roman-cronică de familie, care acoperă mai bine de un secol, între cele trei mari războaie ale Franței, e comparabil doar cu imaginația debordantă a autoarei. Personajele din *Cartea nopților* au puteri miraculoase și destine pe măsură, în care se repetă, ciclic, soarta familiei din care fac parte, când vegheată, când abandonată de Dumnezeu-Pământ, zeitatea sa tutelară.

Apărut cu sprijinul

BRD

GRUPE SOCIÉTÉ GÉNÉRALE

EDITURA UNIVERS

ISBN-13: 978-1-60257-012-2

DISTRIBUIT NUMAI ÎMPREUNĂ CU ZIARUL COTIDIANUL. 2007

- ^[11] Armam – regiune istorică desemnând partea centrală a Vietnamului; a devenit protectorat francez în 1883 și a fost inclusă în 1887 în Uniunea indochineză (n.tr.).
- ^[12] Sfânta Teresa de Lisieux, *Caiete* (n. a.).
- ^[13] Micuța mea, ce ai? (idiș) (n. a.).
- ^[14] Acolo, acolo, noaptea... liniștită și frumoasă... acolo, acolo... (idiș). (n. a.).
- ^[15] Acolo, vântul suflă, în sânge... În sânge și în noapte... (idiș). (n. a.).
- ^[16] Kaddish – rugăciune la evrei pentru sufletul celor morți (n. tr.).
- ^[17] Tycho Brahe (1546–1601), remarcabil astronom danez (n. tr.).
- ^[18] Joc de cuvinte intraductibil, bazat în franceză pe omofonie: Sang-Dieu, sans Dieu (n.tr.).
- ^[19] Frumoasă, sunt frumoasă / Frumoasa e numele meu... (idiș) (n. a.).
- ^[10] Sunt o fetiță frumoasă / Am pantofiori roșii / Am bani în buzunare / Vin în damigene. (idiș) (n. a.).
- ^[11] SS mergeau pe pământul dușmanului / Cântând Cântecul Diavolului... / Noi suntem întotdeauna în frunte / Și acolo Diavolul râde încă: / Ha, ha... / Luptăm pentru libertate / Luptăm pentru Hitler... (germ.) (n. a.).
- ^[12] Când toți vor trăda / Ca să rămână totdeauna în lume / Un steag / Noi vom rămâne credincioși” (germ.) (n. a.).
- ^[13] Unde, vai, unde te duci (ital.) (n. tr.).
- ^[14] Lăsați orice speranță, voi care intrați / Fie ca în inima ta / Să rămână de neclintit dorința / De a pătrunde în orașul plângerii. / Eu am să plec și am să mă întorc acasă (ital.) (n. a.).

Cuprins

PRIMA NOAPTE NOAPTEA APEI

1
2
3
4
5
6
7

A DOUA NOAPTE NOAPTEA PAMÂNTULUI

1
2
3
4
5
6
7

A TREIA NOAPTE NOAPTEA TRANDAFIRILOR

1
2
3
4
5
6
7

A PATRA NOAPTE NOAPTEA SÂNGELUI

1
2
3
4
5
6
7

A CINCEA NOAPTE NOAPTEA CENUȘII

1
2

3
4
5
6
7

NOAPTE NOAPTE NOAPTEA

Table of Contents

PRIMA NOAPTE NOAPTEA APEI	7
1	8
2	15
3	19
4	24
5	30
6	35
7	40
A DOUA NOAPTE NOAPTEA PAMÂNTULUI	49
1	51
2	57
3	61
4	65
5	71
6	76
7	81
A TREIA NOAPTE NOAPTEA TRANDAFIRILOR	94
1	96
2	102
3	110
4	118
5	133
6	139
7	145
A PATRA NOAPTE NOAPTEA SÂNGELUI	153
1	154
2	160
3	168
4	176
5	185

6	197
7	207
A CINCEA NOAPTE NOAPTEA CENUȘII	215
1	216
2	222
3	230
4	237
5	245
6	254
7	263
NOAPTE NOAPTE NOAPTEA	271